

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת נח

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
16:07	16:18	16:30	16:17	16:11	16:27	16:19	16:29	16:28	16:11	כניסת שבת
17:24	17:21	17:25	17:24	17:23	17:25	17:23	17:23	17:24	17:23	יציאת שבת
17:58	18:00	18:03	17:58	18:02	18:00	18:00	18:01	18:00	18:02	ר"ת

לקראת שבת מלכתא

Dirshu
דרשו' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

להצטרפות לרשימת התפוצה שלחו מייל ל - Dirshu@dirshu.co.il

יום חמישי ב' חשוון תשע"ז | פניני פרשת נח | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

התגלית הדרמטית שהביאה להרס בית החולים העתיק בלומז'ה

בנעוריו כשלמד בישיבת לומז'ה. בעיר זו התנוסס בנין מפואר של בית חולים ישן ועתיק, בנוי מעצים גדולים ועבים. בית החולים נבנה שנים רבות קודם ולא היה לו גיל מדויק כי גם תושבי העיר הזקנים לא ידעו מתי נבנה.

באותה שנה שלמדתי בעיירה, הגיעו והתאספו בעיר רופאים רבים מרחבי היבשת, הנהלת בית החולים העתיק היא זו שהזמינה פרופסורים מפורסמים בעיקר מוורשא, שיבואו לשהות בלומז'ה, לחקור פלא רפואי אפוף מסתורין שקורה בין קורות בית החולים העתיק: חולים המאושפזים בבית החולים זמן ממושך ומחלימים ממחלתם, נחלים לפתע במחלה אחרת חדשה. חולה נכנס עם מחלת מעיים, הוא מבריא ממנה, וכשכבר מתעתד לצאת- פוקדת אותו מחלת כבד. אדם צעיר נכנס עם אולקוס, הוא מחלים ממנה, ולפתע לפני שעוזב את בית הרפואה - נדבק בחיידק אחר מסוכן.

מציאות עגומה זו שנבדקה במשך תקופה ארוכה, ונמצאה נכונה, אילצה את הנהלת בית החולים הוותיק להזעיק רופאים מפורסמים לפתור את התעלומה.

טובי הרופאים מוורשא בדקו, חקרו, התעמקו והתייעצו יחד ימים רבים, והגיעו למסקנה, שהיות והבניין ישן מאד ולא חידשו בו מאומה, הרי שבמשך השנים, כאשר שהו בין כותלי הבניין חולים רבים לאלפים ורבות נבלעו בדפנות העץ חיידקים שונים ומשונים, מחוליים של עוברי המקום, וזה סיבת העברת המחלות לכל המתאשפזים בבית החולים. המושל הממונה על לומז'ה שמע על החלטת הרופאים, ודן בכובד ראש מה לעשות. לא חלפו ימים מועטים, ובעקבות מסקנת הרופאים, התקבלה החלטה להרוס את הבניין הגדול.

ביום המיועד, התאספו תושבי העיר להביט במחזה הנדיר, ולאחר המשך בעמוד 10 <<<

רב אליהו לופיאן זצ"ל

הרב בנימין בירנצוויג

"כִּי הַשְּׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ" (בראשית ו', י"ב)

תגלית נוראה מתגלה לנו בפסוק, זה לפי ביאורו של רש"י, שאף כל בהמה ועוף השחיתו דרכם בגלל מעשי בני אדם! לא יאומן עד כמה גדולה השפעת מעשי בני האדם על כל הסובב אותם, עד שגם הבהמות והחיות מקלקלות דרכם ומושפעות ממעשי הקלוקלים של האדם.

יותר מכך, מצינו שאף הדומם מושפע ממעשיו של האדם, כפי שמבואר בדבריו של הגר"א באבן שלמה (פ"ה): שהראשונים, בעת קיבוצם להשרות שכינה בישראל, היו עושים זאת תחת האילנות מעשה ידי הקב"ה, ולא בבית שהוא מעשה ידי אדם, שמה נעשה שלא בכוונת קדושה ויושפעו מכך. ואף תלמידו, מרן הגר"ח מוואלוז'ין זיע"א, היה אומר שהלומדים בספרים שהודפסו על ידי אדם שאינו הגון, לא יראו הצלחה בלימודם, כי השפעת מעשה האדם היא גם על הדומם. מבהיל כל רעיון!!!

ידועים גם דבריו של מרן האור ישראל מסאלנט זיע"א, שכאשר יהודי לומד תורה בוילנא, בפר"ז לא יחלל יהודי את השבת, וכן להיפך רח"ל. נורא למתבונן עד כמה גדולה השפעת מעשה האדם על כל הסובבים אותו, מאדם עד דומם ובהמה, ואף למרחקים..... ואם במעשה רע כך ההשפעה... הרי כפולה ומכופלת מידה טובה ממידת פורענות, והשפעת מעשה טוב בכוחה לשנות ולהשפיע ביותר על כל הסובבים.

***

המגיד הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל (חומש המגידים), היה מביא את המעשה הנפלא שסיפר לו מרן רבי אלי' לופיאן זצ"ל, עובדה שהייתה

מדוע עזב ה'בית הלוי' את משרת הרבנות בסלוצק?

”אינני משתתף בשמחת בר מצווה שהחתן אינו דורש בדברי תורה!”

הרב ישראל ליוש

”אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נַח אִישׁ צְדִיק” (בראשית ו', ט')

רש"י מביא שיש מרבתינו שדורשים אותו לשבח, כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

שאלו המפרשים כמה שאלות: מדוע הדורשים לשבח מקבילים את נח לדור 'צדיקים', ואילו הדורשים לגנאי מקבילים את נח ל'אברהם', ולא כמו הדורשים לשבח ל'צדיקים', ועוד שאלו, אחרי שהתורה מעידה על נח שהיה איש צדיק ותמים, איך אפשר כלל לדרוש אותו לגנאי, הרי זו דרשה הנוגדת את עדותה של התורה.

שמעתי לפרש, שהרי הבדל גדול היה בין הנהגתו של אברהם כלפי בני דורו, להנהגתו של נח, אברהם עסק בהפצת האמונה בה' יתברך, ואף הוכיח את העם ע"כ שאינם מאמינים בו, ואילו נח היה אכן צדיק תמים אך הסתגר בד' אמותיו ולא פרסם את אמונת האלוקים לבני דורו, הוא לא הוכיחם על מעשיהם הרעים, והסתפק בעבודת ה' הפרטית שלו.

בזאת מבארים גם את העובדה שהוא הצטווה לבנות את התיבה

במשך עשרות שנים, כי עי"ז אנשים שיראוהו עוסק בבניית התיבה ישאלו אותו על מעשיו, והוא יספר להם על המבול שה' עומד להביא לעולם בגלל מעשיהם הרעים, ובכך יתקן נח את דרכו שלא הוכיחם, ואולי עי"ז הם ישובו בתשובה.

א"כ קושיותינו מבוארות, כי אכן גם הדורשים לגנאי, חלילה לא סברו שנח לא היה צדיק, גם הם הסכימו כי צדיק גדול היה נח כפי שמעידה

עליו התורה, אלא שבהנהגה המסוימת הזו של פרסום האמונה וההוכחה לזולתו, הוא בחר בדרך שונה מאברהם, ורק בהנהגה הזו לא היה נחשב כללום כלפי אברהם.

רבנים ומנהיגים רבים ומגוונים היו לעם ישראל מאז ומעולם, כל אחד בדרכו הנהיג את צאן מרעיתו, יש אשר הוכיחו אותם וישירו את דרכם בכל צעד ושעל, ויש אשר הראו דוגמא אישית ולא עסקו כלל בהוכחת העם, ואילו דברי אלוקים חיים, כל דור לגופו, וכל קהילה לעניינה, וכל רב כפי ראות עיניו הטהורות.

ה'בית הלוי', עוד לפני היותו רבה של בריסק, כיהן פאר כרבה של עיירת סלוצק, אך לאחר כמה שנים עזב את העיירה ועבר להתגורר בפולין ללא משרה רבנית, ורק לאחר מכן התמנה לרבה של בריסק.

וכך היה מעשה עזיבתו את סלוצק, הרס וחורבן זרתה ההשכלה באותם ימים, היא כילתה כל חלקה טובה, ונתנה את אותותיה על נגידי העיירה שהתרחקו בהדרגה בקיום התורה בשלמות ובדקדוק, בנו של א' מהנגידים המתרחקים, הגיע למצוות, ואביו ערך לכבוד המאורע אירוע מפואר ומרשים כראוי וכיאה למעמדו הרם בקהילה, עשירים ואישי ציבור רבים הוזמנו לחגיגת בר המצווה המפוארת.

בין המוזמנים היה גם הבית הלוי רב העיר, ולשם כך שכר הנגיד כרכרה

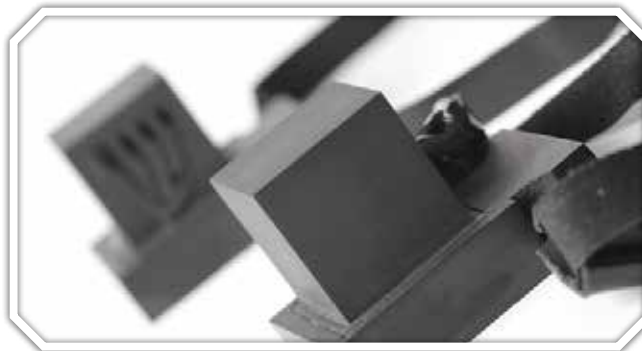
מפוארת, והוא בעצמו נסע לביתו של הרב על מנת להביאו לבר המצווה, בהגיעו אל בית הרב, שאל אותו הרב: 'באיזו ענין ידרוש חתן המצוות?' העשיר היה מאוד נבוך משאלתו של הרב, ואמר לרב: 'היום זה לא כמו פעם, נערי בר מצווה כבר אינם מדברים בדרשתם בדברי תורה', נחרד הבית הלוי לשמע תשובת האב, וענה לו בנחרצות: 'אינני הולך לשמחה כזו שהחתן לא מדבר דברי תורה, כיון שזה מושב לצים'.

בדיוק באותה שעה בא לבית הרב א' מעניי העיירה שהיה דבק בתורת ה' וההשכלה לא כרסמה את תמימותו, גם הוא עשה באותו עת חגיגת בר מצווה לבנו. הוא לא בא כדי להזמין את הרב, לא עלה בדעתו שהרב יטריח את עצמו לשמחתו, ובכל זאת בא כדי לבקש מהרב ברכה לכבוד היום הגדול, אך כאשר שמע את דברי הרב שאינו בא לשמחה שהחתן לא מדבר דברי תורה, הרהיב עוז בנפשו ואמר לרב: 'בני כן הכין דרשה בדברי תורה, אולי יבוא כבוד הרב בבקשה לשמחתו וישמע את פלפולו של חתן המצוות!', לפליאת הנוכחים ענה הרב בחיוב להזמנתו ושם פעמיו לצאת מביתו, העשיר נפגע מאוד מהתנהגותו של הרב, ע"כ שהוא מכבד את העני - איש כה פשוט, ובא לשמחתו, ואילו להזמנתו כלל אינו שת לבו. בכל מאודו ניסה לשכנע את הרב, שאם הוא לא יבוא, הדבר יפגע בו מאוד, 'כל עשירי העיירה מחכים לבואו של הרב', טען לו הנגיד, 'אישי

הציבור והמכובדים, יודעים שהלכתי להזמין את הרב, ואיך אראה את פני בלא הרב', הוסיף לטעון ולשכנע את הרב. אך הרב המשיך בעקשנותו, וחזר על דבריו: 'אינני הולך לשמחה שחתן המצוות אינו מדבר בדברי תורה, יידעו כולם כי הלכתי רק לשמחתו של נער המדבר דברי תורה'.

חזר הנגיד אל אולם השמחות במפח נפש, וספר לכל רעיו וידידיו על הבושות הגדולות אותן ספג בבית

הרב, ובכעסו דיבר בלהט על כך שהרב הזה הינו אדם 'מיושן' שכלל אינו מתאים לקהילתנו הנאורה והמתפתחת, כל העשירים שנכחו באולם באותה עת הצטרפו לדבריו וכעסו על הרב מאוד, והחליטו כי עליהם לסלק את הרב מהעיר ויהי מה, ובשל כל החליטו כי אף אחד לא ישכיר דירה לרב, ואף איימו כי מי שישכיר לרב דירה ינודה ולא יעסקו איתו במסחר כלל וכלל. הם אף שכנעו את מי שכבר השכיר לרב דירה, שיוציא את הרב מדירתו, ומשלא הסכים החלו לעשות לו צרות ולנדותו מחברתם. בצר לו פנה אל הרב וסיפר לו את הצרות הרבות שהוא עובר מעשירי העיירה, 'מה עלי לעשות?' שאל בעל הבית את הרב, 'אני רוצה מאוד שהרב ימשיך לגור אצלי, אך כבר תש כוחי מצרותיהם של בני העיר, ענה לו הרב: 'הסר דאגה מלבך, אני כבר החלטתי כי אני עוזב את העיר'. השמועה כי הרב עומד לעזוב את העיר עשתה לה כנפיים, והיא אף הגיעה לאזני מושל העיירה הגוי. שלח המושל להציע לרב כי הוא יתן לו דירה בחינם, רק שלא יעזוב את העיר. אך גם להצעה נדיבה זו לא שהה הרב, וענה למושל, כי הוא אכן מאוד מודה לו על אדיבותו, אבל הוא כבר החליט שהוא עוזב את העיר, והבית הלוי הסביר את הנהגתו, שאינו רוצה שייצא מכך חילול ה', שהיהודים גירשו את רבם, ואילו המושל הגוי השאירו במשרתו.

לאחר מספר ימים, הופתעתי עד עומק נשמת לראות את רבינו מושיט לי צ'ק שבו נקוב הערך הכספי המדוייק של השעון, כשהוא דורש ממני באופן ברור שאקח את הצ'ק ואדאג לפדותו ולהעביר את תמורתו לאותו יהודי מחזיק תורה!

מידת הזהירות והנקיות בממון של מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זיע"א

באזור שכונת "בית ישראל", ששש ושמח על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו. לא הסכים רבנו להצטרף אליו, עד שביירר ומצא שהוא בכל מקרה נוסע בכל יום בדרך זו וכי הוא אינו מכביד עליו. נוסף על כך, התעקש רבנו לנסוע עמו דווקא בזמן שהוא נוסע, ולא יקדים ולא יאחר את הנסיעה בעבורו. כך עשה רבנו את דרכו אל עבר שכונת "מאה שערים" בכל יום, שעות אחדות לפני הזמן שהוצרך להיות שם, הכל כדי לשמור על מידת הנקיות.

ביום המיועד הגיע אותו אברך, נרגש ונסער על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו, והסיע את רבנו אל עבר היעד. כיוון שהגיעו אל מבואות "מאה שערים", חפץ האברך להאריך במעט את הדרך ולהוריד את רבנו במקום היעד. אולם רבנו בירר היכן מצויה ישיבתו והיכן הוא מחנה את הרכב כל יום - ורק שם הסכים לרדת יחד עמו, כדי לא להטריחו.

אכן, נקיות מופלאה.

מעשה בשעון זהב

באחד הימים באתי אל הקודש פנימה יחד עם אחד מגדולי מחזיקי התורה שבחו"ל, שחפץ היה ליהנות מזיוו של רבנו ולזכות לראות את הדרת פניו. אותו מחזיק תורה התפרנס ממכירת שעונים יוקרתיים מסוגים שונים, שהניבו

מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זיע"א

הכנסות נאות.

כיון שראה את פני רבנו ואף שמע מפיו מילות הערכה על מאמציו להחזקת תורה אשר היא עץ חיים למחזיקים בה ותומכיה מאושה, נתעורר בו חשק בלתי רגיל לזכות להנות תלמיד חכם מנכסיו, חפץ להעניק לו במתנה שעון זהב, הוא ראה זכות בלתי רגילה בעבורו שגדול הדור ישתמש ויכווין את סדריו המפורסמים על פי השעון פרי מנחתו.

סבור היה שיקבל רבנו בשמחה את מתנתו. מה מאד השתומם לשמוע את סירובו המוחלט של רבנו, בהסבירו שאין הוא חפץ ליהנות ממתנת בשר ודם כלל ועיקר החל אותו מחזיק תורה להתחנן ולהפציר ברבנו, שיאות לכבדו ולקחת את מנחתו. כיוון שהכביר בהפצרותיו, עד שהיה נראה שאם ימשיך רבנו לסרב לקבל את המתנה מיידו יגרום לו הדבר לחלישות הדעת ויפגע ענין 'החזקת תורה', ניאות רבנו לקבל את שעון הזהב מיידו.

לאחר מספר ימים בערב שבת קודש, בשעה הקבועה לי מקדמת דנא במחיצת רבנו, הופתעתי עד עומק נשמת לראות את רבנו מקדם את פני מושיט לי צ'ק שבו נקוב הערך הכספי המדוייק של השעון, כשהוא דורש ממני באופן ברור בצורה שאינה משתמעת לשני פנים שאקח את הצ'ק ואדאג לפדותו ולהעביר את תמורתו לאותו יהודי מחזיק תורה!

(גדולה שימושה)

"כִּי אֲתָּה רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה" (בראשית ז', א')
"וכי משום שנכד אני, עלי להפסיד?"

אחד מנכדי רבינו בא בברית הנישואין והוצרך לפרנסה. עלה אל בית הסב הגדול ובקשתו בפי: יואיל נא הסבא להמליץ בפני אלו שבכוחם לקבוע, שתקבל זוגתי משרה בבית ספר פלוני. סירב רבינו להיכנס לעניין.

"וכי עלי להפסיד משום שאני נכד?" הקשה, "הלא ישנם כמה וכמה אנשים שרבנו עזר להם בפרנסת ביתם בצורה זו, ובמה שונה אני מהם? וכי עובדת היותי בן משפחה גורעת?"
"כן", השיב לו רבנו והוסיף עוד מילה אחת: "נקיות".

תשלום אפילו על כוס מים

בית חתנו הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א, שימש בעבור רבנו מעין בית נוסף על ביתו שבסמטת חנן. בהזדמנויות רבות פקד את הבית, בימי "בין הזמנים", ביומי דפגרא ועוד. "אבא לא שותה אצלי אפילו כוס מים אחת בטרם הוא משלם על כך במיטב כספו", העידה בתו הרבנית אויערבאך ע"ה. עד כדי כך הגיעה מדרגת הנקיות, שאף בבית בתו, שהיה כביתו השני, לא נהנה בטרם שילם את כל ההוצאות.

לא רק כשהתארח רבנו בבית שאינו שלו שילם על האירוח עד הפרטה האחרונה, אלא נהג הוא לשלם בכסף מלא על כל שירות שקיבל. מאז שהוזקק רבנו למי שישאר בביתו עמו בשעות הלילה, התקיימה תורנות בין הנכדים והנינים הרבים שראו לעצמם זכות עצומה לשהות במחיצתו באותן שעות מופלאות ונשגבות, ציפו וייחלו בעיניים כלות לזכות לזה. מצידם היו אפילו מוכנים לשלם על זכות זאת במיטב כספם, ולא הם בלבד אלא כל מי שמע סדריו וצורת לימודו בלילה הגיע אל אזניו.

רבנו נהג לשלם בצורה מסודרת לכל נכד ונין שנשאר ער עמו בשעות הלילה, וככל שנכדיו ניסו להתחמק מן התשלום לא הועיל להם מאומה. רבנו לא רצה להשאיר חייב לשום בריה בעולם מאומה, על שירות שקיבל הוא שילם במיטב כספו.

"תוריד אותי היכן שאתה יורד"

לפני שנים רבות קרסה רצפת בית רבנו, ולא יכול רבנו להמשיך ולגור בדירתו. עקב כך, עבר לדור בבית חתנו הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א בבית וגן, עד שיתוקנו הריסות הבית. אולם השיעורים בבית המדרש "תפארת בחורים" צריכים היו להמשיך כמתכונתם, לבוא ולקחתו בכל יום משכונת בית וגן אל "מאה שערים", ולא נתרצה רבנו בשום פנים ואופן שיטרח מאן דהו במיוחד בעבורו.

בדקו ומצאו אברך הגר בבית וגן שנוסע כל יום ברכבו אל מקום לימודו

מנהל המחלקה, פרופסור ידוע שם, ביקש להצטלם עם מרן הגרא"מ שך זיע"א, למזכרת. רבינו נענה לבקשתו של אותו פרופסור אולם ביקש כי בטרם יצטלמו, ישיב הפרופסור על שאלה אחת ... 'מתי לאחרונה קנית מכונית חדשה?'

ומדוע מרן הגרא"מ שך זיע"א סירב להפנות מבט אל 'מגדל שלום'. פרק באמונה

היה זה כאשר הגיע רבינו ביום מן הימים לבקר את הרב שטערן ז"ל מרחובות, יהודי מוקיר תורה שלקה בליבו, והיה מאושפז בבית החולים. במהלך הביקור, נפגש רבינו עם מנהל המחלקה, פרופסור ידוע שם, אשר ביקש להצטלם עם רבינו למזכרת, באשר המפגש עם גדול הדור המפורסם היה לכבוד גדול עבורו. רבינו, נענה לבקשתו של אותו פרופסור אולם ביקש כי בטרם יצטלמו, ישיב הפרופסור המלומד על שאלה אחת ... כמובן, הרופא הסכים בשמחה, ורבינו שאל: "אמור נא לי, מתי לאחרונה קנית מכונית חדשה?..."

על פניו של הפרופסור, ניכר היטב כי השאלה מסיבה לו עונג... "השנה קניתי מכונית חדשה" - הוא השיב על כך בלי להסתיר את גאוותו בכך, ובלי להבין להיכן חותר רבינו. "האם החלפת את מכוניתך משום שהקודמת התקלקלה?" - הקשה רבינו בתמימות מעושה, והפרופסור מיהר להשיב בשלילה "מה פתאום... המכונית הקודמת היתה בת שנה בלבד כאשר החלפתי אותה! כמעט בכל שנה אני מחליף מכונית, מבלי קשר למצבה המכני!"

"ומדוע אתה עושה זאת?" - התעניין רבינו בסקרנות, והרופא הסביר בנחת, כפי שמסבירים למי שאינו מבין מאומה בכגון-דא: "בכל שנה, יוצא לשוק דגם חדש, ובו שיפורים ושכלולים! לכן, מאחר ואני מעוניין להנות מפסגת

הקידמה - אני מחליף את רכבי בכל שנה ורוכש את הרכב המשוכלל ביותר!"

"מעניין... מעניין..." - מלמל רבינו כביכול לעצמו, ושוב פנה אל הפרופסור בשאלה: "אמור לי מה גבול השכלולים? מתי לדעתך יהיה להם סוף?" הרופא גיחך לעצמו, לנוכח השאלה אותה פירש כבורות מצידו של רבינו... "אין גבול!" הוא הבהיר. "אין גבול, ולעולם לא יהיה גבול! אין סוף לשכלולים ולשיפורים שניתן להוסיף" הסביר.

כעת, הרצין רבינו ושאל: "אם בשכלולים עסקינן, אמור נא לי: כפרופסור למחלות לב, אילו היית מתבקש להציע שיפור במערכת הלב, מה היית משפר?"

חשב הפרופסור רגע או שניים, ולאחר מכן השיב בלי היסוס: "לא הייתי משנה מאומה!!! הלב הוא מכונה מושלמת, ביכולתו לבצע את תפקידו במערכת הגוף בצורה הטובה ביותר, ואין להוסיף או לגרוע ממנו דבר!". עתה היה זה הרגע להוביל את השיחה אל המקום אליו היתה מיועדת להגיע מלכתחילה... "הרואה אתה?" - פנה רבינו אל הפרופסור בחיוך, "זה ההבדל בין מעשי הבורא יתברך שמו לבין מעשי בני האדם.. מעשי בני האדם נתונים תמיד לשיפורים ולשינויים, אשר אתה עצמך מעיד כי לא יהיה להם סוף... ולעומתם, מעשיו יתברך, הרי הם היצירה המושלמת, אשר ממנה אין לגרוע ועליה אין להוסיף!..."

(מתוך "אורחות החיים")

"וַיֹּאמְרוּ הֲבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרֵאשׁוּ בְּשֵׁמִים" (בראשית י"א, ד')

לפני שנים רבות, נזקק רבינו להגיע לתל אביב בכדי לטפל בעניין ציבורי חשוב. בדרכו אל היעד - חלף הנהג על פני 'מגדל שלום', בנין גבוה בן למעלה משלושים קומות שנחשב במושגי הימים ההם לגורד שחקים: ככלל, הבניה לגובה הייתה אז נדירה ביותר, ובנין בן למעלה משלושים קומות - היה חריג לחלוטין בנוף. אף שהתחבורה הייתה קשה באותם ימים, רבים נהרו מכל רחבי הארץ לראות את הפלא הארכיטקטורי, עם השלמת בנייתו.

ובכן, כשחלף רכבו של רבינו בסמוך למגדל, ביקש הנהג להפנות את תשומת ליבו לפלא הגדול. ככל שהתקרב הרכב אל המגדל עצמו - הגביר הנהג את מאמציו לזכות בתשומת ליבו של רבינו, אך לשווא.

כביכול בעקשנות מכוונת, התעלם רבינו מניסיונותיו של הלה, ונותר שקוע בלימודו. בחלל המכונית ריחף סימן שאלה גדול... "מדוע נהג כך רבינו? וכי מה היה קורה אילו היה מפנה את מבטו רק כהרף עין בכדי לחזות בפלא הגדול - אחר שהזדמן לסביבה בלאו הכי?" - תהו כל הנוכחים, אולם רבינו לא סיפק הסברים באותו הרגע.

רק לאחר ששב אל ביתו - פתח רבינו את סגור ליבו ושח לנהג התוהה: "בוודאי סבור אתה, כי סירבתי לחדול מלימודי אפילו לרגע בכדי לחזות בפלא הגדול,

ואכן צודק אתה. חז"ל הקדושים הלא לימדונו כי המפסיק ממשנתו ואומר 'מה נאה אילן זה' וכיוצא ב - הרי זה מתחייב בנפשו. למרות זאת, מוכרח אני להודות כי לסירובי להפנות את מבטי, הייתה סיבה נוספת.

"אתה רצית להסב את תשומת ליבי לדבר פלא. ציינת כי הכול באים מקרוב ומרחוק בכדי לזון את עיניהם בפלא הלזה. אבל אני, הלא שקוע הייתי בפלא הגדול ביותר של הבריאה, בתורה הקדושה! אין פלא גדול יותר מאשר התורה, ולפיכך לא יכולתי להסב את מבטי ולהתיק את עיני אפילו לרגע אחד מהפלא העצום הזה! סירבתי להביט בפלא מעשה ידי אדם - בה בשעה שלפני ניצב הפלא הגדול ביותר, הפלא של הריבונו של עולם!" - סיים רבינו.

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי אמנם ניתן להפיק תועלת מרובה מהתבוננות בנפלאות הבריאה, אמנם ניתן לשאוב מלא חפניים של אמונה מהתבוננות בתבונתו של הבורא יתברך, אולם ככלות הכול, ישנו פלא גדול יותר - הלא הוא התורה הקדושה, ואת זאת אסור לנו לשכוח אפילו לרגע!

הבריאה - פסגת השלמות

ההתבוננות בנפלאות הבריאה אשר ניכרות על כל צעד ושעל - שימשה ביזו של רבינו ככלי בו הוכיח ונלחם את מלחמת חייו, מלחמת האמונה, כנגד המבקשים לערער את יסודותיה. דוגמה לכך - יכולים אנו למצוא מהמעשה הבא:

"שאלתי פעם" סיפר בנו, "במה זכה שיהיו לו מיוצאי חלציו כשישיים גיבורים במלחמתה של תורה המשמשים כמורי הוראה בכל תפוצות ישראל?" אמר לי "תדע, זה עלה לי בהרבה דמעות"

נחלים של דמעות שפכתי' - מרן בעל 'שבט הלוי' על התפילה והדמעות ששפך לפני בורא עולם

שסמוך לשיבה היה יער קטן שהיה נוהג לעשות שם "התבודדות" והיה מתפלל ושופך שם נפשו לה' ש"יעזרהו הקב"ה להרביץ תורה בארץ ישראל"

בדומה לזה סיפר תלמידו הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א, כי רבינו התבטא באוזניו ואמר לו שבעודו בחוה, תפילתו הייתה כל העת שיזכה לעלות לארץ ישראל ולהיות בה מרביץ תורה. וגם התחנן לזכות להגיע לאמיתה של תורה והקב"ה סייע בידו שכל שאיפתו להגדיל תורה ולהאדירה תתקיים.

אולם לא רק על עצמו התפלל והתחנן רבינו לפניו יתברך, אלא גם על

בניו ונכדיו. "שאלתי פעם", סיפר בנו רבי יוסף צבי, "את אאמו"ר במה זכה שיהיו לו מיוצאי חלציו כשישיים גיבורים במלחמתה של תורה המשמשים כמורי הוראה בכל תפוצות ישראל?" אמר לי, "תדע, זה עלה לי בהרבה דמעות" - וכשהייתי אומר הפסוק (ב'ובא לציון') "לא ימוש מפיק ומפי זרע ומפי זרע מעתה ועד עולם", שפכתי הרבה דמעות. דבר זה אינו בא בקלות, צריך לשפוך הרבה שיח ותפילה

לפני ה'". ופעם התבטא רבנו ואמר, "לא דמעה אחת ולא שתיים, לא כוס אחד של דמעות ולא שתיים, אלא נחלים של דמעות שפכתי על לא ימוש מפיק ומפי זרע ומפי זרע מעתה ועד עולם..." עז היה רצונו לראות את בניו ונכדיו גדלים לגדולי תורה ויראה.

רבינו היה האדם ששאף להגיע לשיא הגדלות בתורה ויראת שמים. שאף להורות תורה לכל עם ישראל. להעמיד בנים ותלמידים מורי הוראה ודיינים לאלפים ולרבבות. התפלל והתחנן ובכה לפניו יתברך על כך, ואכן זכה בעקבות זאת שמיאל הקב"ה את כל בקשותיו ותחינותיו, וקיים בו מה שנאמר "הרחב פיך ואמלאהו"...

(מתוך ולא שבט הלוי בלבד)

"וְאֵי הֲנִי מְקִים אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת זְרַעְכֶם אֲחִירְכֶם" (בראשית ט', ט')

רבינו שידע את הסוד והכוח של מתנת התפילה ונהיר היה לו כי בכוח התפילה יכול האדם להשיג את כל אשר יחפוץ, אפילו את שיא הפסגה בתורה וביראת שמים, השתמש בזה רבות. בעצמו העיד כי כל מה שזכה, זכה רק בכוח התפילה. שח רבינו לאחד מנכדיו ואמר כי סוד ההצלחה שלו בתורה, נבע מכוח זה שלא היה יום שלא הוריד דמעות בברכות התורה כדי שיצליח בתורה ויראת שמים.

תיאור מרטיט על ברכת התורה של רבינו נשמע מפי נכדו הרה"ג רבי מרדכי יהודה וואזנר שליט"א. בהיותו בחור צעיר לימים ביקש ממנו רבינו

שישן עמו בביתו. הוא נענה לבקשה וזכה לשמוע את רבינו מברך ברכת התורה בבכיות עצומות ובכוונה עצומה נוראה ונשגבה. כאשר כל מילה ומילה נאמרה בלב מלא רגש, בבכי ותחנונים לפניו יתברך...

אבל לא רק בברכת התורה היה רבינו בוכה ומתחנן על תורה, הנה מה שסיפרו תלמידיו ששמעו מפיו של רבינו: "כשלמדתי בישיבת חכמי לובלין, הייתי מתבודד ומתפלל על יד עץ מסוים. למרות שעברו מאז עשרות

שנים, אני עדיין זוכר את המקום ואת העץ שעל ידו עמדתי והתפללתי באופן קבוע. שם על יד העץ בקשתי בדמעות שליש פעמים רבות מהשם יתברך שיזכה אותי לכתרה של תורה. וכן לא פעם סיפר רבינו לצאצאיו ותלמידיו, כי הוא יכול להראות להם את העץ הפינתי בקרבת ישיבת חכמי לובלין, אשר תחתיו "לילות רבות הייתי מתפלל ומתחנן בדמעות שלישי". וזו הייתה נוסח בקשתו הטהורה: איך זאל ווערין איינס מיט דער תורה, און איך זאל קענען כל התורה כולה? (שאני יהיה מאוחד עם התורה, ושאדע את כל התורה כולה).

הוא התפלל אז גם על הגשמת שאיפתו שיזכה להיות מרביץ תורה בארץ ישראל. שאיפה שהתגשמה במלואה. כמו שסיפר תלמידו הרה"ג רבי חיים ליברמן שליט"א: זכיתי לשמוע מפי קודשו כמה פעמים,

כאשר באה משלחת מסלונים, והרב הסכים לקבל את כתב הרבנות, הפקידו שומרים על בית הרב על מנת למנוע ממנו לעזוב את העיר, ורק בליל סופה וגשם הצליחו להוציאו בסתר ובשעה שישן על מיטתו העלוהו על עגלה וגנבוהו

הרב יחיאל מיכל שטרן שליט"א על הצדיק רבי מוטל'ע מאושמינא, וברכת הצדיקים

באחת העיירות שבאירופה אשר החליט לפתע שהינו רוצה לדעת ללמוד. הוא פנה לרבי זלמן סנדר (אביו של בעל הדבר אברהם) ובקש ממנו ברכה שידע ללמוד. שמע רבי זלמן סנדר את מבוקשו ואמר לו: הינך שואב מים, יהודי בריא וחזק, תצק בכוח רב שלוש פעמים: "אני רוצה לדעת ללמוד".

שואב המים שכאמור היה בריא ובעל כח, עשה כפי שנאמר לו וצק שלוש פעמים בקול אדיר וחזק עד שקירות הבית החלו לרעוד "אני רוצה לדעת ללמוד", ואז ברכו רבי זלמן סנדר שידע ללמוד.

וראה זה פלא, הוסיף רבי איסר זלמן וסיפר, לא יאומן כי יסופר, אדם זה שהיה עם הארץ הגיע תוך זמן קצר ביותר להשגים מדהימים בלמוד התורה והיה לתלמיד חכם מובהק.

ברכת מרן רבי יצחק אלחנן

סיפר ראש ישיבת חברון הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל כי בזמן המלחמה הטורקית באו לפני הגאב"ד דקובנא רבינו הג' רבי יצחק אלחנן זצ"ל משלחת נשים שהן היו אלמנות חיות אשר בעליהן נלקחו לשדה קרב ובכו לפניו מתוך חששם לרוע עתידם. יצא איפוא הגאב"ד דקובנא אליהן ובכה אף הוא עימהן יחד עד שלפתע נפתח פיו וקרא לאמר 'מבטיחני לכם שכולם יחזרו'.

וכך הוה איש מכל יוצאי הצבא לא נעדר.

ואמרתי סיים הגר"י סרנא זצ"ל שהמופת לא היה בקיום ברכתו והבטחתו של רבי יצחק אלחנן אלא בבכייתו של אותו צדיק שחש בעצמו בכל לבו בכאבם של נשות ישראל עד כדי בכיה וכשצדיק שכזה גוזר כבר אין פלא שגזירתו מתקיימת.

ויוטעם הדבר ע"פ דברי החתם סופר (או"ח סי' קמו) הוא שואל איך מותר לבקש מצדיק ברכה שיתפלל בעבורו

הרי אסור לבקש מאמצעי אלא רק מהקב"ה ותיירץ שכלל ישראל הם גוף אחד והצדיקים הם ראש הגוף ולכן הראש רשאי להתפלל בעד שאר חלקי הגוף. וכל זה כשאכן 'הראש' מרגיש 'שהגוף' הוא חלק ממנו וכך הצדיקים אכן מרגישים את כאב הזולת ומתפללים על אחרים כי זה חלק מהגוף שלהם.

מבקשים ברכה

החפץ חיים הגיע באחד ממסעותיו אל אחת העיירות, כשתוך זמן קצר סובבים ומקיפים אותו המון רב שביקש בקול בוכים 'ברכנו רבינו'.

"אב איננו מרוצה כשבנו האחד שולח אליו את בקשתו באמצעות בנו האחר" השיב רבי ישראל מאיר "והרי כולנו בניו למקום, ועל כל אחד לפנות ישר אליו בבקשותיו, ואם יש מי שהוא בקרבנו המרגיש שאביו בשמים מתרעם עליו קצת, הריני מבטיח לכם שהוא מתאוה מאד מאד שנרצה ונפייס אותו ומצפה לתפילותינו ולשובנו אליו!"

(מתוך מידות והנהגות טובות - הרב יחיאל מיכל שטרן)

"כִּי אַתָּה רֵאִיתִי צָדִיק לְפָנַי" (בראשית ז', א')

יש בכחו של צדיק לברך את ישראל, וברכותיו פועלות ממש, כמו שכתב בחינוך (מצוה רל"ח) "הצדיקים והחסידים ימהרו דבריהם לפעול בכל מה שידברו עליו, וזה הדבר ידוע ומפורסם בין יודעי דת ומביני מדע".

וכן כתב הרמב"ן (באיגרת הקודש פ"ה) "דע כי גזירת החסידים המתדבקים במחשבתם בעליונים על כל דבר שהיו מחשבים בו ומתכוונים עליו באותה שעה היה מתקיים אם טוב ואם רע..." (וברמב"ן במדבר א. מ"ה מרמז להקוּיטלאך והפדיון שנותנים לצדיק ומזכירים השמות שפועל בעליונים).

ברכת רבי ישראל פרנקפורט מקרלין

רבי דוד מקרלין נחלה פעם קשות, והרופא הזהירו לא לשתות יין, לאחר זמן קצר נכנס משמשו של רבי ישראל מפרנקפורט ואמר לו שהרבי שלח לו יין - ואם ישתה אותו יתפא, לא חשש רבי דוד לרגע, בירך ברכת הגפן על היין ואמר אם הרבי אומר, עלי לקיים דברו גם נגד דברי הרופא. האמונה הפשוטה שהיה לרבי דוד - לרבי ישראל היתה ללא גבול...

רבי מוטל'ע מאושמינא מברך וברכתו מתקיימת

הצדיק רבי מוטל'ע מאושמינא נתפרסם שמו כבעל מופת שמתקיימות

ברכותיו. מרחוק ומקרוב באו, בני ברית ואינם בני ברית מי לשם ברכה ועצה טובה, ומי לשם רפואה, נהרו אליו. החפץ חיים התבטא אודות גדלותו בתורה: "מי יוכל לעמוד במחיצתו בגן עדן?" ואף פעל למנותו בין מנהיגי הדור (הובא בספר "החפץ חיים לרמ"מ ישר"). מרן החזון איש התבטא עליו "בטוחני שהיה לו רוח הקודש" (הובא בפאר הדור).

הרבה קהילות ניסו להעבירו לכהן בקהילתם, עד שהוצרכו להעמיד שמירה ליד ביתו לבל יבואו אחרים

לקחתו לקהילתם, ובספר קהילת אושמינא הובא איך שבגניבה הצליחו לגנוב אותו, כמובא בספר תולדות קהילת אושמינא "שכאשר נודע בעיר שבאה משלחת מסלונים, והרב הסכים לקבל מהם את כתב הרבנות, הפקידו שומרים על בית הרב, על מנת למנוע ממנו לעזוב את עירנו, ורק בליל סופה וגשם הצליחה המשלחת מסלונים להוציאו בסתר בשעה שישן על מיטתו ועם המיטה העלוהו על עגלה וגנבוהו".

בכתבי העת שיצאו בזמנו הרבו לדבר על "מעשה הגניבה".

ברכת צדיק

החיד"א בספרו חדרי בטן (ויחי ב, אות י"ד) מביא שהרמב"ם בן ח' שנים נשק ידי הר"י מיגאש קודם פטירתו, ואמר שלא זכה למה שזכה, אלא באותה נשיקה שנשקו וברכו והאציל עליו מחכמתו, ומשום הכי קרא להרב אבן מיגאש רבו".

ברכתו של רבי זלמן סנדר

מרן רבי איסר זלמן מלצר סיפר מעשה ביהודי עם הארץ שואב מים

פעם התהלכו בשבת בלילה ברחובות ארה"ב מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל, וכ"ק האדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצוק"ל, כשכל אחד עם קבוצת תלמידים משלו. רבי יעקב שאל את רבי יואל: במה זכית להינצל!?

הגאון הגדול רבי יצחק שיינר שליט"א בסיפורי מופת על גדולי הדור בעבר

ליטא. ניגש אליו ת"ח נודע ושאלה בפיו: ב"ה, כיום רואים כי אכשר דרא, ובחסידי השי"ת עולם הישיבות צמח וגדל להיות פאר ותפארת, ויש אלפי עמלי תורה שמשקיעים כל מרצם בעלייה בתורה ויראה, אך לא רואים את הגדולים שהצמיח דור העבר, כמרנן הגרי"ז, החזון איש ועוד כהנה. מדוע כך הדבר?

רבי חיים הרהר רגע קמעה, ומיד השיב תשובתו: כולם היו תלמידים של מרן הגר"ד ליבוביץ או שהם ראו את יגיעת התורה שהייתה לו וקבלו מושגי ענק בגדלות, ומי שלא ראה את מושגי הגדלות שהיו למרן הגר"ד, קשה לו להיות ענק בתורה כל כך.

ואכן חושבני שהדבר המיוחד שהיה קיים בישיבות של פעם, אלו הדמויות שניווטו את עולם הישיבות. כשאנו חיינו בישיבה בצלו של הרבי הגדול רבי שלמה היימן, ראינו מהי שקיעות בתורה, ראו עליו בחוש שהוא היה תלמידו של מרן הגר"ד ליבוביץ, והוא היה א-שטיקל רבי ברוך בער, זה נתן דוגמה לבחורים איך צריך להיראות, כיצד גדלים באמת בסולם העלייה בתורה בישיבה.

אני נזכר בסיפור שיום אחד בזמן חורף בישיבה היה שלג כבד מאוד, משהו שמתרחש אולי פעם בעשרים שנה בארה"ב. העיר כולה הייתה משותקת, לכן בני הישיבה המבוגרים שדרו בסמיכות לשיבה או בביתם ולא בבניין הישיבה עצמו, התקשו להגיע לשיבה, לשיעורו של ראש הישיבה מרן רבי שלמה היימן זצוק"ל. והנה בשעה היעודה נכנסתי לשיעור ומכל שישים הבחורים הגיעו רק ארבעה בחורים לשיעור במסירות נפש ממש, ואני ביניהם. רבי שלמה נכנס לשיעור והחל בקול גדול למסור את השיעור באותה התרגשות וריתחא דאורייתא כפי שהורגל מדי יום ביומו. אחד התלמידים הרהיב עוז ושאלו, מדוע הוא מוסר את השיעור בחוזק כאילו ישנו לפניו אולם מלא בשומעים, הרי הרב רואה כי אין כאן אלא ארבעה בחורים ולא יותר, ואין צורך לדבר בקול גדול כל כך.

השיב לו רבי שלמה מנהמת ליבו - וכי חושב אתה שאני אומר את השיעור רק לכם? אני אומר זאת לכם ולבניכם ולנכדיכם, לתלמידיכם ולתלמידי תלמידיכם, יש כאן בחדר מאות נשמות טהורות שחפצות לשמוע את האור שבסוגיה הנלמדת, ובשל כך אני מדבר בקול גדול.

זו לא הייתה מליצה, כי באמת חשו בכל שיעור שכך הם פני הדברים, והוא ראה זאת כאמת לאמתה, וזו הייתה הדמות שהייתה לנו לעיניים ביושבינו בישיבה, וזה הביא לצמיחתם של בני הישיבה שראו מהו הייעוד האמתי של כל אחד ואחד מבני הישיבה.

(מוסף שבת קודש - יתד נאמן סוכות)

"כִּי אֶתְּךָ רִאִיתִי צָדִיק לְפָנַי" (בראשית ז', א')

התלמידים, כשרק עמדו ליד רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל אהבו את התורה אהבת נפש וקבלו ממנו השפעה רבה. היה סיפור עם רבי יעקב כשהוא הגיע לאמריקה בתחילה כמשולח, היה צריך למצוא לעצמו פרנסה, ונהיה ראש כולל בכולל מסוים. כמובן שהיה צריך לאסוף כסף עבור הלומדים, והדרך הייתה שהמוסד היה שומר את הקבלות של שנים עברו, ונדיבי עם היו נותנים לפחות אותו סכום, אם לא מוסיפים.

ואכן, רבי יעקב הגיע לאחד העשירים עם הקבלה, ונקב לו בסכום שתרים בשנה שעברה.

התורם אמה, אבדוק בקבלות שלי מה תרמת, כי זה נראה לי הרבה מידי, והוא אכן בדק ומצא שהוסיפו עוד אפס אחד בקבלה על הסכום שנתן, והסכום גדל בהרבה מחמת כך. רבי יעקב הזדעזע כל כך מכך, ואמר בהחלטיות: אם אנשים שיקרו, אני מתפטר מהכולל בזה הרגע, ומאותה שנייה אני לא קשור למקום הזה. השיב לו הגביר, לכל הפחות אתן לרב שכר טרחה שטרח להגיע עד הנה, אך רבי יעקב ענה נחרצות - אינני רוצה.

הרי הגעתי רק בשביל הכולל, ומאותו רגע אני לא אוסף בשבילם, ולא מגיע לי על כך דבר.

סיפור נוסף זוכר אני, שפעם התהלכו ברחובות ארה"ב מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל, וכ"ק האדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצוק"ל, ונפגשו בשבת בלילה בברוקלין, כשכל אחד מטייל עם קבוצת תלמידים משלו ומשוחח בלימוד ובדברי אגדה. כשנפגשו השניים, רבי יעקב שאל את רבי יואל: במה זכית להינצל? רבי יואל חשב וחשב, ואז אמר - אני לא יודע, אולי בגלל שמעולם לא התפשטתי (מבגדים לפיג'מה מ.ב.) והייתי נרדם מתוך לימוד.

ואז פנה רבי יואל ושאל את רבי יעקב: ולמה אתה זכית להינצל? חשב רבי יעקב, ואחרי פסק זמן אמר: אולי בזכות כך שמיום עומדי על דעתי לא הוצאתי דבר שקר מפי.

כשאלו הם הגדולים, רבי יעקב ורבי יואל, שהיו שני ענקיים של תורה באמריקה, אכן זוכים להצמיח דור של לומדי תורה.

***

מהי הדרך שראוי להתחזק ולהתקרב כיום לתורה נוכח הניסיונות הכל כך קשים שקיימים בעת הזאת?

שאלה זו כבר נשאל מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל לאחר ימי המלחמה הנוראה. אני זוכר שהיו שחששו כי אין תקומה לעולם התורה, ומי יודע איך יקום דור חדש להחיות את התורה שהייתה קודם המלחמה בישיבות

כ"ק האדמו"ר רבי יואל מסאטמר זצוק"ל

בדרך היו כלבים אימתניים, הבחור ליווה את רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א, ונתקף בפחד: געוואלה, יש כאן כלבים טורפים! המשגיח רבי יחזקאל אמר לו: "תתפוס בחליפה שלי ולא יאונה לך כל רע"

ואיך מצאו תלמידי ישיבת מיר בשנחאי היכל בית המדרש וחדר אוכל מוכן ומזומן • רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל בסיפורים מופלאים על מי שמעוטר בצלם אלוקים

ארוכה ודרך קצרה. בדרך הקצרה היו מסתובבים כלבים אימתניים, וכמובן לא הלכו דרכה, ובדרך ארוכה הסתובבו סוכני הממשל ופקידי המשטרה.

רבי יחזקאל תמיד הלך בדרך הקצרה. בחור ליווה אותו פעם ונתקף בפחד: געוואלה, יש כאן כלבים טורפים! המשגיח רבי יחזקאל אמר לו: "תתפוס בחליפה שלי ולא יאונה לך כל רע", וכך היה. הכלבים עמדו בשקט כאלו איש לא עובר לידם.

התלמיד ההוא, בסוף ימיו, התגורר כאן בארץ ישראל, בתל אביב. שמעתי מפי פלוני שהוא עצמו נסע אליו לשמוע מפיו את העובדה - שהחזיק בחליפה של המשגיח ועברו את כלבי הטרף, פשוטו כמשמעו.

כלב השמירה שנצמד לדלת

סיפר לי רבי שלום שבדרון זצ"ל, כי בהיותו באמריקה, סיפרה לו אלמנה פלונית את המעשה הבא: היא החזיקה כלב בבית. מדוע? לאחר שהתאלמנה פחדה להתגורר לבדה עם הילדים (והעושר הרי מביא גנבים), לכן רכשו לה כלב שמירה, כדי שאם יהיה מי שרק ינסה להיכנס לחצר - קולות הנביחות ישמעו עד הרחוב השלישי, ואם הוא יכנס לתוך החצר - הכלב יתנפל עליו ויעשה בו שפטים. כלב שמירה!

פעם אחת בשעות הבוקר היא מבחינה שהכלב המסור שלה רץ מהחצר לתוך הבית פנימה, ונעמד ליד השמשה הקדמית של הדלת השקופה, מסתכל מבפנים החוצה וכאילו נתלה ונשען על הדלת. עומד דום, כאילו רועד ממה שהוא.

מה קרה לכלב? עד שהיא חושבת היא שומעת דפיקות על הדלת השקופה. התקרבה והנה, לא פחות ולא יותר, רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל עומד ליד הפתח. הכלב אפילו לא נבח, ברח פנימה וכאילו נדבק לדלת. כלב הרי לא יודע חוכמות, הטבע שלו לנבוך ולקעוס, ונאלם דום.

בעלה המנוח היה מהנדיבים של הישיבה בברנוביץ, רבי אלחנן הגיע לאמריקה למסע התרמות (ושב לברנוביץ ממש עם פתיחת המלחמה העולמית ונספה בקובנה בפורט התשיעי, הי"ד) לכן הגיע לביתם. ר' שלום סיפר כי הדגישה ואמרה, שכל העת כאשר רבי אלחנן היה בבית, הכלב נשאר במקומו כאילו נדבק לדלת הכניסה, עמד דום. אחרי שרבי אלחנן יצא, שב הכלב למתכונתו הקודמת לקפוץ ולרוץ כאחד הכלבים, ויהי לפלא.

הוא הענין אשר דברנו אודות צלם האלוקים שניכר על פני האדם. אבל איזה אדם? זה ששומר על הצלם אלוקים שלו. מוראדיג. "נשמה שנתת בי טהורה היא", הנשמה היא הצלם אלוקים שבאדם, והצדיקים שומרים עליה בשלמות.

(מתוך יחי ראובן)

רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל

"וּמִזְרָאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ" (בראשית ט', ב')

ישנן עובדות בעניין המיוחד הזה, שלחיות הטורפות יש "דרך ארץ" כלפי בן אדם המעוטר בצלם אלוקים.

העיר שנחאי שביפן הייתה בשעתו מקום הצלה לשיבת מיר בשנות המלחמה העולמית. בני הישיבה ורבותיהם שהו שם שש שנים. הם הגיעו ליפן בנסי ניסים וחיו שם בניסים גלויים. קשה לתאר את המציאות שהייתה, כאשר שלוש מאות בחורים יחד נמלטים מהאש הבוורת באירופה, מגיעים ליפן ו... מוצאים שבשנחאי מוכן ומזומן להם בית מדרש

מפואר גדול, גבוה וענק ובו מקומות לכל הבחורים, כאילו נבנה בשבילם במיוחד - לפי מספר בחורי הישיבה שהגיעו. ולא רק בית מדרש, אלא גם 'חדר אוכל', הפלא ופלא.

כיצד זה קרה? יהודי פלוני מיליארדר ששהה רבות ביפן או שהתגורר שם לצורך מסחרו, החליט שהיהודים המועטים שביפן צריכים בית כנסת גדול. היהודים לא התגוררו במרכז העיר שנחאי, אבל כיון שהוא עצמו שהה במרכז המסחרי של העיר, החליט לבנות

שם את בית הכנסת, בנין ענק שבנייתו עלתה הון תועפות. לא היה מי שיבוא להתפלל שם, והעשיר עצמו כמעט לא נכנס אליו, ובשבתות שכרו בתשלום עשרה יהודים שיבואו להתפלל בבית הכנסת שעמד כמעט שומם (כיון שהיה רחוק ממקום מגוריהם).

לא היה לו די בבניית אולם תפילה, כי חשב לעצמו: הרי היהודים ביפן צריכים לעשות שמחות וחתונות, לכן נכנס לו כעין ג'וק בראש, ובצמוד לבית הכנסת בנה אולם של חתונות עם שכלולים מיוחדים - חיבור גז לבישול. למי היו אז המושגים הללו? גז לבישול?!

וכך עמדו הבאים משתוממים, כאילו הם בתוך חלום. מצאו שמוכן ומזומן היכל בית המדרש וחדר אוכל. אך היה חסר להם משהו אחד: סטנדרים.. בהיותם במיר הורגלו ללמוד רק עם סטנדרים, אבל בית הכנסת נבנה ורוהט רק בספסלים (את הסידורים היו מחזיקים בידיים או על שולחן) "בעזרת ה' יהיו סטנדרים" - הכריז המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין. "יהיו סטנדרים!" הכריז גם ראש הישיבה.

בשנחאי התגוררה משפחה עשירה שהחזיקה נגר פרטי. ראש הישיבה פגש את הנגר ובקש שיבנה סטנדרים. אמר לו הנגה: "לא ראיתי מימי סטנדר מהו, תשלחו אלי שני בחורים שיסבירו לי מה זה, ואדע כיצד לבנותו". הסבירו לו. הבין. לקח אתו פועלים, ובתוך שלושה ימים היו סטנדרים מעץ לשלש מאות בחורים. יש תמונות מהיכל הישיבה ביפן, ורואים שכולם יושבים עם סטנדרים גדולים ונאים, באולם עם תקרה גבוהה במיוחד.

מקום מגורי הבחורים היה רחוק מבית המדרש שכאמור, נבנה במרכז המסחרי של העיר. הגויים ימ"ש הטילו עליהם מגבלות קשות, והיה אסור ללכת ברחוב, רק עם רישיון מיוחד. היו שתי דרכים לבית המדרש - דרך

נוכל לצייר שאם האדם היה צריך להעביר חבילה לאמריקה, כל מה שהיה עליו לעשות הוא להגיע לחוף הים, ולצוות על אחד הדגים הגדולים שיעמים על גבו את החבילה ויעבירה לאמריקה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מביא את דבריו של המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זצ"ל על אפשרות שליטה על הטבע שניתנה לאדם לולא חטא

לעשות את חפצו של האדם, ולמלא את כל משאלותיו. גם בעופות ניתן היה להשתמש, 'בכל מקום גבוה אשר אין יד האדם מגעת שם, וכן לפרוח בהם באוויר להתחקות ולהתבונן בנפלאות ה'; בחכמת מערכת הגלגלים והכוכבים ומסילותם; כלשונו הקדושה של ה'לשם'. ובמילים אחרות, לא היינו נזקקים כלל למטוסים, ולא למחיר ההפעלה הכל כך יקר שלהם, אלא היינו משתמשים בעופות השמים. ה'לשם' מוסיף 'כי גם לעמוד על סתרי פליאות התורה, היתה גם כן תועלת גדולה מאוד אם היה אפשר לעוף באוויר ולעלות לרום וכו'.

'ועל דרך זה בכל מיני בעלי החיים, מכולם היתה תועלת גדולה, כל אחד לפי תכונתו, ובפרט מכל מיני הבהמות וחיותו - יער, אשר הם גיבורי כוח להשתמש בהם עבודות גדולות וקשות בהרים ובעבות, וכן בכל המדבריות, ובכל המקומות המרוחקים'. כלומר, לא היינו נזקקים לטרקטורים ויתר כלי העבודה הכבדים הנראים במקומות העבודה, וניתן היה להשתמש בבהמות הללו.

'והיו כולם עבדים נאמנים לאדם, אם היה זוכה לזה, כי קודם החטא היו בעלי החיים מוכשרים בשכל ודעת בכל מיני עבודות אשר היה שייך'.

לא היה זה נס ממש

ה'לשם' מבסס כמובן את דבריו על פירושי הראשונים כמו ה'אבן עזרא' ואחרים, הכותבים שהחיות היו בעלי דעת ובעלי

דיבור גם בספר 'אדיר במרום' של הרמח"ל מובא כי הבהמות שבזמן האדם הראשון היו במדרגת בני האדם של עתה.

מכל הדברים הללו, אמר הרב שליט"א במסיבת סיום החג, ניתן ללמוד שכאשר אנחנו נתקלים בסיפור ניסים שבו נראית שליטתו של אדם צדיק וירא חטא על החיות, יתכן להסביר שלא היה זה בבחינת נס ממש, אלא האדם הצדיק הוא הגיע למעין דרגתו של האדם הראשון לפני החטא, שכאמור היה זה טבעי שהאדם שלט על כל החיות, ולכן ניתנה לו גם הפעם שליטה על החיות.

כך נוכל אולי להסביר גם את מה שהיה עם חנניה מישאל ועזריה שהמלך הכניסם אל כלוב האריות, ולא אירע להם מאומה. כי שלושת הצדיקים הללו הגיעו לדרגת אדה"ה, ושליטתם על בעלי החיים היתה טבעית.

וכך בכל המקרים הנוספים שאירעו במהלך הדורות, כשאנשי סגולה ויראי חטא יכלו לבעלי חיים, בחלקם טורפים ומסוכנים, שלא הזיקו להם כלל. כמו בסיפור של 'הפני יהושע' שרדף אחרי האריה, וכמו בסיפור הידוע שכולנו גדלנו עליו על אותו יהודי צדיק שלא רצה לנסוע בשבת, ועזב את שיירתו באמצע המדבר, וזכה שאריה ישמור עליו במשך כל השבת.

"כִּי הִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ" (בראשית ו', י"ב)

בסעודת סיום חג שמחת תורה (תשע"ד) ציטט רבינו הגאון המרא דאתרא שליט"א כמה דברים מתוך הספר 'ליקוטי נגלות' של בעל ה'לשם', בו ליקטו המאספים מדברי סבו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זצ"ל. בספריו הקדושים העוסקים בתורת הנסתר, יש קטעים 'נגלים' רבים, והמלקטים הביאו את הדברים ככתבם וכלשונם.

ה'לשם' היה מגיע לביתו רק בשבתות, ומיד במוצאי השבת היה יוצא את היערות, מתבודד שם עם אלוקיו ומחבר את ספריו הקדושים. ה'חפץ חיים' זיע"א אמר עליו שכאן בעולם הזה אפשר לעמוד לצידו, אבל בעולם הבא ספק גדול אם נוכל להתקרב אליו!

בסעודת סיום החג ציטט הרב שליט"א מתוך דברי ה'לשם' על פרשת בראשית, ובתחילת הספר הנ"ל מתמקד המחבר הק' על אפשרות השליטה על הטבע שניתנה לאדם, ובכלל זה שלטון ורדייה על בעלי החיים, לא רק בדגים ועופות, אלא גם על הנחש, כמו שמובא בגמרא בסנהדרין (נ"ט ב') 'חבל על שִׁמְשֵׁ גדול שאבד מן העולם', ורק בגלל החטא שחטא האדם נלקחה ממנה שליטה זו, ונשארה רק אצל בעלי חיים ספורים.

לא היינו נזקקים כלל למטוסים

ה'לשם' כותב עוד שאלמלא

החטא לא היתה מציאות שאדם ישלוט על חברו, על אדם אחר, וכלשונו - 'לא היה שום עבודות והשתמשות מאדם אחד אל זולתו כלל וכלל, כי כולם בני מלכים הם, בני מלך מלכו של עולם ית"ש, אשר בצלם אלוקים נעשו כולם, כזה כן זה'.

ודווקא מפני כך, שבני האדם לא היו שולטים אחד על השני, לזה היה בריאת כל מיני בעלי החיים שבעולם שיהיו עבדים לאדם, ויהיו שומעים אליו לכל מה שמצווה אליהם וכו'. ונתן כל בעלי חיים לאדם, שיהיו שומעים אליו כעבדים ושישתמש בהם האדם בכל צרכיו, כל אחד לפי כוחו ומקומו. וה'לשם' מפרט, כיצד היה האדם מנצל את בעלי החיים העומדים לשרותו. 'הדגים להשתמש בהם בכל השימושים וההצטרפויות שבמים, לעבור בהם ארחות ימים, ולהוציא על ידיהם כל הסגולות הטמונות בעמקי המים וכו'.

אם ננסה לתרגם את הדברים בלשונו, אמר הרב שליט"א, נוכל לצייר ולומר שאם האדם היה צריך להעביר חבילה כלשהי לשיבת ליקוואד באמריקה, כל מה שהיה עליו לעשות הוא להגיע לחוף הים, בחיפה, ביפו, בתל אביב, באשדוד, או בכל מקום אחר, ולצוות על אחד הדגים הגדולים שיעמים על גבו את החבילה וישאנה לליקוואד... והדג היה משועבד

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

כשקנה רבינו את דירתו ברחוב סורוצקין, התקשר לקבלן: "אפשר לעלות אליך?" הקבלן חשש, אמר: "כבוד הרב, אני בא אליכם!" "לא", אמר רבינו בפסקנות, "אני בדרך אליך!"

על מידת הנקיות וההקפדה בממון של בעל ה'אור לציון' רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

"פי מלאה הארץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם" (בראשית ו', י"ג)

פעם הודיע רבינו שמתחילים ללמוד מסכת פלונית, והיו חלק מהתלמידים שהביעו מורת רוח. כבר למדוה - אף שאין להשוות את רמת הלימוד - מבקשים הם ללמוד מסכת אחרת. אחד מהם אף גילה בקיאות, ציטט דברי הגמרא (עבודה זרה י"ט ע"א) על הפסוק: "כי אם בתורת ה' חפצו" (תהלים א, ב) שאין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו

חפץ. ופירש רש"י: לא ישנה לו רבו אלא מסכת שהוא מבקש הימנו. שאם ישנה לו מסכת אחרת אין מתקיימת, לפי שלבו על תאוותו, מקור מפורש.

התאזר רבינו בסבלנות, וענה בנועם: "אילו אני הייתי המחליט, שוקל הייתי את הבקשה. אבל איני אלא פקיד. אני עושה מה שראש הישיבה (מורנו הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל) אומר לי לעשות, איני זז ימין ושמאל: אומרים לי ימינה, אפנה לימין. שמאלה, אפנה לשמאל. ראש הישיבה הורה ללמד מסכת זו,

אלמד מסכת זו! יתר על כן: גם אם יאמר לי ללמוד דף גמרא אחד כל החיים, אלמדו!"

"אני שכיר, בא בזמן ויוצא בזמן!"

זכור כיצד היה מופיע לשיעורים קודח מחום, כיצד הגיע בחוליו. שח הרה"ג רבי משה אריה שליט"א, בשעתו, כיהן כמשגיח בישיבה. כידוע, היה רבינו מוהל מומחה, וכמה הוקיר את המצוה! הולך היה למרחקים כדי למול. ומכל מקום, תנאי התנה: לא על חשבון זמני הישיבה! או בשמונה וחצי בבוקר, לפני השיעור, או בצהריים, לאחריו. לא אחת, כשהגיע וראה שעדיין לא התארגנו, התנצל: "אני ממהר לשיעור", ויצא.

שגור היה על לשונו: "אני שכיר, בא בזמן ויוצא בזמן!" ובאמת נשאר הרבה יותר מהזמן

"האם נותר איזה חוב על הדירה?"

כשקנה רבינו את דירתו ברחוב סורוצקין, שילם מחירה לפי התקדמות שלבי הבניה כמסוכם, ובסיום הבניה קיבל את המפתח. יום אחד התקשר לקבלן: "אפשר לעלות אליך?" הופתע, וחשש, אמה: "כבוד הרב, אני בא אליו!"

"לא", אמר רבינו בפסקנות, "אני בדרך אליך!"

החשש התעצם. כעבור שעה קלה התדפק רבינו בפתח ביתו. טרח והגיע בעצמו מרחוב אלקנה לרחביה. קיבלו בכבוד, ורבינו פתח ואמר: "ראה, שילמתי את כל הכסף וקיבלתי את המפתח"

"כן, ודאי - אם יש איזו תלונה, איזה תיקון, רק יאמר נבצע מיד!"

"איני יודע, זאת עוד נראה. אבל אני

רוצה לעבור מחר לדירה החדשה"

"בשעה טובה ומוצלחת!"

"אמן. ורצוני שתאמר לי האם נותר

איזה חוב. האם יש איזו תוספת, האם יש איזו טענה. רצוני להכנס לדירה כשהיא נקיה מכל חוב ותשלום!"

"לא, מה פתאום, אין כלום. הכל שולם!"

"אתה בטוח? תחשוב, תסתכל בתיק, תנסה להזכר. אולי בקשנו משהו חריג, אולי תוספת בניה או איכות. אני מבקש ממך, אל תסתיר ממני, אשלם עד הפרוטה האחרונה. אל תמנע ממני מצוה!"

"לא, לא מגיע מאומה!"

וידא רבינו שוב ושוב, עד שנחה דעתו. בירך, והלך.

ומסכם הקבלן: בניתי ומכרתי מאות דירות, אם לא אלפים. ומעולם לא ארע שבא קונה ודחק בי להזכר, אולי יש איזו יתרת חוב או תוספת מחיר...

(סתוך "רבינו האור לציון")

רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

התגלית הדרמטית שהביאה להרס בית החולים העתיק בלומז'ה

<<< המשך מעמוד 1

אדם שהיו בו, וזה משפיע הלאה, והיינו מה שאמרה תורה בפרשתנו: "ותשחת הארץ לפני האלוקים" עד שהחיות והבהמות גם התנהגו לא טוב, כדברי רש"י, כי כאשר האוויר מורעל - ההשפעה מרחיקה לכת גם על חיות ובהמות."

סיים ר' שלום זצ"ל, שומה עלינו להתבונן עד כמה רבה רעת האדם בהשפעת מעשיו הרעים על כל הסובב אותו ועד כמה יש להיזהר בכל מעשה ומעשה.

שהבניין הגדול על קירבו וכרעיו נהרס, שכרו עוד פועלים רבים והוציאו את העצים, האבנים וכל הפסולת מחוץ לעיר ושרפו אותם באש כליל! כאן, שתק מרן רבי אלי, ואח"כ הגביה את קולו והמשיך: "אם במחלות הגוף כך, קל וחומר במחלות הנפש. חיידקי טומאה במקום כל שהוא - בכוחם להרעיל את האוויר במחלות רוחניות. יש ארצות שיש בהם תאוה גדולה לכסף! יש אזורים שהאוויר בהם מורעל בתאוות האוכל! כל מקום לפי החיידקים הרוחניים שם, כך גם בבית, שהתגוררו בו אנשים שחיללו שבת או טהרת המשפחה וכדו', המקום לא נקי, הוא הושפע ממעשי בני

כיצד הגיב הרב אברמסקי למוכר הסוודרים שבא לביתו?

אמרה לו הרבנית, בחפץ לב הייתי קונה, אבל הארון מלא בסוודרים, כך שאין לי צורך בכך, אמר לה אותו רוכל, אם כך אז לפחות שאקבל ברכה מהרב, האזין הרב אברמסקי לדברים ומיד כשהכניסה הרבנית את הרוכל לחדר כדי לקבל את הברכה, הכניס הרב את ידו לכיסו והוציא משם סכום כסף נכבד ומסרו למוכר הסוודרים, כמוכן שלאחר מכן גם בירכו בחום רב להצלחתו וכו'.

כשסיים הרב, יצא הרוכל מביתו שמח וטוב לב.

אחר שיצא הרוכל, פנתה הרבנית לרב בשאלה,

כזה סכום נותנים לו? ענה לה הרב בואי ואסביר לך, היהודי הזה מסכן הוא, אם באמצע החורף ועוד בשכונה הכי קרה בירושלים, מסתובב לו יהודי מבית לבית למכור סוודרים, כשברור לכל בר דעת, שכל תושבי בית וגן כבר הצטיידו מזמן בסוודרים לכל המשפחה, אם כן בטוח שמדובר באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכן לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר

בחסד עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכן לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר

בחסד עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכן לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר

בחסד עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכן לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר

בחסד עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכן לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר

בחסד עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכן לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר

בחסד עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכן לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר

בחסד עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

באדם מסכן, שככל הנראה כבר התדפק על הרבה דלתות ובכל בית סירבו לקנות ממנו, מי באדיבות ומי בפחות אדיבות, כך שמזוודתו עדיין מלאה ולמעשה לא הרוויח כלום, אך בביתו יש לו כנראה אישה וילדים, שמחכים שאבא יביא כסף כדי שיהיה להם מה לאכול, בארוחת צהרים או הערב, אך מה הם יראו במקום זה, שאבא שם על השולחן מזוודה עם סוודרים במקום אוכל? לכן דבר ראשון צריך לתת לו כסף שיהיה להם מה לאכול ואח"כ כמוכן לברך אותו.

במעשה זה אנו רואים, כמה שימת לב ומחשבה צריך לתת כשמדובר

בחסד עם השני כדי שנוכל לזכות במצוות חסד בשלמות.

הרב יצחק פוליטנסקי

"וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת נַח... וַיִּשְׁפּוּ הַמַּיִם" (בראשית ה', א')

כתוב בפרשה: ויזכור אלוקים את נח...וישוכו המים ולכאורה תמוה על

איזו זכירה מדובה, שבעקבותיה הסתיים המבול?

אומר על כך המדרש בבראשית רבה, מה זכירה נזכר לו? שזן ופרנס

אותם כל שנים עשר

חודש בתיבה. כלומר

הדאגה והחסד שעשה נח

עם באי התיבה והאכילים

בזמן המבול, אותם זכר

לו הקב"ה.

רואים מכאן, את

העוצמה שיש בנתינה

ובחסד, שכידוע מסירותו

של נח לדאוג לכל אחת

מהחיות, הייתה בצורה

מושלמת וללא גבול,

מתוך שימת לב לפרטים

הקטנים (כמו הסיפור

עם הזיקית ועוד), וזאת

כשחלקם אוכלים ביום

ואחרים בלילה וכדו', עד

כדי כך גדולה מצווה זו, שיש בכוחה לסיים את המבול ולהוציא את

נח מהתיבה, ק"ו בחסד שעושים עם בני האדם ומשתדלים לעשותו

בשלימות ובשימת לב לצרכי הזולת, כמה כח והשפעה יש מכך.

בעניין זה של שלמות בעשיית חסד, מספר הגאון רבי משה מרדכי

שולזינגר זצ"ל על רבו הגדול מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל,

שהיה מפורסם ברגישותו ובהבנה שהיתה לו לצרכי הזולת גם כשמדובר

באנשים פשוטים. היה זה בשנותיו המאוחרות של הרב אברמסקי, כאשר

באחד מימי החורף הקרירים בשכונת בית וגן, בעודו יושב ולומד בביתו,

התדפק על דלתו יהודי, כשפנתה הרבנית לפתוח, עמד שם רוכל עם

מזוודה מלאה בסוודרים, תוך שהוא מציע אותם למכירה.

הצטרף עוד היום
וקבל את
הניוזלטר היומי
אליך ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

מובן מפני מה צריך לעשות זכר למעשה בראשית או זכר ליציאת מצרים, אך מפני מה צריך לעשות בעולם זכר למבול?

אמר לו ה"חקל יצחק": זו שאלה טובה ואיזה תירוץ יש לך?

הוסיף ה"חקל יצחק" על דבריו את הנאמר בכתובות: "היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה, שמשנתארסה היו בה מומין הללו ונסתחפה שדהו נכנסה לרשות הבעל, הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות, דברי ר"מ, וחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון ואם יש מרחץ באותה העיר אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון מפני שהוא בודקה בקרובותיו".
והסביר: כתוב "בשר בשדה טריפה לא תאכלו" כי כאשר אדם בביתו, הוא יודע מה הוא קונה ובאיזה הכשר, ויכול להקפיד על כשרות וקדושה ושאר עניינים, אך כאשר יוצא החוצה, הוא מקל לעצמו, ועל כך באה האזהרה שגם בשדה, מחוץ לביתו, שיקפיד על המאכלות שלו ושאר ענייני הקדושה.

רבי יעקב יוסף מספינקא זצוק"ל

ועל כך באה המשנה ואומרת שאם יש מרחץ בעיר, ששם מתגלים המומין שבסתר, יש להיזהר ביותר על הקפדות בכשרות וצניעות, כי לא יוכל לטעון אחר כך שזה היה מקח טעות, כי שם מתגלים המומין שבסתר.

(מתוך הספר שיח יעקב יוסף)

ממעין החסידות - הרב מנחם שטוב

"אֵת קִשְׁתִּי נָתַתִּי בְּעֵנֶן וְהָיְתָה לְאוֹת פְּרִיט בְּיַד הָאָרֶץ" (בראשית ט', י"ג)

מספר רבי יעקב יוסף מספינקא זצוק"ל: נסעתי פעם עם זקני הקדוש, ה"חקל יצחק", למעיינות מרפא ברומניה. בעת שהייתנו שם הגיע מולנו אובלנדער רב ודיבר עם ה"חקל יצחק" בדברי תורה. בין הדברים, שאל על מה שנאמר בפרשת "ויסכרו מעינות תהום", ואומר רש"י "כשנפתחו כתיב

כל מעינות וכאן אין כתיב כל, לפי שנשתיירו מהם אותן שיש בהם צורך לעולם כגון חמי טבריא".

ושאל: "מובן לי מפני מה צריך לעשות זכר למעשה בראשית או זכר ליציאת מצרים, אך מפני מה צריך לעשות בעולם זכר למבול?"

אמר לו ה"חקל יצחק": "זו שאלה טובה, ואיזה תירוץ יש לך?"

אמר לו אותו הרב, בשם זקן אחז: "לפעמים קשה להסביר לאדם כיצד הקב"ה, שהוא א-ל

חנון ורחום, הביא מבול לעולם, לכן השאירו את המעיינות החמים, וכאשר באים לשם אנשים בחופשות הקיץ ורואים איך מתנהגים שם, זו כבר לא שאלה מפני מה היה המבול".

כיצד נכנס ויצא האויר בתיבת נח?

הרב צבי וינברג

"וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה" (בראשית ח', ו')

בספר אגדות אליהו על הירושלמי (פסחים פ"א ה"א - לרבי אליהו הכהן זצ"ל בעל השבט מוסר) מקשה, למאן דאמר דצוהר הוא חלון והיה סתום

ועליה נאמר ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה, ההבל באיזה מקום היה יוצא, ואיך היו חיים בתוך התיבה כיון שלא היה מקום להוצאת ההבל.

וכותב ליישב בג' אופנים:

א. ויש לומר דסובר דכיון דיש חיות השואבות כל הבל היוצא מן האדם והבהמה היו יכולים לעמוד אף על פי שלא היה מקום להוצאת ההבל, כאשר ראיתי כתוב לאמר כשירד אלכנסדרוס מוקדון לתהומות ים, עשה תיבה של

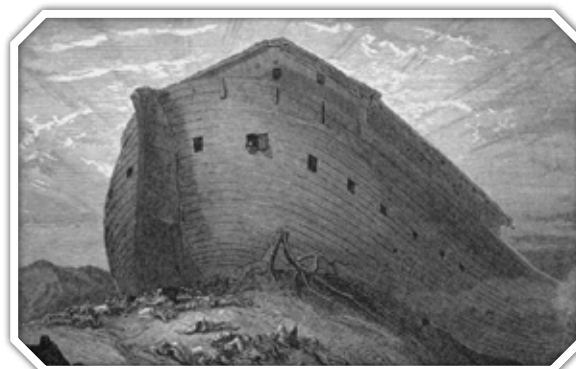
זכוכית סתומה באופן שלא יכנסו בתוכה המים, וישב שם, ושם בתוכה תרנגול לידע השעות, וחתול לפי ששואב ההבל כדי שיוכל לעמוד בתוכה, וכלב אחד כדי לשוחטו מיד ברדתו לתחתית הים, כדי שיעלה את התיבה למעלה לסוף שלשה ימים, כדרך הים שפולט לחוץ את המת

אחר שלושה ימים.

ב. ע"פ מה שאמרו חז"ל (תרגום יונתן בראשית י"ג) שעוג היה מחוץ לתיבה ונח היה מפרנסו דרך חור, ובאותו חור היה ההבל יוצא.

ג. ע"פ מה שאמרו חז"ל (זבחים ק"ג): שנח קשר את הראם מחוץ לתיבה, והכניס את ראש חוטמו לתוך התיבה, ודרך מקום הכנסת חוטמו של הראם, משם היה ההבל יוצא.

(קב ונק)

מדוע במיצרי גיברלטר יש זרמים חזקים מכיוון האוקיינוס לתוך הים התיכון?

ואח"כ בדור הפלגה התפרצו המים והציפו גם את כל אזור הים התיכון. וכתב שראה שכתבו חכמי הטבע דבר נפלא, שבמקום זה שמתאחד הים עם האוקיינוס, ניכר שיש זרימה חזקה של מים מכיוון האוקיינוס אל תוך הים התיכון, ולדעתי הוא על דרך "זכר עשה לנפלאותיו" שהניח הקב"ה זכר זה לעולם שיבינו באי עולם שהים הזה נעשה ממה שעלה האוקיינוס על גדותיו, וכתב שכ"כ בגט פשוט (סי' קכח סק"א) שכן ידוע להם, ע"כ.

ועיין בשו"ת בצל החכמה (ח"ב סי' יב) שמביא ראייה ממדרש זה למה שכתב בשו"ע (או"ח רכח,א) שהרואה את הים הגדול (ים התיכון) יש לו לברך "עושה הים הגדול", ולא עושה מעשה בראשית, משום שלא היה בששת ימי בראשית, אלא הוצף לאחמ"כ במים. [ועיי"ש סי' יז מש"כ על דברי הרד"ל]. (קב ונקי)

הרב צבי וינברג
וַיִּפְּץ ה' אֶתְּמֹסֶףֶת עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ" (בראשית י"א, ח')

ברש"י כתוב שדור המבול נאבדו מן העולם ודור הפלגה לא נאבדו מן העולם. אולם בחז"ל מובא שפעמיים הציף הקב"ה את העולם במים, פעם ראשונה בדור אנוש (נכדו של אדם הראשון) שהחלו לעבוד עבודה זרה והקב"ה הציף שליש מהעולם. ופעם נוספת בדור הפלגה שאמנם לא נאבדו אנשים מן העולם אולם גם אז הוצפו חלקים נרחבים נוספים בכדור הארץ. בבראשית רבה (פרשה כג אות ז וכן בירושלמי שקלים כו.) מובא דעה של תנאים שבדור אנוש הוצף העולם עד כפי ברבריא, ואח"כ בדור הפלגה הוצף עד עכו ויפו. ובהגהות הרד"ל (על המדרש שם) כתב ש"כפי ברבריא" זה המקום שנקרא "מיצרי גיברלטר" שהוא החיבור שבין ים התיכון לאוקיינוס, ועד שם הגיעו המים בדור אנוש,

מדוע קוף מחקה את מעשי האדם?

בצורתן, אלא כיון שהם היו בתחילה בריות ואח"כ נהפכו לפילים וקופים (והראיה שקוף דומה לאדם ופיל מבין לשון בני אדם), לכן מברכים בראיתן ברוך משנה הבריות, (יל"ע דבגמ' ובמדרש מופיע רק שנהפכו לקופים ולא מוזכר פילים). ובשבט מוסר (פרק מ"ז) כתב שכיון שהקופים היו בתחילה אנשים לכן כשרואים מה שעושה האדם הם עושים כמוהו משום שנוטים לחזור לקדמותם. (קב ונקי)

הרב צבי וינברג
וַיֵּאמְרוּ הֲבֵה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרֵאשֻׁוּ בְּשָׂמַיִם" (בראשית י"א, ד')

בסנהדרין (ק"ט ע"א) אמרין שהכת שאמרה "נעלה ונעשה מלחמה" נעשו קופים ורוחות ושדים, וכן במדרש רבה (כג,ו) ד' דברים נשתנו בימי אנוש בן שת וכו' ונעשו פניהן כקופות. ולפי"ז מיישב המלאכת שלמה (כלאים ח,ו) מדוע דווקא הרואה פיל וקוף אומר ברוך משנה הבריות, הלא כל החיות משונות

איזה בעל חי לא תולש ממחובר בשבת?

אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה", שכל השבת לא תלשה רק לעת ערב, וזה הפירוש במה שמזמרים "יונה מצאה בו מנוח", שלא תולשת ממחובר בשבת. (קב ונקי)

הרב צבי וינברג
וְהַיּוֹנָה עָלָה זֵית טָרְף בְּפִיהָ" (בראשית ח', י"א)

היעב"ץ בספרו מגדול עוז (בית מידות עליות הטבע) כתב שיש מופת על שבת חוץ ממה שהסמבטיון שובת, שהיונה אינה תולשת מהמחובר בשבת, ולפי"ז כתב בפרדס יוסף לפרש את הכתוב "ותבוא

מה הטעם על הריבוי המיוחד שיש בעולם לבהמות הטהורות יותר מהבהמות הטמאות?

הרב צבי וינברג

"מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה" (בראשית ז', ב')

בבית אלקים (להמבי"ט שער היסודות פרק מ"ט) כתב טעם לפי הסברא ולפי קבלת התורה, על הריבוי המיוחד שיש בעולם בבהמות הטהורות על הבהמות הטמאות. שאפי' שבכל יום שוחטים מהם הרבה והיה ראוי שהם יתכלו מהעולם, כי הם אינם פרים ורבים יותר מבהמות טמאות, ואם יש במדינה אחת למשל אלפים סוסים, יש כנגדם ארבעת אלפים בקר ועשרת אלפים כבשים ועזים [וע"ש שמישב מה שקשה מחולין סג].

לפי הסברא: כי הם מושגחים יותר מלמעלה, כי יש בהם תועלת בחייהם ובמותם, בחייהם: בבהמה דקה גיזה וחלבה, ובגסה עבודה וחלבה, ובמותם: על ידי שחיטה הם נאכלים לכל אדם בכל מאכל, מה שאין כן בטמאים המשמשים האדם לרכיבה ולמשא, כי כיון שאין תועלתם כ"כ אין פרטי מיניהם מושגחים מלמעלה

שיתרבו כמו הטמאים.

ולפי קבלת התורה: שבא במצות נח בהכניסו לתיבה מכל החי מכל

בשר שנים מכל תביא אל התיבה וגו', ומכל הבהמה הטהורה שבעה שבעה. שלפי שהיה עתיד להתיר להם הבשר בצאתם מן התיבה והיה צריך שיהיו הטהורים רבים, לכל הצרכים אשר יש בהם תועלת בחייהם ובמותם כמו שכתבתי, גזרה חכמתו יתברך בעת כניסתם לתיבה שיהיו שבעה שבעה מן כל בהמה טהורה, וב' מן הטמאים.

ובצאתם מן התיבה למשפחותם פרו ורבו משם והלאה לפי הטבע, כל אחד כפי ערכו, מן הטמאים, זוג אחד בשנה אחת הוליד זוג אחד שניים, מן הטהורים ז' זוגים הולידו שבעה

אחרים או כפלים, וכן בכל שנה ושנה נתרבו הטהורים לפי ערכם הראשון המרובים אשר יצאו מן התיבה והטמאים לפי ערכם הראשון המועט אשר יצאו, ע"כ.

(קב ונקי)

התורם כליה, איזה כליה עדיף לתרום את הימנית או השמאלית?

הרב צבי וינברג

"כִּי יָצַר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו" (בראשית ח', כ"א)

בגמ' ברכות (סא). ת"ר שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו דכתיב (קהלת יב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו. וכתב רש"י: כליות יועצות. את הלב עשה כן, והלב מבין מה יש לו לעשות אם ישמע לעצת הכליות אם לאו. וכתב המהרש"א: והא דכתיב לב חכם

לימינו ולב כסיל לשמאלו, לא על הלב גופיה קאמה, אלא על ב' יועצי הלב.

ע"פ דברי חז"ל אלו נשאל הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א באחד שמוכן לתרום כליה, איזה יתרום, האם ימנית או שמאלית. וכתב (חישוקי חמד ברכות שם) שכיון שחז"ל אומרים שהכליה הימנית היא היועצת לטובה, יתכן שעדיף שיתרום את הכליה השמאלית.

(קב ונקי)

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

כל מה שרצית לדעת על הקשת בענן

הקשת בלילה, אם הוא צריך לברך את הברכה. ומביא ראייה מדברית התרגום יונתן שמתרגם: "ותתחמי קשתא ביממא", ומשמע מדבריו שהקשת נראית רק ביום. ולבסוף כתב מהרש"ם שאומנם בדרך כלל לא נראית הקשת בלילה, אלא לעיתים רחוקות, ומביא שרבי יהושע מבעלזא בירך על הקשת בלילה.

כל המסתכל בשלושה דברים עיניו כהות, והן: נשיא, הכהנים והקשת. חז"ל למדו זאת מהפסוק: "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם". רבנו חננאל כתב הסבר לכך, משום שבכל אלו באים להרהור בכבוד ה' ולכן אין לעיין בהם יותר מדי: אדם שרואה קשת בשמים, אין לו לספר זאת לחברו, משום מוציא דיבה, שמזכיר את עוונות בני האדם בעולם. ביערות דבש מפרש באריכות, שיש שני סוגי קשתות בעולם, קשת טבעית מזריחת השמש, ובעלת מראה תכלת לגמרי על ענין המבול.

(שבת ט"ש)

לאחר סיום המבול, הבטיח הקב"ה שלא יהיה מבול יותר וסימן לכך תהיה הקשת: "והיתה הקשת בענן וראייתה לזכר ברית עולם". הקשת נבראה בערב שבת בין השמשות ומזמן המבול הפכה לאות שלא יבוא מבול לעולם. כך כתב הר"י ברצלוני בפירושו לספר היצירה, כדי להוציא ממי שטועה ואומר שהקשת נבראה בימי נח, ולא היא אלא נבראה בבריאת העולם שהרי אין חדש תחת השמש.

השל"ה כתב בשם הרמ"א, כי הקשת לא נראית בלילה ורק ביום, ולכן לא נראתה הקשת בימי רשב"י מפני שאשר ישראל עושים רצונו של מקום יורדים הגשמים בליל רביעי, ובזמן רשב"י ירדו הגשמים בלילה ולא נראתה הקשת. אולם הרוקח מביא שהקשת נראית גם בלילה, וכן מעיד בעל "סדר הדורות" שבנת ת"ל נראתה הקשת בלילה כמו ביום, ויתכן שהוא נעשה בכח אור הלבנה, שהרי הקשת בדרך כלל משתקפת מקרני השמש. המהרש"ם מבערזאן דן בשו"ת שלו אודות מי שהזדמן לו לראות את

שאלות בפרשת השבוע

- מה טעם ראו חז"ל לפרסם גנותו של נח?
- מדוע לא הצליח נח להשפיע על בני דורו לטובה?
- מהו הקשר בין 'ריח הניחוח' ובין פושעי ישראל?
- האם היה אברהם חייב בכבוד אביו?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

נוכל לצייר שאם האדם היה צריך להעביר חבילה לאמריקה, כל מה שהיה עליו לעשות הוא להגיע לחוף הים, ולצוות על אחד הדגים הגדולים שיעמים על גבו את החבילה ויעבירנה לאמריקה

<<< המשך מעמוד 9

ראה בית מואר מרחוק

שהכלבים לא עשו לו מאומה, ולא האמינו למראה עיניהם. כדי להיות בטוחים בכך, הם פנו אל הצדיק ההוא ואמרו לו: 'אם ברצונך להישאר בחיים, יש לנו דרישה אחת ממך, והיא, שתחזור אחורנית ותצעד בשביל המרכזי המוביל אל הבית, ותחזור אלינו. אם תעשה כך, תינתן לך נפשך לשלל'.

וכך היה. הצדיק עשה את דרכו בשביל ההוא, והכלבים לא פצו את פיהם, ולא עשו לו מאומה.

גם את המעשה הזה אפשר להסביר על פי המהלך של הלשם, שניתנה לצדיק ההוא שליטה על בעלי החיים כפי שהיה אצל האדם הראשון שקודם החטא.

(מתוך קול ברמה חשון תשע"ד)

לאחרונה פורסם מעשה נורא מתקופת השואה שארע עם אחד הצדיקים המפורסמים, שברח מהנאצים ימ"ש, ותעה בדרכו. הוא הלך והלך ביערות, עד שראה מרחוק בית מואר והתדפק על דלתו, ואז התבררה לו הטעות המרה.

הבית ההוא שימש ל... מפקדה של בכירי הנאצים. הצדיק ההוא נכנס ממש לתוך לוע - האריה. עוד זאת; לאחר מכן התברר שכדי לאבטח את עצמו ולסוכך על המפקדה מפני מבקרים בלתי צפויים, 'כיסו' המפקדים הגרמנים את השבילים שלפני המפקדה בעשרות כלבי טרף אימתניים, כדי שכל זר שייקלע למקום, ויבקש לחדור למפקדה, ייטרף על ידי הכלבים עזי הפנים.

הגרמנים שהבחינו ב'דג השמן' שנקלע למאורתם, נדהמו להיווכח

האם מותר למסור בגד למכבסה של גויים? ומדוע אסור למסור מודעה לעיתון של גויים לפרסום במשך חודש?

הרב יהודה יעקבזון

מותר ליהודי לשכור פועל גוי שיעשה עבורו מלאכה מסוימת, אף אם הגוי יעשה את המלאכה בשבת, ובלבד שהמלאכה תעשה מחוץ לבית היהודי, ותמסר בקבלנות - דהיינו שביד הגוי לבחור את זמן עשיית המלאכה, ולא בשכירות יום, בה הוא מוכרח לעשותה בשבת. אולם, אף כשהמלאכה נמסרת בקבלנות, אין לבקש מהגוי לסיימה בזמן מסוים, באופן שיוכרח לעבוד בשבת כדי לסיימה; ולכן, לדוגמה, אין למסור בגד למכבסה שבבעלות גוי בסמוך לכניסת השבת ולבקש שהבגד

יהיה מוכן במוצאי שבת, שכן באופן זה הגוי מוכרח לכבס את הבגד בשבת. ובדומה לכך אין למסור רכב לתיקון במוסך גוי בסמוך לשבת ולבקש שיסיימו את התיקון עד למוצאי שבת. ודוגמה נוספת המצויה מאד בחו"ל - אין למסור מודעה לפרסום בעיתון גוי במשך מספר ימים, כאשר אחד מהימים חל בשבת, שהרי הוא כמסכם עם הגוי על הדפסת המודעה בשבת.

[שו"ע או"ח רנב, ב, ס"ק יד; ביאורים ומוספים דרשו, 9]

על איזו צורה של קשת ניתן לברך את ברכת הראייה? מדוע לא ראוי לספר לאחרים שהקשת נראתה?

ומי מוגדר בפי חכמים כאחד שאינו חס על כבוד השי"ת?

הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע מסופר שלאחר המבול נשבע השי"ת לנח שלא יביא עוד מבול לעולם, ולאחר מכן חיזק את שבועתו באות ברית, כנאמה: "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים זֹאת אֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן... אֶת קַשְׁתִּי בְּעָנָן... וְהָיָה בְּעָנָנִי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקַּשְׁת בְּעָנָן, וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם... וְלֹא יְהִי עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל...". ועל פי דברים אלו תיקנו חכמינו ז"ל שהרואה את הקשת, יברך: "ברוך... זוכר הברית [ו]נִאֶמֶן בְּבְרִיתוֹ וְקִים בְּמַאֲמָרוֹ". ופירוש הברכה: "נאמן בבריתו" - שאינו מבטל את הברית אף שרבו הרשעים; "וקיים במאמרו", שאף אם אילו לא כרת על כך ברית, הריהו קיים במאמרו שאמר בתחילה, שלא יביא עוד מבול.

שמברכים אותן רק בחלוף שלושים יום מהראייה האחרונה, את ברכת הקשת מברכים מחדש על כל קשת, כיון שאין זו אותה הקשת שברך עליה בפעם הקודמת. ואם טרם התפזרו העננים מאז שראה את הקשת בפעם האחרונה - יש אומרים שאף על פי כן מברך שנית, ויש חולקים.

ואף שמותר להסתכל על הקשת כדי לברך עליה, אסור להביט בה יתר על המידה, כיון שיש בה ממראה עצם כבוד השכינה, כפי שנאמה: "קַמְרָאָה הַקַּשְׁת אֲשֶׁר יְהִי בְּעָנָן בַּיּוֹם הַגָּשָׁם כִּן מְרָאָה הַנֶּגֶה סָבִיב הוּא מְרָאָה דְּמוֹת כְּבוֹד ה'". והפליגו חכמים בחומרת הדבר, ואמרו שהמסתכל בקשת נחשב כמי שאינו חס על כבוד קונו, וראוי לו שלא בא לעולם, ועיניו פהות.

וכיון שאם נראית הקשת בענן, יש בכך אפשרות לסימן רע שהעולם ראוי למבול, ורק מפני השבועה אין המבול בא - יש שכתבו שהרואה את הקשת בענן לא יספר על כך לאחרים, וכמבואר בגמרא שאין ראוי לפרסם בשורה רעה, על פי הכתוב במשל: "וּמוֹצָא דְבָהּ הוּא כְּסִיל". וכך כתב במשנה ברורה: "אין כדאי להגיד לחברו שיש קשת".

[שו"ע או"ח רכט, א, משנ"ב א-ה, וביה"ל ד"ה הרואה; ביאורים ומוספים דרשו, 1-2]

וצורת הקשת - כחצי עיגול. והמשנה ברורה מסתפק האם ניתן לברך את ברכת הראיה רק בראיית צורה שלמה של חצי עיגול, או אף בראיית קשת בצורה חלקית. ואם צורת הקשת כחצי עיגול, אלא שחלקה מוסתר מעין הרואה על ידי עננים, בניינים גבוהים, וכדומה - יש אומרים שבדאי מברך, ויש אומרים שאף זה בכלל הספק. ובניגוד לברכות ראייה אחרות, כגון הברכה על ראיית הים הגדול;

מדוע אין למסור את פרוסת 'המוציא' ביד? חלות שנדבקו זו לזו בשעת האפייה והופרדו - האם הן נחשבות כשלמות? ומי שברך 'מזונות' על יין - האם יצא ידי חובה?

דיני קדימה בפתיחת הסעודה

- כשכמה אנשים אוכלים יחד ואחד מוציא את כולם ידי חובתם בברכת 'המוציא', לא יטעמו השומעים מהלחם עד שיטעם ממנו המברך.
- כשכמה אנשים אוכלים יחד, ובעל הסעודה אינו עמהם, או שכולם בעלי הסעודה - יש לכבד את הגדול בחכמת התורה מביניהם לפתוח בסעודה ולברך.
- נאמר בתורה על הכהן: "קִדְּשֵׁנוּ", ומפרשים חז"ל: "לפתוח ראשון" - כגון בעליה לתורה, "ולברך ראשון" - להוציא את כולם ידי חובה, או לפתוח ראשון בברכה.
- בימות החול, אֲבָל אינו פורס את הלחם בעצמו, אלא אדם אחר פורס ונותן פרוסה בידו. ומי שאינו אֲבָל לא יתנו פרוסה בידו, כדי שלא יורע מזלו חלילה בנהוג מנהגי אֲבָלוֹת.

ברכת 'המוציא' על לחם שלם

- מצוה מן המובחר לברך 'המוציא' על לחם שלם; ולפיכך, אם יש לפניו לחם שלם ופרוס, יברך על השלם. ובשבת וביום טוב - חובה לברך על שני לחמים שלמים. ואם כבר חתכו את הלחם, ואין לחם אחר - אם ניתן לחבר את שני החלקים באמצעות קיסם וכדומה, באופן שיראה במבט רגיל כשלם, יש לחברם; ויש אומרים שרק בשבת וביום טוב צריך לחברם, כיון ששלמות הלחם היא חובה, כנ"ל.
- מי שיש לפניו לחם פרוס העשוי מקמח חֶטָה, ולחם שלם העשוי מקמח כוסמין, או שיפון - יברך על הפרוס, כיון שהחטה היא מ'שבעת המינים' המפורשים בתורה.

'עֲרֵבוֹת' בברכות הנהנין

- אין אדם יכול להוציא אדם אחר ידי חובת ברכת הנהנין אלא כשהוא מברך על הנאת עצמו. וכלל זה אינו אמור באכילה או שתיה שהן חובה כחלק מקיום מצוה, ולכן יכול אדם להוציא אחרים ידי חובה בברכות 'בורא פרי הגפן' שבקידוש וההבדלה, וכן בברכות 'המוציא' בליל הסדר' על המצה ובסעודת ליל יום טוב של סוכות, אף כשאינו אוכל ושותה בעצמו.

"ברב עם הדרת מלך" בברכת 'המוציא' וברכת המזון

- כששני אנשים ויותר אוכלים סעודה יחד - אף אם כל אחד אוכל משלו - ראוי שאחד מהם יברך 'המוציא' ויוציא את האחרים ידי חובתם. ובזמננו, על פי רוב כל אחד מברך לעצמו.
- הדין האמור, שראוי שהאחד יוציא את כולם בברכת 'המוציא', הוא רק כשאוכלים בדרך של קביעות לסעודה משותפת, דהיינו, שקבעו מקום לאכילתם, ויושבים, ומקובצים יחד.
- כאמור, שנים שאוכלים יחד - ראוי שהאחד יוציא את חברו, והדברים אמורים דווקא בברכת 'המוציא', אבל בברכת המזון - ראוי שכל אחד יברך בעצמו.

שינויים וטעויות בברכות

- מי שברך 'שהכל' על כל מאכל או משקה, יצא ידי חובתו. וכן מי שברך 'מזונות' על כל מאכל או משקה - למעט מים ומלח - יצא ידי חובתו, כיון שכולם זנים את הגוף.
- במקרה הצורך מותר לברך בכל שפה שהיא, בתרגום מדויק של נוסח הברכה; ובדיעבד יוצאים ידי חובה בהזכרת שם ה', ומלכות ה', ועיקר תוכן הברכה.
- רוב הברכות הן מדרבנן, ולכן המסופק אם בָּרַךְ אותן אינו שב ומברך, שהרי 'ספקא דרבנן לקולא'. אולם, בניגוד לספקות אחרים, בספק זה אסור להחמיר ולברך, כיון שזהו ספק 'ברכה לבטלה'.

גליון ר"ל
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למשפחת קליטין על אישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

כי בצלם אלהים עשה את האדם
(ט' - ו')

הלל בשעה שנפרד מתלמידיו, שאלוהו רבי להיכן אתה הולך? אמר להם לקיים מצוה. איזו מצוה? הוסיפו לשאול ענה להם: לרחוץ בבית המרחץ. תמהו התלמידים למשמע הדברים, הסביר להם הלל, מה פסל של מלכים שמעמידים אותו בבתי תיאטראות ובבתי קרקסאות, מי שנתמנה עליהם הוא מורקם ושוטפם והם מעלים לו מזונות, ולא עוד אלא שהוא מתגדל עם גדולי המלכות, אני שנבראתי בצלם ובדמות, שנאמר "כי בצלם אלקים עשה את האדם" על אחת כמה וכמה. ושוב היה מעשה ששאלוהו תלמידיו בשעה שנפרד מהם, רבי להיכן אתה הולך? אמר להם לגמול חסד עם אכסניה, אורח זו בתוך ביתי. אמרו לו כל יום יש לך אכסניה? אמר להם ונפש עלובה זו לא אכסניה היא בתוך הגוף? היום היא כאן ומחר אינה כאן.

(ויק"ר ל"ד ג')

פרשת השבוע

בטוחים הם מפני כל נזק שהלוא הם נקנו בממון כשר. לאחר בדיקה מדוקדקת של הכלים שהוכיחה שר' חיים צדק, הוסיף רבי חיים ואמר: אע"פ כן לא דבר ריק הוא שבדיוק במעמד זה נגררו המפה והכלים, אין זאת כי אם רמו ואות עבורכם ואולי פתרון מה לשאלתכם, ללמדכם כי אם אכן ממונכם כשר הוא באמת ובתמים, אין לכם כל סיבה לחשוש מפני המוסר, בדיוק כמחזה הזה שנגלה כאן לעיניכם כך לא תהיה למלשין שליטה עליכם להפסידכם ממון כשר בהלשנותיו.

ברע מלך סדום (י"ד - ב')

מסופר: כשהיה הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א תינוק בחדר, הצטיין בפיקחותו. פעם שאלו המלמד, יהונתן, מה היה שמו של מלך סדום? "ברע" השיב יהונתן "ברע מלך סדום". התחכם המלמד והקשה והלא בפיטום הקטורת אנו אומרים מלח (מלך) סדומית רבע? ענה הילד יהונתן מיניה וביה, כשנהפכה סדום נהפך גם שמו של המלך מברע לרבע.

ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס (ו' - י"א) הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זיע"א היה אומר: שמעות כשרות הנקיות לחלוטין מחשש גול ואונאה הן בטוחות לגמרי, גנבים לא יוכלו לשלוט בהן ולא יקרה להן כל נזק. הדבר בא לידי ביטוי בסיפר דלהלן שקרה בביתו של רבי חיים. משלחת עסקנים פקדה את ביתו של רבי חיים כדי להעמיק עצה עם חכם הדור, יהודי מאנשי הקהילה סרח והתדרדר עד לדיוטה התחתונה והיה למוסר, באחרונה קבלו העסקנים בפני רבנו עוד הגדיל הנוכל את לשונו עלינו, והיסב לנו נזקים כבדים בהלשנותיו, תוך כדי שהם יושבים, משוחחים ושופכים את לבם, נמשכה מפת השולחן ארצה ובעקבותיה בקול רעש גדול נפלו ארצה כל כלי הזוכית שעל גבה. האורחים הנרגשים נראו מבוהלים ונבוכים, מי יודע איזה נזק הסבו לר' חיים בלא משים, אך הנה בטרם קלטו את שאירע, הרגיעם ר' חיים אל בהלה רבותי בטוחני שלא נשבר אפילו כלי אחד, כלים הללו

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:24 ת"א: 5:26 ר"ת: 6:03

פרשת נח

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:11 ת"א: 4:26

ואהבת לרעך כמוך

בכוחות עצמו.

בין חסידיו הרבים של הרה"ק בעל התניא זיע"א, היה חסיד אחד שחי בעיר שקלוב, הוא היה סוחר אמיד, מכובד בקהילתו ונערץ על ידי חבריו החסידים, פעמים אחדות בשנה היה האיש החסיד בא לליאזונה כדי לשמוע דברי חסידות מפי רבו בעל התניא, בהודמנויות כאלה הוא היה מביא עמו סכום כסף נכבד, אותו היה נותן לרבי למטרות של צדקה וחסד, דבר זה היה מעניק לו הרגשה טובה ביותר, הוא היה אדם שהיה שבע רצון ביותר מעצמו וממעשיו.

ויהי היום וגלגל מזלו של החסיד התהפך, עד שעסקיו החלו מידרדרים והוא ירד לחלוטין מנכסיו ל"ע. לא עברו ימים מרובים עד שהחסיד העשיר נהפך לעני מרוד ומשופע בחובות עצומים, עד שלא ידע ולא מצא עצה כיצד לצאת מהבוץ אליו נקלע ולעלות שוב על דרך המלך. בצר לו החליט החסיד אל רבו הקדוש בעל התניא, יצא לדרך שבור ורצוף, כשהגיע לחצר הרבי והצליח להיכנס בקודש פנימה, פרץ בבכי נורא ושפך בפני הרבי את מר לבו, רבי, אני הרוס לגמרי אמר, צרכי מרובים ולוחצים, ואין לאל ידי להושיע, אני זקוק לכסף כדי לשלם את חובותיי, אני זקוק לכסף כדי לחתן את בנותיי שהבטחתי להם נדוניות גדולות כאשר העסקים היו משגשגים, ואני זקוק לממון רב כדי לממן ולהציל את עסקי הכושלים, בעקבות המצב הקשה גם מצב בריאותי התערער, ואני זקוק לברכה מרובה גם בענין זה.

בעיניים דומעות המשיך וסיכם את דבריו ואמר: לפתע יש לי כל כך הרבה בעיות שאין אני יודע מה לעשות. הרבי בעל התניא שהאזין בסבלנות רבה ובאהדה לקינה הארוכה של הקובלנות ששפעו מפי החסיד, הרים את ראשו והביט הישר לתוך עיניו של האיש, לאחר מכן הוא אמר לו לאט לאט תוך הדגשת כל מלה כפי שהיה מנהגו, אתה שקוע יותר מדי בעצמך ובדברים הנחוצים לך, אך האם חשבת פעם על הדברים הדרושים ממך, ועל מה שאתה יכול להיות דרוש לאחרים? בשמעו את דבריו אלה של הרבי, כמעט שהתעלף החסיד הלז והיו צריכים לעזור לו לצאת מהחדר, כי לא היה מסוגל לעשות זאת

זה לקח לו זמן לא מעט עד שהצליח להתאושש מההלם שפקדו. לאחר שנרגע מעט החל נותן את דעתו על דבריו של הרבי שעדיין צלצלו באזנו, עתה שחזר עליו הכושר לחשוב בהגיון, נראה היה לו כי דברי הרבי אליו לא היו נזיפה גרידא, אלא דברי הדרכה, עצה והוראה מה לעשות, זה תלוי אפוא רק בו, אם הוא תופס את העצה הטובה ונוהג בהתאם, לאמור דבר שללא ספק יסייע בידו לצאת מן המיצר.

כאשר הגיע במחשבותיו לנקודה זו, היה החסיד חייב להודות כי אכן היה שקוע יותר מדי בעצמו ובענייניו שלו, וכאשר העניינים החלו לרדת מטה מטה, היה דואג יותר מדי שוב לעצמו ולענייניו הפרטיים, אולם אז חשב לעצמו: האם זהו תפקידו ומשימתו של יהודי להיות עסוק וטרוד בענייני עצמו בלבד ובענייני משפחתו? האם שאלתי את עצמי אי פעם מי צריך אותי ומי זקוק לי בעולם ולשם מה בכלל צריכים אותי? שאל את עצמו האיש כשהוא חוזר בצורה מיכנית על שאלת הרבי. ואם שאלתי את עצמי הוא המשיך לתחקר את עצמו, מה היתה התשובה? כאן צץ לו לפתע הרעיון כי הנה הוא שמע את הרבי מדבר לא פעם על תפקידו של היהודי בחיים. הוא נזכר כי הרבי ציטט את חז"ל ואני לא נבראתי אלא לשמש את בוראי, וכי כיצד יהודי משמש את בוראו? האם הוא קופץ על הגג או עומד על הראש? או שהוא חייב לעשות לשם כך משהו ראוותני יוצא מגדר הרגיל? כמוכן שלא, כל מה שה' דורש מהיהודי שיחיה את חייו היומיומיים בהתאם לתורה ומצוותיה, להתפלל כל יום, ללמוד תורה, לשמור ולקיים את המצוות, לחשוב על השם יתברך, אהבת ה' ויראתו, דברים המסורים ללב.

עתה שאל את עצמו החסיד, מילא יראת שמים, הרי זה לכאורה דבר קל, אבל כיצד מגיעים למדרגה של אהבת ה'? במיוחד כאשר הדברים נראים כאילו לא מסתדרים על הצד הטוב ביותר. החסיד השבור נזכר כי רבו בעל התניא הסביר גם זאת ובאופנים שונים, אחד מהם הוא זכר עתה בבחירות יתירה "ואהבת לרעך כמוך" אמר הרבי ומכאן תוכל להגיע למדרגת "לאהבת את ה' אלוקיך".

צ'ישל ונמשל

ומן הבהמה אשר איננה טהורה ז' ח'

אמר רבי יהושע גן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עיקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר ומן

הבהמה אשר איננה טהורה (פסחים ג')

לכאורה הדבר צריך ביאור, והרי מצאנו הרבה פעמים בתורה מלת טמא. המגיד מדובנא הסביר על פי משל: בשכנותו של רב העיר, גר אחד נחות דרגה גס ובור, אלא שהצליח להתעשר.

אנשי העיר כינו אותו זאנביל מגושם. פעם נכנס אחד לבית הרב ושאל היכן גר ר' זאנביל? שמשו של הרב ענה, אולי אתה מתכוון לזאנביל מגושם שהוא גר ממול? נוף הרב בשמשו על שביזה והעליב את שכנו בכינוי זה. לימים בא שדכן לרב ואמר לו שזאנביל שלחו להשתדך אתו לקחת את בן הרב לחתן לבתו, התרגו הרב על השדכן איזו חוצפה היא זאת להציע לי שידוך כזה שאני אשתדך עם זאנביל מגושם אחר כך שאל השמש את הרב, יסביר לי כבוד הרב, כשאני כיניתי את זאנביל בשם הגנאי נזפת בי ולבסוף אתה בעצמך כינית אותו בשם גנאי זה. ענהו הרב ואמר: אז כשסתם יהודי שאל עליו לא היה כל מקום לבזותו, אך כשהעז להציע אתי נכבדות, הייתי צריך להסביר את סיבת רוגזי שברנש כזה אינו רשאי להיות מחותני.

והנמשל: כשנמנו הבהמות שהכניס נח לתיבה שלגבי הדין אין לנו צורך לדעת מי טמא ומי טהור, הקפידה התורה ודיברה בלשון נקיה "ומן הבהמה אשר איננה טהורה", אבל כשהתורה מצוה להתרחק ממאכלות אסורות וממאכלי תועבה כאן צריך להדגיש את טומאתם טמאים הם לכם באהלה של תורה.

ובכן, בנקודה זו שגיתי כנראה, הגיע החסיד למסקנה ההגיונית. אמנם התפללתי כל יום ולמדתי תורה, ואף קיימתי את המצוות היומיומיות, אולם המצווה הגדולה זו של "ואהבת לרעך כמוך" היתה כנראה הנקודה החלשה שלי, כי הרי לאהוב מישהו כמוני, פירושו לדאוג לכל צרכיו, באותה שימת לב ונחיצות נחושה כמו שאני דואג לעצמי ולצרכי משפחתי, האם הגעתי למדרגה זו? הוא עבר במחשבתו על כל מה שעבר עליו בשנים האחרונות ונתמלא רגש של בושה וחרטה כאחד. רבונו של עולם אמר בלב שבור, סלח לי ומחל לי על שחשבתי רק מה שאתה צריך לעשות כביכול למעני, ולא מה שאני חייב לעשות למענך. הוא היה אסיר תודה לרבי שפקח את עיניו כדי לראות נכוחה, וגמר בלבו כי מעתה ואילך יהיו דברי הרבי וכל המשתמע מהם נר לרגליו ואור לנתיבותיו.

מאוחר יותר בשעות הערב לאחר שהרה"ק בעל התניא קיבל ליחידות את כל החסידים שבאו אליו באותו יום, הוא שלח לקרוא לחסיד ואמר לו: עתה אחרי שראית אור וגילית את האמת, אתה יכול לנסוע הביתה בלב קל, לאחר שתוכל להיות סמוך ובטוח כי ה' יתברך לא יזנח אותך, כאשר אתה מגלה נכונות למלא צרכיהם של אחרים מעבר לצרכים שלך, בוודאי שהבורא ימלא את צרכיך אתה, ויברך אותך בהצלחה מופלגת בגשמיות וברוחניות. כאשר הגיע לביתו היה החסיד אדם אחר לגמרי כאילו השתנה לחלוטין, שוב לא הדאיגו אותו כל כך בעיותיו האישיות, ובמקום זה החל לגלות התעניינות בצרכי אחרים, ואז התברר לו כי הללו גדולים וחמורים יותר אפילו משלו. עד מהרה החלו עסקיו להשתפר והוא שוב היה בקו עליה, עד שחזר והתאווש לחלוטין ומצבו היה משופר אפילו מה שהיה קודם לכן, בד בבד עם זאת ובראותו את ברכת ה' כמלוא חופניים, הוא נהיה לאדם אחר טוב יותר המוכן לעזור לזולת בכל לבו.

צ'ין אדם לחברו

חמימות לבו של ה"חפץ חיים" הקדוש זיע"א

סיפר הגה"ק רבי יוסף שלמה כהנמן גאב"ד וראש ישיבת פונבין זיע"א, שבאחד ממסעותיו הרבים על פני תבל עבור הישיבה הקדושה, הגיע לביתו של יהודי רחוק אחד בארץ נכר, פורק עול שהתנהג כגוי גמור רח"ל, אבל לישיבות הקדושות היה תורם סכומים מכובדים ביותר, אחר שהרים סכום עצום שאלו הרב מפונבין: אנא במטותא, תגלה נא לי סוד פשר הדבר, מה מצאת לנכון לפזר הון רב כל כך לצדקה? בזמן שדוקא מצוה זו של החזקת הישיבות הקדושות, שלדאבוננו נחלשה בעולם ועשירים רבים אינם רוצים לתמוך במחממי הספסלים. ואיך הגיע כזאת, שדווקא אתה בהיותך כאן בנכר, רחוק מאוד מתורה ומצוות, תורם כל כך הרבה ממון לישיבות הקדושות?

סיפר לו אותו גביר שבהיותו בחור צעיר בליטא הרחוקה, חשקה נפשו להיכנס לישיבתו של ה"חפץ חיים" הקדוש זיע"א הגיע ל"ראדין" וביקש להתקבל. אך כשהגיע להנהלת הישיבה הריחו מיד שכנראה אין הוא ראוי לפי מעשיו ודרכיו לרוח הישיבה ולא רצו לקבל אותו, השעה היתה כבר שעת לילה ולא היתה אפשרות לחזור לביתו, וביקש מן המנהלים שלפחות יתנו לו לישון לילה אחד בישיבה כי אין לו מקום ללון.

אבל המנהלים לא רצו בשום אופן לתת לו דריסת רגל כל שהיא בישיבה, (כנראה חששו שמא יתיידד עם אחד הבחורים, או שמא לילה זה ימשוך אחריו עוד כמה לילות וכדו') בכעסו הרב הלך אפוא אותו בחור להתלונן אצל ה"חפץ חיים" על האכזריות של מנהלי הישיבה, שלא נותנים לו אף לא לילה אחד ללון, בעת שאין לו מקום אחר לישון, אמר לו ה"חפץ חיים", מבחינת הישיבה

הם צודקים, כי בחור שלא התקבל לישיבה לא יכול ללון בה, אבל תהיה האורח שלי, ותואיל נא בטובך להישאר לישון אצלי בבית. הבחור שמח מאוד על ההצעה, הוא לא העלה בדעתו אפשרות נכבדה שכזו, הוא בסה"כ רק הגיע להתלונן.. החפץ חיים קיבלו במאור פנים ולאחר ארוחה טובה הציע לפניו את המיטה הכבודה בחדר האורחים, והבחור הרגיש נעים מאוד מן הקירוב, וישן שנת ישרים. והנה באמצע הלילה, התעורר הבחור לשמע קול צעדיו של ה"חפץ חיים" שנסרך ברגליו אל החדר, והתהלך בו אנה ואנה, כשהוא נושם ובודק את האוויר בחדר וממלמל לעצמו "סאיז גיעווארין קאלט דא" (נהיה כאן קר יותר), ואז הוציא ה"חפץ חיים" את המעיל שלו וכיסה בו את הבחור כדי שתהיה לו שמיכה נוספת מחמת הקור, הוא טרח לסדר עליו את המעיל שהפכה לשמיכה היטב, כך שיהיה לבחור חמים ונעים כדי שתערב עליו שנתו.

והעיד אותו אדם בהתרגשות לפני הרב מפונבין בשדמעות נקות בזוית עיניו, אותו מעיל שכיסה אותי בו ה"חפץ חיים" זיע"א במסירות וחום ואהבה כל כך, מחמם את לבי כל ימי חיי, מכח אותה חמימות מרגיש אני קרבה מיוחדת אל הישיבות הקדושות משאת נפשו של ה"חפץ חיים". ולכן כתגמול על אותה הכנסת אורחים חמה שזכיתי בביתו, תורם אני כל ימי חיי סכומים אדירים להחזקת הישיבות, חימום ואהבה זו תקוע עמוק בשורש ליבי, והגם שלדאבוננו מחמת כל מיני הרפתקאות שעברו עלי התרחקתי מדרך התורה במשך השנים, על צדקה זו איני יכול לוותר.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ד' מרחשון הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש מפיאסעצנא הי"ד ב"ר אלימלך (חובת התלמידים - תש"ד)

יום שני ו' מרחשון

הרה"ק רבי שלמה דוד יהושע הי"ד מסלונים ב"ר אברהם (תש"ד)

יום שלישי ז' מרחשון

הרה"ק רבי שמעון אשכנזי אב"ד דאבראמיל ב"ר אברהם (נחלת שמעון - תלמיד ה"חווה" - תקס"ד)

הרה"ק רבי יהודה צבי אייכנשטיין מראזאלא ב"ר משה מסאמבור (תר"ח)

הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצי ב"ר ירחמיאל (תרכ"ו)

יום רביעי ח' מרחשון

הרה"ק רבי דוד מיאגליניצא ב"ר נתן (תקנ"א) הרה"ק רבי מרדכי טווערסקי מסקווירא ב"ר דוד (תר"פ)

יום חמישי ט' מרחשון

רבי אשר בן יחיאל (הרא"ש - ה"א פ"ח)

הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר צבי

מפשעווארסק (תקנ"ג)

הרה"ק רבי יוסף הלוי אונברג אב"ד קאזויוע (חתן העט"צ - תרי"ד)

הרה"ק רבי שמואל טייטלבוים מגורליץ ב"ר אלעזר ניסן (תרמ"ט)

יום שישי י' מרחשון

גד בן יעקב משבטי יה (ב' אלפים - שכ"א)

הרה"ק רבי אריה לייב אויערבאך

מסטאניסלוב ב"ר מרדכי (תקי"י)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

אמר הרה"ק רבי נתן דוד משידלואוצא זיע"א (יומא דהילולא ז' מרחשון) מה שאנו מתפללים ולמלשינים אל תהי תקוה, שלכאורה היה יותר נכון להתפלל עליהם שיחזרו בתשובה, אלא יש חילוק בין עבירות שבין אדם לחבירו לבין עבירות שבין אדם למקום, כשאנו רע לבריות רק בין אדם למקום בלבד, אזי צריכים להתפלל שיחזרו למוטב, אבל אם הוא רע לבריות, אזי מתפללים שיאבד מהר ולא שייך להתפלל עליו שיחזרו למוטב, כי בינתיים יוכל לעשות רע ח"ו ליהודי.

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה (ו, ט) - בגימטריה תולדותיהם של הצדיקים מעשים טובים, בדברי רש"י. (מגדנות)

כיימולאה הארץ חסם מפניהם (ו, יג) - בדורות הראשונים היתה החקמה שם האר לצדיק וירא שמים, כי חקמה נוטריקון חילו מפניו כל-הארץ, אולם כיום משתמשים בחקמה כדי להערים על-הבריות, וכתב חקמה נדרשת - כי מלאה הארץ חסם... (רבי חיים מקרסנא)

עשה לך תבת עצי גפר (ו, יד) - ולמה ממין זה? על-שם גפרית, שנגזר עליהם להמחות בו (רש"י). ורמז לזה גפרית נוטריקון רשעים פתח גיהנם ימאנו תשובה. (קוועי פחים)

תבה היא מלה נדרפת למלה שנקמרת בלשון, ובתבת לשון מקמזים מדות תבת נח. למ"ד - כנגד 30 אמה גבה התבה, שי"ן - כנגד 300 אמה ארך התבה, נו"ן - כנגד 50 אמה רחב התבה, והוא"ו - כנגד צהר התבה. (שערי נסים)

והקמתי את-בריתי אתך (ו, יח) - בגימטריה הבטיח כי לא יקבנו פירות ולא יהרגוהו הרשעים, כמו שמפרש רש"י שזו היתה הברית שפרת הקב"ה עם נח. (מגדנות)

כי לימים עוד שבעה (ו, ד) - פרש רש"י מהו עוד? זמן אחר זמן זה נוסף על ק"כ שנה. ורמז לזה, בראשי התבות כי לימים עוד שהם בגימטריה ק"כ. (שם)

וישבו המים מעל הארץ הלוף ושוב (ח, א) - ארבע פעמים מופיעה תבת הלוף בתורה. פעמים בפרשתנו הלוף ושוב, הלוף וחסור, אצל אברהם הלוף ונסוע, ואצל יצחק הלוף וגדל. רמז יש כאן לסדר הלמוד של-האדם, אם הוא לומד הלוף ונסוע במהירות ובחפז, אזי תורתו תהיה הלוף וחסור. אולם אם לומד הלוף ושוב וחוזר ומשנן את-תלמודו, אז יצליח ויהיה הלוף וגדל, עד בייגדל מאד. וכן רמוזה כאן מדת הענוה, אם האדם הלוף וגדל בגאוה, אזי הלוף ושוב וישוב בגלגול לעולם כדי לתקן את-מעשיו. אולם אם הלוף וחסור והוא מתנהג בענוה ובשפלות, אזי הלוף ונסוע ויבוא לתקונו השלם. (שבט יהודה)

ספורים בפרשה

אלה תולדות נח נח איש צדיק (ו, ט)

רבי שלמה מוילקומיר, תלמידו של הגר"א מוילנא, היה מדקדק בכל-מלה בדברי רש"י ומוציא בהם פנינים ומרגליות. בילדותו, בשלמד עם-דביו את פרשת נח והגיעו לפסוק זה, קרא המלמד את דברי רש"י: "יש מרבתינו דורשים אותו לשבת, ויש שדורשים אותו לגנאי". תמה הילד הפעוט והקשה: "אם הכתוב אומר בפרוש שגח היה איש צדיק, כיצד אפשר לדרש אותו לגנאי? בנוד המלמד, אולם הילד השיב בעצמו לאחר רגעים מספר תשובה נפלאה: "צדיק שדורשים אותו לגנאי, בודאי איננו צדיק. אולם גם צדיק שכלם דורשים אותו רק לשבח, גם עליו יש לפקפק אם אמנם צדיק הוא, שיהי כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואם על נח יש לו דורשים לשבח ולגנאי באחד, הריהו בודאי איש צדיק..."

בסעדה שלישית של פרשת נח, ישב הסבא קדישא' מראדושיץ ואמר: "אלה תולדות נח" - אלו הם התולדות של נחתי-רוח שיש לצדיק, "נח איש צדיק" - פאשר הוא רואה צדיק אחר שהולך בדרך ה' ומצליח במעשיו".

רבי יהודה צדקה, ראש ישיבת "פרת יוסף", הקפיד להיות געור מדי לילה בנקדת חצות, ולמרות זאת התפלל כותיקין עם הנץ החמה, על-ידי הקשי הגדול שבדבר. ורגיל היה לומר: "אלה תולדות נח, נח איש צדיק", נ"ח - נוטריקון נקדת חצות, וכן נץ חמה, והמקפיד עליהם נקרא איש צדיק".

ויבא נח וגו' אל-התבה מפני מי המבול (ז, ו)

מפרש רש"י: "אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול, ולא נכנס לתבה עד שדחקוהו המים". בפרשת נח, ישב פעם רבי יצחק איזיק מוידושיב וקרא את דברי רש"י, וכך פרשו: "אף נח מקטני אמנה היה מאמין" - בין כל-קטני האמונה שבדורו, היה נח איש מאמין ובעל בטחון גדול, ובשל כך ואינו מאמין שיבוא המבול" - כי סמוך ובטוח היה בחסד ה' אשר רחמיו על-כל מעשיו, ולבסוף ירחם על-הגוריות ולא יכלם". ואמרו צדיקים, שבאשר עלה רבי איזיק השמימה לאחר פטירתו, יצא רש"י לקדם פניו, מתוך שהחזיק לו טובה על שהמתיק את-פרושו.

וישאר אד-נח ואשר אתו בתבה (ז, כג)

בילדותו, התגורר רבי פינחס שפירא מקוריץ בעיר שקלוב, עיר מגורי אבותיו, ורק לאחר עליה שהעלילו על-אביו, עברו בני המשפחה לווהלין ושם הסתופפו בצל הבעל-שם-טוב. זקני שקלוב היו מתארים את חריפותו של רבי פינחס עוד בילדותו, וספרו, כי בהיותו כבן שש שנים, ישב בפרשת נח עם חבריו אצל המלמד, והלה למדם את פרשת השבוע. כשהגיעו לפסוק זה "וימח את-כל-היקום וגו' וישאר אד-נח ואשר אתו בתבה", הקשה אחד התלמידים: "מדוע נאמר כאן בלשון אד-נח? והרי נותרו גם אשתו ושלשה בניו ונשותיהם?" נענה הילד פינחס על-אתר ואמר: "הרי למדנו בתחלת הפרשה, שהקב"ה אמר לנח 'כייאתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, והרי חובתו של צדיק, להתפלל לבטול הגזירה. וכיון שגח היה מאמין ואינו מאמין' לא התפלל על מניעת המבול, ולכן וישאר אד-נח, נותר אד בשם נח' בלי שום פנוי של כבוד ותאר צדיק שנאמר בתחלה..."

היה היה

בימלאה הארץ חמס

איש תמים וישר דרך, היה עזרא גבאי שהתגורר בירושלים העתיקה שבין החומות, לאחר שעלה אליה משלונקי שבין, ובלם הפירוהו פסוחר בהמות אמין, שלעולם אינו משנה מדבורו. הנגוד הנמור שלו היה מוסטפה שיהאבי הערבי, שאף הוא עסק במסחר בהמות וצאן והתגורר באותה חצר של עזרא היהודי, אוכלם איש נכלולי היה, בעל תחבולות ורע מעללים. למרות תמימותו הגדולה, שמר עזרא את עצמו מכל מגע עם שכנו הרמאי, והשתדל שלא לבוא עמו בקשרי מסחר, למרות שמוסטפה נסה פעמים רבות להפילו בפח יוקשים. יום אחד, עמד מוסטפה ברחבה הגדולה שבסמוך לשער יפו, שם היה מתקנם השוק המסחרי של ירושלים העתיקה דאז, והמקום היה גדוש בהמוני סוחרים וקונים פאחד. ביניהם הסתובבו סוסים וחמורים, שהלקם העמדו למכירה, וחלקם שמשו כמובילי הידיליו'נסים, עם פרפרות הנוסעים שבהן היו מגיעים מיפו לירושלים בנסיעה מפרכת שנמשכה קרוב ליממה, עם עצירה ללינת לילה באזור שער הגיא בואכה ירושלים. בתוך עמד הסוחר הערבי ובסמוך לו עמדה הפרדה רחבת גרם, אותה הציעה למכירה לכל המרבה במחיר. מספר אנשים נאספו סביבו, והחלו לבחון את הפרדה מקרוב, והנה התקרב עזרא אל המקום. מאז ומתמיד הביט מוסטפה על מתחרהו היהודי ברגש של קנאה וצרות עין, אוכלם כשראהו מתקרב אליו, קבל את פניו בחייד צבוע. "מה שלומך? ידידי היקר", פנה אליו בחביבות מעשה, ועזרא השיב בקרירות ובשפה רפה, אוכלם החל להתעניין בפרדה שברשותו של הערבי. זיק של חמדה נצת בעיני מוסטפה, ובמוחו תכנן כיצד יצליח להערים עליה יהודי ולרמותו בנקל. "בשביל ידי טוב שבמך", אמר בקול נפת צופים, "מוכן אני למכור את הפרדה במחיר מוזל של מאה לירות תרפיות בלבד". המחיר היה נמוך באופן משמעותי משויה של הפרדה, ועזרא החליט לבצע את העסקה על-אתר. הפסד החילי ידים, ועזרא הוליד את הפרדה אחריו בחייד מנצח, אוכלם מרב להיטות שכח את העקר. הוא לא נטל ממוסטפה שום אשור על קבלת הפסד, ואף לא העמיד עדים כדי להוכיח כי אמנם רכש את הפרדה ממנו בכסף מלא.

עוד בטרם הספיק עזרא לנוח מעט אחריו שובו הביתה, ועל-דלתו התדפקו שני זעזרמים תרפיים. "התקבלה תלויה במשטרה, פי ראו בחצר ביתך את הפרדה שנגנבה ממוסטפה שיהאבי", אמרו השוטרים בנקשות, ופניו של עזרא חורו. לשוא נסה להצטדק ולטעון, כי הוא שלם על הפרדה טבין ותקליו, אוכלם פשלא הצליח להוכיח את-דבריו, נאסר על-אתר והובא אחר כבוד אל ה'קישלה' - בית המעצר הירושלמי הסמוך למגדל דוד שבשער יפו. מוסטפה לא בוזב זמן, ועוד בטרם הספיק עזרא להתעשת ולהשיב מלחמה שערה, כבר שכר נגוד עורך-דין מסלמי מנסה, והלה הגיש תביעה בהולה בענין אל בית המשפט התרפי. ישב עזרא מול השופטים חמורי הסבר, כשכלו נבדו וחסר ישע, ובעודו עומד נבדו ואינו יודע כיצד להחליץ ממצבו הביש, רואה הוא את מוסטפה הנבל נעמד על-רגליו, ובקול בוטח אורג את מסכת שקריו, כיצד עמד עם פרדתו בכבר השוק כדי למוכרה, והיהודי הנאשם בקש ממנו לרכש את הפרדה בסכום מסכם, אלא שבקש תחלה לטל את הפרדה למסע קצר כדי לבדק את כשירותה, אך לא השיבה לבעליה ולא שלם את-דמיה. מאת השם יצא הדבר, והשופט הראשי הפיר היטב את עזרא הסוחר, שכן בצעירותו עסק עמו במסחר בלשהו, והספיק להכירו כאיש נאמן וישר. "מה בפיך?" פנה אליו השופט בקול רך, ועזרא התעודד מעט והחל לספר את-ספורו במלים פשוטות, אך נוגעות ללב. נפרים דברי אמת, והשופט התרשם פפי שחשב מראש, פי הסוחר הערבי אינו אלא נזבל ערמומי, אוכלם הוא שמר את מסקנתו בלבד. תחת זאת, בקש להכריז על הפסקה קלה, ובמהלכה בקש לשתף את-קהל הנאשפים בבית המשפט בענין אחר. "אחד ממכרי השוים", ספר בתמימות מעשה, "חלה לפני זמן-מה במחלה בדה, וחיינו נמצאים בסכנה גדולה. הוא זקוק לסכום גדול כדי לממן את הוצאות רפואתו, אוכלם אין בכחו לשאת בנטל ההוצאות הרבות. מבקש אני אפוא מהנאשפים להטות שכס לממן הצלת האיש ולהצילו מחליו". מחסר נעימות ומפני כבודו של השופט הרים, נאלצו הנוכחים להרים את נדבתם בעין רפה, אוכלם מוסטפה הגדיל מבלם. בבקשו לקנות את-לבו של השופט ולהטות את הכף לזכותו, קפץ ושלף מפיו סכום נכבד, אותו מסר לידיו של-השופט לטובת המגנבת. אך הציץ השופט בשטרות, ופניו קדרו. "מהיכן קבלת את-השטרות?" פנה אל הסוחר הערבי, "הרי שטרות מציפים הם, ומורד אותה במלכות! רעדה אחזה את מוסטפה, ברפיו בשלו, וכמעט שנפל ארצה מרב פחד. תחלה גמגם בתשובתו, אך לבסוף הודה בפה מלא, כי את הפסד קבל מידיי של היהודי עזרא. "ותמורת מה העניק לך היהודי את-הכסף?" שאל השופט, כשאולם השלף הם, ובלם עקבו במתח אל מול ההתפתחות הבלתי צפויה בדין. בררה אחרת לא הייתה למוסטפה, שכן אשמה של עסוק בכסף מציף הייתה בדה לאין ערף מהודאה עליה אמת, והוא נאלץ להודות כי כל מעשה התביעה לא היה ולא נברא, ולאמתו של-דבר שלם עזרא את דמי הפרדה פלה, ולשוא העליל עליו פי גנב אותה ממנו. "הטרחת אפוא לשוא את המשטרה ואת בית המשפט", אמר השופט, והטיל על מוסטפה עניש מאסר של שלשה חדשים, ובנוסף קנס אותו בסכום גבוה ומפלפל, אותו נאלץ לשלם ליהודי שגאו נפשו, שהודה ברגשותו לשופט ההגון אשר עמד לימינו והוציא את האמת לאור.

מאורות

יעקב יצחק דן לנדא מסטריקוב היי יום ההולדת ד' במרחשון תש"ד

מגדולי צדיקי דורו, איש האשכולות וגדול בתורה, ומנושא על הדור. כשנכנס לבית, העניק לו אביו האמור"ד הזקן רבי אלימלך מנחם מגדל מסטריקוב, את השמות יצחק דן, אוכלם פשלה בהיותו בן חמש, ואביו הזכירו לפני רבו רבי יחיאל מאלכנסדר, התבטא הרבי ואמר: "יצחק - דין, דן - דין. רק דין?! וצוה להוסיף לו גם את השם יעקב לאות רחמים. לאחר פטירת אחיו, התמנה על-מקומו ברבנות העירה קינב שבפלא אוקסרובצא, ולאחר שרפה שפלתה את-העירה עבר לעירה סמוכה ללודז'. לאחר שנים, התניב לימין אביו ועמד בראשות ישיבת "בית אהרן", נהלה במסירות נפש ומסר פה שעורים קבועים. לאחר פטירת אביו בתרצ"ו, התמנה על-מקומו והנהיג את-עדתו במשך פארבע שנים עד פרוץ השואה האיומה. פעם בא אליו עשיר אחד, שהשליטנות חשד בו כי הוא מעלים מס בסכומים גדולים ומכאן מקור עשרו. הזמן הרבי את אחד מחסידיו שזכה לא מכבר בגורל הממשלתי בסכום עצום, ובקש ממנו להעניק את פרטים הגורל שלו לאותו עשיר, כדי שייכל להוכיח את מקור עשרו בזכותו בגורל. וכאשר הלה חשש לעשות כן, אמר לו כשפניו להביט: "דע לך, פי אבי עומד פך ומצוה עליך לעשות כן, כדי להציל יהודי מ'שרא'ל". שנתים לפני פרוץ המלחמה, התבטא כי הוא רואה עננים שחרים וחדל מלעסב בצרכים פרטיים. הוא סרב להצעה לברח, כדי לשאת את משא העם בצרתו, ומסר את-נפשו לבוראו בסלודין.

יוסיף דעת

על אנשי דור הפלגה נאמר "ויחי כלי-הארץ שפה אמת ודברים אחרים", ונחלקו חז"ל בירושלמי במה היו מדברים, חד אמר שהיו מדברים בשבעים לשון, ואחר אמר שהיו מדברים בלשון יחידו של-עולם, בלשון הקודש, ובעל הטורים מצא לזה רמז בחיובת שפה אמת שחן בגימטריה לשון הקדש. והדברים מתפרשים, אלומום ידעו שבעים לשון, אוכלם את לשון הקודש הכירו כולם והיא הייתה שפה מובנת לכולם, ולכן בלבד ה' את שפתם כדי שלא יוכלו להמשיך לבנות את המגדל. לשון הקודש היא מחוץ לבעים לשון, וכן היה אצל יוסף הצדיק שפרעה ידע שבעים לשון, והוא הכיר גם את לשון הקודש וידע אפוא ע"א לשונות. בזהר נאמר, שהקב"ה בלבד את שפת אנשי לשון, אוכלם את לשון הקודש, כיו של תסייע הלושן בידם לעשות מעשה נסים, מפני שבלשון זה יש כוח גדול. ולמה נקראת לשון הקודש? פירשו הקדמונים, שהלושן קדושה ואין בה כינויים מגונים, ורבו בחיי כתב ש'בעט שינוי לשון שיש בין תיבה לתיבה תלויים כמה הרי הרים, מיוחדת היא לשון הקודש מכל הלשונות שבעולם, שהם אוסף מלים ללא טעם וסיבה, ובני אדם הסכימו לכתובם סתם, וכך התפתחה השפה, לעומת לשון הקודש שכל מלה יש משמעות ומהות, והיא לשון של הקב"ה ובה ברא את-העולם. התורה הקדושה נכתבה בלשון הקודש, וגם כאשר מובאות בה תיבות שונות שליליה אמרו חז"ל שהן בלשונות אחרים, כגון באפריקי וכתפי ובלשון ארמית, שורשן הקדום מלשון הקודש, וכאשר בלל הקב"ה את דור הפלגה, התערבבו מלים רבות מלשון הקודש בשפות אחרות ונשכחו מקורן. מלשון הקודש נוצרה הארמית, שבה סיפר אדם הראשון כמובא במסכת סנהדרין, אוכלם במדרש מובא שבלשון הקודש דיבר, ובספר "אוצר הידיעות" מדייק, שבלשון הקודש דיבר בנייני קדושה, ובלשון ארמי "סיפר" בעניני חוליו. גם השפה הערבית היא "ודאי לשון עברי שנשתבש מעט" כדברי הרמב"ם.

ולא-מצאה היונה מנוח לבת-רגלה

לגלויים שמימיים מפלאים זכה רבי חיים מוולוז'ין, וחלקם השתמרו והעברו לדורות בידי תלמידיו ותלמידי תלמידיו. איש פשוט היה בוולוז'ין שהיה חשוף בנים, ובקש מרבי חיים שילמד משניות לעלוי נשמתו. נענה רבי חיים לבקשתו, וקבע לעצמו שעור במשנה דבר יום ביומו, אחר פטירתו שלי-הלה. לאחר שסיים ללמד סדר זרעים, עלה על-קברו ואמר: "למדתי לעלוי נשמתך את סדר זרעים, ומבקש אני שתתראה לפני בחלום". בינתיים הכין שלש שאלות שהיו לו על הגיהנום, על דין שלי-מעלה ובהלכות ציצית, וכאשר נתגלה האיש בחלום, הציג בפניו את השאלות ונענה על-ידו להפליא. כך ארע גם עם אחד מתומכי ישיבתו, שבקש ממנו ללמד משניות לעלוי נשמתו, ובשעה שעסק בלמוד המשנה, התעוררה לו קשיה חמורה במשנה אחת ולא מצא לה תרוץ הגון. שקע רבי חיים במחשבותיו, ומרב יגיעה נפלה עליו תרדמה, ובחלום בא אליו האיש שלכוחו למד את המשנה, ובאר לו את הפשט באופן נפלא, עד שהתישבו הדברים היטב על-לבו, ויהי לפלא.

מעשה מפלא שארע לרבי חיים עם אחד מתלמידיו ישיבתו, ספר המשגיח רבי אליהו לופין פעמים מספר, כדי ללמד ממנו מוסר השכל על הזהירות הנדרשת במקומו האלתי. את ספור הדברים, שמע מרבו רבי צבי הירש ברוזאד מקלם, והוא שמעו מרבו וחזונו ה'סבא' מקלם רבי שמחה זיסל זיו, ששמעו מרבו רבי ישראל סלנטר, והוא קבלו מרבו רבי יוסף זנדל מסלנט ששמעו בעצמו מרבו רבי חיים מוולוז'ין. וכאשר ספרו פעם את הדבר בפני רבי יצחק זאב מברסקי, ומנו בפניו את שמות מעתיקי השמועה, אזי באשר שמע את-שמו של רבי ישראל סלנטר, עצר את המספרים והפסיקם בלב התרגשות, בשהוא אומר: "די לי בזה, כי אין בודקין מן המזבח ולמעלה".

המעשה ארע עם אחד מתלמידיה המבוקרים של ישיבת וולוז'ין, בחור יקר-ערוך ומתמיד גדול, שחלה במחלה קשה ונאלץ לשוב לביתו כדי להחלים. מצבו היה כה חמור, עד שמנהלי הישיבה בקשו מאחד מחבריו להתלוות אליו בנסיעתו הביתה, כדי לטעוד ולתמוכו. בדרך הארצה, נכנסו השנים לבגדוק דרכים, ושם לנו בלילה ונחו מעט מייגיעם. למחרת, שבקשו לשלם לבעל-הבית את דמי הלינה, גלה הבחור שגנל למשכב, כי חסרות לו שבע פרוטות לתשלום המלא. התנצל העלם בפני מארחו, בקש את-סליחתו, והבטיח לפרע את-החוב בהקדם. קבל האכסנאי את-הדברים, ונפרד מהם לשלום. המשיכו השנים בנסיעתם, עד שהגיעו למחוז חפצם, אל-ביתו שלי-הבחור. טרם הפרדם, הודה הבחור נרגשות לחברו על שהטריח את-עצמו להתלוות אליו, בטל שבע פרוטות מן-הבית ובקש ממנו להשיבם לאותו בעל אכסניה בדרך חזרה אל הישיבה. הבטיח החבר לעשות כדבריו, אולם בדרך חזרה נשכח הדבר מלבו והחוב לא שלם. בינתיים גברה מחלתו של העלם המצוי, והוריו המדאגים הזעיקו את מיטב הרופאים אל מיטת חליו, ושכחו דמעות פנים למענו. אולם שערי שמים ננעלו, ולמגנת לב שבק העלם הצעיר חיים כל-יחי, בשהוא במיטב ימיו. השמועה המעציבה על-מותו הגיעה במהירות הבזק לישיבת וולוז'ין, וכלם התאבלו והצטערו על האבדה הגדולה, ובפו את הסתלקותו בטרם עת של הבחור, שעדין היה לגדולות ונצורות.

עברה תקופה קצרה, ולילה אחד, בשעה מאחרת לאחר חצות, נכנס רבי חיים אל היכל הישיבה כדי לטל ספר כלשהו. לפתע נרעד ונותר לעמד על-מקומו כמספר. לנגד עיניו ראה את אותו תלמיד עלוי שנפטר לא מכבר לבית עולמו, בשהוא צועד לקראתו בבחיית חיותו, באלו לא עבר ומת מן-העולם. עד מהרה התעשת רבי חיים, נגש אל הדמות מטילת האימה שנצבה מולו במלא קומתה, הושיט לבחור את-ידו לשלום, ובלי מורא ופחד החל להתענג על גורל דינו בשמים. החל התלמיד לגולל את השתלשלות הענינים, וספר כי בשעתה נשמתו השמימה, הובא לפני בית-דין שלי-מעלה, והדינים החלו לשקל ולבדק את-מעשיו. העמידו את בזיותו פנגד חובותיו, ועל-ינקלה התברר למרבה השמחה, כי הכף נוטה לזכות, שכן עלם חשוב היה וממציני הישיבה. ועל-אף שהיו עמו חטאים מעטים, "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה-טוב ולא יחטא", כבר התפפרו לו המעשים במחלתו הכבדה ובסורו הגדולים, ונפסק דינו להיות מיורשי גרעון. אלא שבהגיעו לשערי גרעון, התיצב השטן בדרך באבן נגף, ומנע ממנו את-הפניסה. "רובץ עליך עון גדול", טען השטן, והזכיר את-החוב של שבע הפרוטות שהבחור נותר חיב לבעל האכסניה, אצלו לן בדרך מוהישיבה הביתה. לשוא נסה הבחור להצטרף, כי הוא העביר את-הפרוטות לחברו ובקש ממנו לשלם את-החוב, אך-המקטרגים טענו, שלמעשה לא קבל האיש את-חובו, ועל-אף שהדבר נבע מפני רשלנותו של החבר, עומד החוב לחובתו שלי-המנוח. "החלט בבית-דין שלי-מעלה", כך ספר הבחור לרבי חיים, "כי נתת-לי רשות מיוחדת לרדת אל-העולם באדם חי, ולהשתדל לסלק את החוב. ועתה מבקש אני ממך לשלח את שבע הפרוטות לבעל האכסניה, כדי שנשפתי תוכל לבוא לתקונה". ובעוד רבי חיים עומד נפעם אל-מול המוחזק השמימי שהתגלה לעיניו, נעלם הבחור פלא היה. מיד עם הנץ החמה, מהר רבי חיים לזמן לפניו את-הבחור שהתלווה לעלם המנוח, ולאחר שחקרו על פרטי המעשה, התברר כי אמנם התבקש על-ידי חברו לשלם את-חובו, אלא שמחמת היות הסכום פועל וחסר-ערוף, נשכח הדבר מלבו. הפעם לא התממה החבר, ולאחר שהתפלל יצא לדרך, כדי לשלם את החוב הנשכח, ולהביא את-נשמתו שלי-חברו אל-תקונה השלם.

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

ויזכר אלמים אתינת וגו' - טעם שלא הספיק זכרונו שלינת והוסיף לומר ואת כל-החיה. אולי כי להודיע כא גם, כי לצד החיה והבהמה אשר אלו לכד יספיק לזכר, ופרוש הדברים בדרך לא-יו אף-יו: עוד יוצה על-יזה הדרך. ויזכר אלמים אתינת, גם זכר כלי-הטורח והעל אשר עליו מהבהמה והחיה וגו' אשר אתו פתחה וחמל עליו. גם בזה כלל רמז לצורה שמצאתו לנח מארי אשר הכישו ונסתפן פתחה לרב תוספת טרדוהו וכו'. גם מניעת רפואה למחלתו, נמצאת אומר כי עקר התקון הוא לנח:

ויזכר אלמים רוח וגו' - הפניה היא להודיע כי ה' צוה על-המים להתגבר כאשר צוה עליהם בששת ימי בראשית ישרצו המים, כמו-כן צוה להם כאן לנהג בתגברות, ולזה תמצא שאחר שנמחה כלי-היקום אחר הפתוח ויזכרו המים וגו' והוא ללא צורך, כי כבר נמחה אפלו גלמי הנבראים, והטעם הוא כי המים היו עסוקים במצותם אשר צוה עליהם ה' ואין להם לחדש דרשות למעל התגברות אחר שנמחה כלי-היקום עד שזכר ה' לנח, ואז צוה למים להיות נחים מתגברתם, והוא אומר ויעבר אלמים וית חסד ורחמים ונמתקו גבורות המים, והוא שתרגם אנקלוס וישבו המים - ונחו מ'א, שלא התגברו עוד:

ויספרו מעינת וגו' - רמז הפתוח בדרך הגשמים והתגברתם, כי בשמים יורדים למטה בהכרת המים התחתונים עולים כנגדם ולא ימצא זה בלא זה, והוא שאמר הפתוח ויספרו וגו' ויכלא הגשם, כי שני מימות אלו משמשים כאחד, וכן הוא בדבריהם ז"ל אין טפה יורדת למעלה אלא אם כן טפים עולים כנגדה מלמטה וכו':

דברי הימים

ב' במרחשון תרל"ט, הגיעו המתיישים הראשונים ל"פתח תקווה", המושבה הראשונה שהוקמה בידי יהודי ירושלים, והפכה להיות עיר ואם בישראל, והחלו לעבד את אדמותיה. בירושלים היתה באותה תקופה מצוקת דיור, ובהשראתם של רבני העיר, נוסדה חברת "מחוזי עטרה ליושנה" בראשות רבי עקיבא יוסף שלזינגר. מייסדיה רכשו בשנת תרל"ח את אדמת הכפר הערבי אמלכס, ואת שם היישוב קבעו על-פי המסוק בהושע "ונתתי לה את-פרמיה משם ואת-עמק עכור לפתח תקוה וננתה שמה פימי נעוריה וכיום עלתה מארץ-מצרים", בו נרמז על חידוש היישוב והפרכת השממה. אדמות הנחלה נרשמו על-שם רבי יהושע לייב דיסקין מבריסק שהסכים בתחילה לשמש כסוכן החברה ועל-פיו יישק היישוב, אולם לאחר שראה כי משכילי ירושלים החלו לפזול עין אל הנחלה, פרש ממשרתו וצפה את חורבנה הרוחני. המתיישים הראשונים סבלו מקשיים ותלאות, והמושבה ננטשה לאחר כשלוש שנים, והתחדשה בשנת תרמ"ג. כעבור מספר שנים, בשנת תרמ"ט, התעורר פולמוס השמיטה הגדול, ורבני ירושלים יצאו נגד מתן היתר מכירת הקרקעות לנוכריים, אך היו שצידדו לחיית.

ב' במרחשון שנת ב'שכ"א, נפטר גד ב"יעקב בהיותו בן קכ"ג שנה, ובו ביום גם נולד. השם גד משמעותו מול, כמו שאמרה אמו 'בא גד' בא המול. השם גד מוזכר בספר ישעיהו בנסוק "הערכים לגד שלחן" כשם של עבודה-זרה, ויש שאמרו בדרך דרוש, שלכן נכתב "בגד" בשמו של גד בתיבה אחת, כדי שלא להזכיר שם עבודה-זרה. בספר הישר מובא, שגד נקבר ברומיאה שבעבר הירדן המזרחי והיא כנראה ראמת בולעד, ואין מקור מבוסס לזהויו הקבר כיום במסגד מוסלמי בעיר סלט שבירדן.

משבח

בשנת תרס"ב פרסם בעתון "הצפירה", מעשה שארע עם רוכל יהודי מקעיר סלוניא, שבהתנגדותו בישר ובזיהירתו במקומו האלת, גרם לקדוש שם שמים ברבים. יהודי זה רכש מהאציל בעל האהבה שבאזור מגוריו, עשרים ושמונה כפרות של דבש, במקומו חמשה רבלים לכל-כפר. בנאו הסוחר לביתו, שקל את הדבש שקנה, והנה התברר, כי המשקל הכללי הוא שלשים ושמונה כפרות, והינו עשר כפרות עודפות על המקור ששלם. שב הסוחר מיד על-עקבותיו, התניב לפני האציל הנכרי וספר לו כי בטעות נתן לו עשר כפרות נוספות, ומיד הושיט לו חמשים רבלים בדמיהן. השתומם האציל מישרו של היהודי, ואמר בהתפעלות: "עתה רואה אני בעליל, כי אך לשון יבקשו שונאי היהודים תואגות ועלילות רשע עליכם לבזותכם ולהשמיצכם, כי אף מרמה ועשק אתם אוהבים, ועכשו רואה אני כי אנשי אמת אתם ורחוקים מגזל ועשק". המשיך האציל לחקר את הרוכל על-מצבו הכלכלי, והלה ספר לו כי מצבו בעמדם בינוני, אך הוא שמח בחלקו על-אף שאין לו דירה משלו. "אם כך", אמר האציל מיד, "אצוה לכתר פענוך עצים די הצורך מהיער שבבעלותי, כדי שתוכל לכוונת לעצמך בית דירה רחב וזים, ולא תצטרך לגדוד מדי שנה ולהחליף דירה בשכירות". לאחר מכן הושיט לו האציל את חמשים הרבלים שהרוכל שלם לו על כפרות הדבש העודפות, ואמר: "את המעות הללו שנתת לי, הנני מחזיר לך במתנה גמורה לאות הוקרה על ישרך, ומפיון שהיום עתיד להתקיים בביתו משה גדול, אליו מזמנים האצילים ועבלי האחוזה שבסביבה, אבקש להציג אותך בפניהם ולספר להם על מדת הישר שבך ועל הפסד הנוסף שהחזרת לי, כדי שכלם יראו ויאמינו, שהיהודים הם אנשים בני ישרים, ולא יסיפו להאמין לשקרים המופיעים בכתיב העת האנטי-שימיים".

רבי ישראל סלנטר, התארח פעם בקובנה בבית תלמידו רבי נפתלי זילברברג. בבקר, ראה את רבי נפתלי משקים קום ועובר דרך חדרם של-שכניו, שערוך ישנו באותה שעה, כדי להגיע אל הבית המים, לשם גטילת דים של-שחירות. גער בו רבי ישראל על-מעשהו, ואמר לו בנימת תוכחה: "הרי גטילת דים אינה אלא מדרבנן, ואלו גזלת שנתם של אחריהם היא מדאורייתא".

זהירותו של ה'סבא' מנוהרדוק בכספי ישיבתו היתה להפליא. שנים רבות לא נטל אף פרוטה מקפת הושיבה לכלכלת ביתו, והסתפק בלחם צר ממה שהשתפרה אשתו. רק כשהגיעו מים עד-נפש, נכנע להצרות גדולים ונטל משכרת זנומה. פעם גלה לתלמידו רבי דוד בודניק ואמר: "זה ארבעים שנה שעוסק אני בפיסוד ושיבות, ומימי לא בזנתי אף עשר פרוטות לקניית כוס תה באחת המסעדות בנתנת הרבכת בעת נסיעותי למען הישיבות, מקחש פגיעה במקומו של-דביים". פעם בקשה בתו ממנו, שיתן לה מעט מעות שהיו לפניו לרכישת שמה. גער בה אביה ואמר: "הרי זה כספי צבור שלי-הישיבה, ואף אתיר לעצמי להשתמש בכסף זה לצרכים פרטיים? אם יש את-נפשך, לכי את בעצמך לישיבה, פצחי את-הקפסה, הוציאי מעות וקני לך את-מקשך..."

פעם הזדמן אדם אחד לשיבת לומז'ה שבפתח-תקוה, ובערב שבת בא אל המנהל על מטבח הישיבה, ובקש רשות לסייד שם את סעודת השבת. הלך המנהל לבקש את-רשותו של ראש הישיבה, רבי יחיאל מיכל גורדון, שכן הלה אינו נמנה על תלמידי הישיבה, והוא אמר מיד: "הלא כתוב בישעיה 'כלוא פרס לרעב לחקך', ואם-כן מצוה היא להאכיל יהודי שנקלע אל המקום", אך תוך כד-דבור, הוסיף ואמר למנהל: "אנא, הואל בטובך לסווד לביתי במוצאי שבת אחרי ההבדלה". המנהל לא העלה על-דעתו מה רוצה ממנו ראש הישיבה, אולם בשנכנס אליו לאחר השבת, הפתע לקבל ממנו שטר כסף כדמי ארוחותיו של האורח, בהפתעו: "חובתנו אמנם להאכיל יהודי רעב, אולם אינני העלים על רכוש הישיבה, ועלי לשלם זאת מכספי הפרטי..."

ביום ח' במנחם-אב תרנ"ח, יום הסתלקותו של ה'סבא' מקלם, הניחו לפניו מניפה כדי להפיג מעט מר-החם ששרר בחדר. יפוריו גברו מרגע לרגע, ולמרות שנסיתו כבר החלה, התאמץ בשארית כוחותיו ונסויר במתינות רבה ובזיהירות גדולה את-המניפה שעל ראשו. התברר, כי המניפה היתה שאולה וה'סבא' חשש אפוא, שמא תשבר עם-פטיחתו, ונמצא שיכשל בגול לאחר פטיחתו ולא יעלה בידו לתקן את-המנקה. כל הסובבים עמדו משתאים מעצם כוחותיו הרותמים של ה'סבא', ביצד התאמץ זמן קצר לפני פטיחתו, כדי שלא לגרם לקלקול ברכוש האלת.

שני יהודים, שביניהם התגלע סכסוך כספי, באו להתדון בפני רבי יחיאל ממוש. טען האחד על איש ריבו, כי הלה הערים עליו בקניניה ותחבולה, וגרם לו נזק כספי. שמע הרב את טענות שני הצדדים, ולכסוף חרץ את-משפטו כי אין לחיב במקרה זה את הנתבע לשלם ממון, ואין לו לתובע עליו אלא תרעומת בלבד. כפי שמופיע פעמים רבות בהלכה, שמע הנתבע את-הפסק, ואמר בזלזול: "אם-כן, מה אכפת עלי? שיתרעם עלי בעל-דיני כמה שירצה". הביט בו רבי יחיאל בחובקה ונער בו: "וכי לא ידעת שמן התורה אסור להתרעם על שום יהודי? הלא רק אותך הוציאו חז"ל מקלם ישראל והתירו לתובע להתרעם נגדך, והדבר כולל לא אכפת לך? אתמהא?!"

מטעים

אלה תולדות נח (ה.ח)

במדוד דרשו מססוק זה, שלא היתה פגנת נח, אלא להפרות ולהרבות ולהעמיד בנים כדי לישוב העולם שנאמר אלה תולדות נח. ורמז לזה, שחבת אלה מטעמת פטעם יתבי, שבאורה בארמית הוא לישון ישוב, וזו היתה מטרתו של נח. (תמוז חיים)

איש צדיק תמים היה בדתיו (ש)

הטעמים מרמזים לדברי רש"י שיש דו-שיון אותו לננאי, כי התבות איש צדיק מטעמות בקרבא הביר, ותמים מפסקת ממנה ומשבת אל התבות הכאות תמים היה בדתיו, שוק בורו היה תמים וברו של אברהם לא היה נחשב לבכום. (מעפני שחר)

איש צדיק בטעמי מרמז אברהם, לרמז על שפלות רוח ושבדון לב, כי הביר הוא לשון שבירה, ורמז יש כאן לצדיקים שהולכים תמיד בשפלות, ואף כשאמר הקב"ה לנח כי-אתה ראיתי צדיק לפני בורו הנה, מטעמות התבות אתה ראיתי בטעמי מרמז אברהם, כי גם לה יתברך היה כבובל שבדון לב בזה שנח הוא הצדיק היחיד. (מלוש לשבת ויום טוב)

התבות תמים היה בדתיו מהבנות יחד, מפני שבני הדור החשיבו את נח שהוא עומד בדרגה אחת בלימיו וחושב עצמו לתמים ושלם, אולם האמת היא אתי-האלקים התהלך-נח, שהיה בגדר מחלה העולה ומתעלה מדרגה לדרגה. (רב טוב)

מדגש

דורם של בני מגדל בכל מכה כפי חז"ל בשם דור הפלגה, והוא משרש פלג, על-ישים שהקב"ה הפיצם על-פני כליה-ארץ, ולכן נקרא פלג בדיעבר בשמו "כי בימיו נפלגה הארץ". מסתבר שהקריאה הנכונה היא דור הפלגה בה"א אחת של ה"א הידיעה, ולא דור ההפלגה כפי ששגור בני רבים, משום שלא יתכן להכפיל את ה"א הידיעה, וכעין זה השתרש כפי רבים לומר למעלה מתוך רגילות שהקב"ה של למעלה הפכה להיות חלק מהתבה, והיא אות שמושית. הדוקנים מנקדים דור הפלגה על משקל השם בקשה, ויש המנקדים דור הפלגה על משקל ברכה. אולם גם השם דור הפלגה בכפילות האות ה"א מופיע בהלק מהמקורות, ויתכן שבאורו מלשון התרחקות והנשאות למקום מרחק, כמו ספינה המפליגה מרחים, שמטעמתה התרחקות משפת הים.

ממלח

ישבו פעם חסידים ואנשי מעשה, לאחר עבודת התפלה, ושתו מעט יירשרף בהתעודות הברים, ראה הזקן שפגובה את אחד הצעירים שהוא שותה יי"ש יתר על-המורה ואמר: "דויעים דברי רש"י על-הפסוק נח איש צדיק תמים היה בדתיו" - יש מרביתיו דורשין לשבח ויש דורשין לננאי, וכן נדרש הדבר. י"ש - אם שותים פעם אחת הוא נדרש לשבח, אולם יו"ש - פאשר מפרוים משהיה דורשים אותו לננאי. יעוד יש לפרשו כך: יש מרביתיו - אם השתיה נגנת מרביתיו במדה ובמשורה, אזי דורשים לשבח, אולם יו"ש סתם - אזי דורשים לננאי..."

"שבת טיש" במספרים
 כרך שלישי בסדרה הנודעת, רבת הסיפור

- 54 פרוטות השבוע, על כל מצול השנה
- 10 יערים נכדים לכל החגים והמועדים
- 13 מדורים כובעים לכל פרשה ומועד
- 846 אישים המזכירים בספר "שבת טיש"
- 793 ימי הולול של האישים בספרים
- 231 ספורים על הפרשה
- 483 סנינים וספרנות
- 128 ספורים ארכים לשלוח השבת
- 64 פרוטות חולדה על דולי ישראל
- 313 ספורי נופת על הליכות גדולי הדורות
- 64 יאמרי "וכי ידעת" על נושאים נכונים
- 64 קטעי לשון ודקדוק
- 64 אמרות ספר מלחות
- 252 קטעי מידע היסטוריים
- 155 פניני או החיים
- 196 קטעים על טעמי המזבח בפרשה
- 64 פתמים

כל זאת ועוד, בכרך ההדגש של "שבת טיש"
 המכיל 700 עמודי פרסום משתתפים בצבע כלא ובקוור סדרק

"אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים" - מותלודותיו של האדם, אפשו להביר את-מהותו שלי-האב ולתהות על-קנקנו. אם "אלה תולדות נח" - פאשר תולדותיו הם בגדר נח לשמים ונח לבדיות, אזי "נח איש צדיק" - גם האב הוא איש נח וצדיק... (רבי חיים מצאנז)

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

נושא השבוע: רחמנות

פרשת
נח

מבית
שבת טיש

תדפיס
מתוך הספר "מדות טיש"
שיצא לאור בעזרת השם
על פרשות השבוע
עם המדורים הקבועים
והאהובים

משבה

מאמר פתיחה

מדגיש מהות המדה

מדת הרחמנות והחמלה, היא אחד משלשת הספנים של עם ישראל שהם רחמנים בני רחמנים, בישינים וגומלי חסדים, ושלשה ספנים אלו הם מדות מטבעות בעם ישראל מעצם טבעם ויסודם, עד שאמרו חז"ל שמי שאינו מרחם על הבריות, אינו מזרעו של אברהם אבינו, ואלו את שאר המדות הטובות צריך האדם לרכוש בעמל וזע בכל ימיו. מדת הרחמים היא אחת משלש עשרה המדות המיוחסות לקב"ה שנקרא "רחום וחנון", וכבר נצטוונו בידי חז"ל ללכת בדרכי ה' ויבשרה, "מה הוא רחום וחנון, אף אתה יהיה רחום וחנון". ואפלו בשעת מלחמה, כאשר מדת האכזריות שולטת בין בני האדם כדרך של עולם, נצטוו בני ישראל להתנהג ברחמנות וחמלה ולקרא לבנינו לצד האויב לשלום. מדת הרחמנות היא יסוד למדות טובות רבות, והיא לעתים נגדר חייב גמור מצד ההלכה, כגון לרחם על אדם שנמצא במצוקה, וביחוד אם הוא מזרע ישראל, וכן להקנע מצער בעלי חיים שלדעת רבים הוא אסור מן התורה, וכן אסורים נוספים ומצוות רבות. ובאותה מדה שהאדם מתנהג במדת הרחמנות, כך נוהג עמו הקב"ה, כפי שאמרו חז"ל שהמרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, ונתנו סמן בידה, "כל זמן שאתה רחמן, הרחמן מרחם עליך". במדת הרחמנות יש דרגות שונות, שכן גם הבהמות מרחמות על ולדותיהן ומטפלות בהן, וכן האדם חומל ומרחם על בניו ואף על הבהמות הוא חומל ומרחם, ואולם הדרגה המעלה במדת הרחמנות היא, שמרחם על היותו מפני צווי ה' והרצון ללכת בדרכיו.

במשך למעלה משנה תמימה, נמשך המבול בעולם, ונח שקה כל אותה עת בתוך התבה, יחד עם בניו ונשותיהם, ויחד עם כל בעלי החיים שהכניס אל התבה. כל אותם שנים עשר חדשים, לא טעמו נח ובניו טעם שנה, שכן היו עסוקים כל העת סביב בעלי החיים הרבים ודאגו למזונם, לכל בעל חי את מזונו המיוחד, והכל מתוך מדת הרחמנות הגדולה שהיתה בלבו. כה קשה היתה המטלה, עד שדרשו חז"ל את הפסוק "צא מן התבה", והסמיכו לו את הכתוב: "הוציאה ממוסגר נפשי להודות את שמך בי יתרו צדיקים כי תגמל עלי", הם נח ובניו שהיו סגורים בתבה במשך תקופת המבול, והתמסרו ברב רחמים וחמלה למען בעלי החיים שבתבה. הטרחה והעמל סביב בעלי החיים שבתבה, החלו עוד בהכנות לפני התחלת המבול, כאשר נח טרח לאסוף אל התבה מזונות רבים ומגוונים לבעלי החיים, כפי שאמרו חז"ל: "צער גדול היה לו לאותו צדיק להכניס עמו זמורות לפילים, חצובות לצבאים, זכוכית לנעמיות, ועוד". את קורותיהם המפלאים והמרתקים של נח ובניו בתבה, ספר שם בן נח, המכנה במקרא 'שם רבא', לאליעזר עבד אברהם, וחז"ל העבירו את הדברים כדי לאלפנו בינה מדת הרחמנות מהי, ועד פמה התמסרו נח ובניו למען אלפי בעלי החיים שהיו בתבה, עד שנח כבר היה "גונח וכוהה דם מטרח הבהמות והחיות". אולם פעם אחת ארע לו ואחר להביא מזונות לאריה, והלה הכישו ועשאו חגר ובעל מום, עד שביציתו מן התבה כבר לא היה יכול להקריב את הקרבנות על המזבח שבנה, ושם בנו הקריבם בשליחותו, ועל כן דרשו חז"ל על נח את הפסוק במשלי: "הן צדיק בארץ ישלם". ויסוד חשוב למד מכאן רבי ירחם ליבוביץ ממיר בספרו "דעת תורה", על גדל מדת הרחמנות, שאף כאשר היתה חסרה לו לנח רק פעולה קטנה של שכחת האכלת הארי פעם אחת, כבר נתבע על כך ונענש בהכשלתו. ויסוד נפלא כתב הרד"ק, שהסבה שהתרחש לנח ובניו עד סוף פלי הדורות לאכל מבשר בהמות, חיות ועופות אחר שיצאו מהתבה בסיום המבול, הוא מפני שהסתלק החשש ששם יהרגו ויאכלו מתוך אכזריות והעדר הרחמנות, חשש שהיה מאז בריאת העולם ועד דור המבול. שכן, נח ובניו טרחו רבות בבעלי החיים שהיו בתבה במדת הרחמנות והחמלה, ועל ידי הטרחה הגדולה להחיותם קנו בנפשם אהבה אליהם ושגב אין לחשש שיהרגו ויאכלו מתוך אכזריות, אלא רק לצורך האדם. והוסיף על כך רבי חנוך הניף ליבוביץ, ראש ישיבת "חפץ חיים" בארצות הברית, כי אחר כל היגיעה והטרחה של נח ובניו למען קיים בעלי החיים בתבה, הפכה מדת הרחמנות בבהמות לחלק מעצמותם, וכל הדורות שאחריהם יורשים את הרגשת האהבה הזאת מאביהם, ולכן כל בני נח מתרים באכילת בשר בכל הדורות, כיון שכלם ירשו מנח את מדת הרחמנות לבהמות. ומכאן מוכח גדל כוחו של חנוך למדות, שהופך את עצמותו של האדם ונחלק בלבו, עד כדי כך שיש יכול להורישו לבניו אחריו לדורות רבים. וכן מצינו טעם מדוע אסר הקב"ה לאכל בהמות טמאות, מפני שהללו יש בטבען מדת אכזריות, והאוכל אותם מאבד אף הוא את מדת הרחמנות שבו והופך להיות אכזרי ורעיל. וכך מצינו בדברי חז"ל במסכת שבת שאמרו, שמתר להניח ביום טוב ברחמה של בהמה טהורה בול מלח, כדי שתזכר צערה ותרחם על הוגל שלה, אולם לא בן בהמה טמאה, שאם היא רחקה את הוגל שלה, לא תחזירנו. וכן קבעו חז"ל ונתנו סמן לעופות, שכל עוף שדורס ואוכל טמא הוא, דהינו מפני שאין לו מדת הרחמים ועלולה מדת האכזריות להטבע במהותו של האוכלו.

וכבר אמרו צדיקים, שהסגלה הטובה ביותר לזכות לרחמי שמים, היא על ידי מדת הרחמנות על האלה, שכן שנינו ש"כל המרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמים".

נקדת הרחמנות שבלב,
אין לה גבול וסוף
ויכולה היא להתפשט באמת
על דרך אין סוף.

(רבי מנחם מענדל מוויטעפסק)

נמשל

למה הדבר דומה

לשיח' את מסכת תלמודות ואת המפכות הקשות שספג על-לא עול בכפו. מהר מאוד גלה השיח', כי ראש חבורת הבריונים אינו אלא בנו בכורו, שאליז הוא מתכונן להעביר בברות הימים את שרביט המלוכה, והוא התמלא בחמה וזעם. "בי נשבעתי!" קרא בקול חמור, "כי אסר את בני הפוחז במאה מקלות על-גבו!" כששמע כי האיש שלפניו הוא שמשו של היהודי רבי חיים הנערץ, בערה בו חמתו שבעתים, והוא מהר לבקש ממנו להביא לפניו את הרב החשוב, כדי לקבל את פניו בפבוד הראוי לו ולפיו.

בבוא הרב אליו, נפעם השיח' אל-מול מראהו ההדור, קבלו בכבוד גדול, והחל לפיסו על מעשה הנבלה של בנו בהכות את משמשו, כשהוא מספר לו על-שבועתו להכות את בנו במאה שבטים על-גבו. הענש החמור שבקש השיח' להטיל על-בנו, לא שמח את הרב כלל, אלא להפך. הוא זכר היטב את דברי חז"ל, שיש להשמור בכל נכרי צעיר בשנים, שפאי יעלה לגדלה וינקם ביהודים, ולכן בקש להביא לפניו את הבן הפוחז. משהגיע הלה, גער בו השיח' בחמרה וכששמע הבן על הענש החמור הממתין לו, נבהל עד עמקי נשמתו ופניו חורו. מיד צוה רבי חיים להביא אל-החדר חבילה של מאה מקלות ארפים וחוזקים, והנער עומד ורועד מפחד. כשהובאו כל המקלות, בקש רבי חיים מהנער להתכופף מעט, נטל את חבילת המקלות בלה, הרימה בבת אחת והניחה ברכות ובעדינות על-גבו של הנער, כשהוא מכריז בקול גדול: "אדוני השיח'! זה עתה קימתי את שבועתך, שכן נשבעת להניח על-גבו של בנו מאה מקלות והנה קימתי זאת..."

פניהם של השיח' ובנו אורו אל-מול חקמתו הפבירה של הרב היהודי וצהלה נשפכה על-פניהם. היטב נהנו השנים מפקחותו של הרב, שפוצא תחבולה מבריקה להתחמק מענש פה חמור לבן האהוב, והם נפרדו בידידות ובכבוד הדדי.

הנמשל

משל נפלא זה, התרחש במציאות עם רבי חיים אבולעפיה מאיזמיר, והנער אותו הציל מענש פבד היה מושל הגליל הנודע השליט דאהר אל-עומר, שהזמינו לאחר שנים לחדש בטבריה את הישוב היהודי העתיק. את הרעיון שאב רבי חיים מדברי האר הקדוש, אשר ממשיך את הקב"ה ואת עם ישראל החוטאים לו, כאב הרוג על-בנו שהמרה את-פיו והוא מבקש להענישו, אך מכיון שפירחם הוא על-בנו, מחפש הוא דרך פיצד לבצע את הענש עליו הכריז, מבלי לצער את הבן ומבלי לגרם לו יסורים. ומה עושה האב? הוא אווז רצועת מלקות בידו, ומשמיע נהימות גדולות וקולות רמים כדי לירא את הבן, ואולם למעשיו הוא לא מכה את-בנו אלא במפכות קלות המשלבות במדת הרחמים. וכך מבאר רש"י את דרכו של הקב"ה וכותב: "לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, מדת בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להשיבו, והקב"ה זורק חציו ויש בידו להשיבם כאלו אווזו בידו", מפני שהקב"ה מרחם על-בניו אהוביו, ואפלו בשעה שהוא מענישם, הוא עושה זאת מתוך חמלה ורחמים.

באותם ימים רחוקים, לפני כשלוש מאות שנה, הייתה העיר טבריה העתיקה שוממה וחרבה, שועלים הלכו-בה ואף פכירי אריות וחיות טרף למיניהם מצאו בה משכן ומסתור. האזור פלו היה נתון תחת שלטונו של שיח' ערבי, שרכש את זכות גבית המסים מידי השלטון העות'מני, ושלט במקום בשלטון ללא מצרים. יהודי הגליל לא ההינו להסתובב באזור פלו, מחשש שמא יפלו טרף בפני ההולכים על-ארבע, או בידיהם של שוודים עוינים ההולכים על-שתיים. אולם שונה היה יהודי נכבד ונשוא פנים בשם רבי חיים, שהיה יוצא לעתים תכופות בלוי משמשו אל ערי הגליל, כדי להשתטח על קברי תנאים ואמוראים וצדיקים קדמונים, ומעיתר לישועת הכלל והפרט. נהירים היו לו שבילי האזור כשבילים אשר על פך-ידו, והיה עושה בהם את דרכו בבטחה ובעז. יום אחד, יצא רבי חיים יחד עם שמשו אל-העיר טבריה, נכנס אל מערת רבי מאיר בעל-הנס, והתישב להגות בתורה באין מפריע. בינתים, יצא השמש אל-השוק כדי לרכש לרב מעט פרות למאכל, ואולם בהגיעו אל-השוק, התנפלה עליו קבוצת פרחחים ערבים, והחלו להתנפל אליו על-לא עול בכפו, מתוך שנאת ישראל גלויה. נסה השמש התמים להתגונן מפני הנערים הפוחזים, ונסה להשיב מלחמה שיערה, ואולם הללו החלו לסקל אותו באבנים עד זוב דם, שכן רבים היו ממנו לאין ערוך. שפתו של השמש השגורה בפיו הייתה תרפית כשפת המדינה של-אז, ואולם הערבים תושבי הגליל לא הכירו בשפה זו מפני גאותם, ושוחחו רק בשפה הערבית, מתוך מטרה להוכיח את חסר קבלת המרות של השלטון התרפי בארץ. כיון שפך, לא הבינו העוברים ושבים את שפתו של השמש שזעק לעזרה בתרפית, ואף אחד לא הושיט לו יד לסייע.

שעה ארפה עברה, עד שסוף-סוף נקלע אל המקום עובר ארח אחד שהפיר את שתי השפות, והלה פעל נמרצות כדי להרגיע את-הרוחות ולהפריד בין הנצים. הפרחחים הצעירים הרחקו מן המקום, והאיש בקש מהמשמש למהר ולהסתלק מן המקום, שפאי יעשו בו שפטים באפן חמור יותר, אלא שנכונה לו הפתעה. השמש החבול והמפה דרש לקבל פרטים על זהות המתנפלים, והודיע לו כי הוא מתכונן להגיש נגדם קבלנה חמורה אצל שליט המקום, השיח' הגדול. "אל תפנה אליו" אמר האיש בבחלה, "שכן מנהיג החבורה שהתנפלה לך, אינו אלא בנו של השיח' הגדול, ונדאי לא תנקה מידו אם תתלונן באזניו על מעללי בנו הפוחז". אולם השמש מאן לשמע לעצתו, שכן היטב חרה לו על-התעללותם של הנערים וחבורות הדם שגרמו לו, ומהר אל-ארמון השיח' כדי לספר לו על מעללי בנו ונכפיתו. עם הגיעו אל שיערי הארמון, נעצר המשמש בידי שומרי הסף שהדכוהו לאחוריו, ומנעו ממנו להכנס פנימה. "הניחו לי להכנס אל הארמון!" זעק היהודי הפצוע, וצעקותיו נשמעו עד לתוך הארמון. לפתע נפתח השער מבפנים ודמותו של השיח' נראתה במלא הדרה. "מה קורה כאן?" שאג השליט ועניו השחרות והנוקבות ירו זיקים, וכאשר ראה את הדם הרב שאב מהיהודי שלפניו, התרפף מעט ושאל: "מי הפך אותך?" במקום תשובה, פרץ היהודי המכה בככי מר, ובקול נשבר ספר

מִדָּבָר

הַלְכוּת וְהַלִּיכוּת

דְּמִים זֹכְחֵי אָדָם אַכְזָרִים מְאֹד, וּמִפְּנֵי זֶה אָמְרוּ טוֹב שְׁבִטְבַּחִים שְׁתַּפּוּ שְׁלֵעֲמֹלֶק. וְהִנֵּה הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה בְּבִהְמָה וּבְעוֹף אֵינָן רַחֲמָנוּת עֲלֵיהֶם, אֲלֵא גְזֵרוֹת בְּנוֹ לְהַדְרִיכֵנוּ וּלְלַמֵּד אוֹתָנוּ הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת, וְכֵן יִקְרָאוּ הֵם כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבִּתְוֹרָה עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה גְזֵרוֹת. (הַרְמַב"ו)

• צָרִיךְ לִהְיוֹת רַחֲמֵי פְּרוֹסִים עַל־כָּל הַנְּבָרָאִים, לֹא יָבֹא וְלֹא יִפְדֶּם, שֶׁהֲרֵי הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה הִיא פְּרוֹסָה עַל־כָּל הַנְּבָרָאִים, דּוֹמֵם וְצוֹמֵחַ, חַי וּמְדַבֵּר, וּמִטְעֵם זֶה הַזֶּהֱרֵנוּ מִבְּאֵי אַכְלִים, וְעַל־דָּבָר זֶה רָאוּ, שֶׁכִּמוֹ שֶׁהַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה אֵינָה מְבָאָה שׁוֹם וְנִמְצָא וְהַכֵּל נִעֲשֶׂה מִשָּׁם, דְּכִתִּיב "כֻּלָּם בַּחֲכָמָה עֲשִׂית". (הַרְמ"ק)

• כְּשֵׁי שְׂחֹלָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ חֲסִד וְשְׁלוֹם, יַעֲשֶׂה וְתִרְנוֹת אֶפְלוֹ עִם עוֹפּוֹת הַשָּׁמַיִם, וּבְדוֹק וּמְנִסָּה שֶׁיִּבְקֹשׁוּ עֲלָיו רַחֲמִים. וְנִהְיֶה שֶׁמִּשְׁלֵיכִים מֵאֲכָל לְעוֹפּוֹת עַל־הַגּוֹת לְרַחֵם עַל־הַבְּרִיּוֹת, וְיִרְחֲמוּ עֲלָיו מִן הַשָּׁמַיִם. (רַבֵּי חַיִּים פֶּאֲלַאגִ'י)

• תָּמִיד אֵינִי עַל מִי שֶׁמְבַקֵּשׁ לְצוּד חַיּוֹת יַעַר, שֶׁהֲרֵי לֹא מְצִינֵנוּ אִישׁ צִיד רַק בְּנִמְרוֹד וְעֲשׂוֹ, וְאֵינִי זֶה דִּרְכֵי בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. (נֹדַע בַּיהוּדָה)

• מִדַּת הַרַחֲמָנוּת הוּא סֶפֶן לְזַרַע אַבְרָהָם אֲבִינוּ, כְּדִכְתִּיב "וְנָתַתְּ לָהֶם רַחֲמִים וְרַחֲמֹךָ וְהִרְבֵּה". לָכֵן כָּל־אָדָם יִרְגֵל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר כָּל־דְּבָרָיו בְּלִשׁוֹן תַּחֲנוּנִים וְרַחֲמָנוּת, גַּם בְּעַת הַתְּפִלָּה יַעֲשֶׂה תְּפִלָּתוֹ תַּחֲנוּנִים. וּמְאֹד יִקְבַּל אָדָם שֶׁכָּר גְּדוֹל מִדְּבָרֵי רַחֲמָנוּת בְּדַבֵּר תַּחֲנוּנִים עַל־לֵב עֵינֵי דְּבָרִים רַפִּים. גַּם עַל־הַבְּהֵמוֹת צָרִיךְ לְרַחֵם כִּי אֲסוּר לְצַעַר בְּעֲלֵי חַיִּים, וְעַל־זֶה אָמְרָה תּוֹרָה "הֲקֵם תִּקְוָם עִמּוֹ", וְצָרִיךְ לְהֵאֱכִיל לְבַהֲמֹתוֹ קֹדֶם שֶׁיֵּאֱכֵל הוּא. (אֹרְחוֹת צַדִּיקִים)

• יֵשׁ כְּמֹה מֵיַי רַחֲמָנוּת, וְרַחוּקִים זֶה מִזֶּה. רַחֲמֵי הָאֵב עַל־הַבְּנֵי זֶהוּ רַחֲמָנוּת הַבָּא מִטְּבַע כָּל־הַחַיִּים, כְּדָרְךָ הַכְּלָבִים וְהַבְּהֵמוֹת. וְאִם יִמְנַע שְׁבֵט מוֹסֵר מִבְּנוֹ, כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו עֲלָיו לְהַכּוֹתוֹ, וּמִנִּיחוֹ לֵילֵךְ בְּשִׁרְיוֹת לְבוֹ הַרְע, הִנֵּה זֶה הַרַחֲמָנוּת טוֹרֵד וּמְאֵבֵד אֶת־הַבְּנֵי מִחַי הָעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל הַטּוֹב וְהַמְּעַלָּה שֶׁבְּמִדַּת הַרַחֲמָנוּת, שֶׁיִּרְחַם עַל־בְּנוֹ לְהִבְיִאוֹ לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא וְתַבְּרָה, כְּדִכְתִּיב 'אֵב לְבָנִים יוֹדֵעַ אֶל־אֲמַתְךָ', וְיִרְחַם עַל־נִשְׁמַתוֹ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁמִּרְחַם עַל־גּוּפוֹ. וְכֵן יִרְחַם עַל־קְרוֹבָיו עֲנִיִּים, וְגַם עַל הָעֲנִיִּים יִרְחַם, וְיִתֵּר יִרְחַם עַל יְרֵאֵי הַשָּׁם. וְזֶה עֵקֶר הַרַחֲמָנוּת, הַחוּנֵן וְהַמִּרְחַם עוֹבְדֵי הַשָּׁם וְהַעוֹשִׂים רְצוֹנוֹ. (ס"ט)

• מִצְוָה לְאָדָם לְהִתְנַהֵג בְּמִדַּת הַרַחֲמָנוּת וְהַחֲמִלָּה, וְלְדַבֵּק בְּדִרְכֵי הַקֶּבֶ"ה שֶׁנֶּאֱמַר "וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו", מִה הוּא רַחוּם חַנוּן אֲף אֶתָּה הִיָּה רַחוּם וְחַנוּן. (מִסַּכַּת שַׁבַּת)

• אֲסוּר לְצַעַר בְּעֲלֵי חַיִּים, וְלִדְעַת רַב הַפּוֹסְקִים הוּא אֲסוּר מִן־הַתּוֹרָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיא הַלְכָה לְמִשְׁה מְסִינֵי. וּמְצִינֵנוּ בְּכֹמָה מְקוֹמוֹת בְּתוֹרָה מְקוֹרוֹת לְאֲסוּר צַעַר בְּעֲלֵי חַיִּים, כְּגוֹן בְּמִצְוֹת פְּרִיקָה שֶׁהִיא עַל־מְנַת לְמַנַּע צַעַר מִן־הַחֲמוֹר שֶׁרֵבֵץ תַּחַת מִשְׁאוֹ, וְכֵן נִלְמַד מִהָאֲסוּר שֶׁל "לֹא־תַחֲסֵם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ". וְיֵשׁ שֶׁלְּמִדּוֹהוּ מִדְּבָרֵי הַתּוֹכְחָה שֶׁל הַמְּלָאָךְ לְבַלְעֵם, שֶׁאָמַר לוֹ: עַל־מָה הִפִּיתְ אֶת־אֲתָנְךָ, וְיֵשׁ שֶׁלְּמִדּוֹ אֶת־הַדָּבָר מִמָּה שֶׁנִּעֲשֶׂה גַם לְהַשְׁקוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְּבָר יַחַד עִם בְּעִירָם. (צַעַר בְּעֲלֵי חַיִּים)

• מִן־הָאֲסוּר שֶׁלֹּא לְצַעַר בְּעֲלֵי־חַיִּים, מִשְׁתַּלְשְׁלִים מִצְוֹת וְאֲסוּרִים רַבִּים. אֲסוּר חֲסִימַת בְּעֲלֵי חַיִּים בְּשַׁעַת עִבּוּדָתָם כְּדִי שֶׁיִּזְכְּלוּ לְאָכַל בְּשַׁעַת טְרַחְתָּם וְלֹא יִצְטַעְרוּ, מִצְוֹת פְּרִיקַת מִשְׁאֵי מַעַל בְּהֵמָה הַרּוֹבֶצֶת תַּחַת מִשְׁאָה, אֲסוּר שְׁחִיטַת בְּהֵמָה וּבְנֵה בְּיוֹם אֶחָד, אֲסוּר אֲכִילַת אֵיבָר מִן־הַחַי, אֲסוּר אֲכִילַת בְּשׂוֹר מִבְּהֵמָה שֶׁהִיא מְפֹרָשֶׁת אַחֵר שְׁחִיטָתָהּ, אֲסוּר אֲכִילַת דָּם, מִצְוֹת פְּסוּי הַדָּם בְּשַׁחֲטַת חֵיה וְעוֹף, אֲסוּר בְּשׂוֹר בְּחֶלֶב, מִצְוֹת שְׁלוּחַ הַקֶּן וְאֲסוּר גְּטִילַת הָאֵם עַל־הָאֲפֹרוֹחִים, אֲסוּר חֲרִישָׁה בְּשׁוֹר וְחֲמוֹר יַחְדוֹ, מִצְוֹת שְׁחִיטָה בְּסַכִּין בְּדוֹקָה, אֲסוּר שְׁחוּטֵי חוּץ שֶׁהִיא לֹא תוֹעֵלַת, מִצְוֹת מְנוּחַת בְּהֵמָה בְּשַׁבַּת, אֲסוּר אֲכִילָה לְפָנָי שֶׁהֵאֱכִיל אֶת־בְּהֵמָתוֹ, וְעוֹד. (וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו)

• אֲסוּר לְאָדָם שֶׁיִּטְעֵם כְּלוֹם קֹדֶם שֶׁיִּתֵּן מֵאֲכָל לְבְּהֵמָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ לְבְּהֵמָתְךָ", וְאַחֲרֵי־כֵן "וְאֲכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ", מִשׁוּם שֶׁהוּא צַעַר בְּעֲלֵי חַיִּים. וְכָל־שֶׁכֵּן שֶׁאֲסוּר לְצַעַר כָּל־בַּעַל חַי בְּיָדָם, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל 'צַעַר בְּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרִיתָא', וְהִבְיָאוּהוּ הַפּוֹסְקִים. (סֵפֶר חֲרָדִים)

• סֶפֶן טוֹב לְאָדָם, שֶׁתֵּהָא בְּהֵמָתוֹ אוֹכְלַת וּשְׂבַעָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וְדַע צַדִּיק נִפְשׁ בְּהֵמָתוֹ וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אַכְזָרִי". (מִדְּרַשׁ הַגְּדוֹל)

• אֵינִי אָדָם רְשָׁאִי לִקַּח בְּהֵמָה חֵיה וְעוֹף, אֲלֵא אִם־כֵּן הִתְקִין לָהֶם מְזוֹנוֹת. (ירושלמי יְבוּמוֹת)

• מִצְוֹת שְׁלוּחַ הַקֶּן בָּאָה לְלַמֵּד אוֹתָנוּ מִדַּת הַרַחֲמָנוּת וְשֶׁלֹּא נִתְאַכְזֵר, כִּי הָאֲכִזָּרִית תַּתְּפִּשֵׁט בְּנִפְשׁ הָאָדָם, כְּדוֹעַ בְּטַבָּחִים שׁוֹחֲטֵי הַשְּׁוֹרִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהֵם אֲנָשִׁי

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' ובל מאמרים

פרשת נח

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

כך יועילו הבנים להוריהם

"אלה תולדת נח נח איש צדיק" (טו)

דרש רבי רחמים מלמד הכהן רבה של קהלת יוצאי פרס בירושלים:

"אלה תולדת נח" - אם רוצים התולדת - הבנים, לתת נח - מנוחה להוריהם מדין הגיהנם, עליהם להקפיד בכל יום על אמירת 'איש צדיק':

א. לענות 'אמן' היא שמייה רבא' - כמבאר בזהר הקדוש בפרשתנו (טו כב) שכל פעם שישיראל עונים 'אמן' היא שמייה רבא מברך בקול רם, מתמלא הקדוש ברוך הוא רחמים ורומז למלאך הממנה, שצנן לרשעים את אש הגיהנם למשך שעה קלה.

ב. לעמוד במסכה שקבעו חז"ל (משנה זורח ה דף לג א) לארבעת הדברים שבקשה שרמזו במלה 'צדיק' והם: צ' אמנים, ד' קדושות, י' קדישים וק' ברכות.

פסא רחמים'

לה' הארץ ומלואה

"כי מלאה הארץ חמס מפניהם" (י א)

במסכת ברכות (לו ב) הקשתה הגמרא על סתירה בין שני פסוקים מספר התהלים: כתוב אחד אומר (כד א): "לה' הארץ ומלואה", וכתוב אחר אומר (סטו טז): "והארץ נתן לבני אדם", ותרצה: לפני הברכה שכת הארץ לה', אך לאחר הברכה נתנה הקדוש ברוך הוא לבני האדם. מקף למדו חכמים כי הנהגה מהעולם הזה בלא ברכה נחשב כגולגול.

על פי האמור באר בעל האוהב ישראל' מאפסא את לשון הכתוב שלפנינו: אנשי דור המבול נהנו מהעולם הזה בלא ברכה ולפיכך 'מלאה הארץ חמס' מפניהם, כי בכל רגע ורגע שנהנו מהארץ בלא ברכה, נחשב היה להם הדבר לגולגול חמס.

מגיד תהלות'

להאיר את תבות התפלה

"צאה תעשה לתבה" (טו)

כך דרש המגיד ממעריץש פסוק זה:

תפלה הנאמרת בלא כונה, כונה כתפלה חשוכה ללא עמק ומשמעות. לפיכך מורה לנו הכתוב: "צאה תעשה לתבה" - הקפידו לכוון בכל תבה ותבה, ותגורו שתפלתכם תהיה מוארת ותתקבל לרצון.

הורי' זקב'

כל המרחם מרחמים עליו מן השמים

"ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה" (ח א)

את לשון הכתוב פרש הגאון רבי משה שטרנבוך:

טרם בוא המבול נצל נח משום שנחשב לצדיק ביחס לבני דורו (כפרושו השני של רש"י בתחלת הפרשה), אך כשנמחה כל היקום ושוב לא נחשב צדיק, זכר אותו ה' לטובה בזכות החסד

פעשה עם החיות והבהמות שהיו אתו בתבה. לפיכך הסמיך הכתוב את זכרון נח לזכרון החיה והבהמה אשר אתו בתבה.

לאור זאת נוכל להבין את אשר אנו אומרים בברכת 'זכרונות' בתפלת מוסף של ראש השנה: "וגם את נח באבה זכרת ותפלתהו בפרשת שועה ורחמים" - כפי שזכרת את נח בזכות מדת הרחמים שנהג בה כלפי בעלי החיים שהיו עמו בתבה ולכן חמלת עליו בצאתו מהתבה, כן תפנתנו ותנהג עמנו במדת הרחמים.

טעם ועת'

יונה מצאה בו מנוח

"ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפייה" (ח א)

בפייט הנודע 'יום שבתון אין לשכת' שאנו טרים בברךו של יום השבת, אומרים אנו: "יונה מצאה בו מנוח". והתחבטו המפרשים היכן מצינו שהיונה שובתת בשבת?

הגאון רבי יוסף שאול נתנון מלובב מביא בשם היעב"ץ שאכן היונה שובתת בשבת ועל כן ביום זה אינה תולשת מן המחבר. ובאר כי רמז לדברים נוכל למדו מקף שהדגישה התורה כאן כי היונה באה 'לעת ערב', ללמדנו כי המתונה היונה עד שיצטו צללי ערב בצאת השבת, ורק אז תלשה בפייה עלה זית כדי להביאו לנח.

דבר שאול'

ברכה קיול לפני כל מאכל

"ואתה חח לה מפל מאכל אשר יאכל" (י א)

"ואתה חח לה' ראשי תבות קול. מפל מאכל אשר יאכל' ראשי תבות בגימטריה אמן. רמז שלפני אכילת 'כל מאכל' יש לברך בקול כדי שיענו הסוכבים אמן על הברכה.

בצל יהודה' עמ' קיח

פנות 'מען ירבו'

"את חמתי נתתי בענן והייתה לאות ברית ביני וביני הארץ" (ט א)

"הקדוש ברוך הוא פשט יד ימינו ונשבע לנו שלא להעביר מי המבול על הארץ... וכן התקינו חכמים שיהיה (מופדים) שבועת נח בכל יום יום, שנאמר (דברים יא כא): 'מען ירבו ימיכם וימי בניכם... כימי השמים על הארץ'" (פרמי דרבי אליעזר' סוף פכ"א).

על פי האמור כתב בספר 'עלת תמיד' (פ"ב) שבאמירת הפסוק 'מען ירבו ימיכם' בכל יום, מלבד הפנה הפשוטה יש להוסיף ולכוון גם לשבועה שנשבע הקדוש ברוך הוא לנו שלא יביא עוד מבול על הארץ, פנתת חז"ל שהובאה בפרקי דרבי אליעזר.

שבת הצדיק המתפלל על בני דורו

"ויחל נח איש האדמה וישע פרו" (טו)

"ויחל - עשה עצמו חלי" (רש"י).

בספרו 'תוכחת חיים' בפרשתנו עומד רבי חיים פלאגי על כך שלבני נח דרשו את לשון 'ויחל' לגנאי, בשונה ממה שדרשו חז"ל (ראה ברכות לב א) את לשון הכתוב שנאמר על משה (שמות לב א): "ויחל משה" - שהתפלל עד שהחלה עצמו ואף מסר עצמו למיתה על בני ישראל כדי שלא יעשו מחמת חטא העגל.

ובאר זאת על פי המובא בזהר חדש' בפרשתנו (לא א) שגם נתבע על כך שנמנע מלבקש רחמים על בני דורו שיצילו מן המבול. לפי זה מבאר שכך שלא נהג נח במדת הרחמים כלפי בני דורו הריאה כי שגך הוא למדרגת החלין והארציות, ולכן אף כנה בתאר: 'איש האדמה'. אף משה רבנו שרחם על בני דורו והתפלל עליהם נדרש לשבת, ואף כנה בלשון הכתוב: 'איש האלקים' (דברים לג א).

ברכת משינה הבריות'

"ויפץ ה' אתם משם על פני כל הארץ" (יא א)

במסכת סנהדרין (קט א) אמרו חז"ל שחלק מאנשי דור הפלגה נענשו בהפיכתם לקופים, ובסדר הדורות' (אלף חתעג) הוסיף שחלקם אף נהפכו לפילים.

על פי זה באר רבי שלמה העדני בשם המקובל רבי משלם את ההלכה שנפסקה בשלחן ערוך' (או"ח רכה ח ע"פ מרא ברכות נח ב) כי הרואה את הפיל ואת הקוף מברך ברוח משינה הבריות. אף שכל בעלי החיים משינים במרחם, בריות אלו השתנו מצורתן המקורית, שהלוא בתחלה נבראו כבני אדם ואחר כך השתנו לפילים ולקופים. על כן יש לברך כד דוקא עליהן.

מלאכת שלמה' כלאים פ"ח מ"ו

סגולה לנשיאת חן

"ויחיה תרח שבעים שנה ויולד את אברהם" (יא כו)

במסכת בבא בתרא (צא א) הביאו חז"ל שיש אמו של אברהם אבינו עליו השלום הוא אמתלאי בת כרנבו. רבי יצחק למפורזני מביא בספרו 'פחד יצחק' (ערו אברהם) שדךה בספר ישן כי האומר ג' פעמים 'אמתלאי בת כרנבו' בעת שנוזק לחסדי השלטונות, תועיל לו אמירה זו למצא חן בעיניהם.

וכך ספר על בעל אהבת ישראל' מו"ניץ שכאשר בעצומה של מלחמת העולם הראשונה הופיע לפניו בחור צעיר שנתבע להתגייס לצבא ובקש את ברכתו, יעץ לו כי בעמדו לפני הנועצה הרפואית של הצבא יתרה: 'אמתלאי בת כרנבו אימיה דאברהם'. ואכן קיים הבחור את עצתו והשתחרר מהצבא בנגוד לכל המחזות.

קדוש ישראל' פרק כ

"נתתי לטור ארצכם"

דבר בעתו מה טוב: בשבוע הבא עלינו לטובה מתחילים בני ארץ ישראל לשאול על הגשמים. הבה נתחזק בעגית אמן המורידה שפע לעולם (זהר וילך קיט ב), ואף גשמי הברכה יורדים בזכותה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (תענית ח א): "אין גשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמה".

לברכה ולא לקללה, אמן.

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ד חשוון תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 4:11 תל-אביב: 4:26 חיפה: 4:16 מוצאי שבת: ירושלים: 5:24 תל-אביב: 5:26 חיפה: 5:24 ר"ת: 6:03

פרשת נח

הכרת הטוב

להכיר טובה למטיבו ולא להיזת כפוי טובה !

נלמד מהפסוק: "וירד ה' לראות את העיר... אשר בנו בני האדם"... (פרק יא-ה) וכתב רש"י: בני האדם - אלא בני מי, שמה בני חמורים וגמלים! אלא בני האדם הראשון שכפה את הטובה ואמר האשה אשר נתת עמדי. אף אלו כפו בטובה למרוד במי שהשפיעם טובה ומלטם מן המבול". [ואף שנולדו אלו לאחר המבול. אך פשוט וברור שכל אדם בר-דעת היודע להכיר בטובה, מכיר הוא בכל הטוב שקדמו וגרמו לכל הטוב שזכה בו. שאם הקב"ה לא היה ממלט אבותיהם מן המבול, לא היו אלו קיימים].

שאלה מעניינת הובאה לפתחו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: מעשה ביהודי איש עסקים, שומר תורה ומצוות, שעמד לעלות לרכבת התחתית בניו יורק ולפתע מעד ונפל לתוך התעלה של מסילת הרכבת. הוא נחבל ולא יכל לזוז ממקומו. אנשים שם נכנסו להסטריה, שכן הרכבת דוהרת לכיוונו, וזה ענין של דקה או שתיים עד שתגיע ותדרוס אותו רח"ל, קודם שתעצר בתחנה.

כמובן שבמצב זה לא היה מי שיעז לקפוץ לנסות להצילו ולסכן עצמו. והנה לפתע הופיע במרוצה כושי ענק, זינק וקפץ לתוך התעלה והניף את היהודי באחת אל מוחץ לתעלה. הכושי המשיך לדרכו בנחת לעבר תחנת ההמתנה כאילו לא אירע דבר, בעוד שצוותי הצלה רבים שועטים למקום, כדי להחיש עזרה ליהודי.

האנשים במקום נדהמו ממראה עיניהם וניגשו בסערת רוחם אל הגוי המציל כשהם מביעים תמיהתם: "אתה קולט מה עשית פה, הרי סיכנת עצמך והצלת חיים!! תראה איזה בלגן מתחולל כאן ואתה יושב באדישות כאילו לא אתה הוא גיבור היום!!"

אמר להם הכושי המציל: "אני פשוט ממחר לעבודה, עלי להיות בדיוק בשעה שמונה במסעדה לשטוף צלחות, אני מרויח עשר דולר לשעה והבנתי שאם האיש ההוא ידרס יעצרו את הרכבת לשעתיים לפחות, מי ישלם לי את העשרים דולר?..."

מתברר שלא הצלת חיי אדם עמדה לנגד עיניו של הגוי אלא עשרים הדולר. ועכשיו שואל איש העסקים היהודי שניצל: "ברגע שתפס אותי האיש, חשבתי בלבי שאם אנצל אגמול לאיש שסיכן עצמו להצילני, במתנה של מאה אלף דולר כהכרת הטוב. האם אני חייב לתת לו כאשר כל כוונתו בזה היתה רק בשביל להגיע מהר לעבודה ולהרויח כמה דולרים?"

והשיב הגר"י זילברשטיין שהכרת הטוב שייכת אף כלפי נכרים, וראיה לכך מהנאמר על יוסף הצדיק "רק אדמת הכתנים לא קנה" (בראשית מז-כב) ולמד מכאן השל"ה הק' (בתוכחת מוסר): "צריך אדם שלא להיות כפוי טובה, וישלם טובה תחת טובה, אפילו לגוי. הכומרים של מצרים עשו טובה ליוסף כשהיה דינו בפניהם בענין מעשה דאשת פוטיפרע. כאשר הבחינו שהאמת איתו, הצילו אותו ממות. על כן, עתה גם כן הטיב עמהם."

וגם אם לא התכוון להטבה שעשה גם כן חייב לו הכרת הטוב, כפי שהבאנו בספרנו "איש לרעהו" (ח"ב-עמ' יב) מדברי הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שהוכיח כן מבנות יתרו שאמרו "איש מצרי הצילנו". עיי"ש.

"כי חייב אני בהכרת הטוב"...

בשעת בוקר מוקדמת, לאחר תפלת שחרית בוותיקין, הלכו החזון איש והבחור שמואל צבי קובלסקי במשעול הפרדסים שבהמשך רחוב תזון איש של היום, הוא רחוב עזרא באותם ימים. הם הרחיקו לכת, ולפתע התקדרו השמים בעבים, ומטר עז ניתן ארצה.

עמדו השנים בצד הדרך, בלא מגן ומחסה, רחוקים ממקום ישוב. לפתע נעצרה לידם משאית ענק: פתח נהגה את הדלת והזמנים לעלות, שכן נוסע הוא לכיוון בני ברק.

הגשם שוטף, הדלת פתוחה, ההזמנה בעינה, אך החזון איש אינו נחפז לענות לה. ביישוב הדעת של גדול הדור, איש ההלכה, שואל את הנהג האם הוא שכיר או בעל הרכב, שכן אם שכיר הוא, אין לו רשות להעלות נוסעים על רכבו של בעל הבית. על חשבוננו של בעל הרכב...

המטיר ממשיך לרדת בעוז. הנהג מודיע שהוא בעל הרכב. פניו של החזון איש ארו, והוא דחק בבן לווייתו לעלות על המשאית, למושב שליד הנהג. יש שם מקום אחד בלבד... כמובן הבחור התנגד, התפתל, ניסה לתמוך ביד החזון איש לעלות ולסייע ביזו לעלות לתא הנהג. אבל החזון איש הדיפו ממש פנימה בנחישות שאין לעמוד כנגדה, בלי לשעות לתחנוניו, לבקשותיו של הבחור. וכל אותה עת, ממשיך הגשם לרדת...

לשאלתו המתחננת של הבחור, על מה ולמה? עונה החזון איש: "כי חייב אני בהכרת הטוב למי שנאות ללוות אותי בטיולי"...

אנא עבדא

עלון השבוע פרשת נח הוקדש לעילוי נשמתם של רבי שמואל זאב הלוי בן ר' שלמה הלוי זולפסון ז"ל נלב"ע יום ב' דהומה"מ סוכות הרב שלמה בן ר' חיים רינגר ז"ל נלב"ע כ"ה תשרי מרת פייגע (פני) בת ר' יששכר דוב הכהן ע"ה נלב"ע ג' חשוון ת.נ.צ.ב.ה.

שלא להכשל באיסור גזל מכל אשר לרעהו!

נלמד מהפסוק: "כי מלאה הארץ חמס מפניהם" (פרק ו-יג)

ואמרו חז"ל: "בא וראה כמה גדול כחה של חמס. שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל שנאמר **כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ**" (סנהדרין קח.). וכן מובא במדרש: **דור המבול ע"י שהיו שטופים בגזל, לפיכך לא נשתייר מהם פליטה (בראשית רבה לח-ו).**

אומרים חז"ל (סנהדרין קח.): בא וראה כמה גדול כחה של חמס. שהרי דור המבול עברו על הכל, ולא נחתם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל, שנאמר **"כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ"**. וכן מובא במדרש (בב"ר לח-ו): דור המבול על ידי שהיו שטופים בגזל, לפיכך לא נשתייר מהם פליטה.

וידועה השאלה: מדוע לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, והלא השחיתו והתעיבו בעבירות חמורות אחרות כמו עבודה זרה ועבירות שהיו פרוצים בעריות? לדעת חז"ל (סנהדרין עד.) חומרת עבירות אלו אף גדול מגזל, שהן ב"יהרג ואל יעבור". ומדוע רק על גזל נחתם דינם?

ותירץ הגאון **רבי פנחס הורביץ זצ"ל - בעל ההפלאה (בספרו פנים יפות):** למען האמת, ישנו הבדל גדול בין גזל לשאר עבירות, שכן על שאר עבירות ניתן לשוב בתשובה מיד, ולכן לא נחתם גזר דינם שמא יחזרו בתשובה, אבל על הגזל אין מועילה תשובה עד שישב את הגזילה.

ואמרו חז"ל במדרש (ב"ר לא-ה) שגזילתם היתה דבר מאכל וכבר לא נותרו בעולם, ואף אם ישלמו את שוים, עדיין נחשב "חמס" לפי שלקחום בעל כורחו של חברו. כמבואר בגמרא (ב"ק סב.) ש"גזלן" לא יהיב דמי "חמסן" יהיב דמי ומדוייק לשון הפסוק שהזכיר גזילתם בלשון "חמס".

עד כמה חמור גזל הרבים ניתן ללמוד מתשובה שכתב הגאון **רבי שלמה קלוגר זצ"ל (בשו"ת האלף לך שלמה חלק יו"ד סימן שמז)** על אדם עשיר שבנה כמה מדריגות מחוץ לביתו על חשבון שכניו ועל חשבון רשות הרבים ועוד עשה זאת בחול המועד.

ואמנם נימק זאת הלה בכך שיש בבניה זו משום "דבר האבד"..." שכן בשאר ימות השנה לא היתה לו אפשרות לעשות זאת, בגלל הפקחים של הרשויות, אבל חול המועד שיש חופש בקרב אנשי הרשות, זו העת המתאימה ביותר מבחינתו לבנות...

רבי שלמה קלוגר התנגד נחרצות למעשהו, וכתב תשובה חריפה בו הוא נוקב בשמו של הגזלן ובשמו של הרב שהתיר לו! ובתוך הדברים כותב: "הנה רע עלי המעשה מאד, והוא ממש בכלל המבזה את המועדות, גם חטא והחטיא הרבים... מכל מקום זה לא נקרא דבר האבד, מה שהיה יכול לגנוב ב' אמות ברשות הרבים, ולא מבעיא דהוי עוד איסור גמור דהוי גזל הרבים, ולא נקרא דבר האבד מה שהיה יכול לגנוב..."

נקי כפיים ובר לבב...

מעשה באברך מארץ ישראל שהסתבך באיזה ענין הלכתי והחליט להתקשר אל פוסק הדור הגאון **רבי משה פיינשטיין זצ"ל** ולקבל תשובתו. אצל האברך היתה השעה עשר בבוקר ולא שם אל ליבו שבניו יורק השעה היא שלוש לפנות בוקר... הוא מחייג את המספרים, ורב משה מרים בעצמו את הטלפון. האיש מציע את שאלתו וממתין לתשובתו של פוסק הדור.

אך להפתעתו הוא מבחין שרבי משה משתהה מלהשיב. ולא רק זו אלא אף זו, הוא מתנצל בפני האברך ומבקש ממנו להמתין מספר דקות. הענין נראה לו מוזר.. הלא כל התורה כולה מונחת לרבי משה כבקופסה. ומה צריך לחפש בספרים ולעיין במקורות כדי להשיב?

כעבור מספר רגעים חוזר רבי משה ופוסק את השאלה ב"פסק" ברור. לאחר מכן הוא מבקש את שמו של השואל ואת הכתובת שלו. האברך מתפלל מאד, מה צורך יש לרבי משה בפרטים הללו. אבל כמובן מוסר לו מיד את פרטיו.

והנה שבוע לאחר השיחה עם רבי משה, מקבל האברך בדואר המחאה על סכום מסויים עליו חתום רבי משה פיינשטיין כשמצורף אליה החסבר המדהים הבא:

"כאשר התקשרתם אלי בשעה שלוש לפנות בוקר, לקח לי זמן-מה ליטול את ידי ולברך ברכת התורה, בטרם אשיב על השאלה ששאלתם. למרות שידעתי בבירור, שהנכם מוכנים לשלם דמי השיחה, מרגיש אני חובה בעצמי להחזיר לכם תשלומין, בשיווי של חמש דקות שיחה, על הזמן שהמתנת עלי. כי הלא, זה היה לטובתי, שלא אדבר ב"לימוד" לפני הברכה".

בדידי הוי עובדא

זהירות יתירה...

סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א: פעם, כאשר שהה משגיח דישיבת סלבודקה הגה"צ **רבי משה טיקוצ'ינסקי זצ"ל** בלונדון, ונסע ברכבת התחתית, ניגשו אליו שלושה כושים ושדדו ממנו את ארנקו, בו היה כסף רב של הישיבה. רבי משה הגיש תלונה במשטרה תוך שהוא נותן תיאור מדוייק על קלסטרונג, ובס"ד המשטרה אכן תפסה את השודדים.

קציני המשטרה דרשו מרבי משה הוכחות שהכסף שלו. ומה מאד הופתעו כאשר המשגיח הוציא מכיסו ארנק נוסף ובו היו כתובים מספריהם של שטרות הכסף שניגנבו ממנו (מספרים אלו שמודפסים על כל שטר, נועדו לשמש את הבנקים בלבד).

רבי משה שהיה זהיר ביותר בכספי זולתו ובמיוחד בכספי הקדש השייכים לישיבה, רשם ליתר בטחון את המספרים כדי להבטיח במקרה של גניבה או אבידה שיהיו לו סימנים מדוייקים להשבת הכסף...

זהירות מופלאה...

זהירותו של הגאון **רבי יהודה צדקה זצ"ל** בעניני ממון היתה מופלאה. סכומי כסף גדולים מאד עברו תחת ידו. תרומות והקדשות שנועדו למטרות צדקה. אך הוא אישית לא נהנה מהם אפילו כשחק מאזנים.

במשך הרבה חודשים היה "מנוי חדשי" במקוה של חסידי סטמאר, הסמוך לביתו. אך בניגוד למה שרגילים הבריות, לשלם את דמי המינוי בסוף החודש, הקפיד הוא לפרוע את הכסף מראש, בתחילת החודש. כי אמר: "מי יודע מה ילד יום, ואם לא אסלק את חובי מראש מי ישלם אחר כך עבורי..."

וזאת ליהודה

נאמנותו של שליח

הגאון רבי משה פינקל זצ"ל מסר עצמו עשרות משנות חייו למען החזקת ישיבת מיר ותלמידיה. הוא היה יוצא למסעות מייגעים בחו"ל למען ביסוס הישיבה והחזקתה.

אירע פעם באחת מנסיעותיו שעלה בידיו, בס"ד, לגייס בערב אחד סכום אדיר (בימים ההם) של למעלה משלושים אלף דולר! אך כשעזב את המקום סירב לנסוע במונית. וניסה איכשהו להגיע לתחנת הרכבת התחתית, שם עלה עליה בשעת לילה מאוחרת מאד, וכל זאת כדי לא ליטול אפילו דולר אחד מתוך שלושים האלף...

מתוך מאמר

לנהוג בענוה ובעניעות עם הזולת!

נלמד מהפסוק: "ושם אחיו יקטן" (פרק י-כה)

וכתב רש"י: "יקטן - שהיה עניו ומקטין עצמו, לכן זכה להעמיד כל המשפחות הללו". גם על נח מבואר בגמרא (עבודה זרה ו: ובפירוש רש"י שם) שהיה עניו ושפל רוח. ויתכן כי מסיבה זו ניצל מן המבול ככתוב: "ונח מצא חן בעיני ה'". וזאת מחמת ענוה שהיתה בו ככתוב במשלי (ג-לג) "ולענוים יתן חן" וכפירוש הגר"א: ולענוים השומעים חרפתם ואינם משיבים, מכניעים את עצמם לכל אדם בעולם ואין רודפים אחר הכבוד, "יתן חן". הקב"ה יתן חינו בעיני הבריות. ושנינו באבות (פ"ג-ג): "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו".

עד כמה צריך אדם להזהר מגאווה והתפארות למד הגה"צ רבי ירוחם זצ"ל (בספרו דעת תורה - כי תבוא) מחידוש מופלא של רבינו יונה ז"ל שכתב (בספר היראה): ובעודו בבית הכנסת, אל ידבר דבר חול עם אדם ואף כי בשעת קריאת התורה. ואם ישבו אצלו בני אדם המדברים, יניע שפתיו וידמה עצמו כמתפלל, ואל יתפאר לומר איני מדבר, כי כל המתפאר כמעט הוא נוטל שכרו".

הנה יש כאן חידוש גדול - אומר רבי ירוחם - כי אף שאותם בני אדם מדברים באיסור, והוא יושב אצלם, אעפ"כ לא יאמר להם שהוא אינו מדבר דברים האסורים, אלא יראה עצמו כאילו הוא באמצע התפלה שאינו יכול לדבר...

ועתה הבה ונתבונן: מה אנו היינו סוברים לעשות מדעתינו? אדרבה! להתריע למען ידעו אותם אנשים שאסור לדבר! אך רבינו יונה מגלה לנו חידוש, כי יותר כדאי לאדם לעשות עצמו כמתפלל מאשר להתפאר ולומר "איני מדבר" שזה ענין ה"מתפאר".

וכל כך למה? מבאר רבי ירוחם: "אם עושה איזה מעשה מצוה ו"מתפאר" בזה, הנה הוא מקציב בזה את מחיר המצוה: כי כדאי לפניו לעשותה למען הנאת ההתפארות, ואז כבר מסולקים ממנו! כבר אין חייבים לשלם לו ערך המצוה באמת. מפני שהוא עצמו קבע במה שישתלם וחסל!"

מעתה, מה גדול חובו של אדם להסתיר בכל כוחו מעשיו הטובים, ויהיה מעשה הכי טוב שיהיה, כי כל מעשה שלו שיתראה לבני אדם, הלא הוא מתפאר בזה ו"כל המתפאר כמעט נוטל שכרו".

מקור לזה - מוסיף רבי ירוחם - הוא מדברי חז"ל בתענית (ונפסק בשו"ע אור"ח סי' תקס"ה ס"ו): "המתענה ומפרסם עצמו לאחרים להתפאר שהוא מתענה, נענש על כך. וצריכים להבין כי דין זה לא נאמר דוקא בתענית. אותו הדין עצמו הוא בכל המצוות. הדבר נעוץ בסוד ההתפארות. כי בהתפארות הכי זעירה כבר קיבל את שלו. עכ"ד.

נאמר בתהלים (ח): "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ותחסרהו מעט מאלוקים וכבוד והדר תעטרהו". ופירש הצדיק רבי זישא מאניפולי זצ"ל את הפסוק, בדרך צחות, על מדת הענוה וכך אמר:

"כאשר יהודי זוכה להתהלך מבוקר עד ערב כשיראת שמים על ראשו, הרי שגם כשהוא זוכה להתפלל בהתלהבות ובדביקות, גם כשהוא זוכה ללמוד בהתמדה ובשנינות, הענוה אינה נוטשת אותו אף לרגע ושפלותו ניצבת ללא הרף לנגד עיניו לאמר: "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו!!"

"ואולם, אילו רק "ותחסרהו מעט מאלוקים" - אם יראת השמים שלו מתחסרת, ח"ו, אך במעט, אזי תיכף ומיד "וכבוד והדר תעטרהו" - הריהו מתחיל לרדוף אחר הכבוד וההדר המגיעים לו, כביכול! ודפח".

יש להוסיף כי רמז זה מתאים עם ביאורו של הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל ח"ד) שביאר את הפסוק (משלי כב-ד) "עקב ענוה יראת ה'" שהבסיס והיסוד של הענוה הוא יראת ה'" (באופן אחר מפירושם של הרמב"ן והמצודות דוד) והיינו כדי להשיג את הענוה צריך שיוקדם לה יראת שמים.

"הרי אני כגוזל את הרבים"...

סיפר הגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל: כאשר שהה הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל בראסין לעת זקנותו, הכיר שני אחים אשר בעבר התארחו בביתם בימי שבתו בעיר מעמאל, היו אלו בניו של רבי אליהו פישלע'ס.

יום אחד קרא רבי ישראל לשני האחים ואמר להם: הנה נא זקנתי ולא ידעתי יומי. דעו נא שאם יארע דבר עמי, אסור לכם לחלל עלי את השבת, אף בחולי שיש בו סכנה... וזאת מפני שהבריות טועות בי ותומכים בי בממון מפני שסבורים שהנני אדם גדול, אבל אני כשלעצמי יודע שאין בי מאומה... וממילא הריני גוזל את הרבים, וכמו רועי צאן הנידונים כגזלנים שעליהם איתא בגמרא שאסור לחלל עליהם את השבת".

למשמע דברים אלו חייכו האחים. אך רבי ישראל אמר להם בחומרה: "אל נא תצחקו, אני אומר לכם הוראה!"

שמרו האחים את הדברים בליבם עד אשר נזדמנו פעם לעיר קובנא, ואז החליטו להציג את הדברים בפני הראב"ד הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל. נכנסו אל מעונו והשיחו בפניו ככל אשר הורה להם רבי ישראל.

שמע רבי יצחק אלחנן את דבריו הנוקבים של רבי ישראל על עצמו. פניו הרצינו ושקע במחשבות. לאחר שעה קלה פנה אל האחים ואמר להם: "לכו אל רבי ישראל ותאמרו לו כי הרב מקובנא אמר שמותר וחייבים"... ואכן הודיעו השנים לרבי ישראל את הוראתו של רבי יצחק אלחנן.

סוף דבר היה שחוליו האחרון של רבי ישראל החל במוצ"ש יתרו תרמ"ג והסתלקותו אירעה בערב שבת משפטים, באופן שלא היה שייך כלל שאלה של חילול שבת עליו ונתקיים בו "רצון יראיו יעשה".

שימוש חכמים

משיים עצמו כמי שאינו...

פעם התלונן אחד מראשי הישיבות באזני הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ואמר לו: "אני מקנא בכס. אני חי ממש באוירה של גיהנם..."

ראש הישיבה תיאר בפני רבי שלמה זלמן כיצד פוגעים בו בעלי המחלוקת בישיבה ללא הרף. "ואילו אתם" - טען - "חיים באוירה של גן עדן. שלות הנפש שאתם מקרינים מעידה כאלף עדים שאין פוגעים בכס".

השיב לו רש"י: אמת, נכון הדבר. אני חי באוירה של גן עדן, וברצוני להסביר לך את הסיבה לכך: כאשר אני חש שמישהו מבקש לדחוף אותי מעט הצידה, אני נסוג מיד כמה מילין... עוד לפני שמישהו חושב לפגוע בי, כבר אין במי לפגוע, כי כבר מזמן עזבתי את מקומי ואת מעמדו..."

במחיצתם

המשל והנמשל...

מעשה באדם שמסחרו לא צלח בידו, וחובותיו גדלו והנושים התדפקו על פתחו. יעץ לו ידידו: "תחביא את כל הסחורות שבחנות ותצעק שגנבים רוקנו את המדפים, ואז כולם ירחמו עליך ויאספו כספים להעמידך על רגליך". סירב האיש לשמוע ואמר: "איני רמאי ונוכל!"

ואולם יום אחד באה עליו גם צרה זו. כשהגיע בבוקר לחנות ראה כי גנבים רוקנוה מכל וכל. או-אז עמד ברחוב ובכה בזעקות שבר. ניגשו אנשים לנחמו ולעודדו. ראהו חברו קרץ לו בעיניו: "אתה משחק את תפקידך היטב. הנה תיכף תבוא הישועה!" קרא העני לעברו: "טעות בידך, באמת לא נשאר בידי מאומה!"

משל זה אמרו כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ (בעל ה"צמח צדיק") וסיים: הוא הדין בצדיק המייסר את עצמו באזני קהל עדתו על שפלות מצבו ומעט עבודתו. השומעים סבורים שזוהי ענוה יתירה אבל הצדיק יודע שזוהי האמת לאמיתה...

אהלי צדיקים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

המפתח לכל הישועות!

יום שני, י"ד ניסן תשע"ד.

השמש נוטה. בעוד כשעה יתקדש 'ליל הסדר', והפלאפון של מר מזרחי מצלצל. על הקו הבת שלו, ש...שותקת!"

"הלו! מה קרה?"

שתיקה. רועמת!

מתוך ניסיון החיים שלו של מגורים מעבר לקו הירוק, הוא קולט באלפית שנייה את פשר הסיטואציה. כשבן-אדם מתקשר ולא מדבר הוא בעיצומו של פיגוע!

"הלו!?!?"

טררררר - -

מטח היריות נשמע בבירור דרך הפלאפון.

טררררר - -

* * *

רבבות עמד בית ישראל עסוקים בהכנות אחרונות לחג. מי שעדיין נמצא ב"דרך רחוקה" ממחר להגיע לבית, שם יחגוג את הלילה הקדוש. גם בסמוך ל"מחסום תרקומי" שבנפת חברון, ממחרים יהודים הביתה. ציר 35 - כביש "חוצה יהודה" - עוד אחד ממאות מקומות בארץ ישראל, שדם קדושים ה"ד ספוג בו.

במשך השנה שלפני הפיגוע נרשם דווקא שקט יחסי בגזרה - השקט שלפני הסערה.

ובאותה שעה - מקומיים שחזרו הביתה, משפחות שהגיעו להתארה, נקלעו יחדיו למרחץ דמים. ידידיה מרמת גן, שהיה באחד מכלי הרכב שנורו סיפר לסוכנות 'תצפית': "נסענו על כביש חוצה יהודה ולפתע ראינו מחבל שעמד בצד הכביש חמוש בקלצ'ניקוב וקסדה ופשוט ירה לעברנו ולא פגע".

"הוא המשיך לירות לעבר הרכבים מאחורינו, נתנו גז והמשכנו לנסוע, כאשר ראינו משטרה סימנו לה שיש אירוע ושירים. המשכנו עד שראינו חיילים בצומת תרקומי שם עצרנו וביצענו חסימה עם הרכבים בכדי שנוספים לא ימשיכו לנסוע".

שלושה כלי רכב שימשו כמטרה. ברכב הראשון לא היו נפגעים. ברכב השלישי נפגע באורח קל ילד כבן 9 שטופל במקום ופונה באמבולנס. ברכב האמצעי נפצעה אישה באורח בינוני, ובעלה שנהג ברכב, כבן 50, נפצע באורח אנוש.

מותו נקבע בשטח לאחר ניסיונות החיאה.

"מי הפעם?" "מי נפגע?" זו הייתה השאלה שכל התושבים ב'קרית ארבע' שאלו. כולם מכירים את כולם, בוודאי את מי ששירת כקצין ביטחון במקום. התשובה הכואבת הגיעה עד מהרה: **"מזרחי!"** השמש מיהרה ללכת. החג לבוא. תושבים הנידו בראשם, "מספידים" את מר מזרחי שעלה במוות קדושים - -

* * *

חשבו שהוא מת - אבל הוא כלל לא היה בזירה בשעת הפיגוע. בשל העובדה שמדובר במשפחה דתית התעכבה ההודעה לבני המשפחה עד לצאת החג הראשון. לאחר מכן הותר לפרסום באופן רשמי שמו של ההרוג: ברוך מזרחי ה"ד מהעיר מודיעין. מזרחי, בן 47, היה נשוי ואב לחמישה. עמד בשלוש השנים האחרונות בראש מדור טכנולוגיות ביחידת סיגינט (חטיבת המודיעין באגף החקירות של המשטרה). אולי גם הרקע הביטחוני שלו גרם לבלבול בינו לבין מיודענו, מר מזרחי שייבדל לחיים.

* * *

למרות שמר מזרחי לא נכח פיזית במקום הפיגוע, הוא הסתובב עם תחושה עמוקה שכן היה שם. ראשית כולם הרי חשבו כך, פרסמו ש"מזרחי" נהרג והתייחסו אליו כמת... שנית, הילדים היקרים שלו היו שם - הבן נפצע מקליע. שלישית, הוא הרגיש שלא סתם בלבול בינו לבין ברוך מזרחי ה"ד שאכן נרצח שם. תחושה פנימית לחשה לו שאומרים לו משמים: "חביבי, אתה מר מזרחי היית אמור למות שם - אבל החלטנו להציל אותך!"

הוא התחיל לחשוב בזכות מה ניצלתי? בזכות מה ניצלו ילדיי שנקלעו למארב האש? האם יש משהו מסוים שניתן להצביע עליו כגורם המכריע?!

ואז זה הזהד בראשו:

כנהוג, מתקבצות לליל הסדר משפחות יחדיו לחוג את חג המצות. גם משפחת מזרחי התכוננה לחגוג יחדיו, אך שבוע לפני החג התגלע עניין לא נעים. אחד מהמשפחה המורחבת שם "וטו" על רמת כשרות מטבחו של מר מזרחי. הוא לא מוכן לסעוד מאכלים לפני שמר מזרחי יעמוד ברשימת תנאים שהוא מגיש.

מיודענו חש מושפל. הוא שראה את עצמו עושה ככל שנצרך להדר ולכבד את החג, "מואשם" שלא ניתן לסמוך עליו?

אם נתבונן זו עשויה להיות פגיעה ממש בעומק הנפש. **"עלי יעזו לומר שאין לי אלוקים!"** - שיחזר בכאב...

אבל. הוא החליט לשתוק. לנצור אש. לנשוד שפתיים ולהיכנע. וכך, כמה ימים לפני חג הפסח הסכים להתחיל הכל מחדש. להפוך את כל המטבח, כקטן שנולד...

זה דקר. זה השפיל. אבל הוא החליט לעמוד במשימה הנפשית הלזו - ויהי מה.

לוותר. להעביר על מידותיו. גם אם אי-האימון בו, חותך נתחים מנפשו.

לקראת החג כבר היה הכל מוכן - ה"וטו" הוסר.

הוא ניצח! לא את בן המשפחה - את היצר הרע.

וכל המעביר על מידותיו זוכה לכל הישועות!

הוקדש לעילוי נשמת

הרב ישראל ב"ר אהרן זצ"ל פריימן

"משכיל אל דל"

נלב"ע ז מרחשון ה'תשע"ב

גיליון מס' 201 | פרשת נח
תשע"ז שנה ד'

גליון זה יוצא לע"נ
הרב אברהם דוד ז"ל בן הרב שלמה יוסף הי"ד
נלב"ע ה' מר חשוון
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשוט על הפרשה

"כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה" (ו, א)

איתא בחז"ל (במדבר הנעלם פ' נח כ"ג א') שהיה טענה על נח שהיה לו להתפלל על בני דורו, וי"ל דעל כן נקרא המבול על שמו כדכתיב (ישעי' נ"ד ט') כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ. ומה שבאמת לא ביקש רחמים על בני דורו י"ל דסבר דלו עצמו עושה השי"ת טובה עמו שמצילו מן המבול וכיצד יבקש עוד על אחרים, ומ"מ הי' עליו טענה שהיה צריך לבקש [שוב הראוני ברבנו בחיי שכ' דנח ידע שאין עשרה צדיקים בדור ובמילא לא ינצלו מהמבול וכדמצינו גבי אברהם שלא ביקש על פחות מעשרה להציל את סדום].

"אבי מלכה ואבי יסכה" (יא, כט)

פירש"י יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה שסוכה ברוה"ק. וי"ל למה כתבה התורה דוקא כאן שם יסכה. וי"ל שבא לתרץ קושיא א' דהא משמע פשוט דקרא דאברם גדול מנחור כמ"ש תרח הוליד את אברם את נחור (ועי' סנהדרין ס"ט ב') ומשמע דאברהם נשא קודם כמ"ש ויקח אברם ונחור להם נשים ומשמע דמלכה גדולה מיסכה כמ"ש אבי מלכה ואבי יסכה וא"כ קשה למה אברם לקח תחלה את הקטנה ולא את הגדולה ולזה קאמר דמשום ששרי היתה סוכה ברוה"ק לכן לקחה אברם אע"פ שהיתה הקטנה.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ה

"ביקור חולים"

במוצאי שבת האחרון יצא מרן שליט"א מביתו, לעבר בית החולים 'שיבא' שבתל השומר, סמוך לבני ברק כדי לבקר כמה חולים, ולעודדם. אחד מהם, היה הגאון המובהק, מתלמידינו של מרן בעל החזון איש זצ"ל, הרה"ג רבי יחזקאל ברטלר שליט"א, שרבינו מכירו משכבר הימים ומכבדו מאוד, רבינו טרח לבוא לחדרו ולהעתיק עבורו לרפואה שלימה.

בדרך, בין חולה לחולה, אמרו הנוכחים לרבינו כי המרחקים גדולים וכי אולי הדבר קשה מידי עבורו, נענה ואמר - הלא שכר פסיעות יש כאן, ולא אבה לנוח, כי רצה לעשות כל המצווה בריאות.

☪ ☪ ☪

"השעה ש(לא) נוספה אצל רבינו"

בתחילת השבוע, שינו בארץ ישראל את שעון הקיץ, והזינו שעה אחורה לשעון חורף, כך שזמן השקיעה מוקדם יותר (בערך בשעה 5) והליילה ארוך מאוד. הסיבה לשינוי זה, הוא על פי חוק המדינה בהתאם לחישובים שונים של כלכלה ועוד סיבות שונות.

כמה וכמה שאלו אותי, הלא סדר יומנו של רבינו מחושב הוא מאוד בכל רגע ורגע, ואם כן, מה הוא עושה בשעה 'המיוחדת'... אכן הקושיא אינה במקומה... מעולם לא הזינו רבינו את השעון בביתו, וגם לא הזינו בבית מדרשו 'לדרמן' את השעון. שם, תפילת מנחה כל השנה בשעה שתים עשרה וחצי, ובשעה שתים לפנות בוקר הוא כבר קם. השעון לא משתנה וגם סדר היום לא.

אצל הסובבים הכל משתנה בגלל השעה, וזמן מנחה בקיץ הוא בשעה אחד ושלושים... פעם שאלו את רבינו על מנהגו זה, וענה בקיצור 'וכי משום שהמשוגעים בממשלה החליטו להזיז את השעון עלי לשמוע להם'...?

אלא, שנהוג זה לא פעם גרם לבלבולים משונים. קרה, ורבינו קבע חרותא עם פלוני לפי השעון 'הרגיל' והלה הבין שהכוונה לפי שעון העולם, ואיחר בשעה... וכן כשקבעו עם רבינו לבוא לשמש כסנדק בכרית בשעה פלונית, הוא סבר שהכוונה כפי השעון שלו שהוא הנורמלי כי אין משנים אותו... והיה צריך כל פעם להבהיר בדיוק לפי איזה שעון מתכוונים.

פעם אחת, קרה שרבינו דיבר בשבח החלפת השעון... היה זה בתקופה שלפני כעשור וחצי שנים, שאז קיבל רבינו בקביעות קהל כל ערב בין השעות 9-10, וכשהחליפו את השעון לשעון קיץ, אצל רוב העולם זה היה כבר מאוחר מאוד, כי אצל העולם השעון זו קדימה וב11 בליילה קשה לבוא, ובפרט מחוץ לעיר באותם שנים. או אז התבטא רבינו - הנה רווח אחד יש מהשעון שמוזיזים, שעל ידי זה פחות אנשים באים ואני יכול ללמוד עוד חצי שעה...

דבר העורך

רצית משהו?

כשרבינו שליט"א רצה להמחיש את עצמת השקיעות בלמוד, ספר רבנו:

"זכורני שהחזון איש נצרך לעבר נתוח, ואין שאין לו צורך בהרדמה, הוא יחשוב בלימוד ולא יחוש את הכאב. ואכן כך הוה. במשך כל זמן הניתוח היה החזון איש שקוע בלמוד ולא הרגיש דבר מכל הנעשה עמו".

מה נעים הדברים למי שאמרם! רבנו עצמו בשעת לימודו אינו מודע כלל למתרחש סביבו. כשנכנס אדם ורוצה לדבר עמו, עליו לעמד לידו זמן רב עד שרבנו יבחין בנוכחותו.

"לא אחת ולא שתים ארע שהגעתי לשאול את רבנו דבר מה", מספר אחד מבני הבית. "נעמדתי לידו, וכשנראה היה שעצר לרגע מלמודו שטחתי בפניו את השאלה. כשסימתי לשאול עמדתי שותק, ממתין לתשובה. רבנו המשיך ללמד עוד דקות ארוכות, ולפתע הבחין בי עומד לידו. 'רצית משהו?' התענין. הוא אפילו לא שמע את השאלה..."

וזו אינו תופעה חדשה. כבר לפני שנים רבות עמד החזון איש על גודל שקיעותו של רבנו בלימוד. היה זה בשנות בחרותו, כאשר הגיעו לסוכתו של החזון איש לברר עליו לצורך שידוך. רבנו עצמו שהה אז עם החזון איש בסוכה, ורצו לבקש ממנו לצאת. נענה החזון איש ואמר: "אין צרך לומד לו לצאת, כשהוא יושב ולומד הוא אינו שומע כלום..." (רבי חיים)

נכנסנו השבוע לזמן חורף הבעל"ט נתחזק

כולנו בלימוד התורה מתוך שקיעות

ובהתמדה ללא הפסק והפרעה כלל.

בברכת שבת טובה

בחק שיבטל (ב"ב)

שו"ת מעיניני הפרשה

"את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ" (בראשית ט, יג)

ש. כשרואים קשת בשמים האם מותר לצלם זאת.

ת. אין ראוי.

ש. במשנה ברורה מבואר שאסור לומר לחברו שיש קשת. מדוע שלא יאמר, הרי כל המטרה בקשת זה לעורר את הציבור לחזור בתשובה, א"כ מדוע שלא יאמר שיש קשת המרמז לשוב בתשובה.

ת. מבשר בשורה רעה.

ש. האם מי שראה קשת יכול לברך בקול רם הברכה ועי"ז ידעו אחרים שיש קשת.

ת. אולי.

ש. אם אסור לברך בקול רם את הברכה על הקשת באופן שדרך זה מודיע לאחרים שיש קשת כשלא יודעים, כיצד ינהג אדם שנוהג לומר ברכה ליד אדם אחר שיענה אמן על ברכותיו, ועתה רואה קשת ורוצה לברך הברכה ליד חבר שלא רואה הקשת ואם יברך הברכה לידו על מנת שיענה אמן, דרך זה יגלה לחבירו שיש קשת, א"כ כיצד יברך.

ת. אין קפידא.

ש. האם הברכה על קשת צריך לברך תוך כדי דיבור מזמן שראה הקשת, וברגע שכבר אין את הקשת, אי אפשר לברך, או מכיון שכבר ראה קשת והתחייב בברכה יוכל לברך אח"כ.

ת. יברך מיד.

ש. מדוע סיבב הקב"ה שמראה הקשת יהא בכמה גוונים יפים, הרי הקשת מראה על חרון אף שהקב"ה היה רוצה להביא מבול לעולם לולי הברית שהבטיח.

ת. כדי שיסתכלו.

ש. לכאורה צריך ביאור, מה שייך לומר כדי שיסתכלו, הרי מובא בשו"ע סימן רכח' שאסור להסתכל ביותר על הקשת, א"כ ברגע שהוא בכמה גוונים יפים זה מושך להסתכל על היופי, והיה יכול לעשותה בצבע אחר שמראה על חרון אף וגם היו מסתכלים.

ת. לראות צריך.

ש. מי שראה קשת והתחייב בברכה ואין לפניו סידור לברך הברכה, האם יכול לברך כשיגיע לבית הכנסת או לביתו כי כבר התחייב בברכה, באופן שיודע שהקשת עדיין נמצא בשמים.

ת. לא נהוג.

ש. מי שראה קשת ועד שברך כבר נעלם הקשת, האם יכול לברך, כי הקשת רק היכי תימצא לברכה, ועד כמה שמברכים להקב"ה שזוכר, יוכל לברך גם אחרי כן, או לא.

ת. רק אם התחיל.

ש. ידוע שהקשת היא חצי עיגול ולא ישר. בודאי שכל דבר שהקב"ה עושה יש לזה טעם. ילמדנו רבינו שליט"א מהו הטעם והרמז בחצי עיגול של הקשת באופן זה ולא ישר.

ת. מלמד על טבע העולם.

ש. עוד ילמדנו רבינו שליט"א, ידוע שבקשת יש שבעה צבעים, וגם זה לא סתם, מה הענין שיהא בקשת את כל השבעה צבעים.

ת. על כל מיני מדות שיש באדם. (ועי' זוה"ק ח"ג רט"ו)

ש. עוד ילמדנו רבינו שליט"א, מדוע הקשת בצורה של חצי עיגול ולא עיגול שלם.

ת. כי אין דבר שלם בעולם (מלבד התורה).

ש. באופן שהיה רק חלק מהקשת ובירך על הקשת בלי שם ומלכות, כי לא ידע אם צריך לברך, וקצת אח"כ ראה את כל הקשת, האם יברך עתה בשם ומלכות, או שמספק יצא בברכה שאמר מקודם בלי שם ומלכות.

ת. כן.

ש. מי שראה פעמיים קשת הן בשחרית והן בצהרים שזה ודאי קשת אחרת, האם חייב לברך שוב אפילו שזה אותו היום, כי זה קשת אחרת.

ת. לא.

ש. שאלתי לרבינו שליט"א מי שראה פעמיים ביום קשת הן בשחרית והן בצהרים שזה ודאי קשת אחרת, האם חייב לברך שוב אפילו שזה אותו היום, ורבינו שליט"א תירץ שלא. האם דעת רבינו שליט"א היא גם באופן שנתפזרו העבים בין הקשת של הבוקר לקשת בצהרים, והיה בינתיים היסח הדעת, שבכל גווי לא חוזר שוב על הקשת השניה, או שבכה"ג שהיה היסח הדעת ונתפזרו העבים, כן יצטרך לברך שוב.

ת. אינו חידוש אצלו.

ש. האם יש צד לדמות אופן כזה לדין של ברקים ורעמים שאם בירך בבוקר על רעמים והיה היסח הדעת ונתפזרו העבים ואח"כ שוב באו עננים ושמע רעמים שיכול לברך, כי זה לא מה שהיה בבוקר, וכך לגבי הקשת, מה שעתה זה משהו חדש, ובפרט שהיה היסח הדעת, או שלא דומה.

ת. אולי.

ש. באופן שיש רק חלק מהקשת ואין חצי עיגול, האם אפשר לברך על הקשת.

ת. כן. (ועי' ביה"ל סי' רכ"ט ד"ה הרואה)

(קונטרס עזרת אליעזר)

הערות הקוראים

לכבוד מכון "דברי שי"ח", קודם כל תודה רבה על כל הגליונות, שגורם לנו עונג שבת מידי שבוע.

ברצוני להעיר על מה שהבאתם שבוע שעבר מטעמא דקרא להסביר את בעצבון תאכלנה כל ימי חיך להביא ימות המשיח, כמו שר' בחיי מפרש לגבי הנחש.

עי' חזקוני (ה' - כ"ט), על ויקרא את שמו נח לאמור, זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו, (שהכין כלי מחרישה כדפירש"י, והיה הראשון שנולד בפיוסוק אצבעות כדפי' הרא"ש בשם ר"י החסיד), כי שנות אדם כלו לתולדות נח, והרי נאמר לאדם ארורה האדמה בעבורך כל ימי חיך!

וכע"ז ברשב"ם, שנח היה ראשון לנולדים אחר מיתת אדם. (וצע"ק כי נולד ק"ו שנה אחרי מיתת אדה"ר).

ובאברבנאל מסביר למה אכן לא דורשים כאן כל ימי חיך כנחש, כי כאן כתוב עוד עד שובך אל האדמה וגו'.

בברכת התורה

ברוך אברהם ראזענבערג - ניו יורק

הערת המערכת:

אכן החזקוני ועוד פירשו כל ימי חיך רק על חיי אדם הראשון ושבעים פנים לתורה אבל מה שהביא לבסוף מהפסוק עד שובך אל האדמה א"ז קו' על רבנו כי יתכן דזה קאי רק עמש"כ בפסוק י"ט בזיעת אפיך וגו' אבל מש"כ בפסוק י"ז בעצבון תאכלנה זה קאי נמי לימות המשיח כמ"ש רבנו.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק

כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 177 | שנה ד' | פרשת נח | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

שורש החטא - חטא הגאווה

ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ (נח, ו, ג)

פרש"י לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל.

בילקוט ר"פ צו איתא: א"ר לוי נימוס קילוסין הוא שכל מי שמתגאה אינו נידון אלא באש שנא' היא העולה על מוקדה, **דור המבול על ידי שנתגאו וכו' לא נידונו אלא באש וכו'** א"ר יוחנן כל טפה וטפה שהי' הקב"ה מורידה עליהם הי' מרתיח אותה, סדומים על ידי שנתגאו וכו' לא נדונו אלא באש וכו', וכן פרעה סיסרא סנחריב ונבוכדנצר, אבל ישראל ע"י שנבזים ושפלים בעולם הזה אין מתנחמין אלא באש הה"ד ואני אהי' לה נאם ה' חומת אש סביב לה.

למדים אנו מזה: דאע"ג דלא מצינו שבני נח נצטוו על גאווה, וחטאי דור המבול הי' ע"ז ועריות, ולא נחתם גז"ד אלא על הגזל כדפרש"י כאן, וכך לכל אחד הי' חטא שבזה נענשו, מ"מ גילו לנו חז"ל **דמקור החטא שלהם הי' של גאווה** וכידוע דכל המדות הם שורש של כל החטאים, ולזה חטא שלהם שהיו בעלי גאווה לכך עונשם באש ולהיפך אש יהי' לחומה ולמגן לכלל ישראל, זה דברים שבעצם נבראו לתועלת גדול, אלא כשבא במגע עם איזה דבר זה משחית ומקלקל [ולדוגמה אלכוהול שבא עם אש] כי הבורא ברא הכל לטובה, אלא שאם פוגמים בגאווה ובאים לידי חטא, אז האש שנברא לטובה שורף, ולהיפך לכלל ישראל הצדיקים האש פועל באמת לטובתם.

מי שפרע מאנשי דור המבול

ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ (נח, ו, ג)

ואמרו בגמ' (בבא מציעא דף מ"ח ע"א) אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול, ומאנשי דור הפלגה, ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים, הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. ובביאור מה שהזכירו גבי מי שפרע דוקא דורות הללו?

ביאר תוס' הרא"ש (שם) דאנשי דור המבול היו מלאים חמס ולא היו עומדים בדיבורם, ודור הפלגה נקט אגב דור המבול, והמצריים גם לא היו עומדים בדיבורם שבכל שעה אומרים לשלטן את ישראל וחזרו בהם.

ולכאורה הרי בני נח אינם מצווים שלא לחזור מדיבורם, ומה שנענשו לא היה בעבור חטא זה שחזרו מדיבורם?

ואפשר לומר: דכיון דמסברא יש שלא לחזור מדיבורו אף על פי שאין זה מז' מצות שנצטוו בני נח עליהם, מכל מקום כשנענשו על חטא גזל, וכן המצריים כשנענשו על ששעבדו את ישראל שלא כדון, נצטרף העונש גם כן עבור זה שחזרו מדיבורם.

(אילת השחר בבא מציעא דף מ"ח ע"א ד"ה מי שפרע מדור

המבול)

לקבל מידיו של ה'

כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו (נח ז, כב) פרש"י ולא דגים שבים.

יתכן לפרש דכיון ששליטת האדם ביבשה היא יותר מהים, משו"ה מעשיהם קלקלו את הברואים הנמצאים ביבשה יותר מאשר את הברואים הנמצאים בים, ולכן הבריות שבים לא נתקלקלו ולא מתו במבול, וכע"ז מפרש בגור ארי'.

ובמדרש רבה (צ"ג ג) איתא מה דגים הללו גדלין במים כיון שיורדת טפה אחת מלמעלה מקבלין אותה בצמאון, כמי שלא טעמו טעם מים מימיהון כך הן ישראל וכו'.

והנה כל הברואים שברא הקב"ה באין ללמד את האדם איך לנהוג.

וצ"ב למה הטביע שיהי' להם טבע זה?

ונראה: דהנה הבריאה הזאת מראה איך שהבע"ח מקבלים מזונם מן הקב"ה ישר בלי שום קשר עם הברואים שבעולם, וזה לעורר את האדם שכך צריך להתנהג, ובמבול לא נגזר לא נגזר על דגים כי על בריאה כזאת שתלויה בהקב"ה לא נגזרה גזירת כליון, ועל שאר כל בע"ח נגזר למות חוץ מאותם שהכניס עמו לתיבה, והאדם ילמד מזה להרגיש קשר עם הבורא בלי הפסק שהכל מיד הקב"ה, וכמו דאמרינן בכתובות ס"ז ב' א"ל אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא.

והנה להלן (ח, י"א) פרש"י שהיונה אומרת יהיו מזונותי מרורין כזית, בידו של הקב"ה ולא מתוקים כדבש ביד בו"ד, ולמה היא אומרת לא מיד בו"ד "הרי העיקר שיהיה מיד הקב"ה".

י"ל דהיונה עיקר תפילתה שפרנסתה לא תהיה ע"י בו"ד, כי בו"ד ע"י שיש לו בחירה כבר נחשב שאינו מקבל מהקב"ה, אבל מה שמקבלין מאינו בעל בחירה הכל נחשב שאין הפסק, וכאן זה מדרגה יותר גדולה שהדגים רוצים ישיר ממש אפי' בלי הפסק של בעל בחירה רוצים להתקרב אליו עוד יותר, לכן מהיונים נכנסו לתיבה ז' כדי שיוכל להקריב קרבנות מהם, אבל הדגים בכלל לא היו בגזירת המבול כיון שהם ברואים שניזונים בידי הקב"ה לגמרי.

המצוה בדור האחרון

הרה"צ ר' דוד אבוחצירא שליט"א שאל את רבנו במכתב: "לכבוד מרן הגאון הגדול ראש הישיבה שליט"א.

ה"נועם אלימלך" זללה"ה בפרשת נח כתב וז"ל: בכל דור ודור יש מצווה מיוחדת יותר משאר מצוות לתקן שורשה. למשל בדור שלנו יש שורש לתקן מצוות ציצית יותר משאר מצוות. ונח שחי בדורותיו היה מתקן בכל דור שורש המצווה המיוחד יותר לאותו הדור. עכ"ל."

"למדנו רבנו שליט"א, מה שורש המצווה המיוחדת לדור שלנו, שממנה ימשך לנו הארה לקיים את כל התורה כולה בעזה"י. ושכרו כפול מן השמיים. ויישר כת. חזק וברוך אמן."

ורבנו השיב לו בכת"י: "להתחזק מאוד באמונה וביטחון בהקב"ה ולא בבשר ודם". [והסביר דזה עפ"ד הגמ' במכות כג, א, 'בא חבקוק והעמידן על אחת']

גליון זה מוקדש

נתרם לעילוי נשמת הרבנית החשובה מרת לאה בת הג"ר ברוך יצחק הלוי ליון זצ"ל
א"ח להג"ר אריה לוי שליט"א נלב"ע ערש"ק פר' נח התשס"ד

בעזה"ת בעולם הישיבות והכוללים את זמן חורף הבעל"ט. נביא כאן מעט מדברי פתיחה שנשא רבנו בהכלי הישיבות כפתיחה לזמן חורף [וראה עוד בספר 'מלא פי תהלתך עניני תורה עמ' ש"ח - שי"ט עוד שיחות מרבנו שליט"א בפתיחת הזמן] ומכיון שבהרבה ישיבות חשובות מתחילים מסכת יבמות הבאנו כאן כמה דברים מרבנו שליט"א בענין זה.

פתיחה למסכת יבמות

בשיחה (חורף תשע"ה) אמר רבנו: בחורף הבא מתכווננים אי"ה ללמוד יבמות, יבמות היא מסכתא שמתחילה בדברים לא טובים רחמנא ליצלן, אדם מת בלא ילדים, זה לא דבר טוב, א"כ למה מתחילים באמת סדר נשים עם יבמות, היה צריך להתחיל בדבר יותר טוב, ונדמה לי שתוס' באיזה מקום מדבר קצת על זה [אי"ה ע"י תוס' מ"ק כ"ח ע"ב ד"ה בלע]

עכ"פ אנחנו רוצים אמר דבר כזה: מסכת יבמות מראה שיש השארת הנפש, למה בן אדם רוצה שישאר ממנו משהו, מפני שיש השארת הנפש, ממילא אפילו שאדם מת ולא השאיר ילדים רח"ל, התורה דאגה בשבילו, שיקח מישהו אחר שיהי' לו עי"ז "זכר", לכן התורה אמרה שהיבם במקום האח שלו, וכאילו הוא חי, כל זה לסמל את הענין של השארת הנפש, זה התורה רצתה, אפילו אם הוא רחמנא ליצלן לא זכה לזה, שיהיה עכ"פ ע"י אדם אחר "להקים לאחיו שם" כדי שישאר השארת הנפש.

וזה דבר גדול שצריך לחזק, ולכן אף שמצד אחד זה דבר לא טוב, אך מצד שני הקב"ה מלמד אותנו תדעו שיש השארת הנפש, שלא יאבד, ולא ימחה שמו מישראל כתוב, לא ימחה שמו מישראל, שישאר משהו ממנו, אם לא הוא, לכל הפחות ע"י אחר.

עכ"פ צריך ללמוד מזה השארת הנפש, ממילא מצד אחד זה לא טוב, ומצד אחד זה כן טוב, **שנדע ששום יהודי לא נמחה שמו מישראל**, הקב"ה יעזור שלא נצטרך לזה.

והקב"ה יעזור שכל כלל ישראל יזכו להאמין בהשארת הנפש, שזה אחד מהאני מאמין של כלל ישראל.

החילוניים רח"ל הרי הם לא מאמינים בהשארת הנפש, הוא מת כמו אבן, והוא באמת כמו אבן...

הקב"ה יעזור שכלל ישראל יתרוממו ויאמינו בה' ובכל התורה כולה, וגם בזה שלא ימחה שמו מישראל, שכל נשמה עדיין נשארת.

בספר חסידים (אות תתשל"א) כתוב חידוש גדול, לפעמים אנשים חולמים על בן אדם שמת כאילו הוא חי, הוא נראה בחלום כאילו הוא חי, אומר הספר חסידים שאף פעם לא יחלום אדם על כלב מת כאילו הוא חי, למה? כי אין השארת הנפש, היות שלכלב - לבהמה אין השארת הנפש, לא נשאר זכר ממנו, ממילא לא שייך שיהי' כאילו הוא חי, רק בן אדם בגלל שיש השארת הנפש, שייך שיתראה בחלום, כך אומר הספר חסידים.

אם כן זה דבר טוב שנוכל להתחזק באמונה בכל הדברים וגם בזה שיש השארת הנפש, וכולם יתברכו בכל טוב. (פ"ה)

לימוד מסכת יבמות

בקשו מרבנו דברי חיזוק ללימוד מסכת יבמות, נענה רבינו ואמר אין ספק שע"י הקשיים שיהי' לו בלימוד יבמות ימנע ממנו קשיים אחרים בחיים, ובאמת בעיקר הדבר הלימוד של מס' יבמות לא כ"כ קשה זה רק ענין של חשבון

קירבות המשפחה, וגם הקושי ברש"י דף ט' ב' אבל חוץ מזה זה לא כ"כ קשה. (צדיק כתמר יפרח)

מסכת יבמות לבחורים

באו לשאול האם אפשר ללמוד מסכת יבמות בישיבה קטנה, השיב רבינו דבעצם הדבר העיקר שיהי' ברורים הדברים היטיב היטיב למגיד שיעור, ואז היה אפשר בעיקרון גם ללמוד בישיבה קטנה מסכת יבמות דאל"כ רבי לא שנה ר' חייא מנא ליה (נדה ס"ב ב') אבל יש לעיין בכל מקום ומקום לפי ענינו. [ושנה א' בישיב"ק פונביז' לימד רבנו מס' יבמות]

ושאלו לרבינו מישיבה גדולה עם תלמידים יותר חלשים מהרגיל ויש מהרמ"ם שרוצים ללמוד מסכת יבמות, אמר רבינו מה אחרת יבמות משאר המסכתות, כל ההבדל ברש"י הארוך דף ט' א'. אם הרמ"ם יסבירו טוב יבינו התלמידים, ולכן אמר שינסו.

אמר לי רבינו אני אומר לך כלל שאני טוען, אם יש ר"מ שמסביר דבר לבחור בן חמש עשרה שהוא כשרוני [כוונתי שהוא לא קשה הבנה] והבחור לא מבין, זה סימן שהר"מ עצמו לא ברור לו הדבר. (צדיק כתמר יפרח)

חזרות על יבמות

אמר רבינו בוא וראה כמה צריך לחזור הלימוד, בילדותי בגיל 12 למדתי מסכת יבמות, ועד דף נ' בערך חזרתי כארבעים פעם, עד דף ע' כשלושים פעם, עד סוף המסכת כעשרים פעם, ובכל זאת הרגשתי שעדיין אני לא יודע מספיק את המסכת.

וסיפר רבנו כשמרן הגר"ח רצה ללמוד עם בנו הגרי"ז כשהיה בן י"ב 'יבמות', פחד הגרי"ז שזה קשה, והלך הגרי"ז לדודה שלו להשיח לבו בפניה שחושש שזה מסכת קשה. (שם)

והננים ממנו עצה

אין זה שינוי

לפני כשלושים שנה היה בחור ממשפחה מכובדת שהתקשה לעמוד במסגרת והחל לרדת ברוחניות. ואברך יקר החל להתעסק עמו ולהחזירו למוטב, ולאט לאט הצליח להחזירו למסלול, אך משפחתו נהגה ללכת עם חליפה ארוכה, וכך הוא נהג עד שהתדרדר, וכעת הסכים לחזור למוטב בתנאי שיתחיל לבוש חליפה קצרה, ואביו התעקש מאוד ולא הסכים (ולא יכל בשום אופן להסכים לזה).

והאברך היה חסר אונים, והציע לאבי הבחור כמה שמות של רבנים שילך להתייעץ עמם.

ואבי הבחור החליט ללכת לרבנו שליט"א, ואכן הגיע לרבנו וסיפר לו את כל הסיפור.

ושאל אותו רבנו האם כעת הבחור לובש חליפה או לא? ואמר לו שכעת הוא לא לובש שום חליפה.

ואמר רבנו לאבא: אם עד עכשיו הוא היה לובש חליפה ארוכה וכעת עובר לקצרה, הרי יש כאן שינוי ממסורת המשפחה, אבל כעת שהוא בכלל לא לובש חליפה, ואם הוא יתחיל ללבוש חליפה קצרה הוא בשלבי התקדמות, וממילא אי"ז נקרא שהוא משנה מהמסורות.

והאבא השתכנע, והבחור חזר בס"ד למוטב וכיום הוא ת"ח מופלג. (מפי רא"ל שליט"א)

מן הראוי לציין שאין למדים הלכות מפי מעשה, וע"כ אין לסמוך על הדברים למעשה בשום אופן, והכל נכתב בדרך מו"מ בלבד.

נטילת ידים

בנטילת ידים, מניח רבנו שליט"א את הקערה ליד המיטה, ומכסה את המים בלילה שלא יהיו מים מגולין. (עי' שע"ת סק"ז. וארחות רבנו ח"א עמ' רז)

וגם כשהיה במחנות העבודה בשוויץ ששם ישנו אנשים רבים צפופים בחדר קטן וביניהם היו גם הרבה יהודים ורבי משה סולוביצקי זצ"ל עם רבנו יבלח"ט הקפידו אז על נטילת ידים שחרית במקום, ומדובר היה בחדר שלא היה בו מקום לזוז כלל, אך הם לא ויתרו על נט"י שחרית במקום. (רבי ישראל מאיר ארלנגר שליט"א בס' פלגי מים עמ' ר"ט)

ויצויין שבכל מסעות רבנו שליט"א לחו"ל לוקח עמו את הקערה של נטילת ידים והספל ודו"ק. [וכבר הבאנו במק"א שאמר רבנו על השמועה בשם הגר"א שבזמן שריפת הגר צדק נחלשה רוח טומאה של ד"א, (עי' ארח דוד או' י"ט באריכות) דאכתי אין להקל בזה כיון שהמשנ"ב לא הביא ד"ז].

ג' פעמים רצופין

ואחר שנוטל ג' פעמים לסרוגין נוהג ליטול על כל יד עוד ג' פעמים רצופין לצאת את השיטות (סידור יעבץ, ארצות החיים קב הישר פי"ג ועוד) שצריך דוקא ג' פעמים רצופין כדי להסיר את הרוח רעה. [ואמר רבנו פעם בשיעור, שמי שרוצה החמיר בזה יכול להעביר את ידו ג"פ תחת ברז פתוח דהרי לא בעינן כלי בנט"י ואפשר לסמוך לחומרא זה בעברת יד ג"פ תחת הברז] [א"ה ועי' בס' ארח דוד או' כ' מה שהובא בזה]

לומד דברי תורה כנגד המי נט"י

העיד רבנו על מרן החזון איש: לא היה נמנע מלומר ד"ת נגד מים של נט"י של שחרית (אעלה בתמר מתורת החזון איש א') [ומרן הגר"ק שליט"א העיר ע"ז: א כן גם אני שמעתי ואמר שגם לדעת המחמירים שלא לדבר כנגד מי נט"י מ"מ אם שפך לתוכו קצת מים מותר עכ"ד. ועי' שע"ת סי' ד' סק"ח, והליכות שלמה תפלה עמוד ר"מ שהגרש"ז הורה שלא להתפלל נגד נטילת ידים של שחרית]

כמה פרטים בנטילת ידים

ש: האם יש לחשוש שלא לאכול "לחם" שנאפה ע"י אנשים שאינם שומרים תורה ומצוות רח"ל, משום ש"אינם נוטלים ידים"?

תשובה: כיון שבדרך כלל רוחצים ידים לפני העבודה, אפשר בליט ברירה לסמוך ע"ז. [א"ה וכע"ז עי' בשו"ת דעת נוטה סי' שצז - שצח שצינו כן בשם החזון איש שבדרך כלל שוטפין ידים ג"פ]

ילד שאינו בר דעה לא חייב נט"י, כיון "שאם אין בו דעת"

"אין טומאה" (ולכן גם הגויים לא צריכים נט"י). [א"ה וכן הוא בשו"ע הגר"ז סימן ד' סעי' ב']

ונראה שממתי שהילד יכול לאכול לחם הוא נחשב בר דעה לגבי נט"י. [א"ה ובס' החדש יבקשו מפיהו הביא בשם מרן הגרי"ש זצ"ל, שמגיל שהתינוק זוחל צריך להקפיד בנט"י שחרית].

ונשאל רבנו: שיש סגולה להוריד "צהבת" מהתינוק לפני הברית ע"י נט"י!

ואמר שמעשים שבכל יום שזה לא כ"כ עוזר, ולא שמענו שעוזר. (אפיקי איל)

נגיעה בלא נט"י בחבית יין

סיפר נכד מרן הגרי"ש זיע"א - הגאון ראצ"י שליט"א שבאחד השנים קראה לו הרבנית שטיינמן ע"ה ושאלה אותו מתי הוא נוסע למרן הגרי"ש, כי יש לרבנו שליט"א שאלה בהלכה שהוא רוצה לשאול את מרן.

וכעבור תקופה כשעמד ליסוע לירושלים, נכנס לרבנו ושלחו רבנו לשאול: היות 'שיש לו יין שהוא מכין בעצמו, ומניח אותם בתוך בקבוקים גדולים מאוד, ואחד הילדים הקטנים, נגע מאחורי הבקבוק לפני שנטל את ידו בבוקר'.

והוא שואל האם יש לו היתר לכתחילה לשתות את היין? [מלבד השיטות שמתירות בדיעבד אם נגע בזה, אלא גם לשיטות המחמירות בנגיעה בידים קודם נטילה. עי' ביאור הלכה סי' ד' סעי' ד' בשם הגר"א ועוד] דיל"ד בדברי הגמ' בשבת קט, א יד לגיגית תקצץ ופרש"י 'לגיגית - שמטילין בה שכר. תיקצץ - דלא תיגע קודם נטילת שחרית". דאולי י"ל דהכונה דוקא לגיגית מחרס ולא זכוכית, או דוקא בשכר ולא ביין [ועי' חיי אדם כלל ב' סעי' ב].

ונסע הנכד למרן הגרי"ש ושאל אותו דבר זה בער"ש, ובמוצ"ש לפני שיצא הראה לו מרן זצ"ל שבסוף משניות ידים [אחר פירוש א"ר לגר"א] מובא קטע מהגר"א שנוגע לעניני ידים ושם כותב: דכל הנך דקמירי בשחרית קודם נטילה משום סכנה, דכל דבר שיש בו נקב סכנה בשחרית קודם נטילה ליגע בפי הנקב, והיינו טעמא דכולהו וכן יד לתסודה הוא הנקב של הגיד שהקז בו דם, ויד לגיגית סכנה לשותיו אם הניח ידו קודם נטילת שחרית ע"פ הגיגית, וה"נ יד לאמה יד לפי האמה תקצץ משום סכנה, וכל היום משום קרי מעטרה ולמטה מותר כדאמרי בעלמא עכ"ד.

וכיון שהילד לא נגע ב"פתח" של הבקבוק שפיר מותר [ועל עיקר הטענה של רבנו שליט"א לחלק בין שכר ליין הראה מרן זיע"א שהמאירי שם כ' דאין חילוק בין שכר ליין]

מכתבים הערות והוספות

גלין 117 פר' נח תשע"ו | כתבנו אודות מרן הגרש"ז ריגר זצ"ל [שיום היארצית שלו ד' חשוון תש"ג] ושלה לנו (רג"ה שליט"א) שסיפר לו רבנו שליט"א שבילדותו היה הולך עם הגרש"ז לפני שבת לשווקים בבריסק כדי שבעלי החניות יסגרו את החנות לפני שבת, ומיראת כבוד להגרש"ז היו אכן סוגרים את החנות, אבל אחרי שהיה הולך משם, היו פותחים שוב את החניות.

גלין 176 פר' בראשית תשע"ז | כתבנו מדברי רבנו שליט"א כשיש ויכוח בין בני זוג על מי מוטל לוותר. והאיר (רי"ק) שליט"א שהגרה"י מישקובסקי שליט"א אמר בשם רבנו, שהבעל צריך לוותר כי הוא לומד תורה.

עולם הישיבות

ישיבת אופקים

שכינה מדברת

בכ"ג אדר א' תש"ס הגיע רבנו שליט"א למסור שיעור בישיבת אופקים, ודיבר שם בסוגית 'תרי ותרי' במסכת כתובות שלמדו באותה עת בישיבה. במהלך כל השיעור נשאר הגר"ח קמיל לעמוד כל הזמן, וכשהתפלאו על כך אח"כ תלמידיו מפני מה נשאר לעמוד כל זמן שדיבר רבנו? אמר שהרגיש 'ששכינה יוצאת מדיבור גרונו', ולכן הוא מוכרח לעמוד ולשמוע דא"ח בעמידה.

לאחר השיעור נגשו ראשי הישיבה הגר"ח והגר"י לרבנו, והתווכחו הרבה בריתחא דאורייתא עצומה ומופלאה.

ובסוף כל המסע של רבנו באופקים התבטא הגר"ח: זה היה מעמד אדיר ונשגב שאופקים לא ראתה דוגמתו [עוד אודות הגר"ח קמיל זצ"ל כבר נכתב באריכות בימי היארציט]

רה"י - הגר"י הורביץ זצ"ל - נלב"ע י"ז חשון תש"ע

היה להגר"י קשר הדוק עם מרן רבנו שליט"א שבא כמה פעמים לאופקים למסור שיעור, ולא עשה קטנה או גדולה בישיבה בלי עצתו בכלל, ומדת ההתבטלות שלו לגדולים הייתה מפליאה (מס' עקב רב)

תשאל את הגרא"ל

באחת השנים היה מצבה של הישיבה קשה מאוד הבחורים היו מועטים, והאווירה היתה קשה, מספר בחורים מצומצם מאוד עסק בפעילות עם התיכונים סטים", והעול הרב שכוללת פעילות זו נפלה על כתפי יחידים ממש, במהלך זמן חורף כשל כוחו של אחד מהם וכשהוא מותש עייף ויגע עלה אל הגר"י לשאול אותו עד כמה מחוייב הוא להמשיך בפעילות זו שסחטה ממנו זמן וכח רב פיזי ונפשי, הגר"י נרעש מהשאלה עד שענה לשואל: תיסע עוד השבוע לגרא"ל שטיינמן שליט"א ותשאל אותו.

התלמיד שהיה מופתע מאוד מהתשובה וסבר שהגר"י יתיר לו את ספקו על אתר ושאל למה ליסוע לר' אהרן לייב? ולמה רה"י לא יכול לענות לי?

ענה לו הגר"י: מצד אחד אתה ודאי פה והם ספק יבואו ואין ספק מוציא מידי ודאי, מצד שני אם לא יבואו בחורים לישיבה גם לאלו שכאן לא יהיה איפה ללמוד, אלה שני צדדים שההכרעה ביניהם קשה, הישיבה היא הישיבה שלי ויש לי נגיעה אינני רוצה לענות לך, במקום שבו יש לי נגיעה ולכן תילך אל רבנו הגרא"ל שליט"א ותשאל אותו מה עליך לעשות.

ש"ץ בימים נוראים

באחד משנותיו האחרונות - בשיחת טלפון עם הגרא"ל שטיינמן שליט"א טען הגר"י לרבנו שאינו ראוי להיות ש"ץ שהרי מחמת כאבים ברגליו אינו מסוגל להצמידם כשעומד, גם אינו מסוגל לעמוד לכל אורך חזרת הש"ץ ונאלץ לשבת חלק מהזמן, ובנוסף לזה בהוראת הרופאים נאלץ לשתות שיעורים", וכן נאסר עליו לטבול במקוה מחשש לזיהום וכדי לצאת ידי חובה במה שאפשר דאג שישפכו עליו ט' קבין מים, אמנם רבנו שליט"א לא התרגש מהטענות ואמר שאדרבא אין ראוי ממנו להיות ש"ץ. (שם)

תורה וחסד

כשביקר רבנו באופקים, פנה אליו הגר"י לבקש ממנו עצה ותושיה של חיזוק לנוכח מידת הדין שהיה מתוחה על אופקים בזמן האחרון [תש"ס]

ואמר לו רבנו: כי לדאבונו הדברים האלו לא התרחשו רק באופקים אלא גם בירושלים ובבני ברק, והצעה לכך כבר נתנו חז"ל (סנהדרין צח, ב) בשני דברים תורה וחסד, עוד תורה ועוד חסד.

באלול תשס"ח הגיע רבנו לישיבת אופקים ומסר שיעור ושיחה במקום, ולע"ע לא הגיע השיחה לידנו.

ישיבת אוצרות התורה

וב"ה שאתם זוכים להיות מאלה שהעולם יכול להתקיים על ידיהם, כי עם יתר האנשים אין עם מי לדבר, האם עם הגויים יש לדבר? ליהודים חילוניים יש אל מי לדבר? אולי קצת קצת הם חוזרים בתשובה, אבל לגבי הכלל הגדול של העולם, הרי זה טיפה ממש! אבל עכ"פ הטיפה הזאת עליהם צריך לעמוד כל העולם, א"כ צריך לדעת איזה אחריות שיש לכל אחד ואחד מכם.

וב"ה שאתם נמצאים בתוך ד"א של הלכה, כמו שכתוב בגמ' בברכות (ח, א) אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, א"כ אתם אלה שבד' אמות של הלכה, תראו לנצל את הד"א של הלכה ובאמת ללמוד כמו שצריך, ומה שיותר תלמדו בחשק ולשם שמים לעשות נחת רוח להקב"ה ללמוד תורה לקיים מצות להתפלל ולעשות כל מה שהקב"ה רוצה, אתם תהיו אלה שמקיימים את העולם.

והקב"ה יעזור שכל אחד מכם יקבל עליו ברצון גמור, להיות ירא שמים להיות עובד ה' וללמוד התורה ולקיים את המצות, להתפלל, ולעשות כל מה שהקב"ה רוצה, בזכות זה אתם תהיו ממקימי העולם שהעולם קיים עליכם, אתם יודעים איזה זכות זה לאדם? הרי לו יצויר שיגידו לבן אדם שיציל נפש אחת, זה גדול מאד, ואם אחד יציל את כל העולם כולו, וזה הרי אתם יכולים להציל, בזה שאתם עושים עוד מצוה עוד מצוה, עוד לימוד התורה, עוד תפילה, כל מצוה, כל למוד התורה, כל תפילה, כל מעשה חסד, כל מה שעושים זה עושה קיום העולם, ואנחנו צריכים באמת להודות לה' שזכינו לזה.

וה' ג"כ יעזור שכל אחד שמקבל עליו עול תורה ועול מצות, יהי לו סייעתא דשמיא גדולה מאד, ובזכות זה הקב"ה יעזור שכולכם תעלו ותעלו, עד שהקב"ה ירחם על כלל ישראל ונזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן.

אי"ה בשבועות הקרובים נכתוב אודות ישיבות: אור אלהן, אור אליצור, אור ברוך, אור ישראל, אור לישרים, איתרי. מי שיש בידו אודות הישיבות הנ"ל נא לשלוח בהקדם.

מי שמעוניין להנציח תאריכים מסויימים במהלך השנה רצוי שיפנה כעת, כדי שנדע שאנו יכולים לעמוד במשימה. ניתן לתרום בפניה למוקד המגבית בטל' 072-2164440, בפניה לדוא"ל המערכת, או בכרטיס אשראי בעמדות נדרים פלוס בבתי הכנסת ברחבי הארץ.

אגיש מקע ווארט

גליון שע"ו פרשת בראשית כ"ז תשרי תשע"ז

אגדה ובקיאות

"ויעש" (א, כ"ה)

"ויעש - תקנם בצביונם בתיקונן ובקומתן" (רש"י)

אפילו החוקרים מודים שהאינסטינקטים של בעלי החיים הם יד ה', למשל, הזבוב מטיל את ביציו בתוך שעועית בזמן שהיא רכה, ואחר כך הוא קודח בה חור, כי אחרת השעועית תתקשה והולד לא יוכל לצאת. כמו כן יש צרעה שעושה את הקן שלה בתוך החול, ובכדי שיהיה מזון לולדות, היא לוקחת זבובית ומשתקת אותם - משום שאם תמיתם, הם ירקבו לגמרי - ושמה אותם בקן, כדי שכשהולדות יצאו לאויר העולם יהיה להם מה לאכול. אחר כך היא מכסה את הקן בשכבה דקה של חול, להגן עליו מפני שאר השרצים. ואחרי שהולדות גדלים הם פורצים את שכבת החול ויוצאים לאויר העולם. מהיכן יודעים הזבוב והצרעה את כל זה?

גם ליונים יש חוש לקן שלהם. בברלין עשו נסיון, ששלחו יונים במטוס לבריסל - כאלף ק"מ מברלין, ושם שחררו אותם. כעבור זמן קצר הם חזרו לברלין. פעם נוספת הטיסו את היונים ללונדון - ושוב הם חזרו לקן שלהם. אין שום ספק שבתוך הטבע ניתן לראות את יד הבורא. (שיעורי חומש)

"ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו" (א,

כז)

א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אומרים - אל יברא, ומהם אומרים - יברא וכו', רב הנא רבה של ציפורין אמר, עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו, בראו הקב"ה, אמר להן, מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם (מד"ר ח, ה)

והנה, לעיל במדרש אמרו שם, בשעה שבא הקב"ה לברא את האדם הראשון, נמלך במלאכי השרת, ואמר להם, נעשה אדם, בצ- למינו כדמותינו, ומדוע נמלך ה' במלאכי השרת? "ללמדך דרך ארץ וענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן" (רש"י) וכשנצרך שני הדברים יחד יוקשה הדבר מאוד, הקב"ה שואל ונמלך במלאכי השרת - בשביל מידת ד"א שימלך הגדול בקטן, ולבסוף, עד שהספיקו המלאכים להכריע - "אמר להם הקב"ה מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם", ומה זאת?

סיפר הגה"צ רבי בן ציון ברוך זצ"ל עובדא דהוי בדידיה, כשרצה ליסד ישיבה בעיר לוצק, היה זה קרוב לחג הפסח, ולא היה בידו שום אמצעי לסדר להם אכילה ושינה וכו', ואעפ"כ סיפר, שלח-

תי טלגרמה שיבואו הבחורים ללוצק, ובאו כחמש עשרה בחורים, וסמכתי ע"ז שלאחר שיבואו כבר אדאג אצל הבעלי בתים להת- רימם כנהוג, ואולם כשבאתי לפני הבע"ה התרעמו עלי וטענו נגדי, מדוע לא עשיתי אסיפה קודם שהבאתי את הבחורים, לדון עמהם אם לעשות כאן ישיבה או לא

ועלה בדעתי רעיון נפלא כדי לפייסם, ואמרתי להם כך: הנה אמרו במדרש שנתיעץ ה' עם המלאכים לפני שעשה את האדם, ועד שהמלאכים הספיקו לדון אמר להם ה' כבר נעשה אדם, ויש להבין ממ"נ, אם נמלך הקב"ה למה בינתיים ברא את האדם בלא תשובתם. אלא שכך אמר להם הקב"ה, על מי אתם דנים אם לברא או לא, על האדם! וכי יודעים אתם טיבו של האדם - מהו כדי שתדונו עליו? והרי עוד לא נברא! הנה הוא לפניכם עכשיו תוכלו לדון אם היה כדאי!...

ואח"כ באמת הראה להם הקב"ה שיש בו חכמה יותר מהם, שידע לקרא שמות וכו'. כמו"כ סיים בנידון דידן, עד שאבא ואדון עמכם אם לפתוח ישיבה או לא, הנה לפניכם צורת בני תורה, כעת תוכלו לראות במעלתם ולדון, ובודאי תראו שכדאי היה הדבר! (לב שלום)

"ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אותם" (א, כז)

ויל"ע אמאי בשאר הנבראים (א-כא, א-כה) כתיב אחר הבריאה "כי טוב", אבל באדם לא כתיב אחר בריאתו "וירא אלקים כי טוב", ואין לומר דהא כתיב בפסוק ל"א "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב וגו'" א"כ הרי כולל גם את האדם, זה אינו דהרי בכל דבר חוץ מהאדם מובא גם בנפרד "והנה טוב מאוד", ועל כרחך שהטוב של פסוק ל"א הוא הגדרה אחרת, הוא הגדרה כללית על כל הבריאה שהיא בכללותה טובה ולא בפרטיות על כל דבר ודבר וכמו שמוכח מלשון הפסוק "את כל אשר עשה", ומשא"כ ה"טוב" שכתוב בכל דבר ודבר הוא הגדרה פרטית, וצריכים את שניהם דהנה כל דבר אף שבפני עצמו הוא טוב מאד אבל עדיין צריך שיהיה טוב גם כשהוא עם אחרים וע"כ חוץ "מהטוב מאד" הפרטי כתוב בסוף על כל הבריאה "והנה טוב מאד" כללי על הכל, פי' שכולם מתאימים זה לזה.

ונראה לומר שלשון "טוב" שייך לומר רק כשיש גם "שלימות", וכמבואר ברש"י לעיל (א' ז') "ומפני מה לא נאמר כי טוב ביום שני לפי שלא היה נגמר מלאכת המים עד יום ג' והרי התחיל בה בשני ודבר שלא נגמר אינו במלואו וטובו, ובשלישי שנגמרה מלאכת המים והתחיל וגמר מלאכה אחרת כפל בו כי טוב ב' פעמים אחת לגמר מלאכת השני ואחת לגמר מלאכת היום", וכן איתא בגמ'

“אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים” (ב, ד)

ה' אלקים. כאן כתוב לראשונה שם הוי-ה ב"ה, עד עכשיו נמצא רק שם אלקים. "ה' אלקים" זה השם המלא. שם הוי-ה ב"ה פירושו שהש"ת מהוה את הכל, אלקים פירושו שהוא מנהיג את הכל. ושניהם ביחד זה שם מלא. ורק כאן, לאחר שהסתיימה בריאת שמים וארץ וכל צבאם - אפשר להזכיר את השם המלא, כי חז"ל (בר"ר יג, ג) אומרים ששם מלא אינו יכול לחול אלא על עולם מלא.

בסידור "אשי ישראל" מובא מהגר"א שמבאר למה הפסוק מתחיל ב"שמע ישראל", היה מספיק לומר "ה' אלקינו ה' אחד", ולמה צריך להקדים "שמע ישראל"? ומפרש הגר"א שכשאדם מביע את השמות "ה' אלקינו ה' אחד", חלים השמות הללו עליו, זה חלות שם על האדם, וכדי שיחול שם מלא "ה' אלקינו" על האדם, הוא צריך להיות עולם מלא. והרי אדם פרטי אינו עולם מלא, וכיצד הוא יהיה לעולם מלא? לכן אומרים "שמע ישראל", ובזה הוא כולל את עצמו בתוך הכלל ישראל שהוא עולם מלא, ונעשה לחלק מן אותו "עולם מלא", ויכול לחול עליו שם "ה' אלקינו".

זה כלל ששם מלא חל רק על עולם מלא. לכן, בפרשת עמלק כתוב "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור" (שמות יז, טז). כל זמן שעמלק בעולם אין הכסא שלם ואין השם שלם, מפני שהמציאות של עמלק בעולם מראה שאין העולם מלא, כי יש כח רע בעולם.

ולכן, אין הכסא שלם ואין השם שלם, "כס י-ה", לא "כסא י-הוה".

(שיעורי חומש)

בבא קמא דף נה ע"א לבאר מפני מה לא נאמר טוב בדברות הראשונות "הואיל וסופן להשתבר", הרי דרך כשיש שלימות לדבר נקרא "טוב".

והאדם כיון דכתיב עליו לקמן (ב' ח') "לא טוב היות אדם לבדו" חזינו שעדיין לא נקרא "שלם" לא נקרא "טוב" כל זמן שאין לו אשה דעדיין חסר לו העזר, וכדאיתא בגמ' יבמות דף ס"ב ע"ב "אמר רבי תנחום א"ר חנילאי כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה, בלא שמחה דכתיב (דברים יד) ושמחת אתה וביתך, בלא ברכה דכתיב (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך, בלא טובה דכתיב (בראשית ב) לא טוב היות האדם לבדו". אבל כשנושא אשה נהיה "טוב" כדאמרין בגמ' ברכות דף ח ע"א "אמר רבי חנינא לעת מצא זו אשה שנאמר (משלי יח) מצא אשה מצא טוב", פי' שבנשיאת האשה מצא הטוב שהיה חסר לו, ומשא"כ בבריאתו כיון שעדיין לא היה לו את חוה ע"כ לא כתב טוב, וזהו מה שתרגמו בתרגום אונקלוס ויונתן במלת "טוב" מתרגמים "ארי טב" אבל באדם דכתיב "לא טוב" מתרגמים "לא תקין" כי עדיין חסר בבריאה שלו, אך עדיין יש להבין אמאי כשנתנו לו את חוה לא כתיב "והנה טוב מאד"?

ונראה לומר שכל דבר בבריאה מיד כשנברא הוא בשלימותו מתחילת בריאתו לעולם ועד, כגון בהמה מתחילת ברייתה היא בשלימותה ועושה תפקידה כמות שהיא כך כל הזמן ללא שום שינוי, משא"כ אדם שנברא בעולם לעבוד את הקב"ה ורק כשעובד את הקב"ה ועושה את רצונו שייך לומר עליו לשון טוב, וכל זמן שאינו עובד על עצמו לתקן עצמו לא שייך עליו טוב דאולי יקלקל וע"כ לא כתוב טוב אפי' אח"כ כשכבר היה לו את חוה דדבר זה תלוי בעתידו, וזה מה שכתב בספורנו על לא טוב היות האדם לבדו "לא יושג טוב התכלית המכוון". (נחלת צבי)

בעומק הפרשה

ריתחא דאורייתא

“ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל” (פ"ג פ"ו)

בספר אור המאיר סי' ס"ו [להגאון ר' מאיר שפירא מלובלין זצ"ל] הביא דאיתא במדרש שחוה לקחה כזית מעץ הדעת וחילקה ממנו לאדם ולבעלי החיים, והנה אדם נצטוו שלא לאכול מעץ הדעת, ואין אכילה פחות מכזית, ומעתה הביא שבמדרש תלפיות פריך דכיון שחוה האכילה כזית לכולם נמצא שלא אכל אדם אלא פחות מכזית, ויקשה לדעת ריש לקיש ביומא עג: דס"ל דחצי שיעור מותר מן התורה, וצ"ע.

ובסוף דבריו כתב הגאון הנ"ל ליישב עפ"י שיטת הר"מ בפ"ט מלכים ה"י שב"נ שאכל אבר מן החי או בשר מן החי כל שהוא חייב מיתה, לפי שלא ניתנו השיעורים בסיני אלא לישראל ולא לב"נ, והארכת בזה בכמה דוכתי בספר זה, אשר לפי"ז קושיא מעיקרא ליתא, כי באמת אדם הראשון הוזהר לבל יאכל כל שהוא מעץ הדעת, ופשוט.

אמנם דעת התוס' בחולין לג. [ד"ה אחד] דשיעור כזית נאמר אף באיסורי אכילה דב"נ, ובפמ"ג סי' ס"ב במשבצו"ז [ד"ה נסתפקתי] ביאר פלוגתת הר"מ והתוס', ויעוין בשדי

חמד מערכת ב' סי' ד' סק"ט [ח"א ע' קפ"א] שהביא פלוגתת האחרונים האם בן נח מוזהר על איסור אכילת אבר מן החי פחות מכזית יעו"ש, ושוב צ"ע לדעת הפוסקים דב"נ מותר לאכול ח"ט, למה נענשה אדם הראשון על אכילת פחות מכשיעור.

והנראה בזה, דהנה איתא במדרש [פ"ט פי"ב] א"ר אבא בר כהנא ואכלתי אין כתיב כאן, אלא ואוכל, אכלתי ואוכל ע"כ, והיינו שאדם הראשון אמר להקב"ה שבדעתו לאכול עוד מעץ הדעת, [והמשך דברי המדרש בשם ר"ל שלא נטרד אדם מגן עדן עד שחירף וגידף].

הלא מעתה מיושב היטב, ע"פ הא דאיתא בירושלמי תרומות פ"ו ה"א דמודה ר"ש בן לקיש דח"ש אסור מן התורה בדעתו להשלים, וכתב בשו"ת צפנת פענח סי' רע"ח דהיינו אף כשבדעתו להשלים אחר שהיית שיעור כדי אכילת פרס [דאם דעתו להשלים תוך כדי אכילת פרס ודאי אכילת איסור היא] וא"כ ניחא מה שנענש אדם על אכילתו אף שהיתה פחותה מכשיעור, דכיון דדעתו היה להשלים אסור אף בחצי שיעור, [ובבית יצחק יו"ד ח"א סי' צ' סק"ה כתב בביאור דברי הירושלמי דדעתו להשלים, דהיינו דוקא אם השלים בסוף ואכל כל השיעור תוך כדי אכילת פרס, ויש לפלפל ואכ"מ].

(חבצלת השרון)

”וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ אַעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ” (ב, ח)

וברש"י, שלא יאמרו שתי רשויות הן, הקב"ה בעליונים יחיד ואין לו זוג, וזה בתחתונים ואין לו זוג.

יש לעיין מדוע הניח רש"י הטעם הפשוט שאמרו חז"ל (ביבמות ס"ב) השרוי בלא אשה, שרוי בלא תורה, בלא שמחה, בלא ברכה ובלא שלום וכו', והביא טעם זה?

משום דגם הטעם שכל השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה וכו', אנו סבורים שהדבר כפשוטו, אך כשנתבונן נשאל מדוע אמרו חז"ל ששרוי בלא טובה וכו', הרי גם קודם שנושא אשה הרי הוא לכה"פ חצי בריה, וא"כ גם אם אין לו טובה שלימה ושמחה שלמה, אך חצי שמחה יש לו, ומדוע אומרים חז"ל שאין לו כלום!?

אכן, אילו כל בריאת האשה היתה למלאות חסרון האדם בטובה וברכה וכדומה, היה יכול הקב"ה לברא את האדם באופן שיהא שלם בכל הדברים לבדו, ושלא יהיה נזקק לאשה עבור זה, ובכדי שיהיה לאדם ולדות, היה יכול הקב"ה לברא את האדם באופן שיוליד בלא אשה כמובן, ומדוע נברא ה' את האדם בחסרונות - עד שנצרך למלאותם ע"י עזר כנגדו?

הוי אומר, משום ש"לא טוב היות האדם לבדו", וכדפרש"י שלא יאמרו שתי רשויות הן וכו', ומי יהיו אלו שיאמרו שתי רשויות הן - שלכן נבראת אשה? אנו חושבים שהדברים אמורים לאפיקורסים... לא! הכוונה על עצמינו ג"כ! שלכן נבראה האשה שלא יאמרו בני האדם על עצמם, שתי רשויות הן הקב"ה בעליונים ואנחנו בתחתונים.

מפני שכך מידת בני"א, שאם שרוי לבדו ואינו דואג על אחרים ומטפח רק את ה"אני" שבקרבו... יורד דרגה אחר דרגה עד שחושב עצמו לאלוה!... וטועה בעצמו ומטעה אחרים כמו שהיה אצל חירם.

אך כשנברא האדם בחסרון, וצריך למלאות חסרונו ע"י זולתו, וצריך ממילא גם לדאוג על עניני זולתו, אז לא ירום לבבו ולא יגיע לכפירה לומר שתי רשויות הן, ויידע שאינו אלא בשר ודם וכו'.

והוא הוא הטובה והברכה השמחה והתורה, שאמרו חז"ל שחסר לו לגמרי בלא אשה, שכשהאדם מעקם עצמו וטועה אחרי שרירו לבו נאבד ממנו השמחה והברכה וכל הטובה, אך כשהולך ישר - אז, "ולישירי לב שמחה".

והיוצא מזה הוא, שהצורך של האדם באשה מעמידו על האמת, וזה מביא לו כל הטובה, והרי זה הטעם עצמו שכתב רש"י שלא יאמרו שני רשויות הן וכו', וא"כ הכל דבר אחד, והטעם שהביא רש"י הוא השורש לכל הטעמים!

(עוד יש להוסיף, שאילו נברא האדם יחידי יחשוב עצמו לאלוה כנ"ל, אך משנצרך אשה, כבר יידע שהוא בשר ודם כבהמה, כמו שאמרו חז"ל (מד"ר ח, א) ארבעה דברים האדם כמלאך, שעומד כמלאך, ומדבר, ויש בו דעת, ורואה כמלאכים, ובארבעה דברים כבהמה, אוכל ושותה, פרה ורבה, מטיל גללים ומת כמו הבהמות. והנה אילו לא היה נצרך לאשה הרי שבד' דברים כמלאך ורק בג' כבהמה, אך כשנצרך לאשה יודע שהרי הוא כבהמה בד' דברים, ולא ירום לבבו לומר שתי רשויות הן.

והנה מכאן שבריאת האשה היתה ללמד לאדם שהרי הוא כבהמה כלומר: שלא נעשה מזה אידאלו! (לב שלום)

שאלות מענינות בהלכה

(בענינים שונים, מבית הגר"ח קנייבסקי)

שאלה: הרב שליט"א השיב, דאם נזכר בשעת אמירת בא"י רופא חולי, ששכח משיב הרוח אין לו לסיים "עמו ישראל" אלא יחזור לראש מיד. וק"ל הרי לפי"ד החזו"א [ראה להלן פרק כו, בענין מאה ברכות] גם אם טעה וחזור לראש מצטרפת תפילתו הראשונה למאה ברכות ונחשב לברכה ואינה לבטלה, ולפי"ז אילו יסיים חולי עמו ישראל תהיה בידו ברכה שלמה, משא"כ כשיפסיק באמצע וחסר ממטבע של הברכה דנמצא שאין זה ברכה כלל והיה לבטלה ממש?.

תשובה: חלילה לעשות לכתחילה ברכה שלא כדין.

שאלה: שכח משיב הרוח בשחרית ונזכר באמצע ועומד לחזור לראש, והציבור אומרים אז קדושה, האם יענה עמהם קודם שיחזור ויתחיל מראש התפילה, או אסור להפסיק?.

תשובה: לא יפסיק.

שאלה: כתב המשנ"ב (ס"ק כח) שאם שכח משיב הרוח ונזכר אחר שכבר התחיל נקדש, אינו יכול לומר במקום שנזכר משיב וכו' דכהתחיל ברכה אחרת דמי. מהו אם גמר מחיה המתים ושכח משיב הרוח, והוא נוהג לא לומר נקדש אלא לשמוע מהש"ץ כעיקר הדין [כמובא בשו"ע סי' קכה סעי' א, ומשנ"ב שם ס"ק ב] והתחיל לשמוע נקדש, האם גם אז א"א לומר משיב הרוח?

תשובה: גם אם שומע נקדש ורוצה לצאת י"ל דהוי התחיל.

שאלה: בהנ"ל וכשגמר מחיה המתים הציבור אומר קדוש קדוש, ויש לו ברירה או לומר קדוש או משיב הרוח, ואם יאמר קדוש נמצא שיצטרך לחזור לראש, מה יעשה? ואולי ישתוק וישמע (אלא שאז לא יהיה לו תוך כדי דיבור)?

תשובה: יאמר משיב הרוח.

”מֵאֲדָם עַד בְּהֵמָה” (ו, יז)

הנה הראה רבנו הגרי"ז זצוק"ל בפירוש רש"י סוף פ' בראשית: "מֵאֲדָם עַד בְּהֵמָה" אף הם השחיתו דרכם. ד"א הכל נברא בשביל אדם, וכיון שהוא כלה - מה צורך באלו. עכ"ל רש"י. אבל הנבראים העליונים לא נמחו במבול, שהם לא נבראו בשביל האדם.

והראה רבינו הגרי"ז זצוק"ל שהדבר מפורש יוצא מפי הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשנה [בדף נה ע"א טור ב' בש"ס וילנא] וזה לשון קדשו: "אך על דרך כלל יש לדעת שכל הנמצאים שתחת גלגל הירח נמצאו בשביל האדם לבדו, ועוד שם [בע"ב טור א']: "...אדם כבר אמרתם שהחכמה האלקית לא המציאה דבר לריק אלא לענין וכי כל היצורים שמתחת גלגל הירח - הנכבד מהם הוא האדם..." הרי שכתב הרמב"ם: "שמתחת גלגל הירח".

(משמר הלוי)

ווייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח

באפיו נשמת חיים" (ב, ז)

במשל חודר המשיל אדמו"ר הגה"צ ר' ליב חסמן את ההרכב המנוגד שבאדם, שנברא מעפר מן האדמה ונשמת חיים יחד, ונוסיף אנו לתארו, ונמשיך אל המוסר השכל היוצא ממנו.

פעם בעקבות הלשנה של שונאי הדת, גזרה המלכות על ה"חפץ חיים" זצ"ל מאסר ממושך, והח"ח נלקח אל מאחורי סורג ובריח וישב בכלאו. באותה תקופה, נתפס גם "אלקפונא" שהיה בשעתו ידוע לפושע גדול ורוצח נתעב, ולרוב רשעותו ואכזריותו הטיל אימה ופחד גם על המלכות עצמה, ואפי' הזכרת שמו לבד עוררה חלחלה אצל רבים, ולאחר מאמצים רבים הצליחה המלכות לאוסרו בנחושתיים, והכניסוהו לבית הסוהר, ולאותו חדר שהח"ח כלוא שם.

ועתה ננסה לתאר לעצמינו את החפץ חיים זצ"ל ואלקפונא יושבים יחדיו בבית האסורים בכפיפה אחת, מן הסתם הח"ח שהיה אדם נמוך קומה וצנום, חלש ותשוש, יושב מצד אחד, ומולו אלקפונא גבה הקומה ורחב המידות וכו', ואלקפונא מנחית אגרופו מכת מות על הח"ח.

ואולם מחזה פלא והפלא היה שם, הח"ח פונה לאלקפונא ושואלו הלכה תמוהה ברמב"ם, ואלקפונא מניע באגודלו ומישהה מן הרשב"א!... הלא לא נאמין למראה עינינו אם נראה את המחזה, ונחשוב בודאי כי אנו חולמים בהקיץ, אך כך בדיוק הדבר כשגמרו לדבר בלימוד עברו ל"אגדתא", והח"ח מביא זוהר ואלקפונא עונה כנגדו מכתבי האר"י... "אח"כ נתיישבו שניהם ליד השולחן לסעוד את סעודתם, והח"ח מברך המוציא ואלקפונא עונה אמן, הח"ח אומר דברי תורה בשעת האכילה ואלקפונא מאזין היטב, הפלא ופלא.

והפלא הלזה אינו משל, אלא נמשל ממש, שהרי זה מתרחש בכל אדם ואדם המורכב מגוף ונשמה, הגוף זה אלקפונא, רצונות ותאוות שפלים, וכמו שאמר פעם אחד מחכמי המוסר, שאם ראינו רוצח כחמלנצקי ימ"ש, בל נחשוב שרק הוא יכל להגיע לשפלות כזאת, שהרי היה בשר ודם כמונו, ואם היה רוצח כזה, הרי שבכל אדם יש את הכוחות והיכולת להגיע עד כדי כך.

וכך להיפך, אם היה אדם כמו הח"ח הרי שכל אדם יכול להגיע לדרגות גבוהות לפי כוחותיו שנתנו לו, אלא שהח"ח המליך את נשמתו על גופו, ושעבד את כל גופו לצורך עבודת הנשמה, ואילו הרשעים עושים ההיפך שהם ממליכים את גופם על נשמתם, ומשעבדים את נשמתם לצורך מלוי תאוותם ורצונותם... ומעתה נאמר דכשהורכב האדם נשמה עם גוף כאחד, הרי שהנשמה זה הח"ח והגוף זה אלקפונא! וכך סגור ומורכב האדם יחד, כל ימי חייו עלי אדמות מלידתו עד יום מותו...

הח"ח ואלקפונא לומדים יחד בבית המדרש ומשתובבים יחד במשחקי הילדים, גודלים יחד ואוכלים יחד וישנים יחד, הכל בשיתוף מלא.

ומה נפלא המראה לראות, איך שהאדם חוזר לביל שבת מביהכ"ס והח"ח שבו פותח באמירת שלום עליכם, ומקדש על היין בסילודין, וכשאומר "ויכולו השמים והארץ וגו'" נאחו כולו ברגשי קודש, שהרי כל האומר ויכולו כאלו נשתתף בבריאת שמים וארץ.

וכך מסיים הח"ח את הקידוש, ואלקפונא מזדרז להתיישב ושותה מלא לוגמיו יין מתוק וערב לחיך... הח"ח נוטל ידיו ומברך המוציא, ואלקפונא אוכל לתיאבון...

הח"ח מזמר זמירות שבת בדביקות, ואלקפונא נועץ מבטו על מנת הבשר שעל השלחן... וכשהאוכל ערב מאוד לחיך - מתפרץ האלקפונא ורוצה להיות בעה"ב, אבל הח"ח תיכף אומר לכבוד שבת קודש!...

והנה לאחר שמילא את כריסו והתעייף מאוד - לכבוד שבת קודש, עתה כבר אלקפונא הוא זה שלוקח את הסידור ומברך הוא את ברכת המזון... אח"כ נאבקים מעט זה עם זה, הח"ח רוצה ללכת לביהמ"ד ללמוד, ואלקפונא רוצה לישון שינה עמוקה, בסוף מתפשרים ואלקפונא נופל על הכורסא וקורא את העיתון **לכבוד שבת קודש!**... ומה איפא מטרת האדם ותכליתו עלי אדמות?

הוא אומר לעשות את האלקפונא שבקרבו **לר' אלקפונא!**

ושכל כוחות החומר יפכו לרצונות רוח, וכולם לעבודת ה' יתברך יכוונו, וכדדרשו חז"ל (ברכות נ"ד) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. ואותם ארכובות ידיו ושרירי רגליו החזקים וכריסו המלא חוסן, במקום לרוץ לדבר עבירה שיהפכו לרוץ למצוה, ובמקום ליהנות מאווז מפותם... להינות מהוויות דאביי ורביא וכו', וכך לרומם את כל כוחות הגוף ולהעלותם

לרוחניות, ואז יהיה כולו הח"ח, וכך באמת היה הח"ח.

והאיך וכיצד יכול הח"ח להפוך את אלקפונא ולהחזירו בתשובה? לשים לו כיפה קטנה על הראש?... לא מסתבר, אלקפונא מוכן לעבור ג' עבירות עם הכיפה הקטנה! זה לא מפריע לו כלל. אלא מאי?

אם פגע בך מנוול זה משכהו לביהמ"ד! לעמול היטב בתורה, לשנן ולחזור, ולייגע את הגוף על עמל התורה, ואז נמצא תרופה לאלקפונא, שלנו, ונהפך לברייה חדשה ממש!

וכדאמרו חז"ל (קידושין ל"ב) "בראשית יצה"ר בראתי לו תורה תבלין", וכשנדייק הלשון נראה שלא אמרו נתתי לו תורה תבלין, רק "בראתי" - בריאה חדשה! ולכן אל נשאל שאלות ונקשה קושיות מה יתן לי הלימוד? מה זה ישנה אותו? רק נדע שכל עוד שלא נטעם טעמה המתוק של התורה, ואינו אלא כעומדים מבחוח, לא נבין ולא נרגיש כי בריאה אחרת יש כאן.

אך כשנכניס את ראשינו בלימוד התורה, ונטבול את גופינו בארבעים סאה של עמל התורה, אז נרגיש כי נפתח סגור לבנו ונעשינו לאיש אחר, כי כשם שהסומא שנוולד סומא לא יוכל להבין מה זה אור כך גם לא נוכל להבין מה עושה התורה לעמליה - שהרי זו בריאה חדשה.

והנה לפעמים חושב האדם כיון שנבראתי עפר מן האדמה, וכל רצונותי גרועים הם, ולכן אין לי בטבעי נפשי כל טעם בעבודת ה', ואף שבודאי גם נשמת חיים בי, ועל ידה אני יודע את האמת והנכון, אך אינה מוחשית אלא בהכרה שכלית לבד, ולבי בל עמי ורצונותי הפוכים בתכלית מהכרת שכלי, ולכן איני מתגבר, ומה אעשה!?

והנה חז"ל דרשו את הפסוק "ווייצר" - בשני יודין, "אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי" וצריך להבין, מה חידוש לנו חז"ל בזה, הלא דבר פשוט הוא וכל אחד יודע זאת, שיצרי מצערני כשעשה רצון יוצרי, וכן להיפך?

אלא שאכן חידוש גדול חידשו לנו חכמינו ז"ל, שלא תאמר "אוי לי מיצרי" זה בלב, ואוי לי מיוצרי זה בשכל לבד, ואז תשאל מה אעשה, ושכלי קטן הוא - ולכן איני יכול להתגבר על יצרי. רק דע לך ש"ווייצר" בשני יודין, שבאותה יצירה שנוצר בך ההרגש לרע, שלכן מרגיש אתה ש"אוי לי מיוצרי", כך באותה יצירה עצמה ובשוה ממש, נוצר בך ההרגש גם לטוב.

ולכן האמת היא שמחוץ להכרת שכלך של אוי לי מיוצרי, גם מרגיש אתה את ה"אוי לי מיוצרי", ששני יצרים ושני רצונות שוים ניתנו בך, רצון לטוב ורצון לרע, ובידך הבחירה! ואם אינך מרגיש ברצון לטוב, בך האשמה! ותדע שהתרחקת כבר הרבה, ובחרת ברע וכיסית את רצונות הטוב, שהרי מעצם בריאתך נוצרת ב"ווייצר" בשני יודין, ביצר הרע ויצר הטוב, שניהם יצרים שווים!

וכמו שאמר פעם אדמו"ר לאחד מחסידיו, מרוב ההתעסקות והמלחמה עם היצר הרע, שוכחים אתם שיש לכם גם יצר טוב! והרי גם הוא "יצר" וגם הוא מלאך, בדיוק כמו היצר הרע! פלאי פלאים!

ומפני שהאדם נברא בשני יצרים שווים, בזה עצמו יבחן אדם עצמו מה מצבו, כלומר: אם האדם מרגיש נטיה יותר לרע, סימן הוא שבאמת כבר החשיך במעשיו הרעים את יצרו הטוב. וכן ההיפך, אם מרגיש נטיה לטוב, סימן הוא שלא החשיך עדיין במעשיו את יצר הטוב, ולמשל, כמו שכשנוסעים למרחקים יש לכל אורך הדרך סימונים המציינים את מרחק הדרך שיש עד עיר פלונית, וכמה הוא עוד צריך לנסוע, כך הוא גם ברוחניות שמבלעדי זאת יקשה עליו להתקדם במטרת החיים.

וברוחניות הסימן הוא! את מי מרגיש יותר, האם מרגיש הוא יותר, את ה"אוי לי מיוצרי", או חלילה מרגיש יותר את "האוי לי מיצרי"...

שמו נשאל, הרי אמרו חז"ל (זהר ח"א קע"ט) שיצה"ר נקרא מלך זקן, וכיצד זה נתגבר עליו, אכן דע! השיצה"ר נקרא גם כסיל (מלך זקן וכסיל), ולמה? לפי שכח השכל וההכרה שייכת ליצר הטוב.

ולכן, אע"פ שהיצה"ט עומד כמסכן אל מול היצה"ר, כמו שקראו לו חז"ל ליצ"ט "איש מסכן" אך נדע שמפני מעשיו אנו מסתכלים עליו כמסכן, כי מאחר שגידלנו וטיפחנו וריבינו את המלך הזקן והכסיל הזה, לכך נראה בעינינו יצה"ט כמסכן, אבל גם תדע שקראו לו חז"ל איש וחכם! והחכמה בזויה בעיני מי שהזקן והכסיל שולט עליו.

כלל הדברים, שני יצרים ושני רצונות באדם, יצר טוב ויצר הרע, יצר הרע שולט על הרצונות, ויצ"ט שולט על השכל, ולכן היצה"ר נקרא מלך זקן וכסיל והיצ"ט נקרא איש מסכן וחכם, וזהו הבחירה שביד האדם, האם להגרר אחרי הרצון או להשליט את שכלו על רצונו, ולטפח את רצונותיו אלו - רצונות הטוב!

והאיך יכול האדם להגביר ולטפח את רצונות הטוב שיתגברו יותר מרצונותיו הרעים? הוא אומר, בעסק התורה! וזאת גילו לנו חז"ל בגמ' "בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין".

טיב הקהילה

יו"ל ע"י קהילת שנתה בבית ד'

בנשיאות מורנו הרה"צ ר' גמליאל רבינוביץ שליט"א

מברכים חשוון | ר"ח יום שלישי ורביעי
המולד: אור ליום ב' | שעה 5:1, 3:24 ולסקים

טיב הפרשה

משיחותיו של מורנו ורבו שליט"א

חטא עץ הדעת - לקחיו ומוסריו

חוטא, דע לך כי אפילו יציר כפיו של הקב"ה היה בגדר חוטא, ואעפ"כ נחשב הוא לחסיד גדול, ומעשיו היו רצויים לבורא, ואם כן הניחני לנפשי לעת עתה כשברצוני לקיים את אשר נצטוותי מפי בוראי.

עוד למידים אנו מזה המעשה, עד כמה כוחה של תשובה, כשהזכיר הקב"ה את האדם לבל יאכל מעץ הדעת, אמר לו 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות' (ב, יז) ורגילים אנו לפרשו על יומו של הקב"ה, שהוא אלף שנים, כמו שאכן רואים, שאף על פי שלבסוף נגשל אדם הראשון, האריך ימים עד תשע מאות ושלשים שנים, [מלבד שבעים שנים שאותם העניק לדוד המלך], ונמצא לפי זה כי נתקיים ענשו של אדם כפי שהזכיר הקב"ה מתחילה. אך לא כן פירש רשב"י בזהר הקדוש, לדעת ר' שמעון כבר היתה גזירת מיתה על אדם הראשון מקודם גם כן, ומה שאמר לו הקב"ה כי ביום אכלך מות תמות היתה כפשוטו ממש, אך מאחר שעשה תשובה נמתק דינו, ואמר הקב"ה שיתפרשו הדברים לכי ביום אכלך על יומו של הקב"ה בכדי להאריך ימיו. כי לא יתכן כזאת - אומר ר' שמעון, שתשובה לא יועיל לבטל עונשו של אדם, ואף אם היתה גזירה מלפניו יש בכח התשובה לבטלו, ואילו היתה עצם המיתה עונשו על זה החטא, בהכרח היתה מתבטל בזכות תשובתו של אדם, אלא ודאי עצם המיתה היה בהכרח עוד מלפני החטא, והאזהרה לא היתה כי אם על מיתה ביום האכילה ממש, ותשובתו של אדם הראשון הועילה בכך, שהאריכו ימיו, ורק מכח התשובה נתפרשו דבריו של הקב"ה באופן אחר.

מכאן אנו רואים עד היכן מגעת כוחה של תשובה, כי באותה שעה עדיין לא נתנה הוראה של תשובה, ואעפ"כ כיון ששב והודה על חטאו מיד נתבטל עונשו מעליו, על אף שהקב"ה בעצמו פירש מקודם ענישו, בכל זאת התגברה כח התשובה על גזירת מלכו של עולם וניתן לו חייו לשלל.

כעין זה מפרש זוהר גם ענינו של קין, כי אחר שהרג את הבל גזר עליו הקב"ה ואמר לו (ד, יב) ועד תהיה בארץ, אך למעשה לא נתקיימו הדברים במלואן, כפי שרואים אחר כך נעמר עליו וישב בארץ נוד, ורמזה וזה בזה כי 'נד' אכן נתקיימה בו אבל 'נע' לא נתקיימה בו, ואף שהדברים יצאו מפי מלכו של עולם, בכל זאת כיון שעשה קין תשובה מיד נמתקו הדינים מעליו, ונתבטל ענישו למחצה.

ובזהר הקדוש מפליג בדבר ואומר, כי כח התשובה כל כך גדול, ואף אם יתחייב אדם באחד מד' מיתות על פי בית דין של מטה, שכידוע שבכגון דא לא מועיל תשובה, ועל בית דין לעסוק בענישו האמור בו, בכל זאת אם תהיה תשובתו מעומק הלב, מתכפר לו בלא מיתה, ואז יסבב הקב"ה וימצאו איזה סיבה המעבירה את מיתתו, והיינו שימצאו איזה סתירה בדברי העדים, ועל אף שלאמיתו היו הם עדים אמיתיים בכל זאת תהיה איזה סתירה בדבריהם ועל ידי זה יצא הלה זכאי בדנינו.

זה מה שרצתה התורה ללמדנו, בסיפור זה המעשה, כי כח התשובה עצום הוא למאוד, ושאיך דבר העומד בפניה.

בפרשה זו מתואר היטב ענינו של אדם הראשון, עיצור כפיו של הקב"ה, איך שנברא אחר שהושלמה כל הבריאה, וכן השתלשלות ירידתו לעולם הזה על ידי החטא, וכמו כן מסופר בה איך שנענש מן השמים במיתה, כי על ידו ירדה מיתה לעולם, ומן הראי להתבונן מה ראתה התורה להאריך בכל זה, הלא תכלית סיפור השתלשלות הבריאה בתורה אינה כי אם לגלות כח מעשיו של הקב"ה, ולסלק טענת האומות יטענו ישראל ליסטים הם בענין כיבוש הארץ, כמו שמביא רש"י בריש פרשתו, אך לפי זה לא היה שום צורך לספר בגנותו של אדם הראשון, יכולים לספר על ירידתו לעולם הזה מבלי לספר שהיה זה מחמת חטא, ואם כן עלינו להבין מפני מה ראתה התורה לנכון לבאר כל ענין חטאו בארוכה.

לאמיתו של דבר עלינו לדעת כי כל ענינו של זה החטא אין אנו יכולים להשיג כלל, האין יתכן כזאת שיציר כפיו של הקב"ה יכשל בחטא אשר נצטוו עליו, אלא ודאי אין הדברים כלל כפשוטם, והוא בכלל הדברים שעליהם נאמר במזמור אל תדרוש, כדאיתא בזהר הקדוש שרבי שמעון רצה לבאר ענין חטאו של אדם הראשון, ואדם הראשון בעצמו נתגלה אליו ואמר לו שלא ידבר מזה כלל. וחכמינו ז"ל (עירובין יח:) מעידים על אותו צדיק כי חסיד גדול היה, ומאה ושלשים שנה סיגף וזיכך את עצמו בסיגופים עצומים. אבל בהכרח שיש בידיעת הדברים שום תועלת עד סוף כל הדורות, כי אם לא כן לא היתה התורה מגלה חטאו. בפרט כשכל חטאו אינו ענין המובן כלל לעיני בשר, אלא ודאי התורה שהיא נצחית ידעה שעל פי פשוטו של מקרא יהיו הדברים לתועלת הדורות, על כן הרשות נתונה גם לקרוצי חומר כמנו, להתבונן באלו הדברים ולהפיק לקחי חיזוק מפרטי הדברים.

הנה, לפעמים אחר שהיצר גרם בתחבולותיו שיכשל האדם בחטא, מנסה הוא בעצמו להיות המוכיח, ובבוא זה האדם לעסוק בתורה או בתפילה מוכיחו לאמר, הלא אתה הוא זה שעשית כך וכך, האין מלאך לבך לבוא לעת עתה ולדבר לפני בוראיך. וכמו שאמרנו צדיקים, שלפעמים מכשיל היצר את האדם בדבר עבירה, ואין כוונתו כלל על אותו חטא, אלא כוונתו הוא על התוצאות שיבואו בעטיו, כלומר רוחו מעצם העבירה הם קטנים לעומת רוחו מהשתלשלות המעשים שלאחריו. כי עצם העבירה אינה כי אם בחי' כלי אשר על ידה יבוא לעכב את האדם משאר מצוות ומעשים טובים, באמרו לפניו אדם אשר עבר על חטא זה וזה, מה ערך יש למצוותיו, ובכך משיבו מכם וכמה גופי תורה.

כיון שכן הודיעה לנו התורה, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואפילו אדם הראשון שהיה יציר כפיו של הקב"ה, נכשל בחטא, ומתוך ידיעה זו יהיה פתחון פה לזה האדם אשר היצר מקנטרו, ובאותה שעה יתלבש בעזות וקדושה, וישיב לפניו, כי ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, ואם הנך רוצה להטיל מום בעבודתי מפני היותי

בס"ד

פרשת בראשית
כ"ז תשרי תשע"ז
גליון 323

לפי אופק
ירושלים
זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הדה"נ 5:17
מוצש"ק 6:31
ר"ת 7:09

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוּזְק"ש א' 8:52
סוּזְק"ש ב' 9:35
סוּז"ת א' 10:02
סוּז"ת ב' 10:31

| הזמנים לפי שעון קיץ |

טיב המערכת

דתשרי על עמיה

מעשה במלך שבנו יחידו הגיע אליו מארץ רחוקה, ושמו המלך שמחה גדולה, ובאו כל השרים לשמוח עם המלך בשמחתו עם בנו, ואולם כשהגיע יום הפרידה, כשהבן נאלץ להיפרד מאביו ולצאת לדרכו הרחוקה, ביקש המלך לעשות סעודה קטנה לו ולבנו בלבד, כי קשה עליו הפרידה, ובאותם רגעים מראה המלך אהבתו לבנו ועד כמה קשה עליו פרידתו, וכך כשיצא הבן למרחקים ימשיכו הגעגועים ללוותו והוא ירגיש כל הזמן את אהבת אביו.

במשל זה מתארים חז"ל את מהותו של חג שמיני עצרת, לאחר שהתקברנו כל כך לקב"ה במשך הימים הנוראים והחגים, והקב"ה כביכול אומר לנו קשה עלי פרידתכם, כי יודע הוא שכשאנחנו נכנסים לחיי השגרה, כי אז כל אחד טרוד בענייניו, בפרנסתו, ובמשפחתו, ואי מה יהיה על כל ההתקברות שהיתה לנו, עד עכשיו, וכל הקבלות הטובות שקיבלנו על עצמנו? והקב"ה כל כך רוצה שנישאר קרובים אליו כל השנה ולא נתרחק ממנו, לכן נתן לנו את חג שמיני עצרת שזה כמשל הסעודה הפרטית של המלך עם בנו שבה הוא מראה לו את אהבתו, ובדרך רמז אמרו צדיקים כי בפיוט 'אומר בשבחין' שחיבר האר"י הק', במילים 'היא רעוא קמיה דתשרי על עמיה' רמז דבר זה, שחודש תשרי על כל מעלותיו, השפעותיו והשגותיו, ימשיך עמנו לכל השנה.

וכאן הבן שואל, מה אוכל אני לעשות כדי להישאר קרוב להש"ת? התשובה היא: 'קרוב ד' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת', בכל פעם שיהודי מתפלל לקב"ה מתוך לבו 'באמת' אזי הוא קרוב לד', כמו"כ בעת לימוד התורה, כמו שכבר הזכרנו כמה פעמים, שכשאדם יושב ולומד, הקב"ה יושב מולו ולומד אתו, ובכל פעם שיהודי סוגר את הגמרא (או כל ספר קדוש), הקב"ה כביכול אומר לו 'קשה עלי פרידתך', כמה אהבה יש במילים אלו! ואם יהודי יחזיר לקב"ה כביכול באותה מידה, אזי בכל פעם שהוא נאלץ לסיים את לימודו, יאמר גם הוא 'קשה עלי פרידתך', ואז בוודאי שיהיה כל ימיו קשור ודבוק בקב"ה גם בזמן שאינו עוסק בלימוד התורה.

(עפ"י טיב המעדים-תשרי-אחרי החגים)

עדין זמני
קבלת קהל בבית פורנו
ורבנו שליט"א אך ורק
בתיא קולי שפטפרו
052-7168366

ניתן לשפוע את שיחותיו של
פורנו ורבו שליט"א
בכספר פיוחד וישיר
לשיחות בלשון הקודש: 073-2951320
לשיחות באידיש: 073-2951521

שיחתו השבועית של פורנו הרב שליט"א
בכל ליל שישי בין השעות 9:00 - 10:00
בבית פדרשנו רח' ישעיהו 7 י-ם
תפילה ליל שבת בזכרון עשה בשטיבל "הדף
היופי" שחרית של שבת בבית פדרשנו בשעה 8:30

טיב
ההודעות

הלכות הזכרת ושאלת הגשם א'

נכתב ע"י הר"ר מאיר רבינוביץ שליט"א
מיוסד על לימוד היומי בספר קיצור שו"ע כפי תקנת הקהילה
ערוך ומסודר לפי פוסקי זמנינו

מוריד הגשם

א. אומרים משיב הרוח ומוריד הגשם בברכה שניה, מפני שיש בה תחיית המתים, והגשמים הם חיים לעולם כתחיית המתים...
ב. מוסף של יום טוב האחרון של תג ס"א...
ג. אם לא אמר מוריד הגשם, יש לחלק בין בני ארץ ישראל שאומרים מוריד הטל בימות החמה שאין צריך לחזור, לבני חו"ל...
ד. מהטעם שאין לחזור כשאומר מוריד הטל, דאף שהטל אינו נעצר, מכל מקום שבו הוא להקב"ה בהזכרתו כמו בהזכרת הגשם, שכשם שהגשמים חיים לעולם, כך הטל הוא חיים לעולם שעל ידי כך מתברכת התבואה...
ה. לכן יש בני אדם שמזכירין הטל כל ימות החמה כדי שאם ישכחו לומר מוריד הטל כמו שהם רגילים בימות החמה, ואין מחזירין אותן [שי"ע הרב ס"ו]...
ו. בן חו"ל שא"א מוריד הטל, אם לא אמר מוריד הגשם אפילו אמר משיב הרוח, אם נזכר קודם סיום הברכה אומרה במקום שנוכח, כי לא קבעו תכנים מקום בתוך הברכה אלא אמרו סתם מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים, רק שנהגו לומר לפני מכלכל שהוא פרנסה, וגשמים ג"כ

פרנסה, הלכך באיזה מקום שיזכור סגי [סק"ו כ"ט]...
ז. אם הוא באמצע ענין, כגון תיכף שאמר ומקיים אמונתו, יסיים מקודם לישני עפר וכן כל כה"ג, ואח"כ אומר משיב הרוח ומוריד הגשם ומסיים במקום שהוא עומד [ביה"ד ד"ה במקום]...
ח. אם נזכר לאחר שאמר ונאמן אתה להחיות מתים, צריך לחזור ולומר ונאמן אתה להחיות מתים משום דבעינן מעין חתימה סמוך לחתימה [סק"ט]...
ט. אם נזכר אחר שאמר השם לא יגמור מחיה המתים, אלא יסיים למדני חוקך, ויהיה כקורא פסוק לבד ודינו כאלו עומד עדיין באמצע ברכה, וחוזר למשיב הרוח [סק"ב]...
י. אם נזכר לאחר שסיים מחיה המתים, יאמר תיכף משיב הרוח ומוריד הגשם, בלא חתימה וממשיך אתה קדוש, [שכל שלא התחיל בברכה שלאחריה לא נקרא סיום ברכה זו לגמרי לענין כל הדברים שמחזירין אותן], ונכון לכתחילה שיאמר מיד, שלא ימותין יותר מ כדי דיבור [סק"ל ל"א ל"ב]...
יא. אם התחיל ברכת אתה קדוש אפילו ירש אתה לבד, או תיבה של קדושה, חוזר לראש התפילה [ס"ה סק"ח]...
יב. בן ארץ ישראל שאין מחזירין אותו דאומר מוריד הטל, היינו רק לאחר שאמר כבר השם של סיום הברכה של מחיה המתים, אבל אם נזכר קודם סיום הברכה יחזור ויזכור גשם

[כמו בסעיפים ו-ח] [ביה"ד ד"ה א"ו]
וזמן טל ומטר
יג. צריך לומר בה בימות הגשמים, ותן טל ומטר [ס"י ק"ו ס"א]...
יד. בארץ ישראל מתחילין לשאול מליל ז' במרחשון, לפי ששם צריך לגשמים לפי שגבוה הוא מכל הארצות, [בחוצה לארץ מתחילין בתפלת ערבית של יום ס' אחר תקופת תשרי] [ס"א מ"ב סק"ה]...
טו. ואז יכריז השמש לאחר הקדיש קודם התפלה טל ומטר, בכדי שידעו לומר ותן טל ומטר, ואם לא הכריזו אעפ"כ יאמרו [מ"ב סק"ג]...
טז. אם לא שאל מטר בימות הגשמים, מחזירין אותו [ס"ד]...
יז. אם נזכר קודם שסיים ברכת השנים יאמר במקום שזכר, אך אם נזכר אחר כשנים הטובות יחזור ויאמר וברך שנתנו כשנים הטובות כדי שיהיה מעין חתימה סמוך לחתימה, וטוב יותר שיתחיל ותן טל ומטר ויגמור כסדר [מ"ב סק"ו]...
יח. אם נזכר קודם שהתחיל תקע בשופר אומר שם, וי"א דיותר טוב שיאמר בשומע תפילה, זבוח יצא לכו"ע [מ"ב סק"ו]...
יט. אם לא שאל מטר, ונזכר קודם שומע תפילה, אין מחזירין אותו, ושואל בשומע תפילה, קודם כי אתה שומע, שברכה זו מתוקנת לשאול בה כל הבקשות [אבל הזכרת משיב הרוח אם שכח חוזר, משום דהזכרה 'שבח' הוא ואין מקומה בזה הברכה

שמותוקנת ל'בקשה'] [ס"ה מ"ב סק"ו]...
כ. אם היה לו תענית וצריך לומר עננו, יאמר השאלה קודם עננו, דשאלה חמורה מעננו דאם לא אמרה מחזירין אותו ומש"כ בעננו [ס"ה מ"ב סק"ו]...
כא. אם נזכר אחר שאמר בא"י של ברכת שומע תפילה שלא שאל גשמים, יסיים למדני חוקך, ויאמר ותן טל ומטר ואח"כ כי אתה שומע וכו' [מ"ב סק"ט]...
כב. אם נזכר אחר שחתם שומע תפלה, קודם שהתחיל רצה, נראה שאומר ותן טל ומטר, ואחר כך אומר רצה [ס"ה]...
כג. אם לא נזכר עד אחר שומע תפלה, אם לא עקר רגליו, חוזר לברכת השנים [ס"ה]...
כד. אם עקר רגליו, חוזר לראש התפלה, ואם השלים תפלתו ואינו רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו, אעפ"י שעדיין לא עקר רגליו, כעקרים דמי, וה"ה אם רגיל לומר תחנונים וסיים תחנוניו ואמר אחריהם הפסוק יהיו לרצון וגו' ובאמירת פסוק זה עשה היסח הדעת מלומר עוד תחנונים ונשלמה תפלתו אף על פי שלא התחיל עדיין עושה שלום [ס"ה מ"ב סק"ח]...
כה. שכן טל ומטר והיה צריך לחזור לברכת השנים, וטעה וחזר רק לשומע תפלה נגד הנפסק דחוזר לברכת השנים, א"צ לחזור להתפלל עוד פעם ויצא דיעבד [שבח"ל ח"י ס"ו כ"ג]...
כו. בליל ז' חשון אם לא שאל מחזירין אותו, ואינו דומה לערבית של ר"ח [מ"ב סק"ו]

טיב ההתחזקות

ממשיכים עם התפילות

בעודנו שרויים בירח האיתנים, המלא וגדוש מזן אל זן בתפילות ותחנונים, בטרם נצא לימי החול הרגילים, עוד רגע נדבר בדברי חיזוק והתעוררות בענין התפילה וההתחזקות אל השי"ת...
ראשית, זכור נזכר את המובא [שי"ח שרפי קודש, מור שחן], בשם הרה"ק רבי בנם מפשיסחא ז"ע, שבשם החודש 'מרחשון' נרמז הביטוי 'מרחשין שפוותיה', כלומר שהשפתיים עדיין מרחשות מרוב התפילות שהתפללנו בימים הנוראים, החל מימי הרחמים והסליחות ועד סוף חגי חודש תשרי...
ובשם מרן החידושי הרי"ם ז"ע, מביא שם, שאמר: 'מרחשון' מלשון 'רחש לבי דבר טוב' [התל"ם מה"ב], שהחודש הזה 'טוהט' אויף יידערעין אין הארץ [מעורר את הלב], ע"ש...
קודם כל צריך להקפיד ולבא בזמן לתפילה, חזו חינוך גדול לצאצאיו אחריו. ויש בזה עובדה נוראה מה'בריסקער רב', שהיה מנהגו בימים ההם שלפני המלחמה הנוראה, שהיה נוסע בימי הקיץ לעיירת מרפא לשם מנוחה, ובשכונתו שם היה תמיד איזה יהודי מוסיים. ארע בשנה אחת שלא בא הלה. וכאשר נפגשו לאחר זמן, ושאלו הרב מדוע לא בא בשנה זו, השיב שהוא חולה לב ל"ע, ובליל פסח כשאכל המרור שהיה חזרת חריפה ביותר, הורע לו מאד ונחלש מאד בלבו, וכיון שהחזק לרופא לכן נבצר ממנו לבא...
השיב לו גאב"ד בריסק, הן אני סובל על אסטמה, ולכן אינני אוכל מרור, ומה טעם החמרת על עצמך. השיב לו האישי: הרב מבריסק - גם אם לא יאכל מרור, מכל מקום הלא בכל המצוות הוא מדקדק ומחמיר מאד, לכן דבר זה לא יפגע בחינוך ילדיו. משא"כ אני, אם לא אקפיד על אכילת מרור מי יודע איך ייראו בני. והסכים הרב מבריסק לטענתו...
הרי שההשתדלות בהידור מצוה היא ערובה נאמנה לילדים טובים ההולכים בדרכי משימים.
וחזור לעניינינו, זלזול של אבא

בענייני תפילה, מביאה עמה זלזול של תפילה גם ע"י בניו. וכל זה נקוט בידך, אם תראה אדם שמגיע ליהודו, בנו יגיע ל'ברוך שאמר', ונכדו - ב'ברכו'...

עבודת ה' באהבה

כאשר יש לאדם אהבת ה', ממילא הדבר הזה נרשר גם בבניו. וכך היא כונת הכתוב [דברים ו, ז]: 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום', ובפשוטו עולה הפסוק על מצות 'אהבת', ומסיים הפסוק: 'ושננתם לבניך ודברת בם וגו'', והכוונה 'ושננתם לבניך' יוכל להתקיים כאשר - 'ודברת בם', וכך מרגלא בפומיה של אממ"ר זצ"ל לפרש פסוק זה...
ואי אפשר לקנות 'אהבת ה' בלי עבודת ה' מתוך אהבה. ולכן לדוגמא בענין התפילה, כדי לקנות את מידת האהבה על האדם להקפיד לבא בזמן לתפילה ולקבוע מקום לתפילתו שאז אלקי אברהם בעזרו [ברכות ו, ב], ויתבונן בתיבות התפילה ובפרט כשאומר 'מלך העולם', יחשוב לפני מי הוא עומד, וכדברי הרמח"ל (מסילת ישרים פ"ט), שבעת התפילה יוכל האדם לבא לכוונה כאילו עומד הוא לפני המלך, לפי שמדברים אל המלך בלשון נוכח...
ודאי בתולדות הגרמ"ש שפירא זצ"ל, ראש ישיבת 'באר יעקב', שקודם כל ג' התפילות ביום, היה חוזר על דברי המסילת ישרים' הגיל בעל פה, חזו היתה הכנתו לתפילה. ומובא בשם החרדים, שההוכחה אם האדם הוא ירא שמים, הוא על ידי התפילה כראוי.

מצות אנשים מלומדה

ומה שהאדם נכשל בזה הרי הוא משום שניגשים לכל דבר כמצות אנשים מלומדה, ומיד כשקמים בבוקר יש עול מהתפילה, וממתנים מתי כבר יהיו לאחר מעשה. וכמו שאמר ואין ה'קהילות יעקב' זצ"ל, שבדור הקודם היה תרי"ג מצוות, ורק בדורנו יש תרי"ג בעיני שצריך למצוא להם פתרונות...
וכיון שהאדם חפץ בכל לבו להוריד ממנו כבר את הטרדה הזאת, לכן הוא חוטף תפילה חיש ומהר, וכך גם במנחה ובמערב. כך הם הדברים גם בשאר ענינים, אם ימצאו רב שמתיר הרבה, הרי זו דוגמא של רב אמיתי וגדול בישראל. אך אם יעז לאסור - מיד פוערים פה וממעיטים בגדולתו. כך זה כשחיים בלי 'אהבת ה' אמיתית.

ולשבחו ולספר הודו, ולשם מה אנו חיים בעולם - אם לא לעשות רצון קוננו באהבה רבה ובחיבה יתירה, וכך הוא משפיע גם על צאצאיו. אך לא כן כאשר הכל נעשה אצלו באופן של לצאת ידי חובה, ומתנהג בזה בכבדות - הרי דבר זה משפיע באופן שלילי על בניו אחריו...
על האדם לנקוט באחריות ולהיות זוגמא לבניו בקימה לתפילה ובתפילה בזמנה כדבעי בכל המצבים. והיינו שהתפילה תהיה ידע וקדוץ ומחילתה ועד סופה במנין מסודר, ולא ידלג וימרחק מחדד לחוד, עד שתופס קטע כאן, וברכת כהנים שם, וקריאת התורה בחדד האחרון...
הילדים חייבים לראות איך שהאבא עושה 'עסק' רציני מכל דבר שבקדושה. כך, ורק כך, מגדלים דור דעה של תורה ועבודת ה'.

התפילה כסגולה וישועה

על הפסוק [במדבר י"ד, ט]: 'ואמר ה' סלחתי כדברך', מובא ביאור, שהשי"ת אומר לאדם שסליחתי אליך תתייחס באותה מידה שאתה מתייחס אלי בדברך, היינו בתפילתך. אם אתה עומד בתפילה כראוי וכיאה לעומד בפני מלך, אף אני אחייס לבקשותיך כיאות...
נדרש מאתנו שנתחזק מאד בעבודת התפילה. כי הרי רוב בני האדם בעולם אינם מורע ישראל. וגם בין אלו שכן נמנים עם בני ישראל, הלא רובם אינם שומרי תורה ומצוות. הלכן האחריות של כל אחד ביחס לכל העולם גדול מאד...
על האדם להתבונן כי נתנו לו 'יום עבודה' - ועליו לתכנן את צעדיו מה הוא מתכוון לעשות ולנצל ביום זה. ומה חובתו בעולמו!...
היום מחפשים סגולות שונות ומשונות, בשעה שכל הסגולות והברכות תביות בתיבות התפילות. ובמקום להתאמץ בתפילות שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, מתלהבים מתפילות שנקבעו כסגולה בדורות האחרונים...
ואומרים אמרה חריפה בשם הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין, על המאמר 'תפלה עושה מחצה' - שאם מתפללים לחצאין, היא עושה מחצה. כי התפילה בשלימות בוודאי מביאה את הישועה בשלימות!...
ועוד השם יתברך שנוכל לעולם להתפלל בכונת הלב הראוי לכבוד מלכו של עולם.

טיב המעשיות

ספר טיב המעשיות לרבינו
סיפור לשבת

כוחה של תפילה

"וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ד' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה" (ב.ה.)

בספר "בית אלקים" להמב"ט זצוק"ל (שער התפילה פרק יח) כתב, שבזה הפסוק השריש הכתוב לדורות את כוחה של תפילה.

זול"ק: "ראוי לבאר ענין התפלות שהוזכרו במקרא וכו', ונתחיל מאדם הראשון, שאמר הכתוב 'כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין וגו'', מה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם וידע שצורך הם לעולם, התפלל עליהם וירדו, וצמחו דשאים ואילנות (חולץ ט.)"

"הורו בזה, על כי בזמן שאין מי שמכיר בטובת הקל יתברך לבריותיו, הוא מונע ועוצר הגשמים, עד שידעו ויבינו וישזכו בתשובה ויתפללו אליו יתברך וישמע קל ויענם."

"והיתה תפילת אדם הראשון הוראה, כי כמו שנשמעת תפילתו בענין הגשמים בהיות העולם צריך להם, כך בזמן שיצטרכו גשמים לדורות הבאים תתקבל תפילתם בזכות אדם הראשון, שנתקבלה תפלתו על זה" עכ"ל.

~*~*~

סיפר הרה"ק בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש זצוק"ל.

בכפר קטן אחד גר יהודי כשר, איש פשוט אשר התהלך בתום לבבו, ועבד את בוראו בתמימות ובישרות.

היה זה כפר קטן עם מספר דיירים מועט, אפילו 'מנין' לתפילה לא היה בו, וגם לא בית כנסת ומקווה. למעשה היה הוא היהודי היחיד בכל הכפר, היתה לו בכפר אחוזה רחבת ידיים, שדות ופרדסים וכרמים לרוב, שאת תוצרתם היה משווק לכל ערי הסביבה, ולכן נאלץ לצרכי פרנסתו לגור באותו כפר.

בהיותו איש תמים ועם הארץ גמור, לא ידע כראוי את סדר התפילות, ובודאי שלא את הלכותיהם הרבות, גם 'לוחות שנה' מסודרים כבימינו לא היו אז בנמצא.

לפיכך מפעם לפעם כשהיה נכנס אל העיר הסמוכה, הגיע אל בית הרב המרא דאתרא, וישב עמו על סדרי החיים היהודיים לתקופה הקרובה... הרב למדו את כל מה שצריך לדעת, והכין לו תמיד את סדרי התפילה הנצרכים לו. הנה למחר חודש ויש להתפלל כאן תפילת הלל, ולאחריה תפילת מוסף. ביום פלוני יחול יום טוב אלמוני, אשר נאסר במלאכה, וצריך להתפלל בו התפילות הללו והללו. וביום אלמוני יש צום ותענית, אשר מותרים במלאכה, אבל אסורים באכילה ושתייה, ואומרים עננו בשומע תפילה דמנחה ללא חתימת הברכה וכו', וכן על זה הדרך.

חי לו הכפרי את חייו בהשקט וביושר, רוב שעות היום עסוק היה בעבודתו בשדה, ובענייני היהדות סמך על הרב והוראותיו, ושמר בדבקות את כל סדרי התפילות שסידר לפניו. בכל פעם שישב לפני הרב היה רושם בפקס מיוחד את הוראות הרב לתקופה הקרובה, וכן את כל התאריכים המיוחדים, ואת סדרי תפילותיהם וכו'.

טיב ההשגחה

סיפורי השגחה פרטית
שנשלחו לפערכת ע"י הקוראים

"זוכר הנשכחות"

אפתח קולמוסי בשבח והלל עלי גליונכם הנפלא המנעים לנו את השבת מדי שבת בשבתו ובפרט מאיר ומדגיש את אור האמונה בטיב ההשגחה כי אין דבר הקורה בטעות כי אם לכל יש מקרה והכל שקול מדוד ומכוון כחוט השערה. אשמח להגיש שני סיפורי השגחה פרטית שקרו לי בשבת אחת:

מעשה א': מזה שנים רבות זוכה לשמש בקודש כגבאי בבית כנסת גדול מאוד בעיר הקודש ירושלים תובב"א.

כבר כמה וכמה שנים שאברך חשוב מגיש לי מדי שבת בשבתו לפני קריאת התורה דף שמצידו האחד רשימת חולים הזקוקים לרפואה ומצידו השני שמות אחינו בני ישראל הנזונים בשביה בארץ ובעולם כדי שאעשה עבורם ברכת 'מי שברך' בגמר קריאת התורה. תיכף אחרי קריאת התורה ניגש האברך ואוסף את הפתקא ממני ומגישו בתוספת עדכונים בשבת שאחרי.

השבת כשהגעתי הביתה שמתי לב שהאברך לא נטל חזרה את רשימת השמות להזכרה. ניסיתי לאתרו בסעודה שלישיית אך בין ההמון הגדול לא הצלחתי למוצאו. במוצאי שבת העברתי את הרשימה מכיס חליפת השבת לחליפת יום חול כדי למסור לו את הדף במשך השבוע כשהאחריות עליו מציקה לי מאוד.

ביום ראשון נסעתי למירון להשתטח על ציונו של הרשב"י, בצאתי מהמערה התקשר אלי חברי הטוב שהיה בקנדה וביקש בתחנונים:

"סע עכשיו לקברו של הבת עין הטמון בצפת ותאמר פרקי תהילים עבור אחי שנתון במאסר על לא עוול בכפו מזה כמה שנים, והיום סוף סוף תתקיים משפט בענייניו!!!" הוא סיים את בקשתו והשיחה נותקה.

יצאתי מיד לצפת לקיים את מבוקשו, אך את שמו של אחיו לא זכרתי בעל פה ולא היה לי דרך ליצור קשר ולשואלו לשם אחיו המלא. החלטתי שהבת עין כבר יבין על מי מדובר ואעשה את ההשתדלות עבורו.

בציון הבת עין אחרי אמירת התהילים, ברגש גדול התחלתי להגיד מי שברך עבור אחינו הנתון בשבי, עם תחילת המי שברך עלה במוחי אותו אברך המגיש לי את הנייר המלא בשמות כאשר מצידו השני כפי שציינתי שמות אסירים, והופ - נזכרתי שהרשימה בכיס, תיכף שלפתי את הרשימה ומצאתי את שמו ברשימת האסירים.

מעשה ב': בסיום סעודת השבת המתנו למנת הקינוח שהתמהמהה, בינתיים הוספתי עשר דקות של שירים כדי להנעים את הזמן, בסוף הגישו פירות חתוכים במקום הגלידה שקנינו. ביני ניגשה ואמרה בהתרגשות: "אבא, חמש דקות ניסינו לחתוך את הגלידה אבל היא הייתה כה קפואה שלא הצלחנו לחתכה בשום אופן, פתאום נכנס דודי (הנכד בן השש) ואמר: 'תראו! כתוב על הקופסא חלבי!!!'"

בעל המעשה: ב.ש.ה.

הפענוץ לזכות את הרבים בסיפור של השגחה פרטית
מוזמן לשלוח אל ר' שפחה ספואלס
בפקס: 15326517922
או ל: o.y.wines@gmail.com

אך הכפרי לתומו עדיין לא הבין, וכי בשביל העדר הגשם צריך לצום? האם זו סיבה להכריז על ביטול מלאכה, ועצירת כל תנועת המסחר שבעיר?

מה אם כן לדעתך צריך לעשות בעצירת הגשמים? שאל הרב. פשוט מאוד! ענה הכפרי במתק תמימותו, יוצאים אל השדה ומבקשים מהש"ת במילים פשוטות שיוריד לנו הגשם! כך נוהג אני תמיד, בכל פעם שנצרך אני לגשמים בשדותיי ובכרמי, מבקש אני מאת אבי שבשמים, והוא נענה תמיד לבקשתי ומביא הגשמים לברכה!

אמר הרב: נו, אדרבה, אולי גם עתה תתפלל עלינו ותבקש הגשמים בעבורנו? ניגש אפוא הכפרי לשדה, פרש כנפיו למעלה, ובתמימות ובפשוטות החל בתפילה קצרה, בדיבורים טבעיים וישרים שנבעו מעומק לבו הזך. וכה אמר: ריבוננו של עולם, בשביל מי בראת עולמך? הרי תכלית כל הבריאה היא בשביל בניך בחניך עם ישראל קודש! בשביל מי בראת את אלו הגשמים? - הלא גם הם לא נבראו כי אם בשביל היהודים! והנה עתה שנעצרו הגשמים אין הם יכולים לקיים מצוותיהם ולעבדך כראוי! אבקשך נא שיירדו הגשמים בעיר הזאת!

והנה תוך שעה קלה התקדרו השמים בעבים, וגשם עז ניתן ארצה, ותהום כל העיר! כשסיים הצמח צדק את טיב סיפורו המפעים, הוסיף ואמר: בואו וראו עד היכן מגעת כוחה של תפילה! - כאשר אפילו יהודי כפרי פשוט, שאינו יודע צורת אות, פותח את פיו בבקשה ובתחנונים לפני קונו, ומאמין בכוחה של תפילה באמונה פשוטה ותמימה, מתקבלת תפילתו בחסד וברחמים לפני כסא הכבוד, ותיכף פועלת את פעולתה!

זהו אפוא סוד כוחה של תפילה, כאשר מאמין המתפלל בתפילתו, ואינו מזלזל בה חלילה, כי אם אדרבה מחשיב אותה ומקירה באמונת אומן בערך התפילה, שבה מובטח הוא שתקבל תפילתו ברחמים וברצון.

כמו שכתב בזה דברים כדרבנות בספר הקדוש "תולדות יעקב יוסף" (פרשת עקב אות ז) וז"ל: "גם בענווה צריך לפעמים מדה בינונית, והוא צורך גבוה מאוד. כמו ששמעתי ממורי שרוב ענוותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת השם יתברך, שצמצם שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם על ידי תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות, וגם המלאכים ניזונים על ידי תורתו

ותפלתו. שאילו היה מאמין זה, כמה היה עובד ה' בשמחה וביראה מרוב כל, והיה נזהר בכל אות דתנועה ומלה לאומרה כדקא יאות. וגם לתת לב אל מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים סח, יד) 'אם תשכבון בין שפתיים', שהקדוש ברוך הוא שומר ושוקד על שפתי האדם לנושקה, כשהוא אומרה בתורה ותפלה בדחילו ורחימו. ואם ישים אליו לבו, בודאי מי זה האיש אשר לא יאחזנו רתת וזיע וכי"ע על"ק, עיין שם עוד דברים נפלאים בזה.

[פרטיות, קובץ 131123]

~ ~ ~

הגאון רבי איצ'לה וואלוז'ינער זצ"ל, בנו של הגאון המפורסם רבי חיים וואלוז'ינער זצוק"ל בעל "נפש החיים", ראה פעם בבית הכנסת איש יהודי הנכנס לתפילה, פותח את הסיידור ותיכף מתפלל במהירות עצומה, ובתוך זמן קצר ביותר סיים את כל תפילתו, וכבר עמד הכן לצאת להמשך סדר יומו.

ברכת מזל טוב
לר' אברהם כהן הי"ו
לרגל הולדת הבן
יזכו לגדלם לתורה לחופה ולמע"ט
ולרוב נחת מכל יוצ"ח

ישמח לב מבקשי ה'
הננו להודיע כי בסייעתא דשמיא
יצא לאור ספר
ספר טיב הפטרות
על חומש בראשית
כולל בתוכו
ביאור קצר ומשובח על פסוקי ההפטרה,
המסייע לקורא להבין את דברי הנביאים והכתובים הנקראים בהפטרות בתוספת מרובה של עניני מוסר ויראת שמים, דרכי עבודה ומאמרי חזיון ואמונה, הנלמדים מפסוקי ההפטרה
ספרים אלו ושאר ספרי רבינו ניתן להשיג בחנויות הספרים

עצר אותו רבי איצ'לה ממרוצתו, ושאלו, אמור נא רבי יהודי, כיצד ניתן להתפלל בכוונה במהירות שכזו? והרי רק בשביל כוונת השמות שצריך לכוון בכל שם ביראה צריך להתפלל לאט ובמתניות, כמו 'מונה מעות' שמקפיד היטב למנותן אחת לאחת!

אותו אדם היה כנראה יודע ספר, והיתה בידו תשובה מן המוכן! הוא ניסה לתרץ את דרכו על פי משל: כאשר נוסעת לה העגלה לאיטה, הרי בקלות קופצים עליה גזלנים ושודדי דרכים... לא כן כאשר העגלה אצה רצה בדרכה, וחולפת בחופזה על פני הדרך, קשה מאוד להשתלט עליה...

ברם, רבי איצ'לה הצדיק לא אהב את תשובתו של האיש, והגיב באירוניה: כשהעגלה בורחת לה מהר, הרי זה בלתי אפשרי לנוסעים לקפוץ ולעלות אליה! וכך נשארים הם כולם מאחור...

ולמדנו מכאן, באשר לפעמים ממציא האדם תשובה מן המוכן בדרך צחות... כדי לתרץ את דרכו, ולהשקט את מצפוננו... אבל מן האמת אי אפשר לזוז אף כמלאו נימה!

[פרטיות, קובץ 1324578]

~ ~ ~

אחד התלמידים שאל פעם מלפני אבי מורי הגה"צ רבי לוי זצוק"ל, בעל "מעדני השולחן", על סדר כוונת התפילה, וביקש עצה טובה להינצל ממחשבות זרות בתפילה, [לאו דוקא מחשבות רעות האסורות מחמת עצמם, אלא מחשבות חוץ המנסלות כוונת התפילה].

שאל אותו אבי אם מתפלל הוא מתוך הסיידור, וענה האיש שכך נוהג הוא תמיד להתפלל בסיידור, ואף על פי כן מבלבלים אותו מחשבותיו!

כאן התפלל אבי ולא הבין, באם מתפלל אתה מילה במילה מתוך הסיידור, כיצד ייתכן שמתערבים להם מחשבות אחרות, מלבד כוונת התפילה? הרי כלל גדול נקוט הוא בידינו, שאין שתי מחשבות שולטות כאחת!...

הוא פשוט לא הבין איך ניתן לחשוב מחשבות אחרות באמצע התפילה...

[שם]

על הברכה יעמדו

התורמים להפצת העלון

ניתן להנציח את העלון לשמחות, לברכה והצלחה או ליאריצייט

 Access Credit ציינג' טל' 02-6516090	~ הכל בשקל ~ רח' בר אילן 43 ים-טל' 052-7619268	לע"נ הרב חיים נתן בן יחזקאל ר' יצחק הלוי סגל ר' אברהם יצחק בן ר' צבי זרח הכהן הינדא ביילא בת ר' זרח הלוי	לע"נ האשה מרים בת ר' דוד	לע"נ רבי דוד צבי ב"ר יצחק ז"ל נתרם ע"י בנו מנחם מרדכי הי"ו	לע"נ הינדל בת ר' משה ירמיהו ע"ה	לע"נ ישראל נתן נטע ב"ר דוד צבי הכהן ז"ל זרח ב"ר משה ז"ל
רפאלי ביטוחים 02-5377177	גרפצ'יק טל: 02-5002321	לרפואת בועז בן מירה	לע"נ ר' דב ב"ר אברהם יעקב ז"ל נפטר ה' אלול	לע"נ ר' יחזקאל ב"ר צבי ז"ל ולרפואת שלמה ולהצלחת לאה בת אידיל תחי' נתרם ע"י בנם יחיאל יהושע הי"ו	לע"נ שמחה בת רחל יחזקאל בן עמומה	

יב"ל ע"י קהילה שבתי בבית ד' | רח' ישעיהו 7 ירושלים טל: 05276-10455 078-3331109 | shivti11@gmail.com

יהודי יקר! אל תחזיק טובה לעצמך, הנך מוזמן להדפיס ולהפיץ את העלון באזור מגוריך ולהיות שותף לזיכוי הרבים. המעוניינים יקבלו את העלון בפניל (אפשר גם ישירות לרופס) בקובץ להדפסה.

Anyone Interested in receiving Tiv Hakehila weekly in Hebrew or English should Email - Sheldon@hpins.net Or | zeligk@gmail.com or text 718-249-7173

דברי תורה לפרשת השבוע

פנינים יקרים • אמרי קודש - בעלזא • סיפור • אורחות חיים • היולא דצדיקיא

בס"ד עש"ק פ' בראשית כ"ו תשרי תשע"ז

שבת בראשית מבה"ח: המולד יום שני

בשעה 3:24 לפנות בוקר 15 חלקים

ר"ה מרחשון ביום שלישי וביום רביעי

הר"ג	מוצ"ק	בעלזא	ר"ת
5:17	6:30	6:47	7:09
5:32	6:31	6:44	7:06
5:22	6:30	6:45	7:07
5:33	6:32	6:45	7:07
5:16	6:31	6:46	7:08
5:34	6:32	6:46	7:08

רמ"ח מצות עשה ושס"ה גידים כנגדם יש שס"ה מצות לא תעשה והם החיות של האברים והגידים והארץ יש לה גם כן רמ"ח אברים שיש לה לב הארץ ופי הארץ ועין הארץ וכו' ובה יש גם כן חיות של מצות וכשאדם עושה מצות אזי כל הארץ שלו ולפיכך בזה היה כובש יהושע שבעה ארצות שהוא ידע כל החיות של כל עיר ועיר והמצוה השייכה לה והיה מקיים אותה לפיכך כבש כולם וזה שאמר רבי יצחק שמפני זה התחיל התורה בבראשית מפני כח מעשיו הגיד לעמו היינו הכח של כל דבר ודבר והחיות דהיינו המצות שאם יאמרו לישראל לסטים אתם שכבשתם את וכו' הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה והוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו דהיינו ישראל שהם מקיימים המצות של כל דבר ודבר שהם החיות של כל דבר ודבר שהקדוש ב"ה הגיד לעמו הכח של כל דבר ודבר דהיינו המצות וזה כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים והלואי שהשי"ת יתן לנו לב טהור לידע המצוה של כל דבר ודבר אמן ודו"ק.

בראשית ברא אלקים. (א, א)

ולא אמר ברא ד', שבתחילה עלה במחשבתו לבראתו במדת הדין [אלקים], וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים [הויה], ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב ביום עשות ד' אלקים (רש"י) ח"ו שיהיה חזרה באחרונה ועוד קשה, שהרי בפסוק כתוב "ברא", ואיך כתב רש"י שרק עלה במחשבה. אמנם באמת באופן זה נבראה הבריאה שבאופן זה צריך האדם להתנהג שמחשבתו ורצונו תהיה לעשות הכל ממש כדין ואם כי אינו יכול לגמור המעשה הכל כראוי מטעם שעולם העשיי אין בו השלימות אח"כ שיתף מידת הרחמים אבל הרצון צריך להיות כדן.

ויאמר אלקים תדשא הארץ וכו' עץ פרי עושה פרי וגו'. (א, א) עץ פרי, שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ וכו', ועץ עושה פרי ולא עץ פרי לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם היא על עוונה ונתקללה (רש"י). וכיון שחטאה האדמה ולא עשתה כציווי ה' להוציא עצי פרי, אלא הוציאה רק עצים שעושים פרי, למה לא

נענשה לאלתר, ועל שום מה המתין הקב"ה עד שיחטא האדם ורק אז פקדה להאדמה על עוונה. ואלא ידוע הביאור על המקרא משפטי ה' אמת צדקו יחדיו, שאין משפטו של הקב"ה משפט בשר ודם, שאם חטא אדם ונתחייב לשמים, עדיין אינו נענש כל זמן שבסיבת עונשו יגרם צער למשפחתו ידידיו וסביבותיו ורק כאשר כל מי שיהיה עונשו של האדם נוגע אל לבו גם הוא

בראשית ברא אלקים. (א, א)

ברא אלוקים: ולא נאמר ברא ה', שבתחלה עלה במחשבתו לבראתו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים" (רש"י) ויש להבין, לשם מה הוצרך לכתוב ולהודיע לנו מה שעלה במחשבה בתחילה לפניו יתברך, כי מאחר שהרי לא נתקיימה מחשבתו זאת, אלא ששיתף מדת הרחמים למדת הדין, אם כן לשם מה לנו לדעת את מה שהיה תחילה ונתבטל. **ועוד יש להבין**, וכי שייך לומר על הקב"ה שכביכול בתחילה סבר כך, ואחרי כן התחרט ושינה את דעתו וסובר שצריך לעשות אחרת, הרי ודאי שהקב"ה בפחות מהרף עין יידע הכל, ויכוין אל האמת בהשקפה ראשונה, ואם כן בודאי שכבר מתחילה ידע הקב"ה שאין העולם מתקיים במדת הדין. **וי"ל** שזה שעלה במחשבה תחילה לברוא את העולם במדת הדין, מחשבה זו אכן נשארה קיימת, והיא מתקיימת בצדיקים, שהם אכן נידונים במדת הדין, והקב"ה מדקדק עם הצדיקים אפילו כחוט השערה (ב"ק נ), וזאת מכיון שמי שקרוב ביותר למלך מלכי המלכים הקב"ה, צריך להיות מזוכך ומקודש ביותר. וזה מה שנאמר "בראשית ברא אלקים" ופירש רש"י, שבתחילה עלה במחשבתו לברוא את העולם במדת הדין, אין הכונה שמתחילה עלה כך ואחרי כן נשתנה, אלא שתיבת בתחילה היא פירוש של תיבת "בראשית", ומשמעותו הוא, בשורש הדבר, דהיינו כאשר העולם היה עוד בבחינת מחשבה. ועוד לא יצא אל הגילוי, "ברא אלקים" שם הוא אכן נברא במדת הדין, והצדיקים בני העליה נידונים במדת הדין, (וזאת כי הצדיקים בני העליה אכן שייכים לדרגה זו של שורש העולם, דהיינו לראשית והתחלה של העולם, כשהוא רוחני והוא בבחינת מחשבה). וממשיך רש"י ואומר: וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים ושיתפה למדת הדין, דהיינו שראה [מראש] שכאשר העולם צריך להתקיים בפועל ובגשמיות והוא מרוחק ממקור כל המקורות, שם הוא אינו יכול להתקיים במדת הדין, וכל כן שם הקדים הקב"ה את מדת הרחמים ושיתפה למדת הדין.

בראשית ברא. (א, א)

ברש"י אמר ר' יצחק לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם, ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שאם יאמרו האומות לישראל לסטי אתם וכו', ונראה לפרש דהנה באורייתא ברא קב"ה עלמא (הקדמת הזהר ה א) וכל דבר שיש בעולם יש בו אותיות התורה ונצוצות קדושות המתלבשות שם ואדם כלול מרמ"ח אברים כנגדם יש

מוזלא טבא וגדיא יאה, להרה"ח המפו' ר' **צבי קליין** שליט"א
לרגל ארוסי בתו הכלה החשובה תחי' עב"ג הבה"ח המצויין ד"ר נ"ו
 בן העסקן המפו' י"ד קהל מחזיקי הדת הרב ר' **מרדכי בריסק** שליט"א
ולסבים החשובים של הכלה תחי' העסקן המפו'
 חבר הנהלת קהל מחזיקי הדת וחבר ועד הפועל של מרכז מוסדות בעלזא באר"י
 הרב ר' **מנחם קליין** שליט"א
 והרב ר' **יהודה עבער פלדמן** שליט"א
ולסב החשוב של ההתן הרב ר' **אברהם פיקסלר** שליט"א
 יה"ר שהזיווג יעלה יפה לתפארת המשפחות הרוממות דורות ישרים מבורכים
 בבנין עדי עד ותרנו מהם ומכל יוצ'ת רוב נחת ותענוג דקדושה
 מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאיוש"ט אמן.

לעלוי נשמת הרה"ח המפו' רודף צדקה וחסד מוקיר רבנן ותלמידיהון הרבני המפואר הנעלה והנכבד

הרב החסיד ר' אריה לייבוש ווינרעב ז"ל בן הרב החסיד ר' זאב אהרן ז"ל נלב"ע כ"ח תשרי תשנ"ח תנצב"ה

הונצח ע"י חתנו הנגיד הנדיב הנכבד הרב אברהם רייז ומשפחתו שליט"א ברוקלין ניו יורק

ראוי ליענש רק אז הקב"ה מעניש לכולם יחדיו. ומעתה האדמה אשר תפקידה לשרת יצור אנוש עלי חלד, הגם כי חטאה היא, הרי אם תיענש יגרם בסיבת עונשה צער ונזק לבני אדם והם לא חטאו ואין מקום להענישם, ורק כאשר חטא האדם ונתחייב גם הוא אז נפקדה האדמה.

עץ פרי עושה פרי למינו. (א, יב)

שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי, ולא העץ פרי, לפיכך כשנתקלל האדם על עונו נפקדה גם היא על עוונה (רש"י) יראה לי טעם הגון במה שבחר השי"ת בארבעה מינים שבחג דוקא שיהא הפרי עץ הדר אתרוג ולא פרי אחר, כמו שאמרו בגמרא (סוכה לא): לא מצא אתרוג, לא יביא לא פרוש ולא רימון ולא דבר אחר וכו', אף שלא כתב בתורה רק פרי עץ הדר ויש כמה מיני פירות שהמה גם כן הדר, אבל לפירוש רש"י הנ"ל נוכל לומר שהטעם משום שכל העצים עברו על ציווי ה' שיהא טעם העץ כטעם הפרי, ורק אתרוג טעם עצו כטעם פרו, כדאיתא בגמרא (שם, לה). ת"ר פרי עץ הדר שטעם עצו ופריו שווה, לכך זכה שיהיה נבחר למצוה. ולכך הקשו בגמרא (שם) 'ואימא לפלגין?'; שגם כן טעם עצו ופריו שווה, ותיצרה הגמרא: משום דלא אפשר, דלא מינכרא לקיחתא. (הגה"ק רבי חיים כהן ראפאפורט ז"ע אב"ד אוסטררהא)

ויכל אלהים. (ב, ב)

מלשון כלתה נפש. היינו שהש"י מתאוה ביום השביעי למעשה בראשית. ומי שמתאוה לאיזה דבר מסתמא הדבר ההוא אז נחשב בעיניו ונעשה עליו. וזהו הענין מה שכל העולמות יש להם עליה בשבת קודש, לאשר הש"י מתאוה ביום זה לכל מעשה בראשית.

וישבות ביום השביעי. (ב, ב)

בכל ששת ימי בראשית כתיב תעשה מלאכתך היינו ע"י אתערותא דלתתא מושך עלי השפעות מלמעלה. וזהו בחי' מדת הדין, שדנין אותו לפי מעשיו שהוא מתעורר בהם למטה. אבל בש"ק כתיב וביום השביעי תשבות, שאינו צריך שום אתערותא, אלא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאי תליין היינו ביום השבת עצמו בלי שום התעוררות למטה. כי היום שבת בעצמו הוא גורם להשפיע טובות בלי גבול, וזה מדת הרחמים ומשו"ה אחר השבת כתיב ה' אלקים, וזה השיתוף ששיתף הקב"ה מדת הדין למדת הרחמים, היינו השבת לששת ימי המעשה. כי כן אמרו חז"ל, בתחלה עלה במחשבתו לבראו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, ושתפו למדת הרחמים, וכבר בארנו למעלה כי בכל ששת ימים כתיב רק שם אלקים, רק אחר ויכולו כתיב הוי' אלקים, כי בחי' השבת הוא היחוד ורחמים העליונים וכל דינין מתעברין מיניה (תפארת שלמה)

ויברך אלהים את יום השביעי. (ב, ג)

כל מצוה יש לה בחינה וסגולה ידועה לפעול את הראוי לה, רק אנחנו לא נדע מתן שכון של מצוות, כי לולי זאת לא היינו עושין רק המצוות הנצרכות לו לפי דעתנו הקצרה. ואחת היא אשר הודיענו יוצרינו, שסגולת השבת היא עיקר השמחה ולזמר שירות ותשבחות לשמוח בה'. כי יש כמה דברים שאסור ללמוד בשבת, אבל שפתי רננות יהלל פינו, הבוחר בשירי זמרה, כי בזה זמיר עריצים יהיה, יתמו ויכרתו כל הקוצים המכלים את כרם ה' צבאות, ועי"ז יומשך שפע קדושת הבורא ברוך הוא ויתעלה זכרו לכל העולמות ולכל הברואים, שידעו כולם כי יש אלהים גדול ונורא המסבב כל עלמין והממלא כל עלמין וכולהון קמיה כלא חשיבין, וימלא כבוד ה' את כל הארץ. (הרה"ק הרבי ר' מנחם מנדל מרימנוב ז"ע)

ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו. (ב, ג)

אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי שבת שמה כו'. ובדאי המתנה טובה של שבת, רוצה לומר האור והקדושה עצומה אשר יורד מלמעלה לתוך לבות בני אדם ביום ש"ק, והוא רוח קדושה שכליים חדשים אשר האיש הישראלי משיג אז, וחיות

רוחניות הבא מעולם עליון מעולם שכולו שבת וכולו תענוג והוא בבית גנזי המלך מלכו של עולם, הוא בחי' גבוה נקרא א-ל-ח, אשר ביום השבת נפתח עולם ערבות שבו גנזי חיים. [עם שמקבל] כל זה [בתורת מתנה], באמת ראוי ונכון לכל איש משכיל ונבון לשום אל לבו לצפות ולייחל כל ימי החול להיות משומרי שבת כמו אביו שמר את הדבר, ולהתלהב מאד מתי יגיע יום השבת הק', ולהיות מקוה ונכסף ומשתוקק למתנה חמודה זו הגנוזה הבאה ביום השבת - השפעת הקדושה והשגת הרוחני הנשפע מלמעלה על כל אחד ואחד מזרע ישראל לפי ערך השגתו ומדריגתו שיוכל לקבל. כי ודאי בעי הכנה רבה כל וא"ו ימי המעשה על קדושת שבת שיושפע מלמעלה, וכפי הכנתו במחשבה ובדיבור ובמעשה כמו כן תהיה השגתו, כנודע לכל מביני מדע. וכמש"כ והכינו את אשר יביאו, והיינו שהאדם צריך לטרוח א"ע כל ימי החול כדי שיהא לו מה בשבת, ומי שטרח בע"ש כו'. אך אע"פ שמכין את עצמו בכל היותר אפשרי לקדושת שבת בכל יום, אל יאמר האדם בלבו כי לפי הכנתו ראוי הוא להיות נשפע עליו אור קדושת שבת, ובדין הוא שיטול שכרו. דבאמת הוא רק מתנה טובה ודרך חנינה מאת הש"י. כי אף אם יכין האדם את עצמו בכל מיני הכנות שבעולם, מכל מקום אינו ראוי להקדושה העליונה הנפלאה זו שמשפיע לו הש"י ביום השבת קדש, זולת למתנת חנם יחשב. ועם כל זה צריך הכנה ג"כ, להכשיר את עצמו שיהיה לו בית קיבול וכח לקבל ולהכיל שפע מתנה טובה וחמודה זו. כי מה יוסיף להאדם מתנת השי"ת אם לא יהיה לו כלי לקבלה, ומצדו ית' לא יבצר, זולת מצד חסרון כח המקבל, אשר ע"כ צריך כל איש ישראל להכין את עצמו בוא"ו ימי המעשה להיות כלי מוכשר לקבל מתנה הק' הבאה לו מבית גנזי אוצר המלך מלכו של עולם ית'.

ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו. (ב, ג)

איתא בחז"ל אמר הקב"ה למשה מתנה טובה וכו' לך והודיעם. משל הנותן מתנה גדולה לחבירו, אם לא הודיעו תחילה אלא יתן לו פתאום יתבהל דעתו מלקבל. ולכן הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו תחלה שיתיישב דעתו בקבלתו אח"כ. כן הוא על דרך משל לעתיד לבא יהיה יום שכולו שבת תענוג תמידי, ואי אפשר לקבל פתאום מתנה גדולה כזה, לכן נתן השבת, שהוא מעין עוה"ב יום שבת מנוחה, שירגילו עצמם לקבל התענוג אח"כ. וזהו מתנה טובה יש בבית גנזי, ר"ל שגנוזה המתנה עד לעתיד לבא, ושבת שמה הוא יום שכולו שבת, ואני מבקש ליתנה לישראל לעתיד, לכן לך והודיעם, ר"ל ע"י השבת שתתן להם הוא הודעה למה שיהיה אח"כ שלא יהיה התענוג פתאום אלא בהדרגה.

ויקדש אותו. (ב, ג)

במצות שבת קודש הנה פשוטי אנשי ההמון די להם בהשבתה בלבד, מה ששובת ממלאכתו ונח מעבודתו של כל ימי השבוע, ואוכל ושותה ומתענג כפי כחו בתענוגים אשר הכין לו בששת ימי המעשה ברבורים ושלו ודגים. ולא כן מי שזוכה לטעום אפס קצהו מזיו אור נועם חביבות מתיקות טעמי קדושת השבת קדשו. כי אור לו בכל איבריו וגידיו, וטועם טעם ממש באורות הרוחניים הנובעים ומאירים בכל סעודה וסעודה משלשה סעודות שבו, בכל אחת ואחת טעם עריבות אחד משונים זו מזו למחלקותם. ומוחו ולבו קשורים וצמודים ובווערים ומתלהבים ברשפי אש להדבק בה' אלקיו בכל עוז ותעצמות, ונשכח מאתו לגמרי עיני עולם הזה ותענוגיו ומחמדיו, כי נהנה ומתענג בתענוג שאין לו חקר ואין לו ערך ודמיון בתענוגי עולם הזה. וכשזוכה, ניכר על עור פניו זיו ההארה הנפלאה, עד שכל רואיו יכירו וידעו כי ה' אתו, וזיוו מבהיק ומופיע על כל עבר. ועל כזה אחז"ל בפסוק ויברך אלקים את יום השביעי וגו', ברכו באור פניו של אדם. לא דומה אור פניו של כל ימות השבוע כמות שהוא בשבת, וכמאמר חז"ל ברבי יהודה ב"ר עילאי בכל ע"ש היה רוחץ פניו כו' ודומה למלאך ה' צבאות, כי בערב שבת אחר חצות מתחיל להתנוצץ קדושת שבת כנודע מדברי הרב האר"י ז"ל. ונותן הודאה ותהילה, באהבה ושמחה בשבח

לבו לומר מנחה לה; לומר, שהיה מסופק אם יתקבל אם לא, כי היה חושב עצמו לאין ולהבל דמה, וכבר כתיב (ישעי' נז, טו) 'אשכון את דכא' כו', לכך וישע' ה' אל הבל ואל מנחתו וגו'.

ועפר תאכל כל ימי חיך. (ג, יד)

וצריך להבין מה קללה היא זו שכל מקום שהולך פרנסתו עמו, ואומרים בשם אדמו"ר מהר"י הזקן מוורקי זי"ע שהקללה היא שנתרחק מהשי"ת כי כל הברואים מצפים ומבקשים מהשי"ת שיתן להם אכלם בעתם כמ"ש עיני כל אליך ישברו והכפירים שואגים לטרף לבקש מא-ל-אכלם, ועיי' כך יש להם קשר וחבור עם השי"ת כי לפעמים אין הקב"ה נותן לו פרנסתו, כי רוצה שיבקש ויתפלל על זה כי קולך ערב, כמו האב שלפעמים מעכב מלתת לבנו האהוב מה שרוצה לתת לו, כדי שיבקש ויתחנן לפניו ויש לו קורת רוח מזה. ועוד שע"י שמתפלל הרי זה סימן שיש לו אמונה וביטחון, כי השי"ת הוא המשפיע והזן ומפרנס ועי"ז נפתחים שערי פרנסה. אבל לנחש אמר השי"ת אני לא רוצה לראות פניך ולשמע קולך, ולכן עפר תאכל כל ימי חיך, שאף פעם לא תצטרך לפנות אל. (שם משמואל)

וקוף ודרדר תצמיח לך וגו' בזעת אפך תאכל לחם. (ג, יט-כ)

לאחר שתטרח בו הרבה (רש"י) מה קללה היא בכך, שתצמיח האדמה קוצים ודרדרים, אם בנוסף לכך תצמיח גם תבואה ופירות, שלהם מצפה האדם. אולם, גדול הוא הכאב כאשר את הקוף והדרדר מוציאה האדמה מאליה, ללא טיפול של האדם, ודוקא את מיני הפירות והירקות אינה מוציאה אלא לאחר עמל ויזע של האדם. קוף ודרדר תצמיח לך האדמה, ללא כל פעולה מצידך. אך בזעת אפך תאכל לחם, הלחם לא יבוא אלא לאחר עמל רב דהיינו שתטרח בו הרבה (הגה"ק רבי יעקב מליסא זי"ע)

והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלבהן וישע' ה' אל הבל ואל קין וכו'. (ד, ז) כל המפרשים נתקשו מה נשתנה זה מזה, אבל החלוק היה במחשבותיהם, קין ראה את עצמו ראוי להביא דורן למלך הקב"ה ולכן נאמר אצלו "מנחה לד'", אבל הבל הביא "גם הוא" אומרת לנו התורה. הוא הבין אשר אינו ראוי להביא דורונות להשי"ת, רק הביא גם הוא יען כל הנבראים עובדים את השם, צריך גם הוא להביא כל מה שביכלתו, אבל לא הרהיב בנפשו לחשוב שזה מנחה לד', לכן שע' ד' אל הבל ולא אל קין. (ישמח משה)

הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ. (ד, ז) איתא בספרים שהחילוק אצל בן ישראל בין קיום מצוה לעשיית עבירה הוא, כי כשאדם מקיים מצוה, אזי אחר כך מתאוה ורוצה לעשות עוד מצוה, מה שאין כן לאחר עשיית עבירה רח"ל, תיכף אחר עשייתה בטלה תאותו, יען כי על פי רוב העבירות הן לתיאבון ולא להכעיס, ומיד מתחרט על עשותו העבירה, ומכל שכן שאינו חפץ לעשות עוד. וזה אשר רמזה לנו התורה הק': "הלוא אם תיטיב" אם תעשה מצוה, אז "שאת", תרצה ותתאוה להינשא עוד בקיום מצוה, "ואם לא תיטיב", שתעשה עבירה ח"ו, אזי "לפתח חטאת רובץ", העבירה נשארת רובצת מבלי תאוה לעשות עוד, אדרבה, כי יתחרט על זה, ואם כן בזה תדע ותבחן דרכיך אם עשית מצוה או לא ח"ו. (אמרי יהודה, ברעזאן)

ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגו. (ד, ח) הנה לא פירש בכתוב מה אמר קין אל הבל אחיו, ברם, אמרו חז"ל (מד"ר כ"ב ח), שהבל היה גיבור יותר מקין, מובן איפוא שאם היה קם קין להלחם ולריב עם הבל פנים אל פנים, לא היה יכול לו, על כן מה עשה, הלך עימו בערמומיות, דיבר עמו בדברי אחוה, כאילו אין בליבו שום שנאה אליו, כדי שהבל לא ישמור את עצמו ממנו, וכך יוכל להרגו באורח בלתי צפוי. **וזהו פירושו של הפסוק:** "ויאמר קין אל הבל אחיו", קין אמר להבל שהאחוה שלימה ואין בלבו כלום עליו, ועל ידי כך לא היה הבל נשמר מפניו, עד אשר "ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגו" בפתע, [כנאמר "וארב לו וקם עליו"]. וכך גם אפשר לפרש

ושירה, לא-ל אשר שבת ברא, ברוב עוז ותעצומות. כי טועם תענוג שאין אחריו תענוג, ומתיקות שאין ערוך אליה. ובכל עת ובכל רגע ביום השבת קודש מחשבתו ולבו הולך ומתרבה בנחת ותענוג אור החיים הרוחני המאיר עליו מקדושת השבת, ושש ושמח על זה במאוד על שזכה להסתופף בקדושת שבת שהוא שמא דקוב"ה וכבוד ה' נגלה עליו בכל שעה. (שער התפילה להרה"ק בעל סדורו של שבת זי"ע)

כי בו שבת מכל מלאכתו. (ב, ג)

הענין דילפינן מלאכת שבת ממשכן (עיי' שבת מט:), ולא חשוב מלאכה לענין שבת רק מה שהיה במשכן. והטעם, דשבת שבת הוא זכר למעשה בראשית, למה ששבת השם יתברך ממלאכת בריאת עולמו, ועל כן צריך האדם גם כן לשבות מאותם המלאכות שהיו בבריאת העולם, כמו ששבת הוא יתברך ממלאכות אלה, ואך איככה נוכל לידע ענין המלאכות שהיו בבריאת העולם לשנשבות מהם, ועל כרחק ידעינן זה ממשכן, דבנין המשכן ענינו גם כן כבריאת העולם, דהוא עולם קטן, כמבואר בראשונים ז"ל דהמקדש היה עולם קטן, וכל מה שהיה בעולם היה גם במקדש בדקות. ועל כן אותם המלאכות שהיו בבנין המשכן הן היו גם כן בבריאת העולם בהכרח, ומאותם המלאכות איפוא הוא ששבת הוא יתברך בבריאת עולמו, ועל כן צריך האדם לשבות גם כן מאלו המלאכות דייקא, כמו ששבת הוא יתברך מהם בבריאת העולם. והוא טעם מופלא להא דילפינן מלאכות שבת ממשכן, ובעינן דוקא אותם המלאכות שהיו בבנין המשכן. (הרמ"א זי"ע)

שבת מעין עוה"ב בשם הרה"ק רבי חיים קראסניר זי"ע: מעין עוה"ב יום שבת מנוחה, ויכול אדם לידע איזה עוה"ב יהיה לו, שכמו שיש לו נח"ר בעוה"ז משבת, כן יהיה לו עוה"ב. (אמרי פנחס)

והנחש היה ערום וגו' ויאמר אל האשה אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן. (ג, א) יש לפרש שטענת הנחש היתה שלא ציוה הקב"ה אלא על ה"עץ" עצמו, שכן נאמר (לעיל ב, יז): "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", אבל הפרי, מותר. וזהו שאמר: "אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן". וחווה השיבה לו שגם הפרי אסור, דעל כרחק לא היתה כוונת הקב"ה על העץ עצמו, כיון שאינו ראוי למאכל. אולם אחר כך כשראתה שבעץ זה, טעם פריו ועצו שוה (בר"ר טו, ז), אמרה, אם כן נכון ואמת טענת הנחש. וזהו שנאמר (פסוק ו): "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל" ולא נאמר 'פרי העץ' - או אז נתפתתה אחר דברי הנחש, שהרי אילולא היו טעם עצו ופריו שווים, ורק הפרי עצמו היה ראוי למאכל, אזי אף אם לא אמר ה' כי אם "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל", ודאי היתה הכוונה על הפרי, שהרי העץ אינו ראוי לאכילה כלל, אבל עכשיו שראתה שטעם פריו ועצו שווים, קיבלה את טענת הנחש, שלא אמר הקב"ה כי אם את העץ, אבל הפרי מותר ועל כן: "ותקח מפריו ותאכל". (האר"י הק' זי"ע)

וישע' ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין וגו'. (ג, ד-ה)

י"ל טעם למה ישע' ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו של שעה, ע"פ מאמר חז"ל (ברכות נה.) ג' דברים מזכירים עונותיו של אדם וחד מיניה עיון תפלה, ופירש"י ז"ל שמאריך בתפלה וחושב בדעתו שבודאי יתקבל תפלתו. ע"ש. ואפשר ז"א: ויבא קין מפרי האדמה ומפרש רש"י מן הגרוע כו' דיוקו הוא באמרו מן האדמה ולא אמר מפרי העץ וק"ל. ועכ"ז אמר וחשב בדעתו שזאת היא מנחה לה' דייקא והוי כמו עיון תפלה ר"ל שחשב בדעתו שבודאי יהא לרעוא לקדם השי"ת, לכך ואל מנחתו לא שעה כי נתבקר פנקסו. ואמנם והבל הביא גם הוא, ר"ל לא בלבד בזמן הזה הביא, רק גם בתחלה הביא, והראיה מאמרו מבכורות צאנו ומחלביהן לשון רבים. בוודאי לא בפעם אחד הביא הבל רק בכמה פעמים, וז"א: הביא גם הוא ר"ל התרחש גם הבל הביא מנחתו בזמן אשר הביא קין מפרי האדמה, ועכ"ז שהבל הביא מנחה שמנה וראוי להתכבד ונוסף על זה שפעמים רבות הביא זולת זה הפעם, אפ"ה לא ערב

את מה שאמר ה' אל קין "אי הבל אחיך", איה האחוה שאמרת להבל כי אחיו אתה. (הגר"א)

ויצא קין מלפני ה' (ד, טז)

יצא בהכנעה, כגונב דעת העליונה (רש"י) יש לומר שבזה ש"יצא בהכנעה כגונב דעת העליונה", בזאת היתה השלמת תשובתו. שהרי שלמות התשובה היא ע"ד המשקל, באותו החטא ובאותו האופן. והנה בעת החטא כתיב ששאלו ה' "אי הבל אחיך", והשיב "לא ידעת", ופירש רש"י "נעשה כגונב דעת העליונה" ע"ש. וכעת עשה תשובה ורצה לתקן החטא כראוי, יצא בהכנעה "כגונב דעת עליונה", באותה בחינה שהיה בחטא, כן היתה תשובתו באמת וביטל עצמו כראוי. (חידושי הרי"ם)

והיה כל מצאי יהרגני ויאמר לו ה' לכן כל הרג קין. (ה, יד-טו)

במה זכה קין להבטחה ושמירה זו, וכי בשביל שהתרעם והתאוונן "והיה כל מוצאי יהרגני", זכה ו"לכן כל הורג קין וגו' וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו". הביאור הוא, היות שקין הגיע להכרה וידיעה זו - שלולי שה' ישמרנו אין לו כל תקוה, הכרה זו והבנה זו היא שגמרה לו, שיזכה לשמירה עליונה זו, ו"לכן כל הורג וכו'". (אור החיים הק')

ויתהלך חנוך את האלקים וגו'. (ה, כד)

פירש"י: "צדיק היה וקל בדעתו לשוב ולהרשיע, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו" וכו'. "הנה נודע שהצדיק הוא בבחינת 'הולך' ואינו 'עומד' במדרגה אחת כמלאך, רק הולך ממדרגה למדרגה, וכל זה הוא על ידי שפוסל מעשיו הראשונים ומפשפש במעשיו, ורואה שלא היה עבודתו עדיין בתכלית השלימות הצריך, ומהרהר בתשובה על זה ומתחרט ומקבל על עצמו להוסיף בעבודתו מהיום והלאה, ועל ידי זה הולך ממדרגה למדרגה, ובכל יום מוסיף והולך בעבודתו יתברך". אמנם חנוך היה הולך ועולה ממדרגה למדרגה, "עד שבא למדרגה גדולה כל כך, שלא היה רשאי לפסול עוד מעשיו הראשונים, כי היה בתכלית השלימות ולא היה רשאי עוד לפסול עבודה כזו ולהרשיע עצמו. אכן הוא עצמו היה בשפלות, כדרך הצדיקים שאינם מאמינים בעצמם עד יום מותם, ולכן היה יודע השי"ת שבזדאי גם עתה יפסול עבודתו וירשיע עצמו, וירצה להוסיף עוד בעבודתו לילך למדרגה יותר גדולה, וזה לא היה רצון השי"ת שיפסול עוד עבודה הלזו, לכן לקחו קודם זמנו". **וזה שאמר רש"י ז"ל: "צדיק היה", רצ"ל שהיה בתכלית השלימות ולא היה צריך לפסול עוד מעשיו הראשונים, אך היות "וקל בדעתו" שהיה נקל בדעתו "לשוב ולהרשיע" רצ"ל, לשוב בתשובה גם על עבודה זו ולהרשיע עצמו עוד, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו כדי שלא יפסול עוד עבודה זו.** (אמרי יוסף בשם הרה"ק מסטרעליסק ז"ע)

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום. (ו, ה) עיקר התשובה היא ההכנעה, דכשהאדם נכנע ולבו נשבר על חטאיו יכול לשוב אל ה' ולתקן את כל אשר עיוות. וזו היתה מגרעתם של דור המבול: חוסר ההכנעה, כי מחשבות לבבם היה כל היום על טיבם ומעלתם עד שהיה נדמה בעיניהם שהם מלאים זכיות כרמון ומעוטי עוונות. וזהו: "וכל יצר מחשבות לבו רק רע" - 'רק' לשון מיעוט הוא (סנהדרין סט). שהיה נראה להם שהם במיעוט עונות ורובם זכיות, והוסיף הכתוב והדגיש: "כל היום" להורות שאלמלי היה להם הרהור תשובה רגע אחד ביום היה די למחול להם אפילו כמה פעמים, כי [הקב"ה] טוב וסלח, אך שלא היה להם שום הרהור תשובה כל היום, רק כל היום נראה להם שהם רובם זכיות... ועל ידי זה היו סומכים שימחול להם". (משמרת איתמר)

ונח מצא חן בעיני ה'. (ו, ח)

דהכלל כל דבר שהצדיק רואה ממנו לוקח עבודת ה', ואם רואה ח"ו איזה אדם מתאוה לעבירה, לוקח הצדיק מזה התאוה עבודת ה', שאומר בלבו ק": מה זה שמתאוה לדבר עבירה שהוא קלה ונפסד בזמן מועט, מכל שכן שראוי לו להתלהב לעבודת השי"ת שעבודה זו יקוים לעולם. והיות מקודם נאמר הקרא "ויראו בני האלהים את בנות האדם" כו', שמראה הכתוב שאז היה חן רע בעולם... ומכח זה בחרו להם כל אשר רצו, הודיע הכתוב "ונח מצא חן", פירוש, מצא בעולם מדת חן שהיה לתאות רעות וכו'. ואמר הכתוב "ונח מצא חן בעיני ה'", שנח הגביה חן ההוא בעיני ה' לקדושה, שממנו לקח עבודת ה', שאמר מה שיש חן לתאות רעות מכל שכן שיהיה אדם משתוקק שימצא חן בעיני ה' על ידי עבודתו ותורתו ויראתו ודו"ק. (קדושת לוי)

ונח מצא חן וכו'. (ו, ח)

מה שכתוב ונח בוי"ו נראה, דאיתא המשמר שבת כהלכתו אפילו ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, כן יש לומר, ונח קאי על ענין ראשון [כמ"ש במדרש כי נחמתי כי עשיתים ונח, אפילו נח שנשתייר מהן לא היה כדאי]. מיירי ברשע, ונח בשבת מצא חן בעיני ה'. והרב שיחי הרה"ק רבי אלימלך אמר דאיתא משביעין אותו אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע. והנה זה הוא במדרגת היראה, וזה צריך להיות לאדם תמיד, אף השי"ת נותן אהבתו בלבנו ושוכחים זה, וזה י"ל, ביום הניח ה' לך מעצבך וכו', וזה הוא בשבת כידוע. וזה יש לומר ונח קאי על ענין ראשון, כי ודאי רשע אינו יכול לנוח בשבת כראוי, כי אם קאי על צדיק שהוא בעיניו כרשע, ובזה קאי על ענין ראשון. וזה ונח, בשבת, מצא חן בעיני ה'. כיון שהוא בעיניו כרשע בחול, בשבת קודש נותן לו השי"ת אהבה, וזה חן בעיני ה'. (הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע)

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

שתי דרשות הנ"ל שיכולים ליחד הכל לעבודתו ית"ש, על כן ממשיך הכתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי", שרומז על מתן תורה כמו שפירש רש"י ז"ל, שע"י שקיבלנו התורה הקדושה יכולים לייחד ולקדש הכל לעבודתו ית"ש, וממילא "והנה טוב מאד". (כ"ק מון מהר"א ז"ע)

ויכולו השמים והארץ וכל צבאם. (ב, א)

איתא בעטרת זקנים מבעלי התוספות רמז על מה דאיתא בגמ' (שבת קי"ט ע"ב) כל האומר ויכולו מעומד לביל שבתות מוחלין לו כל עונותיו, דהוא מחמת שמעיד שהקב"ה ברא את השמים והארץ ושבת ביום השביעי, ובפרשת שבועת העדות כתיב (ויקרא ח, א) אם לא יגיד ונשא עונו, משמע הא אם יגיד לא ישא עונו, ולכן אם מעיד ויכולו שהקב"ה שבת ביום השביעי לא ישא עונו שהקב"ה ימחול לו. ועוד אפשר לומר רמז בפסוק עפי"מ דאיתא בכתבי האר"י ז"ל (תהלים צו, יא) ישמחו השמים ותגל הארץ ס"ת צלמו, והכוונה בזה דאם האדם עושה מצוות

וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי. (א, לא) ברש"י ז"ל הוסיף ה"א בששי בגמר מעשה בראשית לומר שהתנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה. דבר אחר יום הששי שכולם תלויים ועומדים עד יום הששי הוא יום ששי בסיון המוכן למתן תורה, ע"ש. ויש לומר שמרומז כאן כמו שאמרתי כבר בשם אאמו"ר מהרי"ד ז"ע, אהא דאיתא במדרש (בר"ר ט, יב-יג) שתי דרשות על טוב מאד, רבנן אמרי וכו' זה אדם, ורשב"ל דריש על מלכות שמים, שהכל אחד, על פי מה דאיתא בשו"ע (או"ח סימן רל"א) עה"פ (משל ג, ו) בכל דרכיך דעהו, שצריכים לייחד כל עניני העולם לעבודתו ית"ש, וע"כ "טוב מאד זה אדם שיכול לקדש הכל לעבודתו ית"ש ולהמשיך על עצמו מלכות שמים בכל עניני העולם, אד"ק. והנה איתא בספ"ק שרק ע"י התורה הקדושה יכולים לייחד הכל לעבודתו ית"ש, וזה מרומז בפסוק "והנה טוב מאד", שנכללים בו

הראשון אמר לו מה נעשה בדין, אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי וכו', מיד עמד אדם הראשון ואמר לו מזמור שיר ליום השבת וגו' ע"כ. וצ"ב מה שייכות מזמור שיר לענין תשובה, וי"ל דקין אמר ע"י התשובה נתפטר ולשון פשרה משמע דהתשובה הועילה לו רק על מחצה, ע"ז אמר אדם הראשון מזמור שיר ליום השבת, ששנינו (שבת קיח) כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו כל עוונותיו, משמע דע"י שמירת שבת נמחלין העבירות לגמרי, לכן אמר מזמור זה לרמז לו דעלידי שמירת שבת ימחלו לו על הכל ולא על מחצה בלבד. (כ"ק מרן מהר"י ז"ע)

ויתהלך חנוך את האלקים וגו'. (ה, כד)

ופירש"י ז"ל צדיק היה וקל בדעתו לשוב ולהרשיע וכו', והוא תמוה מאוד למה מספר רש"י ז"ל בגנותו של אותו צדיק חלילה, ולכן נראה דאיתא בספרים דכשמגיע הזמן שיסתלק איזה צדיק מן העולם, הקב"ה נמלך בו ושואל אותו אם מסכים ג"כ ע"ז, וכשרואה הצדיק שתיקן כל מה היה עליו לתקן בזה העולם ובעצמו מסכים ג"כ לרצון עליון להסתלק מן העולם, אך כשהקב"ה רוצה לסלק חלילה איזה צדיק מזה העולם קודם זמנו, אז בוודאי לא יתרצה הצדיק כי הוא רוצה עוד לסגל מצוות ומעשים טובים, ממילא נותן הקב"ה מדעתו שעולה מורך בלבבו פן ואולי ח"ו בימים הבאים ישוב לכסלה, וחטא ואשם באיזה דבר חלילה, ולכך גומר בדעתו של"ל חיים כאלה אשר יש לחוש פן ח"ו יתלכלך בחטא, ומתרצה להסתלק מן העולם תיכף קודם הזמן, וזה הכוונה בדברי רש"י ז"ל צדיק היה ולא היה הקב"ה יכול לסלק אותו לפני זמנו אם לא יסכים לזה מרצונו, וקל בדעתו לשוב להרשיע, דהיינו שהקב"ה שלח לו מחשבה בדעתו שיחוש ע"ע שהוא קל לשוב ולהרשיע חלילה, וכשעלה זאת בדעתו מיד הסכים ג"כ לרצון הבורא להסתלק מזה העולם עוד קודם זמנו. (כ"ק מרן מהר"י ז"ע)

ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו. (ה, כד)

איתא במדרש שעשה אותו מלאך ה' לשמור את ישראל וכן הוא אומר (שמות כג, כ) הנה אנוכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך וגו' כי שמי בקרבנו, ופי' רש"י שזה ממטרו"ן ששמו כשם רבו, ואמר א"א ז"ל דבזה יש לפרש הפסוק (תהילים קיט, ט) במה יזכה נער את אורחו לשמור כדברך, דהיינו במה יכול המלאך מט"ט שנקרא נער להשליך את עצמו, לשמור כדברך אם ישמור את ישראל כמו שנצטווה ע"י הקב"ה, אד"ק ז"ל, וצריך הסבר למה עשה ה' כן, שהמלאך שישמור וימליץ זכות על ישראל נוצר דוקא מאדם. הלא היה יכול למנות מלאך מעיקרו לתכלית זה, וי"ל מפני שאין למלאך שום השגה עד כמה גדול כח היצירה הבורע באדם ולכן אינו יכול להמליץ טוב על ישראל אבל אדם שהיה בעולם הזה וידע כח היצר הרע הוא יכול להמליץ היטב כשנעשה מלאך, לכן עשה השי"ת את חנוך דוקא למלאך. (כ"ק מרן מהר"י ז"ע)

ומעשים טובים ומקדש ומטהר מעשיו גורם שישמחו שמים וארץ כי תיקן מה שנברא בשבילו, וגם מה שעושה בעבודת ה' שלו, שמקרב בריאתו של הקב"ה שעל הארץ להקב"ה שנקרא שמים עי"ז גורם שמחה לשמים והארץ, ועי"ז זוכה שימשך עליו צלם אלוקים דכתיב בצלם אלוקים עשה את האדם, שהקב"ה ברא את האדם בצלם אלוקים, וכל הכוחות מתפחדין ונפרדין ממנו, רק ע"י פגם המעשים גורם לעוות פני מלכם להסיר מעליו צלם אלוקים, ואם אדם עושה מצוות ומעשים טובים ממשיך עליו צלם אלוקים, והנה ס"ת ויכולו השמים והארץ וכל הן אותיות צלמו, וידוע בספרים הק' דיש חילוק בין צלם של חול ושל שבת, שבשבת יש התעלות כל העולמות ועי"ז יש התגלות אור פניו יותר ויותר, ולכך נרמז כאן אצל ויכולו צלם אלוקים שהקב"ה מאיר לו אור פנים של שבת, וממילא נמשך עליו מאור פני מלך חיים כל טוב. (כ"ק מרן מהר"י ז"ע)

ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבות ביום השביעי

מכל מלאכתו אשר עשה. (ב, ב) וב"בעל הטורים" וכן הוא ב"אבודרהם" וב"א"ח ס"י רפ"א בשם שבולי הלקט עיי"ש, על מה שאומרים בנוסח בתפלה "חמדת ימים אותו קראת" שנאמר "ויכל אלקים ביום השביעי" ומתרגמינן בירושלמי "וחמדי ה'", ודומה לו (תהלים פד, ג) נכספה וגם כלתה". ויש לפרש הכוונה, "ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה", שביום השביעי חמד אלקים את כל מלאכתו, "אשר עשה" לשון תיקון שעל ידי יום השביעי נתקנה המלאכה של כל הימים "וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה", וישבות מלשון תשביתו וביטול, והכוונה, שעל ידי האור של יום השבת ביטל השי"ת כל מיני ערבוביא שנתערב בכל המלאכה אשר עשה בימות החול, להיותם אך טוב בלי שום יניקה מהחיצונים. וזהו: "וישבות ביום השביעי" את כל הכוחות החיצונים "מכל מלאכתו אשר עשה", ונרמז בר"ת מלאכתו אשר עשה שהוא ר"ת אין עוד מלבדו (דברים ד, ל"ה) שבפסוק זה נרמז ביטול כל הכוחות החיצונים וכמו שאמרו בגמרא (חולין ו, ב) אין עוד מלבדו... ואפילו כשפים (עיי"ש). וזהו התיקון של כל המלאכה שעל ידי יום השבת. עוד נרמז בזה כי הסופי תיבות מלאכתו אשר עשה וישבות הוא **תורה** כי תיקון וביסוס הבריאה הוא על ידי התורה, וכמו שפירש"י "ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי, ד"א יום השישי הוא שישי בסיון המוכן למתן תורה", והכוונה כמו שאמרו בגמרא (שבת פ"ב ב) דכולי עלמא מודו דבשבת ניתנה תורה לישראל, ובכח התורה שניתן ביום השבת נשלם ונתבסס כל הבריאה. וזהו: "חמדת ימים אותו קראת" ולא חמדת יום או יום חמדה, אלא הכוונה שעל ידי יום השבת שעל ידו נשלם כל המלאכה להיותה בלי ערבוביא, חמד הקב"ה כל ששת הימים, ר"ל הבריאה של ששת ימי בראשית. (כ"ק מרן מהר"י ז"ע)

ויצא קין מלפני ה'. (ד' טז) במד"ר (כד, כח) איתא, וכו', פגע בו אדם

סיפור על פרשת השבוע

למיניהם אשר רמשו וניקרו באדמתה הלחה, דבר שגורם להרבה מפולות עפר וכדו', ראשי השלטון עמדו אין אונים נוכח סכנה איומה זו למדינה כולה, שהיא כידוע חצי א', לאחר שניסו בכל מיני תחבולות לבער פגע-נגע זה, ולא עלתה בידם. ולכן כשאך הגיע עליהם שמע הצדיק הקדוש השוכן כבוד באמשטרדם, פנו אליו בלית ברירה שיחלצם ממיצר בכח תפילתו. **ויצא הגה"ק רבי אלעזר** לשווח בשדה, לשפוך שיח לפני בורא העולם ית"ש. בתום תפילתו, ראה כל העם כיצד החוף כולו מאדים מדם, והמוון רב של נחילי תולעים וחרקים נשפכים אל הים... או אז ידע כל העם כי הסכנה חלפה מעליהם. לסיבה זו, לאות הוקרה, הוטבעה מטבע לשמו ולזכרו של אותו צדיק. **כשישים שנה** לאחר פטירת הגה"ק רבי אלעזר וקרוב לשבעים שנה מעת עזיבתו את בראד'י, פקד את העיר הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זי"ע, וכשסיים את תפילתו בבית הכנסת של הגה"ק רבי אלעזר אמר: "בהיכנס לבית הכנסת ראיתי כמה תנאים ואמוראים, ואמר כי בית הכנסת הזה קדוש מאד ומרגישים בו קדושת בית המקדש, וכל זאת מכוח התפילות שהתפלל כאן המעשה רוקח"

זה **ספר תולדות אדם (ה' א)** סיפור כ"ק מרן מהר"י ד' **מבעלזא זי"ע**, כי בעת שהגיע זקנו **הגה"ק רבי אלעזר רוקח זי"ע בעל "מעשה רוקח" (תכ"ה-כ"ז תשרי תק"ב)** לאמסטרום, המתה כל העיר לקראתו, בני ברית ושאינם בני ברית נהרו להקביל פניו, לחזות בזיו תארו ולהשתתף במעמד קבלת הפנים הכביר שהוכן לכבודו, בין המצוטופפים ברחובה הראשי של אמסטרום היתה גם בתו הצעירה של מלך הולנד, ולרוע הגורל נפלה הילדה בין רגלי הנדחקים ונרמסה למוות. התעורר רעש המוני וקול השאון נשמע בית המלך, אך כפסע היה שירה המלך לסלק את הרב מחולל המהומות, ואולי אף לגרש את כל יהודי הולנד מתחומי הממלכה. בתוך דקות הגיעו הדברים גם לאוזניהם של ראשי הקהילה שהיו סמוכים לרבי אלעזר בראש השיירה, ואלו הזדרזו לספר לו על המצב העדין והמסוכן, נשא רבי אלעזר תפילה לשלומה של בת המלך ומכוח תפילתו שבה לתחיה ויהי לנס. **כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע** היה מספר סיבת הדבר שניתנה הרשות מאת המלכות להנפיק מטבע זה לכבודו, וכך הוי עובדא באותה תקופה התגלה כי סכנה אורבת למדינת הולנד, עקב נחילי תולעים וחרקים רבים

אורחות חיים

ברכת 'עושה מעשה בראשית' ושכחו וגבורתו מלא עולם

שוב לא יברך, ומ"מ אם יראה אח"כ ברך אחר או ישמע רעם אחר יוכל לברך עליהם תוכ"ד מהראיה או השמיעה ואין אומרים שכיון שכבר ראה פעם אחת ולא בירך הפסיד הברכה (מ"ב רכז, יב, וכן מדוייק בסק"י, וכ"ה בברכת הבית ל, ג).

היושב בבית ומרגיש בהבזק האור הבא מחמת הברק יכול לברך עליו, אפי' אם לא ראה את הברק עצמו היינו, פס האור המתהווה בין העננים שעל השמים (מנחת שלמה להגרש"ז אויערבך ח"ב ד, לד ועוד פו, ודייקו כן מל' המשנה והטור שכי' על הברקים' ולא כתבו 'הרואה את הברק' כמו שכתוב בברכת החמה והלבנה משמע שא"צ לראות גוף הברק).

אין מברכין על ברקים הבאים בימות החום כשאין יורד גשם שאין אחריהם רעם שאין ברקים אלו בכלל הברקים הנזכרים בגמ' (מ"ב רכז, ג), ומ"מ בימים קרים וגשומים א"צ להמתין מלברך על הברק עד לשמיעת הרעם משום שהברקים הבאים בימים כאלו בוודאי יש אחריהם רעם, ואף אם לפעמים אין שומעים אחריהם הרעם בגלל שקול הרעם חלש מאד או שאין שמים לב לשמיעת הרעם (כן יש לדייק מדברי המ"ב ה שכתב שמברך תחילה על הברק, ולא כתב שצריך להמתין לשמוע רעם, וכ"ה פשטות דברי כל הפו'), וכאמור לעיל, אדרבה, ע"י שמברכין על הברק מיד יכולים לזכות לברך ב' ברכות על הברק ועל הרעם לחוד, ורק אם ראה ברק בימים חמים ומסתפק שמא יבוא אחריו רעם ימתין עד שישמע רעם ואם ישמע יברך רק ברכה אחת כאמור לעיל.

בירך על ראיית ברק ושמיעת רעם פעם אחת וראה שוב ברק או שמע עוד רעם, אינו מברך עליהם שוב שכל הברקים והרעמים נפטרים בברכה הראשונה, ודוקא אם חזר וראה או שמע באותו יום, אבל ביום אחר חוזר ומברך (וטעם החילוק בין ברכת ברקים ורעמים לשאר ברכות הראיה שאין חוזרים ומברכין רק לאחר ל' יום, כי שם מיירי שחוזר ורואה אותו דבר, ואילו כאן הברק והרעם הם אחרים - מ"ב רכט, ב) אפי' אם לא נתפזרו העננים כמה ימים, ואפי' אם ירדו גשמים ברציפות מיום אחד לחבירו (מאמ"ר ד), אכן, אם פסקו הגשמים ונתפזרו העננים לגמרי, וחזרו ונתכסו השמים בעבים, וראה שוב ברק או שמע רעם חוזר ומברך אפי' באותו יום שכיון שנתפזרו העננים הוא מסיח דעתו מהם לגמרי, וכשחזרו ונתכסו הוא דבר חדש (שו"ע רכז, ב ומ"ב ח, ו) ואין בכלל זה מה שמצוי שבין גשם לגשם העננים מתפזרים אחד הנה ואחד הנה, או שנערמים כערמות בצדי הרקיע (עיי' מ"ב עז והדר הערה כו מה שהאריך בזה, וכמדומה שבא"י אין מצוי שיתפזרו העננים לגמרי ויחזרו ויתכסו שיוכלו לברך שוב באותו יום). גדר 'יום' לענין ברכת ברקים ורעמים הוא כגדר 'יום' לענין ברכת התורה כיון שדין זה תלוי בהיסח הדעת (עיי' ב"ח ד"ה נתפזרו), ולכן, אם בירך ברכה זו והלך לישן שינת קבע על מיטתו, יכול לחזור ולברך שוב לאחר שניעור משנתו אפי' עדיין לא עלה השחר, ואילו אם היה ניעור כל הלילה או שישן שינת עראי יש להסתפק אם יכול לברך שוב ביום הבא אפי' אחר עלות השחר, וספק ברכות להקל (עיי' עז והדר הערה כח).

הרואה ברק או השומע רעם באמצע התפילה, אם הוא אוהז באמצע פסוקי דזמרה יפסיק ויברך, ואם הוא אוהז באמצע ברכות קר"ש נח' הפו' י"א שיכול להפסיק כיון שהוא מצוה עוברת, וי"א שכיון שהוא עוסק בשבחו של מקום אין לו להפסיק לשבח אחר, והכרעת הפו' שאם הוא אוהז בבין הפרקים יפסיק ויברך, ואם הוא אוהז באמצע הפרק וכ"ש אם הוא אוהז באמצע שמו"ע לא יפסיק ויברך (מ"ב סו, יט). היושב בבית הכסא ורואה ברק או שומע רעם, אסור לו לברך שם הברכה, אכן, אם עדיין לא עשה צרכיו (עיי'

חז"ל תקנו לברך ברכה מיוחדת על שמיעת וראיית דברים שונים שבטבע העולם שאינם קבועים ותדירים ויש בהם פלא והאדם מתפעל או מתיירא מהם שדברים אלו מורים לבני העולם שהוא ית' סיבה לעליונים ולתחתונים ולכל המתחדש בהם (רבינו מנוח על ברכת שכוחו) ועל ידם אנו רואים את הכח שהטביע הקב"ה במעשה בראשית (עיי' מ"ב עז והדר הערה ו), ונוסח הברכות שתקנו הוא או 'עושה מעשה בראשית' או 'שכוחו וגבורתו מלא עולם' ופי' ברכה זו היא ברוך הנותן כח להטבע להראות כח יוצר בראשית כדי שייראו מלפניו (מ"ב רכז, ז בשם האבודרהם), ומה שאמרו 'מלא עולם' הוא כיון שהם נראין ונשמעין למרחוק מרחק גדול ונראה כאילו ממלאין העולם כולו (רש"י ברכות נד. ד"ה מלא), ורוב דינים אלו נוגעים למעשה בימות החורף הבעל"ט, וכדלהלן.

ברכה על ברקים ורעמים

אף שנת' בשו"ע שעל הברקים והרעמים יכולים לברך או עושה מעשה בראשית או שכוחו וגבורתו, נהגו העולם לברך על כל אחד מהם ברכה אחרת שכיון שהם באים זה אחר זה, וצריך לברך על כל אחד ברכה נפרדת, כפי שיבו' להלן, לא רצו לברך אותה ברכה ב' פעמים, כי טוב יותר לשבח במקום ברוב תשבחות מלשבחן בשבח אחד (ל' סדר ברכת הנהנין להרב), ותקנו לברך ברכת 'עושה מעשה בראשית' על הברקים, ושכוחו וגבורתו מלא עולם' על הרעמים שע"י הרעם נראה יותר גבורתו של הקב"ה (מ"ב רכז, ה). ב' פעמים, אים זה אחר זה וצריך לברך על כל אחד ברכה נפרדת, כפי שיבו' להלן, לא רצו לברך ברכה אחת הברכה יחזור להזון הזמן זה הע נח' הפוסקים אם הרואה ברק ותוך כדי ראיית הברק שמע מיד את הרעם הבא אחריו האם מברך ב' ברכות (א"ר רכז, ד, עיי' הסברות במ"ב עז והדר הערה יח), או שמברך ברכה אחת (מג"א, ובפמ"ג א"א ד כ' הטעם שיש למעט בברכות) ויש מוסיפים ואומרים שהמברך ב' ברכות יש בזה חשש ברכה לבטלה (כ"כ הערוה"ש),

ולמעשה, נהגו לברך רק ברכת עושה מעשה בראשית ואם בירך שכוחו וגבורתו ג"כ יצא, ופוטרים בזה הברק והרעם ואף אם ישמע אח"כ עוד רעם לא יברך עליו ברכת שכוחו וגבורתו [כדין המברך על ברק שאינו מברך שוב באותו יום] (מ"ב רכז, ה), ומ"מ אם ירצה יכול לברך על הרעם ששמע יחד עם הברק או על הרעם שישמע אח"כ ללא שם ומלכות (עיי' כה"ח ו).

הרואה ברק ואינו שומע מיד את הרעם מברך על הברק 'עושה מעשה בראשית', ולאחר מכן כשישמע הרעם מברך 'שכוחו וגבורתו מלא עולם', וכן הדין אם שמע רעם ללא ראיית הברק שלפניו, שמברך עליו 'שכוחו וגבורתו', ואם יראה אח"כ ברק יברך עליו 'עושה מעשה בראשית' שכיון שלא ראה ושמע שניהם בבת אחת אין נפטרין בברכה אחת, ונח' הפו' מה"ד אם ראה ברק והתחיל לברך 'עושה מעשה בראשית', ובאמצע הברכה שמע הרעם, האם מברך על הרעם ברכה נפרדת אם יוכל להתחיל הברכה תוכ"ד משמיעת הרעם כדלהלן - י"א שכיון שטבע העולם הוא שעם כל ברק נשמע רעם, א"כ הברכה שמברך על הברק יכול לפטור הרעם, אף שהתחיל לברך קודם שמיעת הרעם (חיי"א חלק א, סג ז, וכ"ה בקיצור שו"ע סי' ס, וסברא כע"ז מבו' במ"ב ה בשם השע"ת במי שבירך על הברק ונתכוין לפטור הרעם הבא אחריו שיצא בדיעבד, ובנד"ד ששמע הרעם באמצע הברכה א"צ אפי' כוונה), וי"א שכיון שמנהג העולם לברך בנפרד כשאינם באים ביחד, א"כ כשבירך עושה מעשה בראשית בוודאי לא נתכוין לפטור הרעם הבא אחריו (הגהות הגר"ח צאנזר על המג"א אות ג). ראה ברק או שמע רעם, ולא בירך מיד הברכה, ונזכר לאחר שעבר שיעור זמן של תוך כדי דיבור [2-3 שניות],

נדירה יותר, הרואה רוח חזקה שאינה מצויה בימות החורף ומתפעל מחוזק הרוח יברך בלא שו"מ (עיי' כה"ח ז).

ברכת הקשת

חז"ל תקנו לברך ברכה מיוחדת על ראיית הקשת 'זוכר הברית ונאמן בברית וקיים במאמרו', והוא להזכיר חסדי הבורא שהבטיח שלא יביא עוד מבול על הארץ, והקשת הוא סימן להבטחה זו שאף שרבו העוונות בעולם וראוי להביא מבול אינו מביא (שו"ע רכט, א), ופי המילות של ברכה זו הוא: 'זוכר הברית ונאמן בבריתו' שלא יבטל בריתו שנשבע שלא יביא מבול על העולם אעפ"י שרבו הרשעים, 'וקיים במאמרו' אפילו אם לא היה הברית, כיון שאמר בדיבור בעלמא ולא יהיה עוד מבול לשחת הארץ, ברור הוא שיקיים מאמרו (מ"ב רכט, ד).

הקשת שחייבים לברך עליו הוא רק באופן שהוא נראה על השמים כחצי עיגול, ודוקא אם רואה אותו לגמרי, אבל אם אינו רואה אותו לגמרי כגון שחלקו מוסתר ע"י בנינים וכדו' יש להסתפק אם חייבים לברך עליו (בה"ל רכט ד"ה הרואה), וה"ה אם רואה צורת קשת שאינה כחצי עיגול אלא כרבע עיגול שיש להסתפק אם חייבים לברך עליו כיון שאין זה צורת קשת וספק ברכות להקל (ס' הברית מובא בעז והדר הערה יז). (אבל עיין ביערות דבש חלק א' דרוש י"ב שסובר דרק בקשת בצבע תכלת צריך לברך כמו שכתוב בזה"ק)

אין להסתכל הרבה בקשת, והמסתכל בו ביותר עיניו כהות, ולכן, אף אם מסתכל בקשת כדי לברך עליו יסתכל עליו פעם אחת ויברך ושוב לא יסתכל (שו"ע רכט, א). הרואה קשת לא ילך לספר לחבירו שיש קשת [אף שרוצה לזכות אותו בברכה] שיש בזה משום הוצאת דיבה [כאמור לעיל, שהקשת הוא סימן שרבו העוונות בעולם והיה ראוי להביא מבול] (מ"ב רכט, א).

הרואה הקשת ובאותו יום או לאחר כמה ימים חזר וראה עוד קשת דינו כרואה ברק ורעם שאם ראה באותו יום אינו חוזר ומברך ואם ראה ביום אחר חוזר ומברך, ולא כשאר ברכות הראיה שמברכין עליהם רק אחת לל' יום כיון שאין זה אותו קשת שבירך עליו, רק קשת אחרת (מ"ב רכט, ב).

(נערך ע"י הרה"ג ר' יעקב טרויבע שליט"א)

מ"ב י' האם דין זה אמור גם אם מרגיש כבר שצריך לעשות צרכיו) או שהוצרך רק להטיל מים ולא נגע במקומות המטונפים ויכול לצאת מבית הכסא ולברך תוך כדי דיבור מראיית הברק ומשמיעת הרעם, יצא ויברך ואף שלא נטל ידיו מקילינין לברך כדי שלא יפסיד הברכה, ואם לא יספיק לצאת ולברך תוכ"ד א"צ לצאת (שו"ע ומ"ב רכז, ג), ולדידן אין לברך כל זמן שלא נטל ידיו כי עפ"י קבלה אין לברך שום ברכה כ"ז ששורה רוח רעה על הידיים, ומי שהיה בביהכ"ס [אף שלא עשה צרכיו] שורה עליו ר"ר, וכיון שכן אין שייך במציאות שיוכל לצאת וליטול ידיו ולהספיק לברך תוכ"ד, ולכן, א"צ לצאת (כה"ח יז), וכן הדין במי שניעור משנתו שינת הלילה - באופן ששורה עליו ר"ר וראה ברק או שמע רעם, שרק אם יוכל להספיק ליטול ידיו ולברך תוכ"ד יטול ידיו ויברך (כה"ח טו). היוצא מבית הכסא וראה ברק או שמע רעם בעודו נוטל ידיו, יקדים לברך על הברק או הרעם ואח"כ יברך אשר יצר (מ"ב יב) ואף דקיי"ל תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, מצוה עוברת שאני [שאם יקדים לברך אשר יצר יפסיד הברכה כיון שכבר עבר תוכ"ד] (כה"ח טו).

הרואה ברק או שומע רעם באמצע היום יכול לברך אף אם אינו בטוח שידינו נקיות כי סתם ידיים כשרות לברכה, וכן הדין לענין שאר ברכות ורק באופן שיודע בוודאות שנגע במקום מטונף צריך ליטול ידיו קודם שמברך (מ"ב שם).
ברכה על רוחות חזקות

על רוחות חזקות שאינן מצויות צריך לברך, ונת' בשו"ע שרק על רוחות המנשבות בזעף יכולים לברך אחד מב' הברכות, אבל על רוחות שאינן מנשבות בזעף יכולים לברך רק ברכת עושה מעשה בראשית, ולמעשה, כיון שאיננו בקיאים מהו בזעף ש"א שהכוונה דוקא לרוחות הנשמעות בכל העולם יש לברך רק ברכת עושה מעשה בראשית (מ"ב ושעה"צ ד), ומ"מ אין לברך ברכה זו על הרוחות החזקות המצויות בכל שנה בימות החורף, רק על רוחות סערה נדירות (כ"מ מ' המ"ב), ובפרט אם הם מסוגלות לעקור ממקומם דברים כבדים או מחוברים לקרקע וכדו' ובכלל זה סופות הוריקן וטורנדו שאינם מצויות בא"י כלל (עיי' פס"ת אות ד' שעל סופות אלו יכולים לברך שכוחו וגבורתו), וכיון שאין אנו בקיאים איזה רוח מצויה ואיזה רוח

הילולא דצדיקיא

הרה"ק קדוש ישראל רבי ישראל מרוז'ין זי"ע ג' מרחשוון תרי"א

נסתלק אחיו הבכור, בדמי ימיו. ולא השאיר אחריו זש"ק, וחלץ רבינו לגינתו. ונתמנה ע"י החסידים כממלא מקום אחיו ואבותיו הקדושים. ראשית הנהגתו לחסידים היתה בפרוהיטש, עיר אבותיו, ממנה עבר לסקווירא ומשם לרוז'ין.

בחודש אלול תר"ז נשא בזיוו"ש את אלמנת הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע. כל ימיו המשיך בדרך אביו, והתנהג בצורה מלכותית ובעשירות מופלגת. בעקבות כך הלשינו עליו למלכות וסבל רדיפות רבות מהצאר של רוסיה. ישב כשנתיים בבית הסוהר עד שהבריחוהו לאוסטריה. נשאר לגור בעיר סאדיגורא עד סוף ימיו. ערב סוכות

הרה"ק רבי אהרן משה מבראדי זי"ע, העיד על רבינו "שהוא נשמת רבי ישראל בעש"ט הקדוש זי"ע". וכן "גודל מעלתו וגודלותו בבי"ד הגדול שבירושלים של מעלה" וכו'. עוד בהיותו צעיר לימים, בהגיעו לשנת ה"ח, העיד עליו בעל "אוהב ישראל" מאפסא זי"ע "ידעתי זה כבר שהאברך הזה קדושים כל מעשיו, ופעולותיו בלתי לה' לבדו, אך מעתה מתחיל הוא להלוך על דרך כזה,

עליו אביו, הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש זי"ע בערב סוכות ואחיו הרה"ק רבי אברהם גדלו. **ואמר הרה"ק רבי אברהמני להמלמד של אחיו הקטן** שיוליכו כל יום להתפלל ולומר קדיש לביהכנ"ס של העיר, כי הוא התפלל בזמן מאוחר יותר מדי וחס על בריאות הילד הרך שיאכל פת שחרית ולפיכך צוה שיתפלל לביהכנ"ס בשעה מוקדמת. אחרי עבור איזה שבועות בא המלמד לפני הרה"ק רבי אברהמני זי"ע וסיפר לו שזה איזה ימים שהקטן מסרב לומר קדיש. וקרא הרה"ק ר"א להרוז'ינער ושאל אותו ע"ז וענה, בא לביהכנ"ס יתום קטן לאביו שהי' חייט וראיתי שכל הציבור המה שומעים רק הקדיש שלי ועונין אמן, ולקדיש של יתום זה אינם שמים לב לענות אמן, ומפני שאביו שלו נחוץ יותר לנשמתו הקדיש מאבי צ"ל, לכן יאמר הוא קדיש וישמעו...

בהיותו בן שבע שנים בא בקשרי שידוכין עם הרבנית מרת שרה ע"ה בת רבי משה ראש ישיבה בברדיטשוב, וכשמלאו לו י"ג שנים התקיימו הנישואין בעיר בוטושאן, מקום מגורי חותנו בעת ההיא. **בשנת תקע"ג**, כשהיה רבינו בן ט"ז שנים

רבינו הרה"ק רב ישראל מרוז'ין זי"ע נולד בג' תשרי - צום גדליה, תקנ"ז בעיירה פרוהביטש - פלך קיוב, לאביו הגדול הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהביטש זי"ע, בנו של הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, בן המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, ולאמו הצדקת הרבנית מרת חוה ע"ה בתו של הרה"ק רבי אברהם מקאריסטשוב חתן הרה"ק ה"מאור עינים" זי"ע מטשרנוביל, לגזע קודש זה נולד רבינו קדוש ישראל מרוז'ין זי"ע. כאשר ביקרה אם רבינו הצדקת חוה ע"ה, אצל הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפסא זי"ע, בהיותה מעוברת עם בנה קדוש ישראל מרוז'ין, קרא עליה כי היא בבחינת ארון הקודש אשר בו ספר תורה, ולימים נזדמן עם הצדיק, ובשעה שנפל אבנטו, חגר ה"אוהב ישראל" את האבנט באמרו: כי עוסק הוא כעת בגלילת ספר תורה. **הגדיל להפליא** הרה"ק בעל "דעת קדושים" מבוטשאטש זי"ע שאמר: "שכל העבודה מהמגיד זי"ע ומבנו המלאך זי"ע ומנכדו הק' רבי שלום שכנא מפראביטש זי"ע היתה להביא לעולם הזה את קדוש ישראל הרוז'ינר זי"ע". **בשנת תקס"ג בהיותו בן שש נפטר**

אשר נדנדוד אבר ורפרוף עין לא יהיה כי אם בלתי לה לבדו".

אחר פטירת הרה"ק הס"ק מרוזין ז"ע נסע הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב ז"ע לבניו הקדושים לנחם אותם מאבלותם, וקודם נסיעתו משם בכה בכיה רבה מאוד, ואמר בזה"ל איך לא אבכה ואני שמעתי מאבי הרה"ק מאפטא ז"ע שאמר שיש שלשה נשמות שלא היו אגודים באדה"ר בשעת החטא ולא טעמו טעם חטא, ועמד השטן וצעק על מה שוא בראת כי לא אוכל להסית אותם, ואמר לו אשר מוסר בידו את השלשה נשמות הנ"ל, ובכל עת שירצה להוריד אחד להעוה"ז יוריד אותם ואם לא ירצה לא יורידם, ובעת שעלה משה רבינו ע"ה למרום ונתנו לו מלאכים מתנות נתן לו גם השטן מתנה את השלשה נשמות הנ"ל, ויען כי היו אז דור דעה לא היה צריך משה רבינו להוריד אותם ולא הוריד אותם בפעם אחת רק בעת הצורך, היינו בדורו של רבי שמעון בר יוחאי הוריד נשמה אחת היינו נשמת התנא אלקי רשב"י, ואח"כ בדורו של הבעש"ט הק' הוריד נשמת הבעש"ט הק' ואח"כ הוריד נשמת הרה"ק מרוזין ז"ע, וע"ז מרמז הפסוק עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (תהלים סח, יט) ר"ת של שבי שמעון בר יוחאי ישראל בע"ש ישראל בן שלום.

רבינו היה תל תלפיות, רוב צדיקי דורו נסעו להסתופף בצלו, וכשנשאל פעם הרה"ק בעל "דברי חיים" מצאנו ז"ע מאת הגה"ק רבי שמעון סופר זצוק"ל רבה של קראקא על סיבת נסיעתו לרוזין "כבודו מגדולי התורה המצוינים, ומה יש לו עוד ללמוד אצל הרוזיני, ענה לו: הר סיני הוא הר התורה, בכל זאת לא השרה הקב"ה את שכינתו - באופן קבוע - על הר סיני, כי אם על הר המוריה, אשר עליו פשט יהודי את צוארו להקריב עצמו לפניו, הרוזיני מוכן בכל רגע להקריב עצמו לפני הקב"ה עבודתו של רבינו היתה במסירות נפש, כי קבל על עצמו יסורים בכדי להגן על דורו, ובכך התבטא הוא עצמו "יש אנשים ששואלים במה אני גוטער יוד", יודע אני את ערכי - רק האמת אני רוצה - ואין אני אומר להתפאר ח"ו, תאמינו לי שאני חלק הנפש של כלל ישראל, ואם כואב ח"ו לאחד מישראל בקצה תבל, אני מרגיש תיכף, ואמר: רק זה ראוי להיות מנהיג ישראל, מי שמוכן בכל רגע למסור נפשו עליהם". כך שהוא היה נשמה מרכזית.

סיפור הגאב"ד דקוממיות זצ"ל, ששמע זאת שהסתובב אצל אחד מאדמורי"י רוסיה, שאמר בשם הרה"ק מרוזין ז"ע, כי בענין תעניתים וסיגופים דהיינו גלגול שלג וכדו כבר פעלו הבעש"ט הק' והרבי ר' בער ז"ע שהקב"ה עושה את התיקונים שהיו צריכים לעשות ע"י הסיגופים, ואמר כי בדורות הקודמים שהיו לפני הבעש"ט הק' כשעשו סיגופים לא היה בזה טובה לא לגוף ולא לנשמה, כי הגוף נחלש ע"י כך ולא היה יכול לעבוד את השי"ת כראוי, וגם להנשמה לא היתה טובה מזה, מכיון שהיה יודע שמסגף את עצמו והי' בא לידי גאות, עכדה"ק.

פעם אחת נכנס הרוזינער לביהמ"ד בעת שהחסידים ישבו במסיבת מלוה מלכה, ועמד בדלת ואמר: דעו לכם, הבעש"ט הק' לא הי' הכביכול וזקני המגיד הק' לא הי' בעל עגלה, ואעפ"כ פ"א הי' מעשה שנשמטה טליתו של הבעש"ט הק' מאבנטו, והרב המגיד ניגש ותחב את הטלית בחזרה באבנטו, והתחיל הרה"מ לרעוד מפחד כ"כ עד שהיה בסכנת נפשות, והוכרחו להפסיק את הבעש"ט הק' מדביקותו כדי שיחזור המגיד לאיתנו כי הי' מסוכן. וחזר שוב: והרי אמרתי לכם כי הבעש"ט הק' לא הי' הכביכול וזקני המגיד לא הי' בעל עגלה ואעפ"כ אך נגע בלבשו של הבעש"ט הק' אחזתו חיל ורעדה, והלא העולם כולו הוא לבושו של הקב"ה כביכול, שנסתתר בעוה"ז, וא"כ איזה פחד צריך ליפול על אדם בכל דבר שהוא נוגע מהעוה"ז, שהרי הוא נוגע כביכול בלבשו של הקב"ה.

סיפור החסיד ר' יחזקאל מגריידינג ז"ל ששמע מהחסיד מלובלין שסיפר שנסע לרוזין אחר הסתלקות הרבי מלובלין ז"ע, ויבא לרוזין קודם אור הבוקר והלך להקלויז לקבל שלום מהרב. והרב הלך להקלויז פתאום, ותיכף הלך חזרה לביתו. וגם החסיד מלובלין הלך לו להאכסניה, ונטל ידיו לסעודה, ושלח הרב איש אחד לקרוא להחסיד הנ"ל ובא אל הרב להקלויז ונתן לו שלום. ושאל אותו אתה הוא האיש מלובלין ויאמר אני, ושאל אותו הידעת את הרבי מלובלין, והשיב אני הייתי בן בית אצלו ח"י שנים, וביקש ממנו שיספר לו איזה דבר מהרבי מלובלין.

יוספר לו כי בכל שבת בסעודה שלישית היה מנהגו לחשוב על הצדיקים, ואמר על צדיק פלוני שמאיר בהיכל פלוני, וצדיק פלוני בהיכל פלוני. ואם ח"ו נפטר אחד מהצדיקים אז היה יודע תיכף בסעודה הנ"ל, ובשבוע שנפטר אביכם הקדוש ידענו זאת עוד קודם השבת, והיינו רוצים לשמוע מה יאמר על אביכם הצדיק הקדוש, ואמר בזה הלשון ווייא וויא [אוי אוין] שנפטר הרה"ק רבי שלום מפריבישט ז"ע אבל מתנחם אני בזה שהניח שני בנים, והגדול מאיר בהיכל פלוני, והשני אין להעריך, כי יש לו נשמת שלמה המלך ע"ה, ומיד זלגו עיני הרה"ק מרוזין דמעות ואמר בזה"ל על הרה"ק מלובלין, א פנים שהיה נביא אמת, א פנים שהיה נביא אמת **פעם בעת** התוועדות הצדיקים הקדושים בהילולא של הרה"ק הרבי ר' מענדלי ברימנוב, ישבו יחדיו הרה"ק רבי שלום מקאמינקא ז"ע, והרה"ק מצאנו ז"ע והרה"ק הרבי ר' אליעזר'ל מדזיקוב ז"ע ונתגלגל שיחה ביניהם אודות צדיקי הדור, נענה הרה"ק רבי שלום מקאמינקא ז"ע ואמר: "גבורות" רואים בבעלזא! - "עבודת ה" רואים כאן אצל הצדיק מרימנוב! - "דברי נביאות" שומעים אצל הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן! - אבל ה"מקור" לכל המדרגות הוא הצדיק מרוזין ז"ע! ועליו קאי דברי הזוהר המשוה את הצדיק לבחינת "שבת" אשר מניה מתברכין כל שיתא יומין, כי ממנו יוצא שפע הקדושה אשר מניה יונקים כל הצדיקים הנקראים לגביו "בני הנביאים".

הדבר תמוה מאד בעיני - אמר הרה"ק מצאנו ז"ע - כי הלא אין רואים אצלו עבודה כזו כמו אצל הצדיקים מפה (הרבי ר' הירש ז"ע), או שליטה על כוחות הטבע כמו אצל הרה"ק מבעלזא?! ענינים נשגבים ומדרגות נעלות אי אפשר לראות או לשמוע - ענה הרה"ק מדזיקוב - דבר זה צריכים להרגיש, וכמובן שלזה צריכים להיות בעל הרגשה. ועוד הוסיף הרה"ק מקאמינקא לדבר גדולות ונוראות מהצדיק אשר ראה והרגיש בהיותו אצלו זה זמן לא כביר, עד שבאותו מעמד החליט הרה"ק מצאנו ז"ע לנסוע בעצמו אל הרה"ק מרוזין ולראות מקרוב גדולות וקדושות זה האיש אשר נוראות יסופר ממנו.

מובא ב"שיח יצחק": סיפר זקני הרה"ק מבוהוש ז"ע שגדל יחד עם אא"ז (אדמוה"ז מהוסיאטין ז"ע) בבית הס"ק מרוזין, מתקופת ילדותם, שפעם אחת בקשו מהס"ק מרוזין שיתן להם רשות לנסוע במרכבתו, ויען ויאמר אליהם: אם תוכלו לדמות בעצמכם בעת נסיעתכם שהמרכבה היא המטה (רח"ל) עליהם מובילים את האדם למקום מנוחתו בבית החיים, יכולים אתם לנסוע במרכבה. הרהרנו מעט, וחשבנו שנכונים אנו למחשבה זו. ועלה בדעתנו, שבזה אפשר להבין מענהו של הס"ק מרוזין לאחד מצדיקי הדור שלא ירד לסוף דעתו של הס"ק בהנהגה זו של הנסיעה במרכבה הדורה, והעיר לו בבדיחותא הרי נאמר: ואל יבא "בכל עת" (לשון נופל על "קאלעס" כינוי המרכבה בל"א) אל הקדוש? והשיב לו הס"ק: כנראה שכחתם מהפסוק ב"כל עת" יהיו בגדיך לבנים (קהלת ט, ח). והוא דרש"י מפרש "בגדיך לבנים" הם רמז ליום אחרון, יום המיתה, והיינו שצריך האדם להתקין עצמו ולזכור תמיד יום זה. וזכירה זו מביאה לשברון לב ולהכנעה וענוה, וענוה גדולה מקדושה, כי מקדושה באים לענוה, כמאמרו של רבי פנחס בן יאיר (בסוף מס' סוטה) קדושה מביאה לידי ענוה. וזאת רמז לו הס"ק בתשובתו, שהוא במדרגת בכל עת וגו' היינו מדרגת הענוה שהיא גדולה מקדושה, ו"בכל עת" הכוונה בכפילה, ראשית "בכל עת" אפילו ביושבו על המרכבה (קאלעס) שהוא סמל ההנהגה ברוב פאר, עם כל זה הוא בבחינת "בגדיך לבנים" מדת הענוה, ובמדרגה זו אין בכח ה"כל עת" להפריע ולמעט מעבודת ה'.

ומה שרמז הכתוב: ואל יבא בכל עת אל הקודש, היינו כשאדם צריך עוד להשיג מדרגת הקדושה, אזי אין ביכלתו להשיג זאת "בכל עת", דכל השנה היתה העבודה בבגדי זהב שהיא הנהגה בגדלות, סמל הגבורה דין וגאות, וזה מפריע להשגת הקדושה ולכן אל יבא בזה בכל עת, ואך בזאת יבא אהרן אל הקודש - לפני ולפנים - כתונת בד קודש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו (ויקרא טז, ד) שהם סמל ההכנעה ענוה ושברון לב. משא"כ כשהאדם הוא במדרגת בכל עת יהיו בגדיך לבנים, שתמיד הוא בענוה ויראת חטא כתרי רעין דלא מתפרשין, אזי "בכל עת", אף בישובו במרכבה מפוארת והדורה יבא - בה ועל ידה - אל הקודש.

הרה"ק רבי הערש מרימינוב ז"ע אמר על הרה"ק מרוזין ז"ע הרבה צדיקים עשו עליות נשמה אך הגוף נשאר בזה העולם, אבל אותו ראינו עם גופו למעלה... [ער איז ארויף מיט די פאנטאפל אויבן]. **פעם** בשבת הרה"ק מרוזין ז"ע על כסאו הק' וכל העם עומדים עליו מן הבוקר עד הערב, בא איש מסכן אחד עם בגדים קרועים ומתולאים ודחק א"ע בין העם עד שנגש לפני הרה"ק ז"ע ואמר לו: דבר סתר וסוד יש לי לדבר עמכם. ויענהו כעת אני עוסק עם ישראל, המתינו לי עוד שעה אחת, והלך לו האיש הנ"ל. אז הבינו כל העומדים עליו כי האיש המסכן ההוא איש חכם ולא דבר פשוט ידבר עמו. **ולאדמו"ר ז"ע** היה חדר מיוחד ע"ז לדבר בו דברי סתרים, חדר לפניו מחדר ובלא חלונות. אז תיכף בחרו להם איש אחד מביניהם חכם ולמדן כדי שיוכל לשמוע מה שידברו, והחביאו אותו בארון בחדר בין המלבושים התלויים שם. **ויהי** אחר עבור שעה המוגבלת בא שנית האיש הנ"ל, ותיכף כשראה אותו הרב עמד מכסאו והלך עמו לחדר הנ"ל ויסגור כל החדרים ההם בעדם. ובבואו לשם ויעשן בעשן הטיטין, אז תיכף פתח האיש המסכן הנ"ל את פיו קדשו בדיבורי תורה עמוקים מאוד ובהתלהבות ובניגון יפה, ונמשך הדיבורים לערך חצי שעה. וסיים התורה בניגון יפה היינו בניגון הסיום, ושניהם היו בעמידה, והרה"ק עישן הטיטין עד שנתמלא כל החדר בעשן ענן הקטורת. **אח"כ** פתח עוד הפעם האיש הנ"ל בדיבורי תורה בסתרי תורה ונמשך ג"כ חצי שעה, וסיים ג"כ בניגון יפה, וכן בפעם השלישית פתח ודרש בדברים העומדים ברומו של עולם ג"כ לערך חצי שעה, וסיים ג"כ כנ"ל. והאיש המוסגר בארון הנ"ל ראה כל הנ"ל ושמע הכל, ובתחילתו הבין מעט ואח"כ לא הבין אף דיבור אחד. **ואח"כ** שאל האיש המסכן הנ"ל להרה"ק הידעתם מבטן מי יצאו הדברים ההם, ענה הרה"ק הלא הם מהרב הצדיק הר' משה שטאגיל, ואז אמר האיש הנ"ל, עתה ידעתי כי אתם הצדיק הדור.

ואספר לכם, אני הייתי תלמיד מובהק דהרה"ק המגיד ר"י מקאזניץ ז"ע וכשהגיע הזמן שנתבקש הרב בישיבה של מעלה אז בכיתי יותר מכל התלמידים ואמאן להתנחם, כי אמרתי איך אשאר בלא רב ומנהל. אז קרא אותי האדמו"ר ואמר לי, אחר הסתלקותי תלך לעיר פלוני ותבקש שם איש אחד שנקרא בשמו ר' משה שטאגיל. תאמר לו שבקשתי ממנו וגזרתי עליו שילמד עמך. **ויהי** כאשר תמו ימי בכי אבל רבי הקדוש, הלכתי לעיר הנ"ל ושאלתי אותם איה הקדוש ר' משה שטאגיל. ודרשתי וחקרתי ושאלתי היטב ואין קול ואין עונה. רק שהאמנתי כי דברי האדמו"ר לא יהיו ח"ו לריק ולהבל, וחקרתי עוד על הדבר אמרו לי אין כאן רק איש אחד ששמו משה שטאגיל, אבל אינו איש קדוש רק לך וכמה מידות רעות יש בו **ומחמת** גודל בטחוני באדמו"ר הק' הרהרתי כי זה הוא האיש משה, והתחלתי לדרוש עבורו ואיה מקום כבודו. והראה לי אותו עומד בחוצות

וברחובות קריה מקושט במלבושיו ומסולסל בשערו בתוך קבוצה של אנשים לצים, והוא בראש וכשראיתי אותו נרתעתי לאחורי, כי איך אקבל עלי לך כזה לרב. ואח"כ נתחזקתי עוד ואמרתי, אעפ"כ אפשר הוא נסתר. ובאתי לפניו ואמרתי לו רבי למדני אורחות חיים. וכששמע זאת אז מילא פיו שחוק עלי ואמר להעומדים עליו, השמעתם איש שוטה הזה קורא לי רבי ורוצה להיות בחברותינו, הצריכים אנחנו לשוטים כאלו. אז ענו כלם בצחוק והיתול. **ובאמת** לא ראיתי ולא שמעתי ליצנות כזאת, אעפ"כ אמרתי לו בלחש: הנה אדמו"ר המגיד מקאזניץ ז"ע שלחני אליכם הנה, ואמר שביקש מכם וגזר עליכם שתלמדו עמי, ועתה לא אניח אתכם. וכששמעו דברי אלה הבנתי בו שתיכף התחיל לקצר ונפטר מהם בשלום כדרך הפריצים, והלך ואני אחריו. **ויהי** כי הרחיק א"ע מן הליצינים האלו פנה לגדי ושאל אותי מה אתה תבקש, ואמרתי אליו כדברים האלה. ואמר לי הנה מחוץ לעיר יש שם חורבה אחת ואני אלך אתך שם, ותשב שם כל הימים אשר אחיה איה"ה ולא תלך משם ולא תראה לשום אדם. אז אבוא אליך בכל לילה אחר חצות ואלמד עמך עד הבוקר, וגם מזונות אביא אליך כל יום, ואם רוצה אתה בזה או לאו. אמרתי רוצה אני, ולקח אותי לשם וישבתי שם כמה שנים. ויהי בעת בא עתו לעלות למרום להסתלק מהאי עלמא, התחלתי לבכות לפניו באמרי עתה נשאר אני כיתום בלא אב וכצאן בלא רועה. אז ענה ואמר לי אין עתה צריך לבקש רב. שאלתי אותו, אמור לי סימן לידע מי הוא הצדיק הדור. אמר לי בזאת תדע, כשתאמר לפניו דיבורי שחידשתי וידע שממני, הוא הצדיק הדור.

הרה"ק מרוזין ז"ע היה מתנהג בגינוני מלכות והרחבה, אמנם לעצמו היה מצמצם מאוד, שאת כל המעות שקיבל היה מחלק לכמה מדרגות, כפי כשרותם ומחשבת הנותנים, והיו לו כמה מגירות, באחת הניח את הכסף לקניית סוסים וכדומה, ובמגירה אחרת הניח כסף לדברים נעלים יותר, ולפעמים מצאו שזרק מעות בבית הכסא ולא השתמש עמהם כלל, והיתה לו מגירה ששם היה מניח המעות הראויים עבורו להוצאות ביתו, ומגירה מיוחדת היתה עבור המעות שמהם לקח לעצמו, והיה משתמש מהם מאוד בצמצום **פעם** נעל הרה"ק נעלים מיוחדת ומבריקות כדרך הפריצים, ואירע אז שיצאו לקדש את הלבנה בימי החורף והקור, והשלג היה על הארץ, וכאשר עמדו להיכנס הביתה ניתק הרה"ק את רגליו בכח מהכפור עד שנטפו מהם דם. וראו שהם מבלי סוליא תחתיהם.

סיפור הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא: בימי עלומי נסעתי אל הרה"ק מרוזין ז"ע ומרוב עניות לא היה לי לשלם על הנסיעה, ולקח ממני בעל העגלה את הטלית והתפילין לשכרו, **ובראותי** את ההרחבה הגדולה בחצר הקודש תמהתי מאוד והיה לפלא בעיני. ותפס הרה"ק מרוזין תיכף את מחשבתי, והכניסני אל תוך ביתו חדר לפניו מחדר ופתח לי מגירה והראה לי ואמר, ראה נא

שמכל מה שמצוי כאן אין בעדי כלום, כי אם שתי חתיכות סוכר אלו אחת לי ואחת להרבנית... וסיים הרה"ק מליסקא ואמר: מרוב פחד ורועה כשידבר אלי קדוש ישראל נשרו בשעת מעשה שני שיניים מפי. אמרו חז"ל (ברכות יז, ב) כל העולם ניזונין בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. וביאר רבינו: 'שביל' רוצה לומר בצמצום, כי שביל הוא לשון צמצום, ולמה ניזון העולם בצמצום, משום חנינא בני די לו בקב חרובין, היינו שצדיק הדור צריך להתנהג בדרך עשירות, בכדי להמשיך השפעה לעולם, ורבי חנינא בן דוסא שהיה בבחינת צדיק הדור, אם מתנהג עצמו בעניות, אינו ממשיך השפעה, על כן גם העולם הם בעניות. **והוסיף** בנו הרה"ק מסדיגורה ז"ע ראה ממה שפירש"י (גיטין יב, ב ד"ה ניזון) 'משמע מזונות כדי חייו ואילו פרנסה (ד"ה פרנסה) פירש"י 'היינו כל שאר צרכיו, וזה שאמרו: כל העולם ניזון, ולא אמרו מתפרנס. כלומר, ניזון לבד רק מזונות ולא מתפרנס, שהוא שם הכולל לכל צרכי האדם מזונות וכסות ושאר צרכים. **לאחר** שנסתלק הרה"ק השרף מסטרעליסק ז"ע ונסעו הרבה מחסידי ונתקשרו אל הרה"ק מרוזין, והיה להם שם מנין בפני עצמם והיו מתפללים בקולי קולות כדרכם אצל רבם בהיותם באמנה אתו. **פעם** עברו והזכירו מבוקשיהם בפני הרה"ק מרוזין ולא הזכירו כי אם בעניני רוחניות ועבודת הבורא, והגם שרובם ככולם היו עניים מרודים וחיו בדחוקות נוראה, לא הזכירו כלל מענין פרנסה ומזוני רווחי. **ואמר** להם הרה"ק למה זה לא תבקשו על הפרנסה? הלא תדעו, שכמו שהקורא פסוק ראשון של שמע מבלי לכוון בו צריך לחזור ולאמרו כן גם בפסוק "פותח את ידך" שהאומרו בלא כוונה לא יצא וצריך לחזור ולאמרו, והחזיר להם הקוויטלך שיכתבו בהם מבוקשם בענין הפרנסה.

פעם הי' הרה"ק ר"מ מטשערנאביל ז"ע בצוותא חדא עם הרה"ק הס"ק מרוזין ז"ע בחנוכת הקלוזי בויטאמיר, ובעת ברכת לחיים בירך בתחילה הרה"ק מטשערנאביל את האנשים שהיו אז, ואח"כ בירך הרה"ק הס"ק מרוזין ז"ע את האנשים בזה"ל השי"ת יתן לכם 'געזינט ופרנסה אין ערליכקייט' [בריאות פרנסה ויראת שמים], ואמר חסיד אחד רבי הערליכקייט איז דער עיקר [רבי, העיקר זה יראת שמים], והחזיר הרה"ק הס"ק מרוזין את פני קדשו להרה"ק מטשערנאביל ואמר בזה"ל הער בעת אשר הבורא עולם ברא את עולמו ברא מתחילה כל הצריך לאדם ואח"כ ברא את האדם, כשהשי"ת יתן פרנסה קען מען זיך הערליך [אז אפשר להיות יר"ש], וכן ביקש יעקב אבינו ע"ה ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש ואח"כ ושבתי בשלום וכו' והיה לי לאלוקים וגו' **הרה"ק מרוזין ז"ע** אמר: הנה ענין יציאת מצרים היה שלא נכנסו בשער הנר"ן בטומאה, שהוא מינות ה' ישמרנו, וקודם ביאת הגואל יתפשט שער הזה בעולם רחמנא לישזבן, והעצה לזה 'מען זאל שמועסן פון צדיקים...' "אפילו פון מיר אויך!"

הגאון רבי יהושע חריף היה קרוב משפחה של הגאון האדיר רבי עקיבא איגר ז"ע ונמנה על תלמידיו של אותו גאון, בהגיעו לפרקו נשא לאשה בתו של אחד מחסידיו רבינו. **לאחר הנישואין** ביקש חותנו ממנו שיתלוה אליו בנסיעתו לרבו לרוז"ן אך חתנו סירב ונימוקו עמו שיש בכך ביטול תורה, כאשר חותנו לחץ עליו הסכים אך בתנאי שנסיעה זו תהיה חד פעמית, וחותנו לא יטרידו יותר. רבי יהושע החליט לבחון את הרבי, באותם הימים התקשה בסתירה הידועה שבין הגמ' (נדרים טו, א) האומרת שנדרים אינם חלים אלא על דבר שיש בו ממש, ואילו שבועות חלין גם על דבר שאין בו ממש ואילו בזוה"ק (פר' משפטים קטו, ב) נאמר להיפך, ששבועה אינה חלה אלא רק על דבר שיש בו ממש, בעוד שנדרים חלים גם על דבר שאין בו ממש. לפני שנסע לרוז"ן החליט ר' יהושע כי בעמדו לפניו יחשוב בסתירה זו, ואם אמת הוא מה שחסידיו אומרים שהוא יודע מחשבות, והרבי אכן ידע מחשבתו, וגם יענה לו תירוץ על סתירה זו, יסכים להמשיך לנסוע אליו, ויודה לחותנו שהרבי הוא למדן ובעל רוח הקודש כאחד, ובאם לאו תהיה זו נסיעתו האחרונה, אפילו אם חותנו ילחץ עליו. כשהגיע לרבי יחד עם חותנו, לא שת הרבי לבו לא לו ואף לא לחותנו, באותם רגעים נכנס אחד מחשובי החסידים בשם ר' לייב והרבי כיבדו ביותר, וציוה למשמש להגיש כיבוד. לפתע שומע הוא כיצד הרבי אומר לר' לייב: הנה העולם לא מחזיק אותנו בתור למדן, למרות שאנו מסיימים ש"ס בכל חודש, אבל את זקני המגיד הגדול ממזריטש הכיר אותו העולם כגאון עולם, בכל זאת הגיע פעם ליטאי אחד על מנת לנסות אותו, והחליט לחשוב על קושיא מסויימת, ואם זקני ידע לכוין למחשבתו ויענה לו תירוץ אזי יאמין בו, והקושיא היא אותה סתירה בין הגמרא והזוהר. **כששמע** זאת רבי יהושע נרגש ביותר, וארכובתיו דא לדא נקשו, והנה הרבי ממשיך: תשובת הסבא שהשיב מיד לסתירה זו אינה נוגעת לנו, אנחנו נענה תירוץ משלנו. הגמרא במסכת בבא מציעא (פו, א) אומרת שהיתה מחלוקת בין מתיבתא דרקיעא, אודות בהרת שקדמה לשיער לבן, ואם ספק קדמה, הקב"ה אומר טהור, ומתיבתא דרקיעא אמרו טמא, והוחלט שרבה בר נחמני יכריע, והנה למרות שרבה בר נחמני אמר טהור, פוסק הרמב"ם כמתיבתא דרקיע שזה טמא וה"כסף משנה" באמת מקשה על הרמב"ם שהרי רבה בר נחמני הכריע כמו דעת הקב"ה ולא כמתיבתא דרקיעא. וממשיך הרבי בדבריו לר' לייב על דרך זה הוא בענינו מתיבתא דרקיעא זה הגמרא והזוהר זה הקב"ה. אחר כך הפנה הרבי את פניו הק' לעבר החסידים שעמדו שם וכאשר ראה את ר' יהושע חריף אמר לו: נו, אברך ועתה כבר תהיה לחסיד, והושיט לו את מקטרתו שידליק אותה.

פעם אחת בא פרופסור גדול מוויען לסדיגורה לפני הרה"ק הס"ק מרוז"ן ומאחר

שהפרופסור דיבר בשפה הגרמנית על כן היה השו"ב המתרגם ביניהם, ואמר הפרופסור: הן מעלתו מפורסמת למנהיג גדול על כן יאמר לי את אשר אחשוב בליבי, השיב מרן הרה"ק ז"ע: יודע מחשבות זהו רק השי"ת ואין זה שייך לבני אדם להיות יודע מחשבות. ואמר הפרופסור בכל זאת היות והנכם רבי מפורסם בודאי עליכם לדעת ועליכם לומר לי את אשר אני חושב בליבי, השיב מרן ז"ע: יודע מחשבות זהו רק השי"ת לבדו, אבל זאת אוכל לברך שבכל אשר תפנה תצליחי! ויספוק הפרופסור בידי ויאמר: אכן זאת היתה לי במחשבה.

סיפור החסיד מוה"ר משה דוד ז"ל שהיה משמש בקודש, כי בעת שהיה מרן הס"ק מרוז"ן ז"ע דר בסקאלע היה מחותנו הרה"ק רבי חיים מקאסוב ז"ע בונה חצר וכאשר נגמר ביקש מאת מחו שיבוא אליו לחנוכת הבית, ויסע רבינו ז"ע לקאסוב אל מחו ונתן הרה"ק מקאסוב אכסניא לרבינו ז"ע את החצר החדש והוא בעצמו ישב עדיין בבית הישן.

והנה שם בקאסוב היה איש אחד נכבד מאוד בעיני הרה"ק מקאסוב והאיש הזה היה גביר עצום והיה לו בן ושמו מוה"ר יוסף עלקיס, והבן הזה היה חולה מסוכן במחלת ריאות ר"ל וכל הרופאים אמרו נואש לרפואתו, וביקש הרה"ק מקאסוב ז"ע את מחו ז"ע ואמר לו שאבי החולה הנ"ל הוא איש נכבד והוא מחזיק אותו בפרנסתו וגם בנו החולה הוא איש נכבד, ע"כ יעשה למענו ויתן להם רשות לבא אליו כדי להזכיר עצמם לפניו, ונתן להם הרה"ק מרוז"ן ז"ע רשות ויבואו אבי החולה ואמו וגם החולה בעצמו לפני הרה"ק מרוז"ן ז"ע ובכו לפניו בכיה רבה עד מאוד, ופנה רבינו ז"ע אל החולה ושאל אותו מדוע אתה בוכה כל כך? והשיב לו, ואיך לא אבכה שאני כל כך מסוכן ואני עדיין רך בשנים, ויאמר לו רבינו ז"ע בלשה"ק וואס דיא ביסט נישט גיזונט איך זאג דיר אז דיא ביסט גיזונט, אין האט זיך א קלאפ גיגעבן ביזו הקדושה [וכי אתה אינך איש בריא אני אומר לך שאתה בריא ושלם] והניח את ידו הקדושה על לבו ואמר עוד הפעם בזה"ל: אוף מיין ווארט דיא ביסט גיזונט [על דברתי, אתה בריא ושלם]. וכן היה שנתרפא האיש הזה לגמרי והיה בשלימות הבריאות כל ימי חייו.

פעם בא אפיקורס גדול לפני הרה"ק מרוז"ן ז"ע ושאל אותו מדוע אצל הצדיקים הקדמונים, כאשר בא לפניהם בעל עבירה ר"ל הוכיחו אותו על פניו וכעת מקרבים אותו? והשיב לו הנה כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה כך שיהיה הבחירה חפשית, אח"כ כאשר חטאו בני האדם והקב"ה הביא עליהם את המבול, בא השטן לפני השי"ת ואמר לו: אם אתה מעניש תיכף תתבטל הבחירה, נשבע השי"ת כביכול שלא יביא עוד מבול, אח"כ היו דור הפלגה ואנשי סדום, אח"כ כאשר באו ישראל לארץ הקדושה והיה להם הביהמ"ק וכל איש שעבר ח"ו איזה עבירה היה מביא קרבן ואפילו היה עשיר או מיוחס היה

מוכרח לילך בעצמו להר הבית, ולילך בעצמו לכמה ממונים, ולקחת בעצמו את הקרבן, ולהוליך בעצמו את הקרבן לביהמ"ק ומסתמא נערי בני ישראל היו רומזים זה לזה ואמרו מי יודע מה עבירה עבר האיש הזה, ונתבייש האיש הזה מאוד.

וכאשר בא עם הקרבן לביהמ"ק ושם היו כמה אלפים מבני ישראל, ומסתמא היו ביניהם כמה אנשים שהיו מכירים אותו ואמרו ג"כ הראיתם את האיש הזה? מי יודע מה עשה על שהוצרך להביא קרבן, וכל זה לא היה די לפניו עד שבא להכהן המקריב קרבנו, והכהן הניף את הקרבן וקרא בקול גדול פלוני בן פלוני הביא קרבן כזה על אשר עבר עבירה פלונית, והיה קולו נשמע למרחוק, ומה מאוד נתבייש אותו האיש וכמה דמים נשפכו לו, ואמר בלבו מה אעשה לעבור עבירה ולא להביא קרבן לא טוב יהיה לי בעוה"ב, ולהביא קרבן לא טוב לי בעוה"ז, מוטב שלא לחטוא ויהיה טוב לי בעוה"ז ובעוה"ב. **ובא** השטן לפני השי"ת ואמר הלא תתבטל הבחירה ונחרב הביהמ"ק, אח"כ היו ראשי גלויות ונשיאים שהיו מענישים להעוברי עבירה ח"ו ונתבטל גם זה, עד שבא הדבר להצדיקים ואם בא לפניהם בעל עבירה היו מוכיחים אותו ברבים ונתבייש הבעל עבירה, ואמר בלבו לחטוא ולא ליסע להצדיק יאמרו עליו שהוא אפיקורוס, וליסע להצדיק לא טוב כי מביישו, יותר טוב שלא לחטוא וליסע להצדיק. **ויבא** השטן להשי"ת ויאמר הלא תתבטל הבחירה, ואסרו על הצדיקים שלא יגלו עוד, נא, לא די שאני יודע מה אתה ושותק אני, אתה רוצה שאהיה ח"ו כמוך, ונעשה האיש הזה בעל תשובה גמור וחסיד גדול, כן יעזור השי"ת שנשוב כולנו בתשובה שלימה באמת אכ"ר.

רבינו פירש את מאמרם ז"ל: מלה בסלע משתיקא בתרין. (מגילה יח, א) אימתי יש ערך רב למלה, עד שהיא שוה סלע, רק כאשר נותר אצל אומרה לפחות כפליים הימנה, היינו שאמירתו היתה בגדר של: מגלה טפח ומכסה טפחיים, אזי נעלית היא המילה ויש לה חשיבות. בסה"ק דברי דוד להרה"ק רבי דוד משה מטשארטקאב ז"ע מביא בשם אביו הרה"ק מרוז"ן ז"ע שאמר שכמו שבדורות הראשונים הי' הזוהר הק' מסוגל לטהרת הנשמה כן בזמן הזה מסוגל האוה"ח הקדוש לטהר הנשמה **פעם** היתה אסיפת צדיקים והשתתפו בה צדיקי הדור הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל והרה"ק מרוז"ן ועוד צדיקים ונענה הרה"ק מאפטא רואני שמשיח אינו יכול לבוא עד שיאסרו את צדיק הדור במאסר, ונענה הרה"ק מרוז"ן נו, הלא אתם הנכם הצדיק הדור, והשיב לו הרה"ק מאפטא: לא, הנה אני זקנתי ואין עוד כוחי לכך, טלו זאת על עצמכם, אך זאת מבטיחכם אני, שאהיה שם עמכם. **הרה"ק מרוז"ן ז"ע** ישב בבית הסוהר כבר לאחר פטירת הרה"ק מאפטא, ואמר שהרה"ק מאפטא קיים הבטחתו והיה אצלו מדי יום ביומו, פרט לפעם אחת ביום אידם שלא היה יכול

לעבור ברחוב העיר מרוב הטומאה, ועמד מרחוק וצעק: ישראלקיע איך בין מיט דיר! **רבינו** סבל את סבלם של ישראל, ואף היה חבוש בבית האסורים בקיבוץ על ידי מלכות זדון הרוסית היה זה משנת תקצ"ח עד שושן פורים קטן ת"ר כ"ב חודש, בשבתו בכלא התבטא פעם: גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, (תהלים כב, ד) איני מצטער על כך שהנני כלוא בגיא צלמות, אך: רע' מה שמציק לי הוא צערה של השכינה: כי אתה עמדי, שהרי בכל צרתם לו צר. מסופר כי כ"ק מרן הי"ר שלום מבעלזא ז"ע חלה בעיניו באותה תקופה, למקורביו גילה כי הקריב את עיניו בדמעות שבכה על כך שהצדיק מרוזין כלוא בבית האסורים.

שני יהודים שגוייסו לצבא והיו משומרי בית הסוהר, עשו לו טובות רבות במשך ימי שבתו שם. ולא פעם גם עברו על חוקי בית הסוהר למען עשות טובה להרבי הקדוש, כשהרוזינער הקדוש השתחרר מכלאו, הוא הודה מאד לשני אנשי החיל היהודיים. הרבי ביקש לברכם וישאלם איזה ברכה הם מבקשים כי יברכם, אמר אחד מהם: "יברכני הרבי בעולם הבא. מכיר אני את שפלות ערכי, אין בי לא תורה ולא מצוות, ויודע אני מה מצפה לי בעולם האמת. אנא יברכני הרבי, שבזכות כל מה שעשיתי למענו, אהי בן עולם הבא". הרבי ברכו כבקשתו ואח"כ נפנה לשומר השני ושאלו ומה אתה מבקש שאברכך? ענה השני ואמר: "הרבי הבטיח לחברי עולם הבא בתורת מתנה, שיקבלה גם אם אינו ראוי לכך מצד מעשיו. אני רוצה במתנה כזו, אני מבקש שיברכני הרבי ב"עולם הזה"... שאזכה לעשות מעשים טובים ולהגיע לעולם הבא בשכר עבודתי שלי". הרבי טפח לו על שכמו על שהשכיל לנצל את עת רצון זו כדבעי למיהוי, וברכו באמת שיזכה כבקשתו, לעולם הזה ולרכוש לו עולם הבא במעשים הטובים שלו בעצמו. לא עברו ימים רבים, והראשון הלך לעולמו. ואילו השני האריך ימים ושנים טובות והתעשר ובנה בתי מדרשים ומקוואות.

הרה"ק מרוזין ז"ע בעת ברחו מרוסיה לסאדיגורא, המשיכו נציגי שלטונות רוסיה להתנכל לו ולבקש שיחזירוהו לרוסיה, ויעצוהו מקורביו לשנות שם משפחתו, ואז יוכלו לומר שהוא איננו האיש שהם מחפשים אחריו, ולא הסכים הרה"ק לזה, באמרו: בברחי משם נתקיים בי ענין גלות, לאברהם אבינו ע"ה אמר הקב"ה (בראשית ט, א) לך לך מארצך ממולדתך ומבית אביך, "מארצך וממולדתך" נתקיים גם בי, אך ללכת "מבית אביך" יכול היה רק אברהם אבינו, שאביו היה תרח, אבל אני, אבי היה רבי שלום, ומאב כזה איני יכול ללכת (כי את שם המשפחה "פרידמאן" שפירושו "איש שלום" בחר לו הרה"ק מרוזין על שם אביו הר"ר ז"ע).

סיפר הרה"ק בעל "אהבת ישראל" מוויזניצא ז"ע, שפ"א נסע זקיני הרה"ק מרוזין ז"ע, לאיזה מדינה, והי' שם זקן אחד שהי' עוד מחסידי קארין, והי' עסקו בתורה ועבודה ולא הי'

מאמין בהצדיקים שחיו בזמנו, אמנם כשבא הרה"ק מרוזין ז"ע בגבולו וכל העולם נסעו לקבל פניו הק', הלך גם הוא, וכשהרה"ק נסע על העגלה, וראה אותו מרחוק, צוה לו שיבוא על העגלה, והי' שם עולם גדול מלא על כל גדותיו, ודחק עצמו עד שהגיע אל העגלה, ואמר אותו זקן אם יעזור השי"ת שיהי' מלאה הארץ דעה, אז לא יצטרך העולם לדחוק כי כ"א יהי' צדיק, השיב לו הרה"ק מרוזין ז"ע, ווען ס'וועט זיין מלאה הארץ דעה, וועט מען וויסען נאך וואס מען שטיפט זיך. [כשיהיה מלאה הארץ דעה], כבר ידעו למה העולם דוחק].

אמר הרה"ק מרוזין ז"ע, שבעולם הזה הוא רואה את כל הצרות העוברות על כלל ישראל, אך כאשר הוא מתעלה לעולמות העליונים לבקש עליהם רחמים הריהו רואה שבעצם הכל לטובה, שכל הנהגת הקב"ה עם ישראל וכל מה שעובר עליהם זה רק לטובתם, ואח"כ הוא יורד שוב לזה העולם רואה שוב איך שכלל ישראל נמק בצרותיו, ע"כ הוא מבקש מהשי"ת, הרי אתה נמצא בשמים ובארץ, תעזור ותושיע שיהיה רק טוב הן בשורשו והן בגילוי בעוה"ז.

פעם לאדמו"ר הזקן מבוהוש ז"ע הגיעו שני אחים שגרו בשאריגראד, העירה בה כיהן התולדות יעקב יוסף כרב, והביאו לו מגילת קלף שהם קבלו מהרוזינער, וסיפרו לו ששניהם גרו יחדיו באותו בנין ופעם נפל עליהם פחד, היות שבצוואת רבי יהודה החסיד (אות מ') איתא: לא יזורו ב' אחים בעיר אחת, ונסעו להרה"ק מרוזין לשאול בעצתו. אמר להם הרוזינער אתן לכם קמיע ולא תחששו יותר, הם יצאו לרגע את החדר ואח"כ נכנסו שוב, ונתן להם מגילת קלף וצויה לתלותו בין שתי הדירות למשך שבע שנים. עברו השבע שנים והיו צריכים להחזיר את הקלף, אך הרוזינער כבר לא היה בעלמא הדין, ובאו להרבי הראשון מבוהוש והביאו לו את הקלף. הרבי פתח אותו, וראה שהיה כתוב בו, "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" (תהלים קלג). נענה הרבי ואמר, בנוהג שבעולם שכותבים בקמיע שמות הקדושים, אבל ההייליגער רוזינער כשכתב פסוק בקדושה וטהרה, זה אותו הכוח ואותה הסגולה כמו שכותב שם ה', דבר זה שיוצא בקדושה וטהרה יש לו אותו הכוח ואותה ההשפעה.

בעת שהי' הס"ק מרוזין ז"ע במשמר ר"ל ולא הניחו לשום אדם להכנס אליו, ופעם אחת פעל גביר אחד מן המסתופפים בצלו אצל המושל להניחו להכנס אליו לחצי שעה. ונסע הגביר הזה לרוזין ויספר לאם הס"ק ז"ע מה שפעל, ויאמר לה שתשלח על ידו פ"ש לבנה, ואי"ה כשיבוא חזרה יביא לה פ"ש ממנו. ואמרה היא ע"ה תוכל לפרוס בשלומי בשמי, אבל הפ"ש ממנו לא אאמין לך עד שתאמר לי סימן ממנו, והסימן הזה יהיה כך שידעתי שאינו יודע לשום אדם חוץ משנינו, היינו בני ואני, וכאשר בא האיש הזה לרבינו ז"ע ואמר לו הפ"ש מאמו ע"ה, שאל אותו רבינו ז"ע מה מעשיה של אמי

מורת? והשיב האיש: מה תעשה היא יושבת ובוכה, ועין רבינו ז"ע ויאמר לו מדוע היא בוכה? הלא היא הביאה אותי לזו הצרה, ונבהל האיש הזה מדבריו הקדושים, וכאשר רצה ללכת משם וקיבל ברכת הפרידה מרבינו הס"ק ז"ע אמר לרבינו ז"ע שישלח פ"ש לאמו ע"ה ויאמר לו תפרוס בשלומי בשמי, ויספר האיש לרבינו את דברי אמו ע"ה ויאמר לו רבינו ז"ע א"כ תאמר לה סימן בשמי שפ"א אמרה לי בלשונה הק': "מה אין עושים עבור הבנים". **וכאשר** בא האיש הזה לפני אם רבינו ע"ה ומסר לה הפ"ש עם הסימן כנ"ל, אמרה לו אמת מהסימן הזה אינו יודע שום אדם, והיה הדבר הזה לפלא בעיני האיש הזה, ויאמר לה מה מאוד מבקש אני להודיעני פירוש הדברים האלה, וגם סיפר לה מה שאמר רבינו ז"ע בדבר הבכי כנ"ל, וביקש ממנה שתאמר לו גם הפי' מאלו הדברים, ותען ותאמר חדא מתורץ בחבירו, היינו כי טרם שנולד נכדי הוא הרה"ק מהוסיאטין ז"ע בא בני הקדוש לפני וביקש ממני ליתן לו עצה מה לעשות, וכן היו דבריו הקדושים, הנה נמצא נשמה גדולה שזה כמה מאות שנה שלא היתה בעולם הזה והעולם צריכים מאוד את הנשמה הזאת, ואינם רוצים ליתן את הנשמה הזאת לשום צדיק, וגם לי אינם רוצים ליתן אותה, כי אם בתנאי שאקבל עלי יסורים. **על זה** השבתי לו: מה אין עושים עבור הבנים, אז הבין האיש הזה את שני המאמרים, היינו מה שאמר לו רבינו ז"ע שאמו ע"ה הביא לזה, וגם את הסימן הנ"ל.

מטו משמי דהרה"ק מרוזין ז"ע שאמר, פאר משיחין וועלן די גוטע אידן דארפן האבן אייזערנע הערצער און קופערנע קישקעס כדי זיי זאלן קענען צו קוקן די צרות ישראל, [לפני ביאת המשיח יצטרכו הצדיקים שבדור ללבבות מברזל וקרביים מנחושת שיוכלו לסבול את צרות ישראל].

כשנתחדש בעולם מסע הרכבת ומסילות הברזל נענו בפני הרה"ק מרוזין שזה טוב לקבץ פזורות ישראל, ואמר הרה"ק חס ושלום, קיבוץ גליות יהיה כמו שלוקחים הצלוחית מכאן ונותנים לכאן, ולקח בידו הצלוחית והעבירה על השולחן מפינה לפינה, מסילות הברזל הם עבור אומות העולם שיבואו לראות בכבודן של ישראל!

בשם הרה"ק מרוזין ז"ע שאמר שזכות אבות נמשל לפערנע (שמיכה) שבאם אדם נכנס תחת הכסות אזי מחמם את האדם, והאדם מחמם את הכסות, אך באם יכניסו אבן תחת הכסות לא די שזה אינו מתחמם אלא כפי שאומרים חכמי הטבע האבן תקרר את הכסות. וכמו כן הוא זכות אבות שזה מסייע יותר לעבודה עצמית. **מובא באמרי יהודא (ברזעאן)** שמעתי בשם הקדוש מרוזין ז"ע על מאמר חז"ל לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו (שבת קכ"ט). מנעלים לשון

מסגר. רגליו לשון רגילות היינו שיקח מסגר להרגילות שלו כשהי רגיל בדרך לא טוב יגדור א"ע במסגר מזה הרגילות. ע"כ דפח"ת. **קודם הסתלקותו** סבל הרה"ק מרוזין ממכאובים ויסורים קשים, והתבטא שאינו יודע על מה באים עליו יסורים כאלו. ואכן רגעים ספורים לפני הסתלקותו תפס בפיאות ראשו, ואמר על רבינו

"חובת התקוה חל על כל הצבור" ויבטבו התי' יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ויזהר שלא ידבר משום עסקיו או שיתח' חליו בבית הכנסת, כי גדול עווננו מנשוא, וכל שכן שתהיה שלא לדבר קצת שהשליח צבור מתפלל, וכל הקהל מחויבים להוכיחו ולנעור בו ולהשוף אתו מחטאו, כי כל היצורים נבראו לכבוד השם יתברך ואם יפנה לבקרו ולא תשמעו בשעה שמשפחים לפניו ומספרים תהלותיו, **"איה הכבוד ואיה המון"** (אגרת התשובה לרבינו יונה) **(מגש ע"י "מקדשי תיראו-יראת מאלקיך" קרית בעלזא ירושלים)**

מדקדק עם צדיקים כחוט השערה וסביביו נשערה מאוד, ובעולם הזה אמנם אין לי אף כחוט השערה, אבל אולי הכוונה כחוט השערה בעולם העליון, וזה כבר יכול להיות, כי גבוה מעל גבוה שומר, וכשם שהוא יתברך אין סוף כך גם חוט השערה **זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.**

נהייתי מהעולם הזה אפילו אפילו באצבע קטנה. ואני הנני יכול לומר שלא נהייתי מזה העולם

מזל טוב וגדיא יאה להרה"ח ר' **אברהם מנחם גרוס** שליט"א לרגל ארוסי בתו הכלה החשובה תחי' עב"ג הבה"ח המצויין לוי יצחק הכהן נ"י בן הרה"ח ר' נתן הכהן פרנצוויז שליט"א ולסב החשוב של הכלה תחי' הרה"ח ר' יעקב גרוס שליט"א ולסבים החשובים של החתן נ"י העסקן המפו' הרה"ח ר' מנחם מאנשי הכהן פרנצוויז שליט"א והרה"ח ר' ישראל פייבוש שליט"א וה"ר שהזיווג יעלה יפה לשם ולתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותריו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת ותענוג דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאויש"ט אמן

מזל טוב וגדיא יאה להרה"ח ר' **שמואל נתן נוסביום** שליט"א לרגל נשואי בנו הבה"ח המצויין יצחק אשר ישעי' נ"י עב"ג הכלה החשובה תחי' בת הרה"ח ג' הנוך משה אליהו טרויבע שליט"א ולסבים החשובים הרה"ח ר' שמעון נוסביום שליט"א אנטוורפן והרה"ח ר' שלמה אלבום שליט"א וה"ר שהזיווג יעלה יפה לשם ולתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותריו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת ותענוג דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאויש"ט אמן החתונה התקיים איה ביום המישי פ' נח ב' מרחשון תשע"ז באולם "נחלת יהודה" רח' דובר שלום 6 קרית בעלזא ירושלים

לעלוי נשמת הגאון החסיד חו"פ ר' אלטר יעקב אליעזר דירנפלד זצ"ל ראש הכולל דחסידי בעלזא ת"א בן הגה"צ ר' אברהם זצ"ל רב דחברת ש"ס פאפא נלב"ע כ"ח תמוז תשע"ו הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעלוי נשמת הרה"ג ר' יהודה זיגלמן ז"ל בן הרה"ח ר' נחמן ז"ל נלב"ע כ"ח תשרי תשס"ו זוגתו האשה החשובה מרת אסתר ע"ה בת הרה"ח ר' משה יהודה ז"ל נפטרה כ"ז תשרי תשע"ב, הונצחו ע"י בנם הרה"ח ר' ישראל זיגלמן שליט"א

לעלוי נשמת הרה"ח ר' מתתיהו סיגל ז"ל בן הרה"ח ר' יוסף דב ז"ל נלב"ע כ"ט תשרי תשס"ח תנצב"ה הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' יעקב אלי' סיגל שליט"א

לע"נ האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת שיבדלחט"א הרה"ג ר' מנחם מנדל אייזנברג שליט"א נפטרה כ"ז תשרי תשנ"ז תנצב"ה הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעלוי נשמת הרה"ח ר' יצחק יהודה מושקוביץ ז"ל בן הרה"צ ר' דוד זצ"ל אב"ד בוניאהד נלב"ע י"ד תשרי תשע"ז הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעלוי נשמת הרבני החסיד המפו' ר' יעקב גאלד ז"ל בן הרה"ח ר' שמואל משה ז"ל נלב"ע ר"ח אדר תשס"א זוגתו האשה החשובה מרת אסתר לאה ע"ה בת הרה"ח ר' אברהם יוסף יהודה ז"ל נפטרה ט' אדר ב' תשע"ד הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לע"נ הגאון ר' אשר אנשיל קליין ז"ל אב"ד מראש-זוארשהלי בן הרב החסיד ר' שמחה בונם ז"ל ראש הקהל דקהילותינו הק' נלב"ע ב' מרחשון תש"ס הונצח ע"י אחיו העסקן המפו' הרב ר' מנחם קליין שליט"א

לעלוי נשמות הרה"ח ר' דוד יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' דוד רובינשטיין ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת צפורה מרים ע"ה בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' צבי אליהו שטראוס ז"ל בן הרה"ח ר' ליפא יו"ט ז"ל נלב"ע י"ח טבת תשע"ד תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' דוד רובינשטיין ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת צפורה מרים ע"ה בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה
לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה
לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה
לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה	לעלוי נשמות הרה"ח ר' יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה